

Strategia ZIT

z modelem struktury
funkcjonalno-przestrzennej

Partnerstwo

Obszar Funkcjonalny Sławna

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

miasto
Darłowo

gmina
Darłowo

gmina
Malechowo

gmina
Postomino

miasto
Sławno

gmina
Sławno

powiat
sławieński

Strategia ZIT

**z modelem struktury
funkcjonalno-przestrzennej**

Partnerstwo

Obszar Funkcjonalny Sławna

Projekt Strategii Terytorialnej Związku ZIT Obszaru Funkcjonalnego Sławna

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Izabela Borucińska, Agnieszka Dawydzik, Kamila Drelich

Zespół opracowujący Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Partnerstwa OF Sławna:
Buszac-Piątkowska Ewa, Górka Piotr, Gurgul Marta, Karzyński Marek, Łapko Maciej, Roman
Grzegorz, Strzyżewska Justyna, Turzyński Marcin, Urbański Michał

Okładka i kartogramy: Piotr Górka

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” jest drugą edycją programu Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich. Bezpośrednim wsparciem doradczym ekspertów FFW i ZMP objęto 77 partnerstw samorządowych. Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, Fundacji Fundusz Współpracy, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla partnerstw samorządowych, w tym z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi, przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie różnego typu strategie rozwoju oraz pakiety przedsięwzięć podnoszących jakość życia mieszkańców, a także dokumentacja konieczna do pozyskania dofinansowania.

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” realizowany jest w okresie od kwietnia 2022 do czerwca 2023 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2023 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Gmina miejska Darłowo,
Gmina wiejska Darłowo,
Gmina wiejska Malechowo,
Gmina wiejska Postomino,
Gmina miejska Sławno,
Gmina wiejska Sławno,
Powiat Sławieński

Rada Partnerstwa/Komitet Sterujący

Mieczysław Grabowski - Zastępca Burmistrza Miasta Sławno, Przewodniczący Komitetu Sterującego,

Rafał Nagórski - Zastępca Burmistrza Miasta Darłowo, Przedstawiciel Lidera Związku ZIT,

Tomasz Breszka - Kierownik Referatu Integracji Europejskiej i Inwestycji, Miasto Darłowo,

Łukasz Wasik - Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej i Inwestycji, Miasto Sławno,

Radostaw Głazewski – Wójt Gminy Darłowo,

Rafał Kunysz - Kierownik Referatu Inwestycji, Infrastruktury Technicznej i Gospodarki Przestrzennej, Gmina Darłowo,

Radostaw Nowakowski – Wójt Gminy Malechowo,

Halina Skaza – Zastępca Wójta Gminy Malechowo,

Janusz Bojkowski - Wójt Gminy Postomino,

Aleksandra Kurek - Zastępca Wójta Gminy Postomino,

Ryszard Stachowiak – Wójt Gminy Sławno,

Artur Ciróg – Zastępca Wójta Gminy Sławno,

Wojciech Wiśniowski - Starosta Sławieński,

Andrzej Protasewicz - Wicestarosta Sławieński

Grupa Robocza

Sławomir Herman - Zastępca Kierownika Referatu Integracji Europejskiej i Inwestycji,
Miasto Darłowo, Koordynator Grupy Roboczej,

Bartłomiej Kruk - Inspektor ds. Inwestycji, Miasto Darłowo,

Katarzyna Jeż – Inspektor ds. przygotowania i realizacji inwestycji miejskich i remontów,
Miasto Sławno, Zastępca Koordynatora Grupy Roboczej,

Ewa Świtalska - Główny specjalista ds. funduszy unijnych, Gmina Darłowo,

Karolina Wojciechowska - Główny specjalista ds. inwestycji, planowania przestrzennego,
uzdrowiska, Gmina Darłowo,

Radosław Pliszka - Inspektor ds. pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych, Gmina
Malechowo,

Piotr Kruk - Inspektor ds. kultury i organizacji, Gmina Malechowo,

Mateusz Mikulski - Podinspektor ds. funduszy pomocowych, Gmina Postomino,

Dorota Bałukonis - Skarbnik Gminy Postomino, Członek Grupy Roboczej,

Barbara Katka-Wójcicka - Kierownik Referatu Funduszy Zewnętrznych, Gmina Sławno,

Monika Tama-Mrowińska - Inspektor ds. pozyskiwania i rozliczania funduszy
zewnętrznych, Gmina Sławno,

Waldemar Bonk - Sekretarz Powiatu Sławieńskiego,

Adam Poprawski - Inspektor w Wydziale Architektury, budownictwa, rolnictwa i ochrony
środowiska, Powiat Sławieński

Projekt Strategii ZIT Obszaru Funkcjonalnego Sławna na dzień 11.12.2025 r.

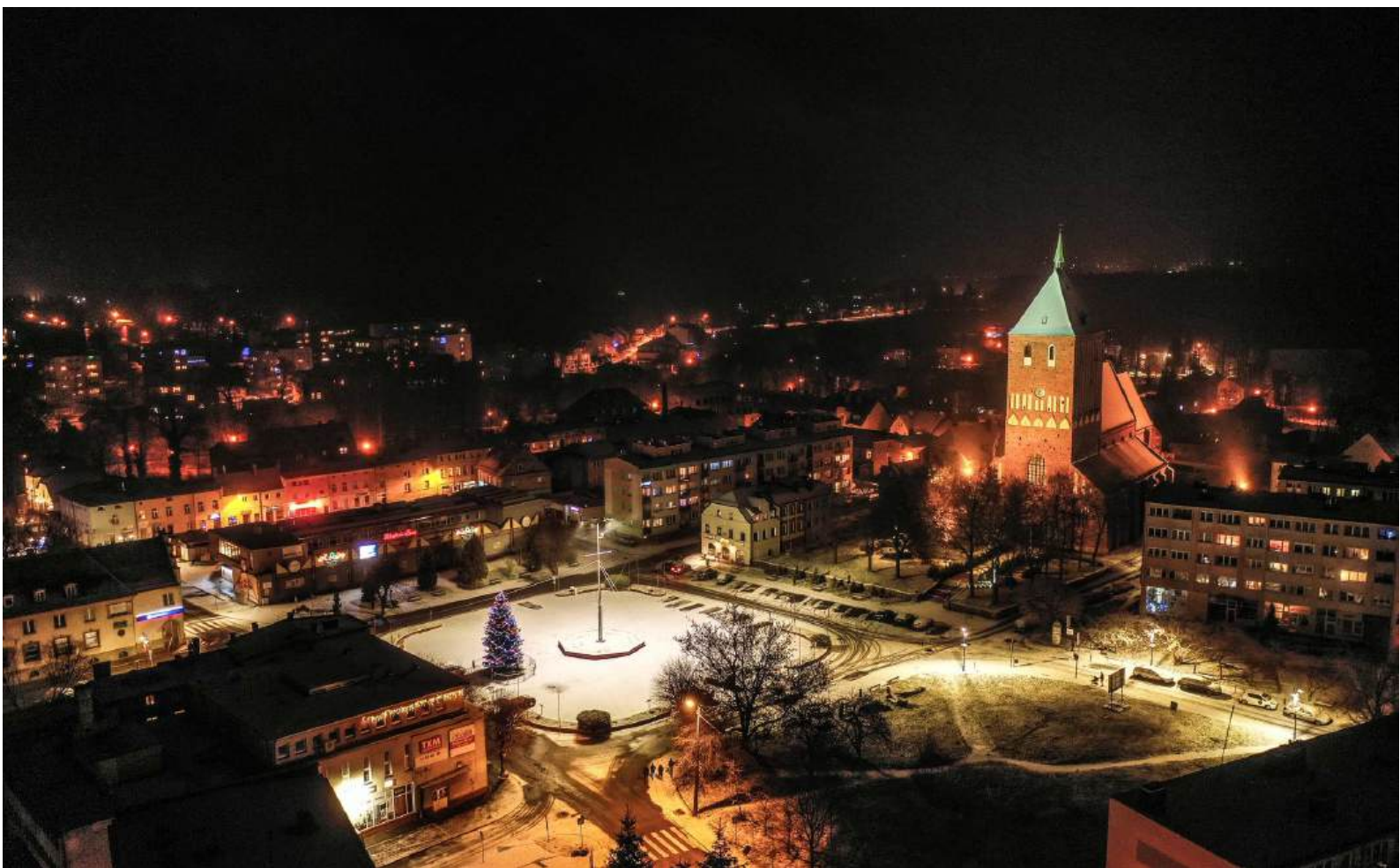
Miejsce: Darłowo

Lider Związku ZIT:

Spis treści

1. Wstęp	10
1.1. Wprowadzenie	10
2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych	13
2.1. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych	13
2.2. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	70
3. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja	75
3.1. Cele strategii partnerstwa OF Sławna	75
3.2. Działania i kierunki podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych	87
3.3. Rezultaty strategiczne	93
4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru partnerstwa	95
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru partnerstwa	95
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej	109
4.3. Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2030 r.	126
4.4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gmin partnerstwa OF Sławna, zakładane działania i rekomendacje	130
5. Projekty	138
5.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów	139
5.2. Lista projektów	140
5.3. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)	152
6. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	161
6.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii	161
6.2. Monitorowanie i ocena wdrażania	167
7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	173
7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	174
7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii i oceny jej efektów	188
8. Źródła finansowania	191
9. Wykazy i spisy	196
9.1. Spis rycin	196
9.2. Spis tabel	197
10. Załączniki	199

Spis skrótów

B-ZIT - Biuro ZIT	OF Sławna – Obszar Funkcjonalny Sławna
BZK - Branżowy Zespół Koordynacyjny	MFIPR – Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
BZK G - Branżowy Zespół Koordynacyjny ds. gospodarczych	PZPWZ – Plan Zagospodarowania Województwa
BZK S - Branżowy Zespół Koordynacyjny ds. społecznych	Zachodniopomorskiego
BZK ŚP - Branżowy Zespół Koordynacyjny ds. środowiskowo-przestrzennych	MPZP – Miejskowy Plan Zagospodarowania
BZK ZI - Branżowy Zespół Koordynacyjny ds. zarządzania i zdolności instytucjonalnej	Przestrzennego
CS – cel szczegółowy	RS – rezultat strategiczny
CWD Plus – Centrum Wsparcia Doradczego Plus	SOR – Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	SRWZ - Strategia Rozwoju Województwa
EFS+ Europejski Fundusz Społeczny Plus	Zachodniopomorskiego do roku 2030
FEPZ – Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027	SSW – Specjalna Strefa Włączenia
EFMRA - Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury	Strategia ZIT – strategia terytorialna, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego
FFW – Fundacja Fundusz Współpracy	SUIKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków
GM – gmina miejska	Zagospodarowania Przestrzennego
GR – Grupa Robocza	UMWZ – Urząd Marszałkowski Województwa
GW – gmina wiejska	Zachodniopomorskiego
JST – jednostka samorządu terytorialnego	WRS – wskaźnik rezultatu strategicznego
KG – Koordynator Gminny	ZD - Zespół doradczy partnerów społeczno-gospodarczych
KP – Koordynator Powiatowy	ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, instrument
KPO – Krajowy Plan Odbudowy	rozwoju terytorialnego, o którym mowa w art. 28-30
KSRR – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	rozporządzenia ogólnego
OF – obszar funkcjonalny	ZMP - Związek Miast Polskich

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 "Europa bliżej obywateli" skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) i Inny Instrument Terytorialny (IIT).

Niniejsza strategia ZIT¹ partnerstwa obejmującego gminy miejskie Darłowo i Sławno, gminy wiejskie Darłowo, Malechowo, Postomino, Sławno i powiat sławieński, tworzące związek ZIT OF Sławna powołany w drodze Porozumienia w sprawie powołania Związku ZIT i zasad współpracy jednostek samorządu Terytorialnego Obszaru Funkcjonalnego Sławna, służących realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podpisanego w dniu 03 marca 2023 r., stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., ustawą o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r., ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dn. 6 grudnia 2006 r. oraz ustawą o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 z dnia 28 kwietnia 2022 r., a także z ustawą o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw z dnia 7 lipca 2023 r.

¹ Podstawa prawna: art. 28 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizyjowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm).

Strategia zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, źródła finansowania i opis systemu wdrażania.

Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027”. Prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami. Zakres strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego, wskaźników, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej programem regionalnym Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.

Projekt strategii ZIT z modelem struktury funkcjonalno - przestrzennej Obszaru Funkcjonalnego Sławna został przygotowany przez partnerów i zespół ekspertów Związku Miast Polskich w okresie listopad 2022 r. – kwiecień 2023 r. w ramach projektu Centrum Wsparcia Doradczego Plus, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. W pracach nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele samorządów tworzących partnerstwo (Komitet Sterujący oraz Grupa Robocza) oraz partnerzy społeczno-gospodarczy i interesariusze różnych środowisk. Ostateczny kształt projektu strategii zostanie uchwalony przez Lidera Związku ZIT zgodnie z §4 Porozumienia w sprawie powołania Związku ZIT i zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego Obszaru Funkcjonalnego Sławna, służących realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych².

² Finalna wersja strategii ZIT zostanie przyjęta po ewentualnych uzgodnieniach z Samorządem Województwa Zachodniopomorskiego i administracją rządową.

2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych

2.1. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych

2.1.1. Metodyka prac

Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze dotyczyły spersonalizowanego dla danego partnerstwa zestawu zagadnień i objęły szeroki zasób źródeł: danych, informacji i dokumentów, z wykorzystaniem specjalnie dedykowanych temu procesowi narzędzi badawczych i analitycznych, opracowanych przez doradców ZMP.

Diagnoza kontekstowa partnerstwa została przeprowadzona w trzech wymiarach:

- wymiarze społecznym obejmującym procesy demograficzne, usługi publiczne - edukacja i wychowanie, kultura i sztuka, sport i rekreacja, aktywność i integrację społeczną mieszkańców (w tym opieka społeczna), bezpieczeństwo (w tym zdrowotne) oraz mieszkalnictwo;
- wymiarze gospodarczym obejmującym rynek pracy, strukturę gospodarczą, atrakcyjność inwestycyjną i konkurencyjność obszaru w skali regionu, przedsiębiorczość, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki i rolnictwa, finanse komunalne, politykę podatkową i inwestycyjną, środki zewnętrzne, sytuację materialną mieszkańców;
- wymiarze środowiskowo-przestrzennym obejmującym zasoby wodne i gospodarowanie wodą, jakość i ochronę powietrza, klimat (adaptacja do zmian klimatu), leśnictwo i obszary chronione, węzły i korytarze ekologiczne, zasoby surowców, usługi komunalne - gospodarowanie odpadami, infrastrukturę wod-kan, infrastrukturę drogową, infrastrukturę kolejową, system ścieżek rowerowych, telekomunikację, w tym dostępność do internetu, dostępność komunikacyjną obszaru, organizację transportu publicznego, czas przejazdu między gminami. W wymiarze środowiskowo-przestrzennym analizowano także kierunki wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa, politykę przestrzenną gmin obszaru partnerstwa, stan opracowań planistycznych (SUiKZP, MPZP), kierunki wynikające z SUiKZP, przestrzenne uwarunkowania rozwoju, sieć miast wg liczby ludności, rozkład wielkościowy miast w partnerstwie i

otoczeniu, rewitalizację, ochronę zabytków, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze.

Dodatkowo diagnoza została wzbogacona o wymiar instytucjonalny zawierający informacje o współpracy i aktywności partnerstwa.

W procesie analitycznym posłużono się źródłami wtórnymi i pierwotnymi:

- ogólnodostępne lub dostarczone przez Partnerów zastane/istniejące dane i opracowania o charakterze strategicznym, analitycznym, statystycznym, takie jak dokumenty strategiczne partnerów, ich plany rozwoju, opracowania i analizy tematyczne;
- dostępne dane statystyczne gromadzone przez GUS (Bank Danych Lokalnych)³, Urzędy Skarbowe, Urzędy Pracy;
- Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL) zbudowany w ZMP jako hurtownia danych zasilana z wielu źródeł publicznych i posiadająca 4 moduły analityczne:
 - <http://partnerstwa.monitorrozwaju.pl>
 - <https://gminy.monitorrozwaju.pl/>
 - <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>
 - <https://przedsiębiorczosc.monitorrozwaju.pl/>
- zasób kartograficzny ZMP umożliwiający wizualizację danych generowanych przez MRL - analizy i prezentacje w ujęciu przestrzennym danych i zjawisk w formie kartogramów, map i ikonografik pozyskanych z rejestrów publicznych, np. POLTAX, ZUS, KRUS;
- informacje zgromadzone w trakcie procesu na podstawie badań społecznych: badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży, badanie opinii lokalnych liderów (VIP) oraz badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa⁴.

Proces diagnostyczny miał charakter partycypacyjny, zaangażowanie różnych grup interesariuszy wyrażało się szczególnie w zakresie sposobów organizacji badań, otwartości metod badawczych na bieżący udział mieszkańców w procesie opracowania diagnozy obszaru partnerstwa, konsultacjach efektów prac analitycznych z członkami Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa oraz przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

³ Okres badawczy diagnozy obejmował lata 2010-2020, w syntezie raportu diagnostycznego skupiono się na ukazaniu zmian w latach 2016-2021 z uwzględnieniem trendów w całym okresie badawczym oraz aktualizacji danych do 2021 r. dokonanej przez GUS na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

⁴ Szerzej nt zrealizowanych badań: rozdział 7 strategii.

2.1.2. Podstawowa charakterystyka Partnerstwa

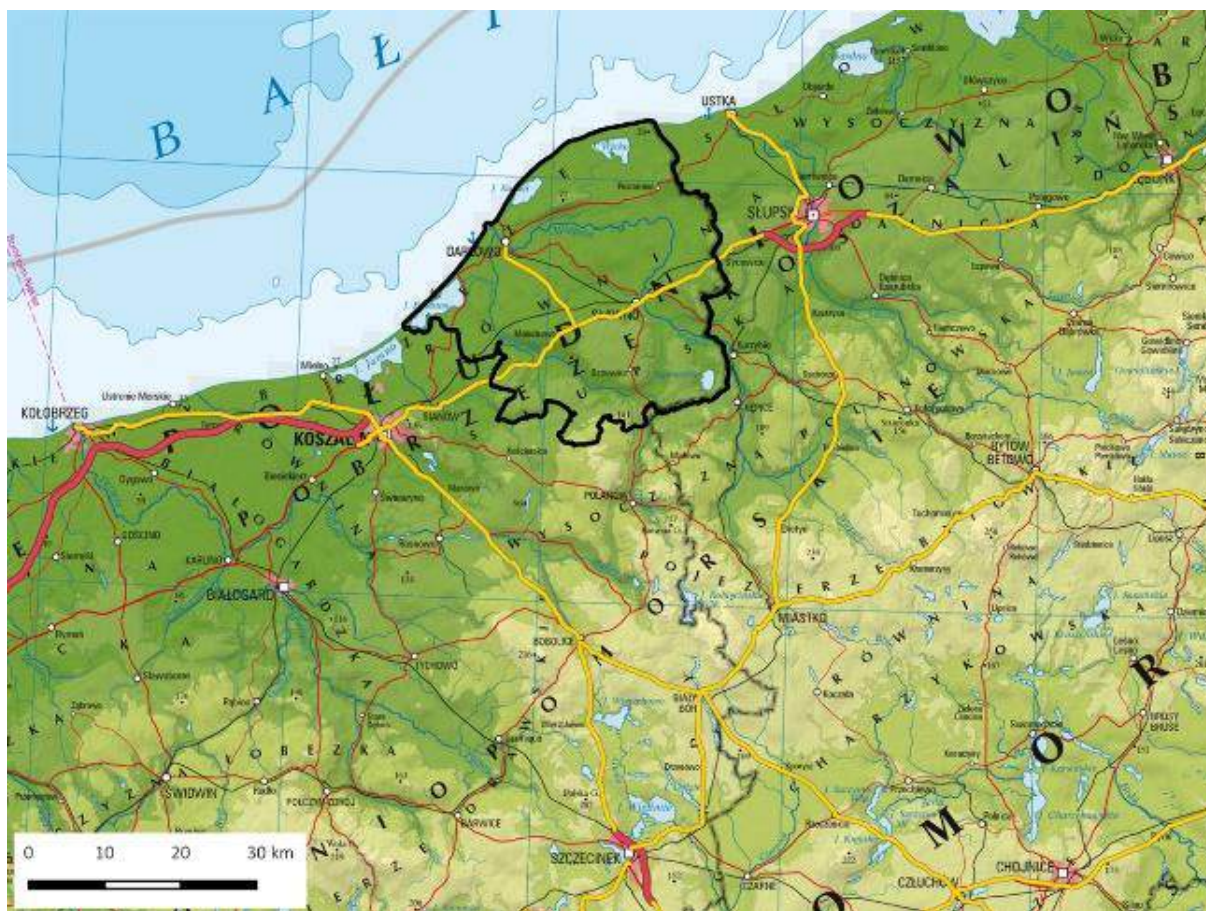
W świetle podpisanego w dniu 3 marca 2023 r. porozumienia w sprawie powołania Związku ZIT i zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego Obszaru Funkcjonalnego Sławna, służących realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, celem partnerów tworzących Związek ZIT OF Sławna jest wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz zapewnienie partnerskiego modelu współpracy pomiędzy członkami, a także aktywne współdziałanie na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, które mogą zostać wykorzystane na finansowanie strategicznych potrzeb obszaru realizacji ZIT. Porozumienie zostało zawarte na okres programowania, negocjowania i przygotowania dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT, zgodnie z dokumentami programowymi na lata 2021-2027 właściwego ministerstwa ds. rozwoju regionalnego, a także na czas realizacji projektów w formule ZIT w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2021-2027. Rolę Lidera Związku ZIT powierzono gminie miejskiej Darłowo.

Według danych GUS w 2021 r. powierzchnia OF Sławna wynosiła 1043 km² i pokrywała się z terenem powiatu sławieńskiego⁵. Populacja OF Sławna wyniosła 53 786 osób. Od ponad dekady obserwuje się tendencję malejącą w liczbie mieszkańców, głównie na skutek ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji. Gęstość zaludnienia była równa 52 osoby/km².

OF Sławna zlokalizowany jest w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, na Wybrzeżu Słowińskim i Wysoczyźnie Sławieńskiej, będącej częścią Równiny Słupskiej. Urozmaicone ukształtowanie terenu na obszarze partnerstwa jest efektem działania zlodowacenia bałtyckiego.

⁵ GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl>. Powiat sławieński utworzony w wyniku reformy administracyjnej w 1999 r. w granicach województwa zachodniopomorskiego zajmował początkowo powierzchnię o 1 km² większą od aktualnej tj. 1044 km². Aktualna powierzchnia obszaru partnerstwa jest znacząco mniejsza niż w okresie przed- i powojennym. Do 1945 r. powiat zajmował powierzchnię 1586 km², po wojnie z jego granic wydzielono Sianów i okoliczne wsie, a reforma administracyjna z 1998 r. uszczupliła go o Polanów i jego okolice. Szerzej: J. Sroka, Słownik historyczny wsi powiatu sławieńskiego, Fundacja „Dziedzictwo” w Sławnie, Wydawnictwo „Margraf”, Sławno 2014. Aktualnie, pod względem powierzchni największą gminą jest GW Sławno o łącznej powierzchni 284,4 km² (27,3% powierzchni OF), następnie GW Darłowo - 269,5 km² (25,8% powierzchni OF) oraz o zbliżonej wielkości GW Postomino z arealem 226,9 km² (21,8% powierzchni OF) i GW Malechowo o powierzchni 226,5 km² (21,7% powierzchni OF). GM Darłowo rozciąga się na 20,2 km², a GM Sławno obejmuje nieco mniejszy teren 15,8 km².

Ryc. 1 Położenie geograficzne OF Sławna

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych GUGiK oraz GDDKiA

Krajobraz wybrzeża morskiego, z piaszczystymi plażami, wydmami, klifami, rzekami Wieprzą i Grabową oraz jeziorami: Bukowo, Kopań, Łętowo, Wicko⁶, klimatem nadmorskim oraz florą i fauną, w tym obszarami chronionymi, determinuje typy działalności społeczno-gospodarczej oraz ruralistyczno-urbanistyczne układy zabudowy, w tym historyczne.

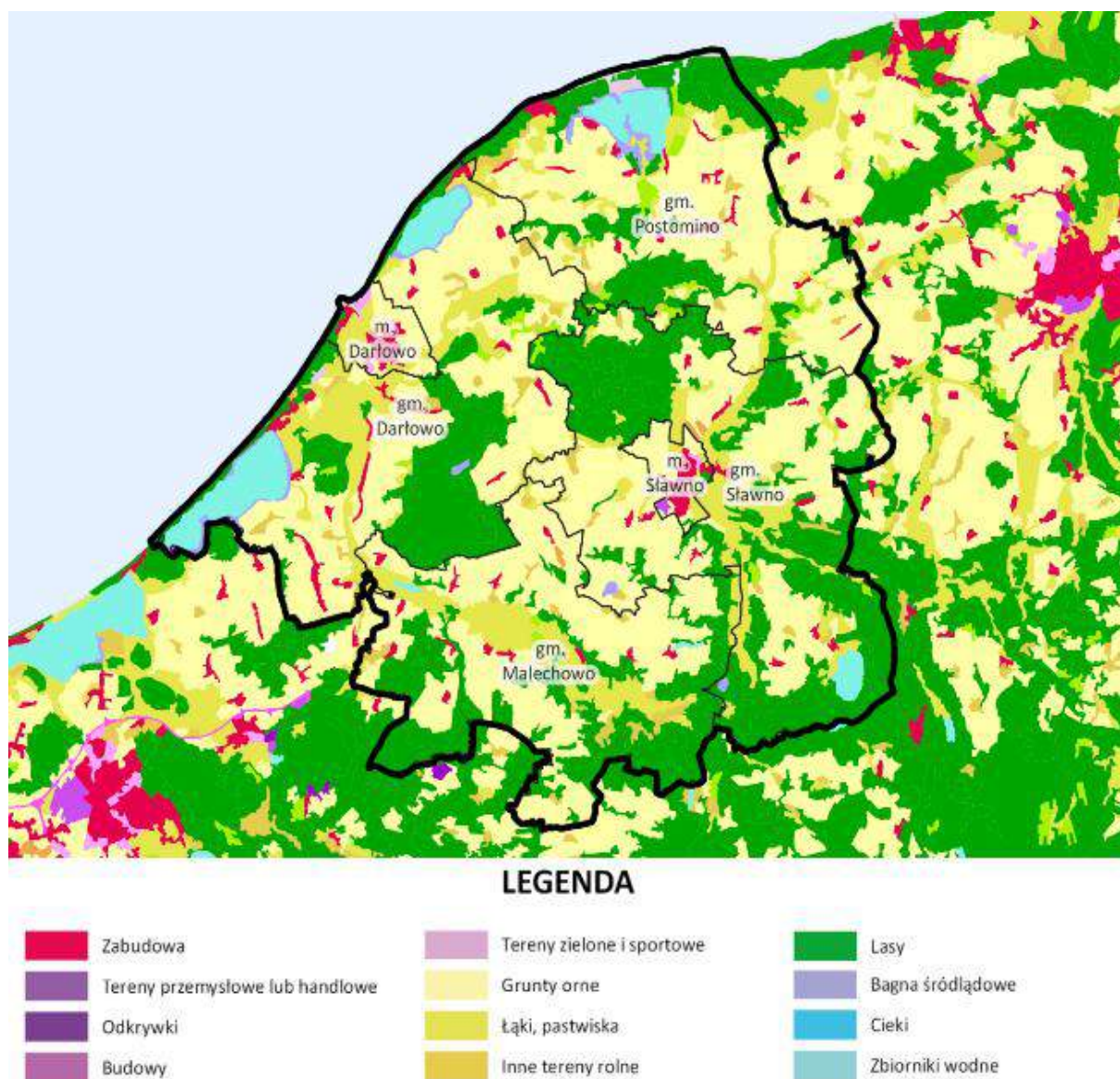
Teren partnerstwa pokryty jest różnymi formami użytkowania. Dominują wśród nich grunty rolne, które w 2021 r. stanowiły 40% całkowitej powierzchni obszaru partnerstwa.

Powiat sławieński charakteryzuje się znaczącą lesistością, która według danych GUS w 2021 r. wynosiła 28,5%. Najbardziej zalesioną GW jest Sławno (lesistość 40,9%), a

⁶ Część jeziora Wicko położona jest na terenie poligonu wojskowego, co ogranicza możliwości wykorzystania tego zasobu na potrzeby partnerstwa.

najmniej Postomino (lesistość 21,2%). W obu miastach lesistość była na porównywalnym poziomie: w Darłowie 3%⁷, a Sławnie 2,6%⁸.

Ryc. 2 Klasy pokrycia terenu w OF Sławna

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych CLC_2018. Projekt Corine Land Cover 2018 w Polsce został zrealizowany przez Instytut Geodezji i Kartografii i sfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Wyniki projektu zostały pozyskane ze strony internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska clc.gios.gov.pl

⁷ W mieście Darłowo 2021 r. nastąpił spadek lesistości w porównaniu do 2020 r. o 3,3 p.proc., a w Sławnie pozostał na tym samym poziomie.

⁸ Według danych GUS, łączna powierzchnia terenów leśnych w powiecie w 2021 r. wynosiła 30464,39 ha, w tym lasy publiczne zajmowały 28730,02 ha.

W OF Sławna zlokalizowane są dwa miasta: Sławno i Darłowo oraz 109 miejscowości wiejskich.

Stolicą obszaru partnerstwa jest miasto powiatowe - Sławno - zlokalizowane na Równinie Słupskiej nad rzeką Wieprzą, w odległości ok. 20 km od Morza Bałtyckiego. Sławno jest ośrodkiem wielofunkcyjnym z populacją liczącą w 2021 r. 12002 mieszkańców. Miasto Darłowo jest bezpośrednio położone nad Morzem Bałtyckim, w 2021 r. zamieszkiwało je 12893 osób, ośrodek pełni pozarolnicze funkcje, które w istotny sposób wspierają miasto rdzeń OF.

W partnerstwie, pozarolnicze funkcje posiadają dwie GW: Darłowo – z populacją 7573 osób w 2021 r. i Postomino z liczbą mieszkańców 6797 w 2021 r.

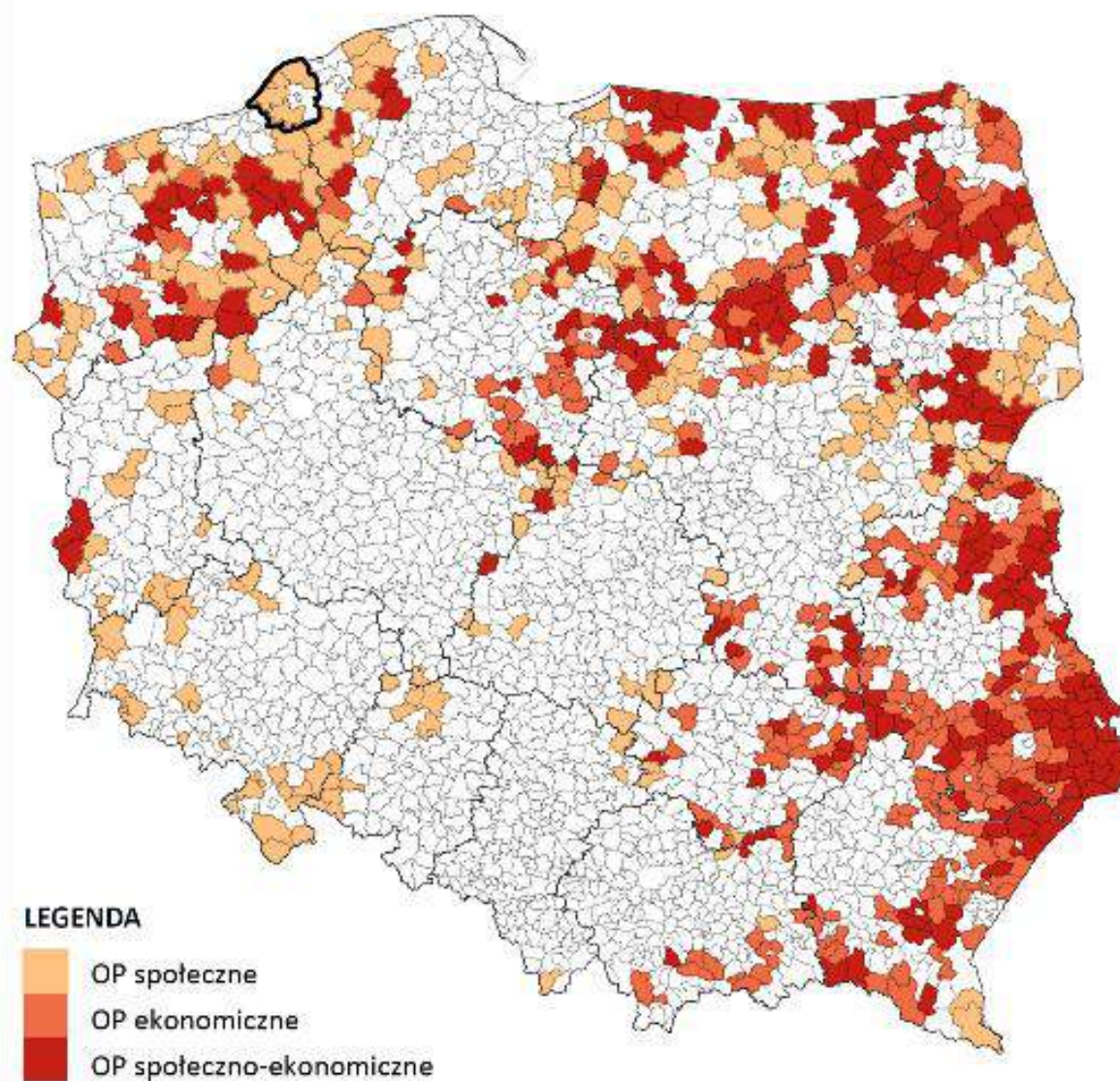
Gminy wiejskie Sławno i Malechowo zostały zdefiniowane w kategoriach umiarkowanej funkcji rolniczej. Liczba ich mieszkańców w 2021 r. wynosiła odpowiednio: 8461 oraz 6060 osób.

Delimitacja OF Sławna w strukturze przestrzennej województwa

Zgodnie z delimitacją według P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego⁹ do obszarów problemowych społecznych należą GM i GW Darłowo oraz GW Malechowo i Postomino. W klasyfikacji genetycznej cztery z sześciu gmin OF Sławna zostały zidentyfikowane jako jednostki samorządu terytorialnego szoku transformacyjnego.

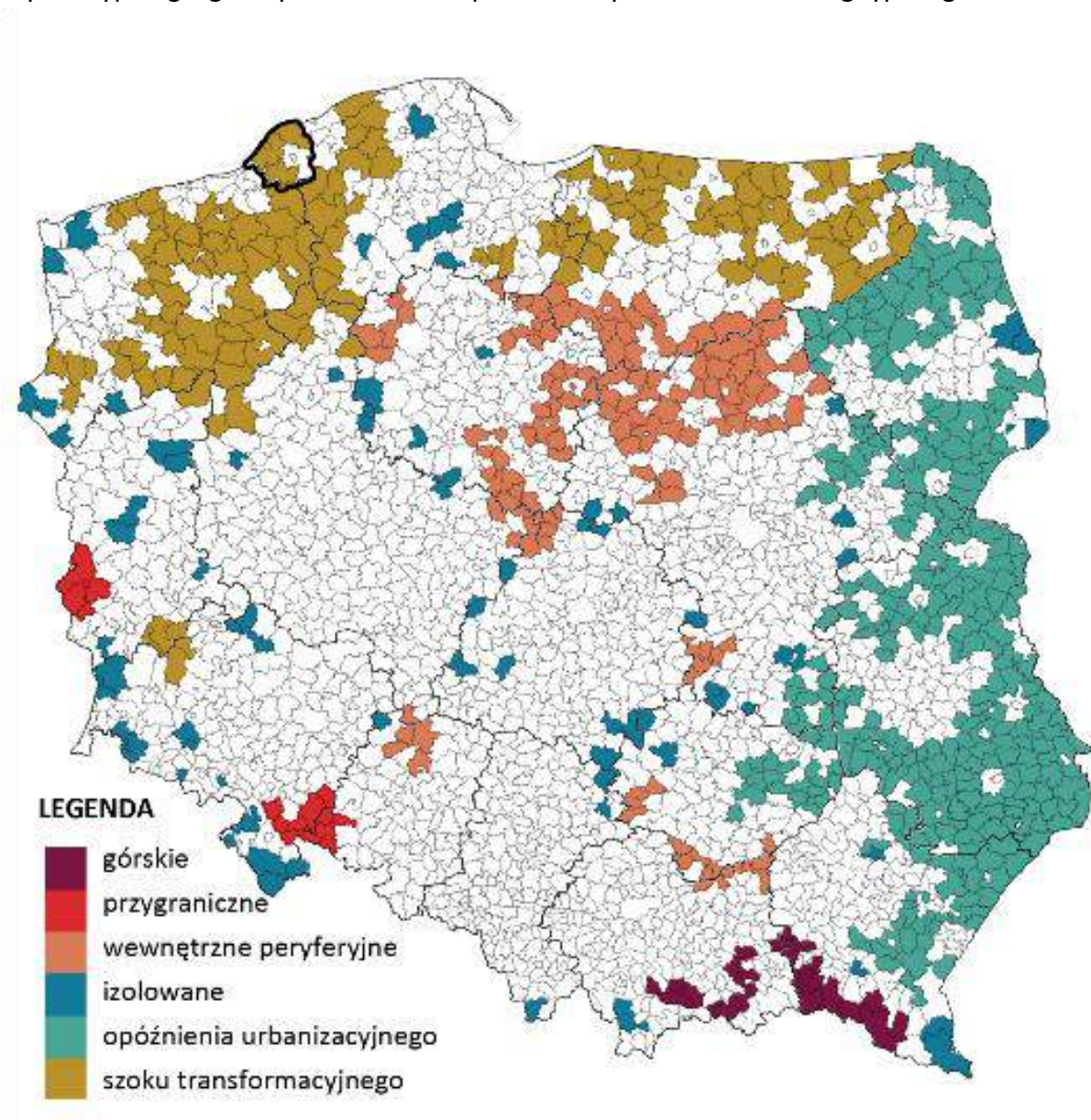
⁹ P. Śleszyński, T. Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Przegląd Geograficzny 2016, t. 88, z. 4, s. 469-488; J. Bański, M. Degórski, T. Komornicki, M. Mazur, P. Śleszyński, Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych w Polsce na 2018 rok, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 2018.

Ryc. 3 Delimitacja obszarów problemowych w Polsce według typów gmin

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie J. Bański, M. Degórski, T. Komornicki, M. Mazur, P. Śleszyński, Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych w Polsce na 2018 rok, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 2018.

Ryc. 4 Typologia genetyczna obszarów problemowych w Polsce według typów gmin

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie J. Bański, M. Degórski, T. Komornicki, M. Mazur, P. Śleszyński, Aktualizacja delimitacji obszarów problemowych w Polsce na 2018 rok, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 2018.

Na mocy decyzji samorządu województwa zachodniopomorskiego powiat sławieński został sklasyfikowany jako miejski obszar funkcjonalny, w którym będą realizowane Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w perspektywie finansowej 2021-2027:

- Uchwała Nr 1453/23 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 12 września 2023 r. w sprawie wyznaczenia zasięgu terytorialnego miejskich

obszarów funkcjonalnych, w których będą realizowane Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w perspektywie finansowej 2021-2027¹⁰;

- Uchwała Nr 1663/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 października 2016 r. w sprawie określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym i o znaczeniu regionalnym oraz ich granic, jako podstawy formułowania kierunków rozwoju i zasad zagospodarowania przestrzennego dla tych obszarów w ramach prac nad zmianą Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, a także w sprawie uruchomienia procesu konsultacji przyjętych ustaleń w zakresie obszarów funkcjonalnych z jednostkami samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego¹¹;
- Uchwała Nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030”¹²;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego¹³.

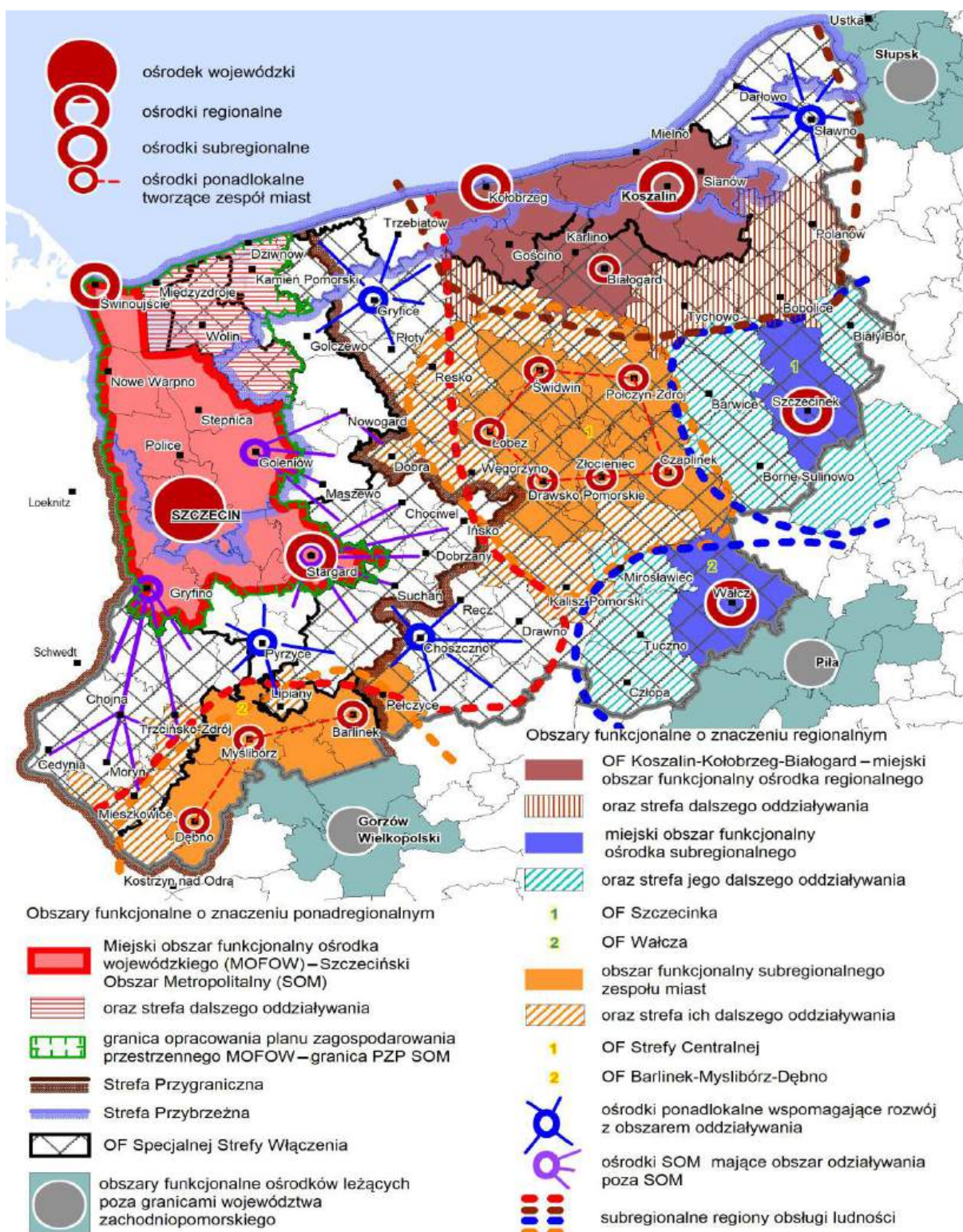
¹⁰ Uchwała Nr 1453/23 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 12 września 2023 r., https://baw2.wzp.pl/UMWZP/document/6041/Uchwala-1453_23.

¹¹ Uchwała Nr 1663/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 października 2016 r., <https://www.bip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-166316-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>.

¹² Uchwała Nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r., <https://bip.rbip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-viii10019-sejniku-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>.

¹³ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego , <http://rbgp.pl/pzpwz/>.

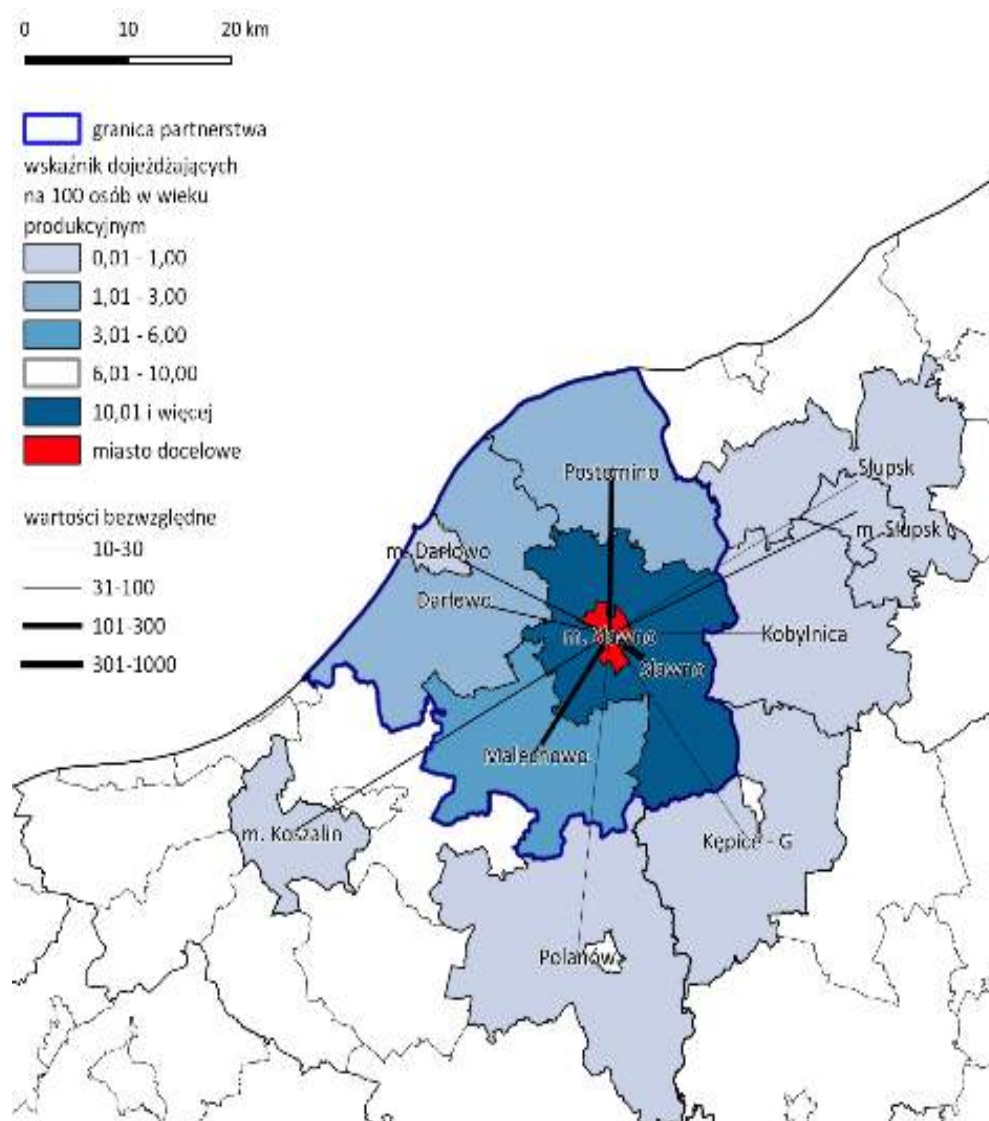
Ryc. 5 Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego Tom I Uwarunkowania Kształtowania Polityki Przestrzennej Województwa, Szczecin 2020.

Na powiązania funkcjonalne miasta Sławna i sąsiednich gmin wskazuje odsetek osób w wieku produkcyjnym z danej gminy dojeżdżających do pracy do ośrodka centralnego, tj. stolicy powiatu. Najsilniejsze powiązania funkcjonalne z GM Sławno występują w relacji z GW Sławno, Malechowo, Darłowo i Postomino, a najsłabsze z GM Darłowo¹⁴.

Ryc. 6 Liczba osób dojeżdżających z gmin OF Sławna do pracy do ośrodka centralnego na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych GUS. Dane ludnościowe pobrano za rok 2016, adekwatnie do danych dot. dojeżdżających.

¹⁴ Powiązania funkcjonalne z GM Sławno wychodzące poza obszar partnerstwa charakteryzują się mniejszą siłą niż te wewnątrz OF i dotyczą w szczególności GM Koszalin, GM i GW Słupsk, Kobylnica, Kępice oraz Polanów.

Wszystkie gminy tworzące Partnerstwo OF Sławna od 2021 r. należą do Specjalnej Strefy Włączenia, tj. do obszarów, w których statystycznie i wskaźnikowo kumulują się negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze, w tym odpływ ludności do terenów o wyższym potencjale rozwojowym czy słaba dostępność do usług publicznych oraz znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego¹⁵.

Część obszaru OF Sławna, tj. GM i GW Darłowo i GW Postomino należą do Obszaru Funkcjonalnego Strefy Przybrzeżnej, który stanowi obszar szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej. Do strefy przybrzeżnej należą m.in. gminy, które przylegają bezpośrednio do wód morskich. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego strefa nadmorska została określona *obszarem koncentracji wielu konfliktów przestrzennych wynikających ze zróżnicowania funkcji, jaką ten obszar pełni, w tym przede wszystkim z intensywnej działalności gospodarczej (turystyki, gospodarki morskiej), jak również obszarów ochrony przyrody*. W Planie wskazano również, że „*silna antropopresja na wąski pas wybrzeża w wielu miejscach koliduje z zasadniczymi priorytetami ochrony struktur przyrodniczych (wód Bałtyku, pasa nadmorskiego, Zalewu Szczecińskiego, doliny Odry i terenów przylegających)*”¹⁶. Zjawiskiem powiązanim z działalnością turystyczną jest sezonowe, silne obciążenie dróg w województwie.

Zidentyfikowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego dla OF Sławna wyzwania to m.in. zachodzące i prognozowane zmiany klimatyczne, w szczególności wzrost intensywności ekstremalnych zjawisk pogodowych, wzrost poziomu morza oraz zmiany zlodzenia akwenów morskich oraz powiązane z nimi procesy abrazyjne. Drugim zjawiskiem, na które zwrócono uwagę w Planie to ryzyko narastających okresowych niedostatków słodkiej wody pitnej, wywołane przez zasolenie wód gruntowych.

2.1.3. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

Problemy rozwojowe Obszaru Funkcjonalnego(OF) Sławna zidentyfikowano i zdefiniowano w procesie diagnostycznym, będącym pierwszym etapem w procesie kształtowania strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych OF Sławna i zawierającym uzasadnienie dla możliwych do realizacji projektów strategicznych.

Główne problemy rozwojowe OF Sławna zostały zidentyfikowane w 3 wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym. Ich syntetyczna charakterystyka bazuje na wybranych wskaźnikach oraz wynikach ilościowych i jakościowych badań opinii Włodarzy samorządowych, mieszkańców, lokalnych

¹⁵ W latach 2015-2020 gmina miejska Sławno była poza obszarem SSW.

¹⁶ Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/zalnr1xvii21420pzwztomiuwarunkowania_0.pdf, s. 293.

Liderów i młodzieży. Załącznik nr 1 ilustruje profil statystyczny partnerstwa OF Sławna.

KLUCZOWE PROBLEMY OF SŁAWNA W WYMIARZE SPOŁECZNYM

depopulacja

starzejąca się populacja

dostępność i jakość usług publicznych, w szczególności zdrowotnych i opiekuńczych, niedostosowana do potrzeb mieszkańców

mała dostępność fizyczna i finansowa mieszkań, głównie dla młodych ludzi

zbyt niska aktywność społeczna

Źródło: opracowanie własne.

Depopulacja

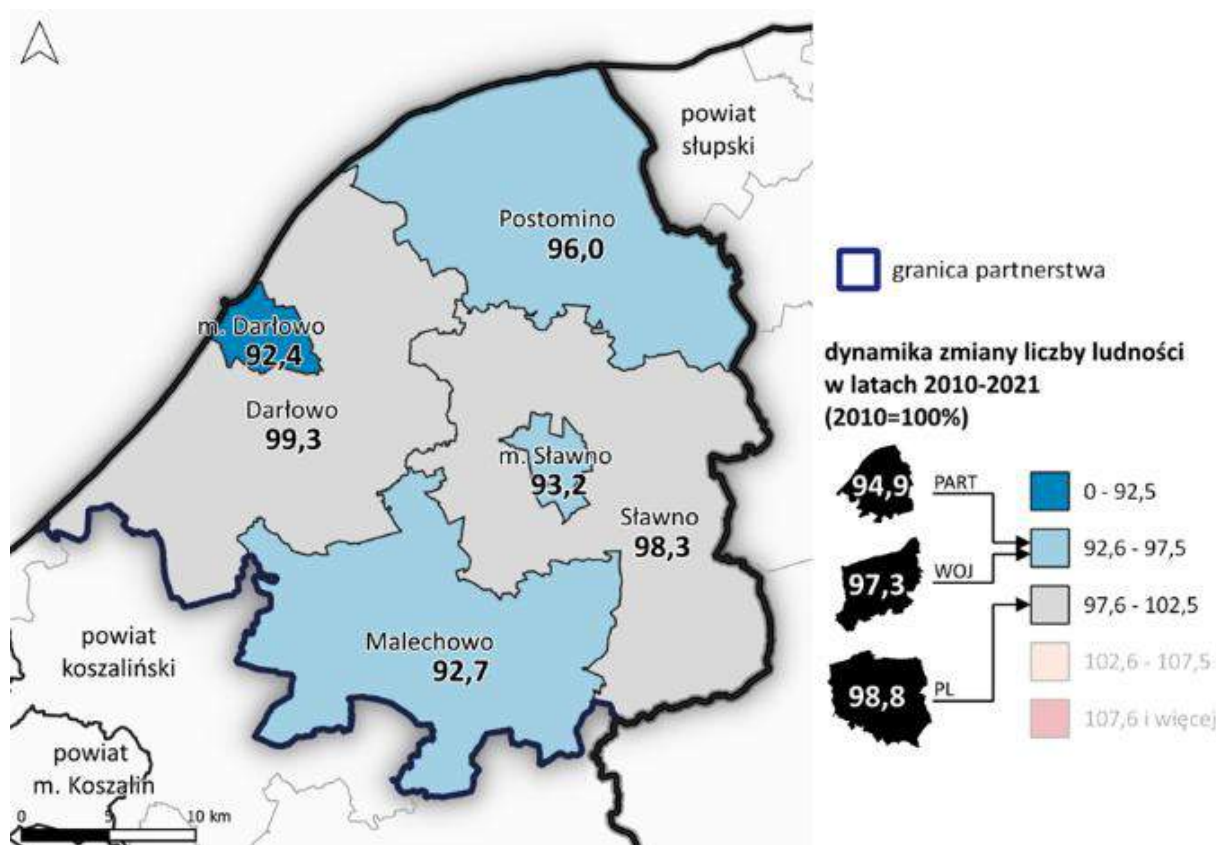
Od ponad dekady na obszarze powiatu sławieńskiego obserwuje się postępujący proces depopulacji, z którym mierzą się wszystkie samorządy tworzące partnerstwo. Główne przyczyny to ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Zmiany te są wynikiem głównie ujemnego przyrostu naturalnego, zmian relacji między grupami wiekowymi i salda migracji.

Prognozowane zmiany demograficzne do 2030 r. nie są korzystne dla powiatu sławieńskiego, ale sugerują spowolnienie tendencji spadkowej.

Plany emigracyjne młodzieży zadeklarowane w badaniach ankietowych potwierdzają ryzyko utrzymywania się negatywnych tendencji w tym zakresie¹⁷.

¹⁷ Niekorzystne przewidywania dotyczące emigracji z obszaru partnerstwa zostały pośrednio potwierdzone wynikami badania ilościowego opinii młodzieży. Większość ankietowanych uczniów przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych OF Sławna zamierza wyemigrować, głównie z Polski. Kluczowymi, w ich optyce, czynnikami wypychającymi z obszaru partnerstwa są m.in. oferta usług zdrowotnych, niskie zarobki i płace, mała atrakcyjność ofert pracy, mała dostępność mieszkań, słabe skomunikowanie obszaru oraz jakość transportu zbiorowego. Na terenie powiatu sławieńskiego chciałoby w przyszłości zamieszkać (pozostać) 21% respondentów.

Ryc. 7 Dynamika zmian liczby ludności na OF Sławna w latach 2010 – 2021

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic, www.geoportal.gov.pl oraz Banku Danych Lokalnych GUS wg stanu na czerwiec 2022 r.

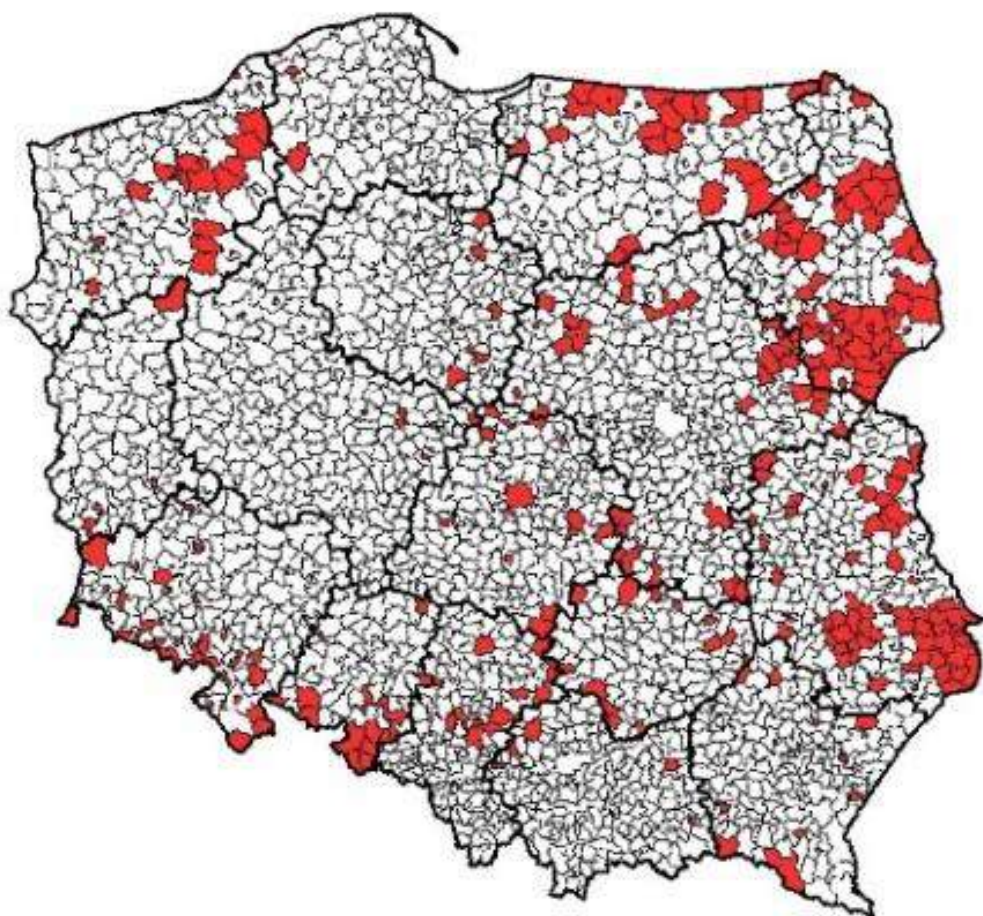
Starzejąca się populacja

Z procesem starzenia się populacji, posiadającym charakter globalny, zmagają się także społeczności zamieszkujące OF Sławna. Wyraża się to w obserwowanym wzroście liczby i udziału osób w wieku poprodukcyjnym w całej jego populacji przy jednoczesnym spadku liczby i udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. W latach 2017-2021 udział osób w wieku 60+ wzrósł z 20% do 23%, a osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 18,4% do 18,1%. Odnotowano także uszczuplenie odsetka osób w wieku produkcyjnym z poziomu 62,1% do 59%. Wpływ na to miały m.in. depopulacja, szczególnie związana z spadkiem liczby urodzeń i ubytkiem ludzi młodych, wydłużenie trwania życia, ujemne saldo migracji, w tym wyjazdy młodzieży do szkół średnich i na studia przyspieszających decyzję o zmianie miejsca zamieszkania.

Niedobór nowych pracowników mogących zająć miejsca pracy zwalniane przez osoby odchodzące na emeryturę może stać się poważnym problemem lokalnej gospodarki. Prognozowane postępowanie procesu starzenia się ludności zamieszkującej obszar partnerstwa pociąga za sobą konsekwencje m.in. w postaci: niekorzystnego wpływu na rozwój powiatu związany z niedoborem siły roboczej; mniejszymi wpływami z

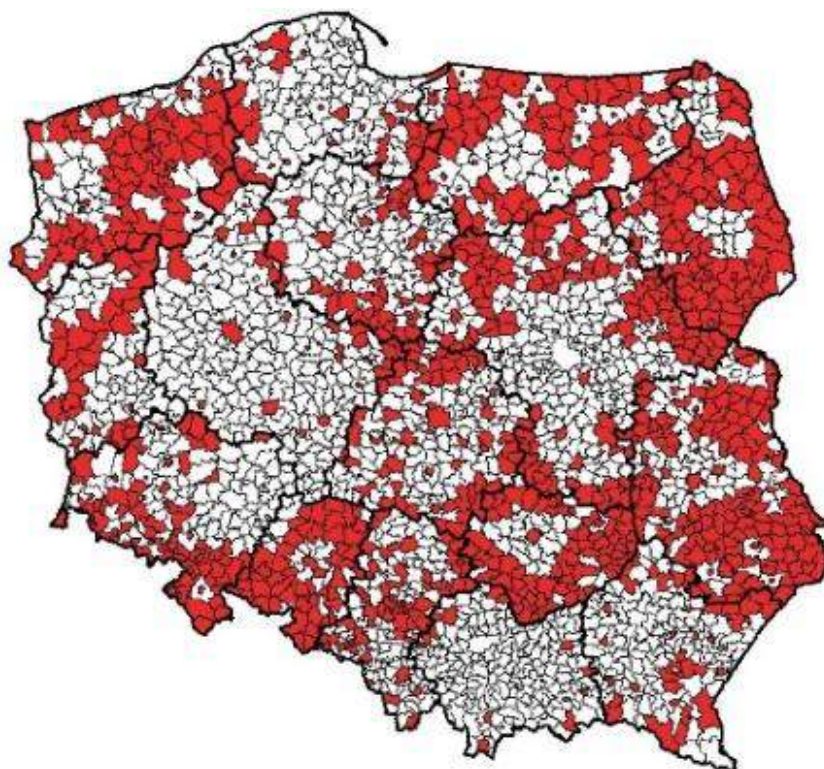
podatków do budżetu gmin; wzrostem obciążenia ekonomicznego ludności oraz kosztami: zmian na rynku dóbr i usług oraz rynku pracy w kontekście potrzeby dostosowania oferty do segmentu odbiorców w wieku 60+, koniecznością zapewnienia opieki zdrowotnej osobom w wieku senioralnym oraz dostosowania infrastruktury do ich potrzeb, spadkiem zainteresowania usługami, z których korzystają osoby młode (ryzyko zaprzestania działalności firm o określonym profilu), koniecznością zmian w edukacji (kształcenie opiekunów osób starszych, dostosowanie liczby miejsc w żłobkach, przedszkolach i szkołach do mniejszej liczby dzieci), szerszego wachlarza usług dla seniorów.

Ryc. 8 Gminy o ubytku ludności powyżej 10% do 2030 r.

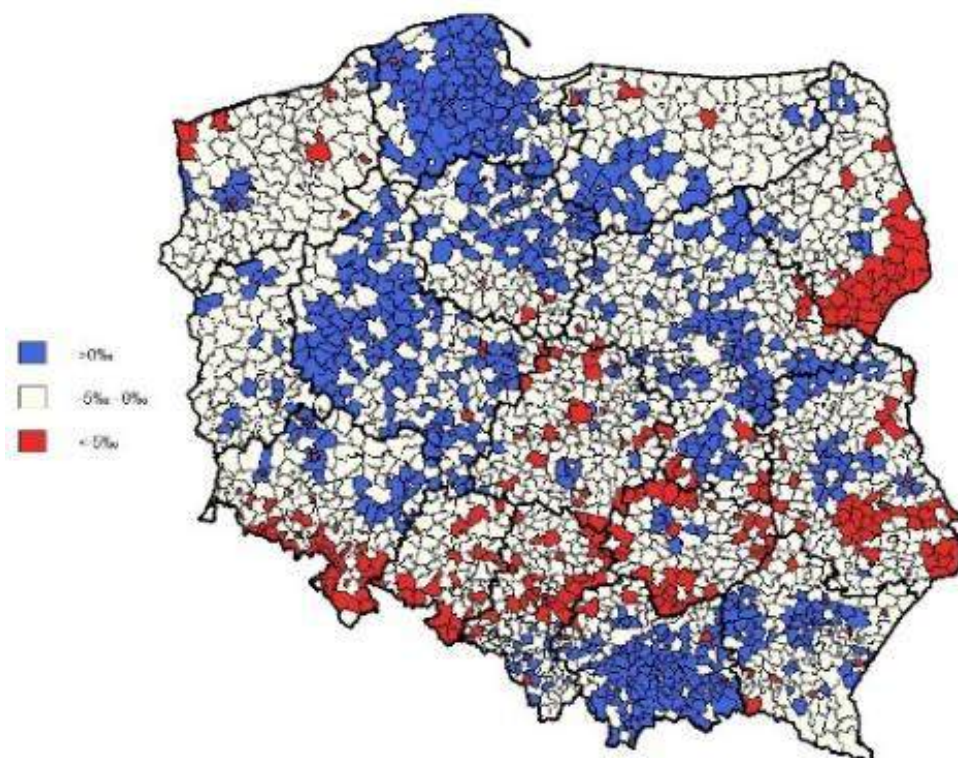
Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, <https://stat.gov.pl/>

Ryc. 9 Gminy o ubytku ludności powyżej 5% do 2030 r.

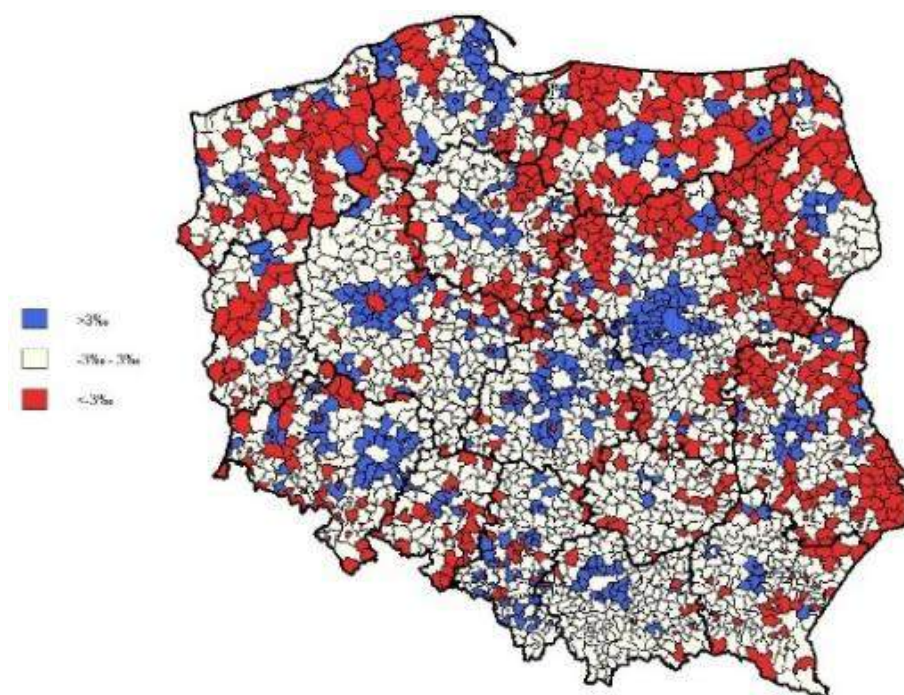
Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, <https://stat.gov.pl/>

Ryc. 10 Współczynnik przyrostu naturalnego w gminach w 2030 r.

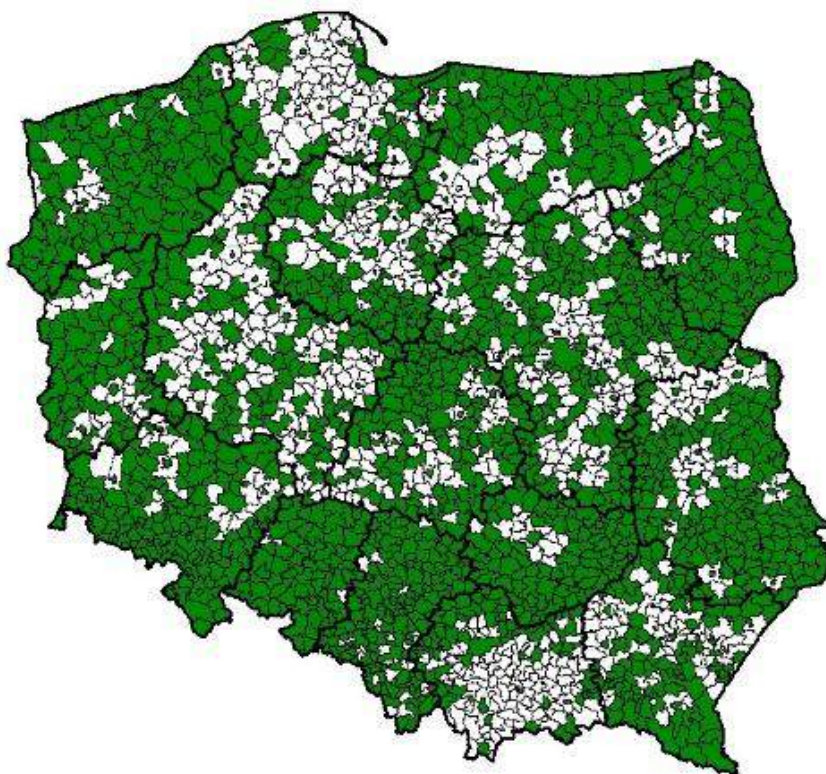
Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, <https://stat.gov.pl/>

Ryc. 11 Saldo migracji (wewnętrznych i zagranicznych) w gminach w 2030 r.

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, <https://stat.gov.pl/>

Ryc. 12 Gminy, w których odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej przekroczy 20% w 2030 r.

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, <https://stat.gov.pl/>

Problemy demograficzne OF Sławna są dostrzegane przez lokalnych Liderów, którzy w badaniu ankietowym wskazali je jako zewnętrzne wyznaczniki utrudniające współpracę i integrację JST w obszarze partnerstwa. Depopulacja terenów wiejskich i małych miast jest takim czynnikiem według 33,3% badanych Liderów, a starzejące się społeczeństwo według 42% respondentów. Badania planów młodzieży także nie są optymistyczne, gdyż 66,7% zamierza wyemigrować poza obszar partnerstwa.

Aktualna sytuacja demograficzna OF Sławna nie jest korzystna. Spada liczba mieszkańców ogółem, zmniejsza się liczba osób w wieku produkcyjnym oraz liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, jednocześnie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Przewidywane, dalsze zmniejszanie się populacji i wzrost udziału osób w wieku senioralnym będą hamująco oddziaływały na rozwój społeczno-gospodarczy, w szczególności związany z zasobami siły roboczej, przedsiębiorczością, zmniejszeniem wpływów z podatków do budżetu gmin, wyższymi kosztami utrzymania wszystkich rodzajów infrastruktury, pogorszeniem się jakości usług publicznych (głównie zdrowotnych, edukacyjnych oraz kulturalnych i rekreacyjnych) oraz aktywnością społeczną.

Usługi zdrowotne

Usługi zdrowotne w OF Sławna w zakresie dostępności i jakości nie odpowiadają w pełni potrzebom mieszkańców. Wg bazy danych REGON w 2021 r. na terenie powiatu sławieńskiego funkcjonowało 296 podmiotów gospodarczych świadczących usługi w zakresie ochrony zdrowia. Większość z nich koncentrowała się w stolicy powiatu.

W OF Sławna dostęp do usług zdrowotnych jest zapewniony w zróżnicowanym zakresie. Można uznać, że dostępność i jakość usług zdrowotnych jest względnie mała, wynika to głównie z deficytu lekarzy, szczególnie specjalistów. W 2020 r. w powiecie w podstawowej opiece zdrowotnej zatrudnionych było łącznie 31 lekarzy, w tym 4 lekarzy rodzinnych¹⁸. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, tj. 2017-2021 r., w świetle danych GUS, liczba przychodni lekarskich na terenie powiatu zmniejszyła się o 3,2%. W 2021 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 30 przychodni lekarskich, większość z nich w miastach Darłowo i Sławno¹⁹. Na

¹⁸ Informator statystyczny ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego za 2020 rok, [https://www.szczecin.uw.gov.pl/systemfiles/articlefiles/2524/\(20220414.105748\).informator_ochrony_zdrowia_województwa_zachodniopomorskiego_2020.pdf](https://www.szczecin.uw.gov.pl/systemfiles/articlefiles/2524/(20220414.105748).informator_ochrony_zdrowia_województwa_zachodniopomorskiego_2020.pdf)

¹⁹ Liczba przychodni lekarskich w 2017 r. wynosiła 31 i fluktuowała do 2021 r. (+/- 2 placówki). W Darłowie działało 12, a w Sławnie 10 przychodni (w obu miastach ubywało po 1 placówce w 2021 r. w porównaniu do 2017 r.). Na terenie OF funkcjonuje Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Sławnie, posiada ona filię

obszarach wiejskich sytuacja poprawiła się w GW Darłowo, na terenie której otworzono przychodnię lekarską, co jest istotną zmianą - jest to jedyna przychodnia świadcząca ambulatoryjne usługi zdrowotne na terenie tej gminy²⁰. W zakresie prywatnej praktyki lekarskiej zaobserwowano negatywną zmianę na obszarach miejskich, ich liczba zmniejszyła się – zarówno w Sławnie jak i Darłowie²¹.

W badanym okresie zauważalny był wśród mieszkańców OF Sławna wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne. W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ogólna liczba porad w latach 2017-2021 wzrosła o 15%²², a w podstawowej opiece zdrowotnej spadła liczba porad o 11,7%. Na tę sytuację najprawdopodobniej istotny wpływ miała pandemia SARS-CoV-2, gdyż do 2018 r. odnotowano tendencję spadkową w zakresie udzielanych w powiecie porad lekarskich. Dostępność do specjalistycznych usług w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej zapewniało 75 lekarzy²³. Szpital powiatowy w Sławnie – jedyna tego typu placówka w OF, lekarze specjaliści oraz funkcjonujące na terenie powiatu prywatne gabinety lekarskie (najczęściej stomatologiczne i ginekologiczne), zlokalizowane w głównie w dwóch miastach Darłowie i Sławnie, nie są w stanie zapewnić na odpowiednim poziomie dostępu i jakości usług zdrowotnych. W latach 2017-2021, według danych GUS, na terenie powiatu łączna liczba ogólnodostępnych aptek i punktów aptecznych zmalała o jedną placówkę i w 2021 r. na OF Sławna funkcjonowało 14 ogólnodostępnych aptek. Lecznictwo uzdrowiskowe oraz stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej w powiecie sławieńskim w 2020 r. bazowały na 6 placówkach z łączną liczbą 1346 łóżek. Liczba pacjentów stacjonarnych wyniosła 8986, a ambulatoryjnych 26²⁴.

Czynnikiem o znaczącej wadze dla kształtowania się popytu na usługi zdrowotne w przyszłości jest starzejąca się populacja mieszkańców OF Sławna. Według danych

w Darłowie. Powołana została ona na mocy Aktu założycielskiego placówki publicznej nadany przez Kuratora Oświaty w Słupsku pismem z dnia 10 września 1993 r. Uchwałą nr XVI /100/ 2000 Rady Powiatu w Sławnie z dnia 27 czerwca 2000 r. zmieniono jej nazwę z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sławnie na Powiatową Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Sławnie i zatwierdzono zmiany w jej Statucie. Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Sławnie, <http://pppp.slawno.ibip.pl/public/>

²⁰ Stan liczbowy przychodni lekarskich nie uległ zmianie w GW Malechowo (4 placówki), Postomino (3 placówki) oraz Sławno – pozostawała jedną JST OF nie dysponującą przychodnią lekarską.

²¹ Liczba indywidualnych praktyk na terenie powiatu zmalała z 4 w 2017 r. do 1 w 2021 r. W Sławnie zlikwidowano 2 jedynie funkcjonujące praktyki lekarskie w 2017 r., a w Darłowie 1 z 2 praktyk lekarskich. Na obszarach wiejskich przez pełny okres badawczy działały 2 indywidualne praktyki lekarskie, po 1 praktyce w GW Postomino i Sławno.

²² Dane GUD dla powiatu informują, że w 2017 r. udzielono łącznie 297731 porad lekarskich, a w 2021 r. 342416. Największy wzrost popytu na porady zdrowotne tj. o 37,9% nastąpił w GM Sławno (w 2017 r. udzielono ogółem 166765 porad lekarskich, a w 2021 r. 230027).

²³ Informator statystyczny ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego za 2020 rok, op. cit.

²⁴ Powiat sławieński zajął 4 miejsce na siedem powiatów posiadających status uzdrowiska w województwie pod względem łącznej, największej liczby pacjentów stacjonarnych i ambulatoryjnych w 2020 r. Szerzej: Informator statystyczny ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego za 2020 rok, op. cit.

GUS, wydatki ogółem z budżetu JST na ochronę zdrowia w latach 2017-2021 spadły o blisko 11%.

Dostępność i jakość usług zdrowotnych została uznana za słabość obszaru partnerstwa w opinii młodzieży, lokalnych Liderów i ogółu mieszkańców. Oferta usług zdrowotnych była negatywnie oceniana przez 75,1% mieszkańców, 68,6% ankietowanych uczniów szkół średnich oraz 55,8% lokalnych Liderów.

Oferta edukacyjna

W zakresie oferty edukacyjnej zdiagnozowano problemy związane są przede wszystkim z jakością i sprofilowaniem kształcenia nieodpowiadającym współczesnym wyzwaniom społeczno-gospodarczym i potrzebom lokalnej gospodarki. Na skutek m.in. niedofinansowania edukacji, szczególnie ponadpodstawowej, słabej współpracy ze środowiskiem przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, oferta edukacyjna nie jest dobrze postrzegana przez część uczniów i rodziców. Następuje odpływ młodzieży do szkół poza OF Sławna (głównie do Słupska i Koszalina) oraz zwiększa się strumień emigracji młodych ludzi po zakończeniu edukacji. Ustalono, że ponad 42% uczniów zamieszkujących OF Sławna uczęszcza do szkół ponadpodstawowych poza obszarem powiatu sławieńskiego. Ponadto w świetle deklaracji młodzieży złożonych w ramach przeprowadzonych badań ankietowych *pracę za granicą chciałoby podjąć 38,7% respondentów; w miejscowości w innym województwie - 25,8%, a w innej miejscowości poza obszarem partnerstwa, ale w województwie - 7,2%. W przypadku preferowanego miejsca zamieszkania rozkład odpowiedzi był podobny: za granicą - 31,1%; w miejscowości w innym województwie - 27,3%; innej miejscowości poza obszarem partnerstwa, ale w województwie - 8,3%.* Świadczy to o rosnącym ryzyku pogłębiania się niekorzystnych procesów demograficznych na OF Sławna, których skutki będą odczuwalne w innych sferach życia.

W 2021 r. usługi edukacyjno - wychowawcze na terenie powiatu sławieńskiego świadczyły następujące podmioty²⁵:

- 9 żłobków w 4 gminach: gmina wiejska i gmina miejska Darłowo, gmina wiejska Postomino, gmina miejska Sławno;
- 2 Klub dziecięcy (opieka dla dzieci do lat 3) w gminach wiejskich Sławno i Malechowo;
- 23 przedszkola 6 gminach – w tym 19 publicznych (1 specjalne);

²⁵ W OF funkcjonuje 19 przedszkoli publicznych, w tym 1 specjalne oraz 4 przedszkola niepubliczne. GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl>; Rejestr szkół i placówek oświatowych, <https://rspo.gov.pl>; Informacja pozyskana z JST Partnerstwa OF Sławna.

- 23 szkoły podstawowe w 6 gminach²⁶;
- 3 szkoły średnie w 2 gminach: gminy miejskie Sławno i Darłowo;
- 1 szkoła policealna w gminie miejskiej Sławno;
- 1 szkoła specjalna w gminie miejskiej Sławno;
- 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza w Sławnie.

Dostępność do usług oświatowo-wychowawczych na poziomie przedszkolnym jest lepsza niż żłobków. Liczba i równomierny rozkład przedszkoli w obszarze partnerstwa odpowiadają potrzebom mieszkańców. Żłobków brakuje w GW Malechowo i Sławno, usługi wychowawczo-opiekuńcze dla dzieci do lat 3 na ich terenie oferują kluby dziecięce. W OF Sławna większość żłobków i przedszkoli to placówki prywatne.

Liczba szkół podstawowych zlokalizowanych we wszystkich gminach partnerstwa jest odpowiednia do odsetka dzieci w wieku szkolnym w populacji poszczególnych gmin obszaru partnerstwa. W GW Darłowo znaczący udział stanowią prywatne szkoły podstawowe. *Dostęp do usług opiekuńczo - wychowawczych oraz edukacyjnych na poziomie szkoły podstawowej na obszarze partnerstwa został doceniony przez uczniów przedostatnich klas szkół średnich w badaniach ankietowych - ponad 53% z nich uznało to za atut obszaru partnerstwa.*

Szkoły średnie zlokalizowane są w dwóch miastach: Sławno i Darłowo i funkcjonują jako zespoły szkół, do których uczęszcza młodzież z całego powiatu sławieńskiego i spoza niego:

- Zespół Szkół im. J. H. Dąbrowskiego w Sławnie składa się z liceum ogólnokształcącego dla dzieci i młodzieży oraz liceum ogólnokształcącego dla dorosłych²⁷;
- Zespół Szkół Agrotechnicznych obejmuje technikum, branżową szkołę I i II stopnia oraz zasadniczą szkołę zawodową²⁸;
- Zespół Szkół Morskich w Darłowie jest największą placówką kształcącą na poziomie ponadpodstawowym na terenie powiatu sławieńskiego, do której uczęszczają uczniowie z całej Polski²⁹.

W latach 2018-2021 zaobserwowano modyfikacje w ofercie kształcenia, będące odpowiedzią na reformy systemu edukacji w Polsce i próby dostosowanie jej do potrzeb lokalnych, w szczególności w Zespole Szkół Agrotechnicznych i Zespole Szkół

²⁶ W OF działa szkół podstawowych, w tym 2 w GM Darłowo (1 niepubliczna), 6 w GW Darłowo (1 niepubliczna), 4 w GW Malechowo, 5 w GW Postomino (1 niepubliczna), 3 w GM Sławno, 5 w GW Sławno. Rejestr szkół i placówek oświatowych, <https://rspo.gov.pl>.

²⁷ W latach 2018-2021 zaobserwowano niewielki wzrost liczby uczniów ze 123 uczniów i słuchaczy do 124 osób. Raporty o stanie powiatu za 2018, 2019, 2020, 2021, <http://bip.powiatstawno.pl/>

²⁸ W latach 2018-2021 liczba uczniów wzrosła z 306 osób do 364 osób. Ibidem.

²⁹ W latach 2018-2021 łączna liczba uczniów znacząco zwiększyła się z 569 uczniów do 816 uczniów. Ibidem.

Morskich. W Darłowie działa także Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „Etna”. Edukację policealną w stolicy powiatu zapewnia Śródkowopomorski Ośrodek Szkoleń.

Na obszarze partnerstwa jest zapewniony także dostęp do edukacji dla osób o szczególnych potrzebach dzięki za pośrednictwem Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Marii Grzegorzewskiej w Sławnie³⁰.

Liczba uczniów szkół podstawowych i średnich maleje, z wyjątkiem szkół ogólnokształcących, spadkową tendencją cechuje się także liczba absolwentów. Zjawiska te raczej będą się utrzymywały w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego. Jednocześnie rosną wydatki gmin na oświatę, które w 2021 r. były w 47,8% pokrywane z części oświatowej subwencji ogólnej.

Oferta kształcenia w szkołach ponadpodstawowych nie ułatwia absolwentom wszystkich profili nabycia kompetencji zawodowych np. poprzez praktyki w przedsiębiorstwach o profilu działalności zbieżnym z kierunkiem kształcenia oraz znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Młodzież wskazuje to jako słabość lokalnego systemu kształcenia wypychającego ją na rynek pracy poza obszar powiatu sławieńskiego³¹. Do tego przyczyniają się także: niedostatecznie rozwinięta edukacja w zakresie przedsiębiorczości, brak współpracy z przedsiębiorcami lub przedstawicielami lokalnego środowiska gospodarczego młodzież OF Sławna oraz niska skłonność młodzieży do otwierania własnej działalności gospodarczej.

Dostępność mieszkań

Dostępność fizyczna i finansowa lokali mieszkalnych w OF Sławna nie odpowiada potrzebom mieszkańców, szczególnie osób młodych. Obraz statystyczny stopniowo poprawiających się warunków mieszkaniowych w powiecie sławieńskim w badanym okresie - zarówno pod względem rosnącej liczby oddawanych do użytku mieszkań jak i wyposażenia w infrastrukturę techniczną, a także rosnących, ale wciąż niewysokich dochodów mieszkańców OF – nie odzwierciedla rzeczywistych warunków mieszkaniowych OF Sławna. W latach 2016 - 2021 zasoby mieszkaniowe

³⁰ W latach 2018-2021 liczba uczniów nieznacznie zmalała - z 118 uczniów do 117 uczniów. Ibidem.

³¹ Przykładowo brakuje na OF Sławna przedsiębiorstw, które mogłyby zatrudnić w zawodzie techników nawigatorów morskich, techników mechaników okrętowych, techników architektury krajobrazu, techników logistyków, z uwagi zależność sektora turystyki od sezonu letniego i stopniowo rozwijające się uzdrowisko także technicy żywienia i usług gastronomicznych mają trudności ze znalezieniem całorocznego zatrudnienia. Informacja pozyskana od młodzieży w trakcie warsztatów strategicznych przeprowadzonych w Zespole Szkół Morskich w dniu 23.01.2023 r., Zespole Szkół Agrotechnicznych i Liceum Ogólnokształcącym w Sławnie w dniu 25.01.2023 r.

OF Sławna wzrosły o 7,6%³². Pięcioletnie dane za okres 2017-2021 w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wskazują na wzrost wynoszący 12,7%³³. Jednakże, istotna część mieszkań oddawanych do użytku jest przeznaczona na wynajem dla turystów, a nie na cele mieszkaniowe społeczności OF Sławna. Ponadto, z uwagi na największy udział terenów wiejskich w OF Sławna, dominuje budownictwo jednorodzinne, relatywnie trudniej dostępne dla młodych osób. Dostępność do lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych także jest niewystarczająca. Część zasobów komunalnych wymaga remontów wraz z termomodernizacją i wymianą źródeł ciepła. Realizacja przez poszczególne JST wieloletnich planów remontowych stopniowo poprawia warunki mieszkaniowe w budynkach komunalnych i pozytywnie wpływa na obniżenie kosztów utrzymania m.in. dzięki oszczędnościom lokatorów i JST wynikającym ze spadku zużycia energii w termomodernizowaniach budynkach. Bardzo ważnym efektem tych działań jest także przyczynianie się do poprawy jakości powietrza w OF Sławna. Jednakże, nie odnotowano długoterminowej kompleksowej polityki mieszkaniowej w zakresie komunalnego budownictwa wielorodzinnego, z uwzględnieniem potrzeb ludzi młodych. Stanowi ona wyzwanie dla JST tworzących Partnerstwo. Według danych GUS, grunty pozostające w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe w latach 2020-2021 nieznacznie zmniejszyły się z 69,1 ha do 69 ha (spadek 0,1%)³⁴. Udział w nich gruntów przeznaczonych pod budownictwo wielorodzinne jest bardzo mały (rzędu 6-7%) w porównaniu do obszaru dedykowanego budownictwu jednorodzinnemu. Należy wziąć pod uwagę, że problem nie ogranicza się do fizycznej dostępności lokali mieszkalnych w OF Sławna, ale jest on także determinowany zdolnością finansową nabywców, a społeczność zamieszkująca powiat sławieński nie należy do zamożnych. Generalnie, dostępność mieszkań w OF Sławna jest postrzegana przez mieszkańców jako mała, zostało to potwierdzone wynikami badań ilościowych opinii młodzieży, lokalnych Liderów i ogółu mieszkańców. *Trzy badania ankietowe potwierdziły potrzebę pilnego podjęcia działań w tym zakresie, według 51,6% młodzieży,*

³²Dostępne dane GUS za 2020 r. zasoby komunalne obejmowały 676 mieszkań o powierzchni użytkowej 29,5 tys.m². GUS BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/>.

³³ W latach 2017-2021 największy łączny przyrost zasobów mieszkaniowych miał miejsce w GW Darłowo (o 6,8%), GM Darłowo (o 5,7%), GW: Sławno i Postomino (o 4,7%), GM Sławno (o 4,3%) i GW Malechowo (o 1,5%). Pod względem zasobów mieszkań w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców największy przyrost odnotowano w GM Darłowo (o 21,2%), a następnie w GW Darłowo (wzrost o 11,3%), GW Postomino (wzrost o 10,2%) i Sławno (wzrost o 10,1%), GM Sławno (wzrost o 8,4%) i GW Malechowo (wzrost o 7,2%).

³⁴ W ciągu ostatnich 2 lat ogółem grunty przekazane lub sprzedane inwestorom pod budownictwo mieszkaniowe były nieduże (5 ha w 2020 r. i 8 ha w 2021 r.), w tym większość z przeznaczeniem na budownictwo wielorodzinne (4 ha w 2020 r. i 5 ha w 2021 r.). Na budownictwo komunalne w 2020 r. nie przeznaczono żadnych gruntów, a w 2021 r. 1 ha. Zmiana, mogąca świadczyć o planowanej zabudowie, dotyczyła uzbrojenia tych gruntów: w 2020 r. powierzchnia uzbrojonych gruntów pod budownictwo wielorodzinne wynosiła 1,3 ha, a w 2021 r. objęła cały wskazany areal. Najwięcej gruntów inwestorom przekazała lub sprzedała pod budownictwo mieszkaniowe GM Darłowo (4 z 5 ha w 2020 r. i 5 z 8 ha w całym powiecie. GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/>.

50,63% mieszkańców oraz 37% Liderów dostępność i ceny mieszkań na terenie partnerstwa są jedną z istotniejszych jego słabości.

Sytuacja materialna

W badanym okresie sytuacja materialna mieszkańców gmin OF Sławna stopniowo poprawiała się, o czym świadczy malejąca liczba osób korzystających z różnych form pomocy społecznej oraz rosnące dochody. *W przeprowadzonych badaniach ankietowych większość mieszkańców obszaru partnerstwa oceniła standard swojego życia jako średni (60,4%), za wysoki standard uznało go ponad połowę mniej respondentów (25,2%). Odsetek osób, które oceniły że żyje im się bardzo dobrze wyniósł 3%, a tych którym żyje się bardzo biednie - nie starcza im nawet na podstawowe potrzeby było 0,2%. Większość ankietowanej młodzieży (49,5%) uznała rodzinną sytuację materialną za dobrą (życie bez konieczności specjalnego oszczędzania). Według 23,7% poziom życia jest średni, zarobki rodziców pokrywają codzienne wydatki, ale poważniejsze zakupy wymagają zaoszczędzenia środków. Zbliżona część respondentów (21,7%) stwierdziła, że prowadzą życie na wysokim poziomie, mogą pozwolić sobie na pewien luksus. W swojej ocenie, skromne życie prowadzi 4,1% badanych.*

W zakresie pomocy społecznej w OF Sławna działają różnego typu powiatowe i gminne placówki, wśród nich ważną rolę wspomagającą aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców pełni Centrum Integracji Społecznej w Rzyszczewie (GW Sławno) oraz Zakład Aktywności Zawodowej Sławno w Podgórkach (GW Malechowo) prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Powiatu Sławieńskiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Mieszkańcy odczuwają niedobór placówek świadczących w szczególności całodobową opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, na terenie OF dostępne są usługi dziennej opieki świadczone przez 2 placówki na obszarze powiatu: Dom Hospicyjno-Opiekuńczy im. bp. Czesława Domina (GM Darłowo) oraz Dzienny Dom Opieki "Senior Wigor" w Wiekowie (GW Darłowo). Należy także odnotować działalność Darłowskiego Centrum Wolontariatu, które od 2007 r. pomaga dzieciom, młodzieży, seniorom i innym grupom społecznym.

Zbyt niska aktywność społeczna

Publiczne i niepubliczne formy aktywności społecznej funkcjonujące na OF Sławna pozwalające na udział w szeroko pojętym życiu społecznym, w tym kulturalnym, mieszkańcom obszaru partnerstwa niezależnie od statusu społecznego, należą do istotnych wyznaczników rozwoju lokalnego³⁵.

³⁵ Czynnikiem oddziałującym na aktywność obywatelską jest nadal trwający proces budowy tożsamości mieszkańców powiatu sławieńskiego, na skutek przemian w strukturze społecznej jakie nastąpiły po II wojnie

W efekcie przeprowadzonej analizy uznano, że na OF Sławna poziom i zakres aktywności społecznej i integracji mieszkańców jest zróżnicowany, potrzeba jego wzmocnienia stanowi wyzwanie dla samorządów obszaru partnerstwa. W niektórych sferach w badanym okresie aktywność społeczna rosła, co wyrażało się m.in. rosnącą liczbą organizacji pozarządowych i uczestników zajęć prowadzonych przez jednostki reintegracji społecznej i zawodowej, a jednocześnie w innych słabła np. w zakresie korzystania z bibliotek. Oprócz pozytywnych aspektów, można dostrzec też pewne słabości w aktywności społecznej. Dotyczą one m.in. relatywnie małej partycypacji w konsultacjach społecznych i badaniach społecznych, kontaktach z władzami samorządowymi zarówno mieszkańców jak i pomiotów nie działających dla zysku oraz małym poziomie integracji środowisk działających społecznie.

Działalność społeczna mieszkańców OF Sławna wyraża się głównie w aktywności struktur trzeciego sektora. Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wzrosła o 28,3% w latach 2011 – 2020 (ze 191 w 2011 r. do 245 w 2020 r.). Z informacji przekazanych przez starostwo powiatowe wynika, że w 2022 r. w OF Sławna działały 274 organizacje non-profit, w tym rejestrowe (169), zwykłe (27) i kultury fizycznej (77)³⁶. W OF występuje względnie małe zróżnicowanie form i obszarów działalności tych podmiotów, częstym wyróżnikiem jest koncentracja geograficzna. Przykładowo, odczuwalny jest w OF niedobór różnego typu podmiotów tj. samorząd gospodarczy czy zawodowy, lokalne organizacje pracodawców i związki zawodowe. W zakresie podmiotów ekonomii społecznej, dane GUS BDL, z 2020 r. informowały o aktywnie działających 2 jednostkach reintegracji społecznej i zawodowej, w tym 1 centrum integracji społecznej i 1 warsztat terapii zajęciowej. W tym samym roku w powiecie sławieńskim działały 3 placówki w kategorii centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. Pozytywnym elementem był niemal dwukrotny wzrost liczby uczestników zajęć centrów, domów i ośrodków kultury (z 622 osób w 2016 r. do 1120 osób w 2020 r.).

W OF Sławna odnotowano ponad 33% wzrost kwotowego wsparcia finansowego dla organizacji pozarządowych (dotacje do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców zwiększyły się z 22 674,8 zł w 2011 r. do 30 228,4 zł w 2020 r.)³⁷.

światowej w regionie Polski północnej oraz kilkukrotnych zmian granic administracyjnych jednostki samorządu terytorialnego.

³⁶ Najwięcej podmiotów rejestrowych działało w GM Sławno (22) i Darłowo (21), GW Darłowo i Sławno (po 12), w GW Postomino (9) i GW Malechowo (8). GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/>.

³⁷ Udział dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje pozarządowe w wydatkach bieżących gminy fluktuował i był zróżnicowany dla poszczególnych członków partnerstwa. Od 2014 r., najniższym poziomem charakteryzowała się GM Sławno, a najwyższym GM Darłowo.

Udział mieszkańców OF Sławna w kulturze był zróżnicowany pod względem przedmiotowym i geograficznym. Przykładowo, mimo że poprawił się wskaźnik bibliotek przypadających na 10 tys. mieszkańców (wzrost z 2,8 w latach 2010 - 2015 do 3,0 w 2018 r.) to na terenie powiatu spadła liczba czytelników przypadająca na 1 tys. mieszkańców (ze 146 w 2010 r. do 64 osób w 2020 r., tj. o 35,6%). W OF Sławna funkcjonują dwa kina stacjonarne zlokalizowane w GM Sławno i Darłowo, latem samorządy organizują także pokazy kina plenerowego. Dostępność do oferty kinowej można ocenić jako dobrą, na poziomie zbliżonym do średniej krajowej i wyższym niż w województwie zachodniopomorskim³⁸. Mieszkańcy obszaru partnerstwa uczestniczą w licznie organizowanych - szczególnie w sezonie turystycznym - wydarzeniach i imprezach kulturalno-rozrywkowych oraz sportowych o zróżnicowanym profilu. Słabością jest ograniczona oferta kulturalna poza sezonem letnim.

Przyrost ilościowy podmiotów non profit nie przekłada się na wysoką aktywność mieszkańców na wszystkich płaszczyznach życia społecznego, choć należy odnotować stopniową poprawę w tym zakresie.

Pozytywnym aspektem są wyniki przeprowadzonych badań ankietowych świadczące o dostrzeganiu przez mieszkańców wagi działań społecznych i niewykorzystanym kapitale społecznym. *Relacje międzyludzkie z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi stanowią atut gmin obszaru partnerstwa zdaniem 60% badanych mieszkańców, 52,9% Liderów oraz 52,6% młodzieży. Silną stroną OF Sławna są także więzi i tradycje rodzinne według 62,9% młodzieży, 65,7% mieszkańców oraz 56,5% Liderów. Pozytywne respondenci wyrażali o lokalnym patriotyzmie, dziedzictwie i historii - 55,8% Liderów, 54,5% mieszkańców oraz 47,4% młodzieży. Trzy grupy badanych uznały aktywność społeczną i współdziałanie mieszkańców za atut gmin obszaru partnerstwa - takie stanowisko zajęło 52,2% Liderów, 49,9% mieszkańców oraz 38,7% młodzieży.*

KLUCZOWE PROBLEMY OF SŁAWNA W WYMIARZE GOSPODARCZYM

mała dywersyfikacja branżowa działalności gospodarczej, uzależnienie gospodarki lokalnej od turystyki, sezonowość dochodów

brak zrównoważonego i pro jakościowego podejścia do rozwoju sektora turystyki

niewykorzystane zasoby i potencjały pasa centralnego i południowego OF, w szczególności trenów atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo

nieduża aktywność gospodarcza lokalnej społeczności

mała liczba średnich i dużych przedsiębiorstw generujących odpowiednią wartość dodaną

³⁸ Liczba ludności przypadająca na 1 miejsce w kinach stałych w powiecie sławieńskim w latach 2017-2021 nieznacznie spadła ze 132 osób do 131 widzów. GUS BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/>.

słabo rozwinięty rynek pracy i relatywnie niskie zarobki

niedobór wykształconych osób operujących na lokalnym rynku, w tym młodych ludzi z szeroko rozumianym potencjałem (specjaliści różnych branż, niekoniecznie absolwenci studiów wyższych, osoby w wieku produkcyjnym)

niewykorzystany potencjał atrakcyjnych obszarów inwestycyjnych w związku z ograniczeniami prawnymi oraz niewystarczająca i słabo dostępną informacją na temat dostępnych obszarów inwestycyjnych i zasobu lokalowego (usługowego)

brak systemowego wspierania rozwoju przedsiębiorczości, brak programu rozwoju przedsiębiorczości, sporadyczne kontakty władarzy z przedsiębiorcami

słabo rozwinięte otoczenie biznesu, brak lokalnych organizacji przedsiębiorców

słaba koordynacja realizowanych działań, projektów, zadań z zakresu promocji gospodarczej między gminami z OF

Źródło: opracowanie własne.

Aktywność gospodarcza i struktura działalności gospodarczej

Mimo rosnącej liczby mikroprzedsiębiorstw badanym okresie, poziom ogólnej aktywności gospodarczej społeczności lokalnej i jej dywersyfikacji ze względu na strukturę podmiotową i branżową uznano za obszar potrzebujący wzmocnienia. Wynika to m.in. z malejącego udziału średnich i dużych przedsiębiorstw generujących odpowiednią wartość dodaną, także spadku nakładów inwestycyjnych z budżetu JST. Gospodarka lokalna charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem sektorów działalności, w których operują przedsiębiorcy. Dostrzegalne jest także uzależnienie od turystyki i towarzyszącą mu sezonowość dochodów. Czynniki te wpływają niekorzystnie na konkurencyjność gospodarki lokalnej.

Struktura podmiotowa lokalnej gospodarki w OF Sławna jest zdominowana przez mikroprzedsiębiorstwa, które w 2021 r. stanowił 97,3% ogółu podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON. O intensyfikacji aktywności gospodarczej po pandemii SARS-CoV-2 świadczyła nadwyżka podmiotów nowo zarejestrowanych nad wyrejestrowanymi. W latach 2017 – 2021 wzrost ilościowy odnotował tylko sektor mikroprzedsiębiorstw (14,8%). Małych przedsiębiorstw ubyło (-9,9%), podobnie jak średnich (-3,7%). Stan 2 funkcjonujących na terenie powiatu dużych przedsiębiorstw, zatrudniające 250 -999 pracowników, nie zmienił się w tym okresie³⁹. *Większość mieszkańców OF Sławna wyraziła w badaniach ankietowych odczuwalny niedobór dużych przedsiębiorstw działających w obszarze partnerstwa, które by mogły wzmocnić rynek pracy.*

³⁹ W 2021 r. średnich przedsiębiorstw zatrudniających od 50-249 pracowników funkcjonowało 27 i 2 duże przedsiębiorstwa zatrudniające 250 -999 pracowników.

Trzy główne sektory lokalnej gospodarki, w których działa ponad 1 tys. podmiotów to kolejno: handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych, w tym motocykli; następnie budownictwo i na ostatnim miejscu działalność zw. z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Największą dynamikę przyrostu podmiotów gospodarczych zanotowano w: budownictwie, działalności profesjonalnej, zdrowiu i pomocy społecznej oraz pozostałych usługach, a także działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi oraz z obsługą rynku nieruchomości. Pod względem lokalizacji siedziby podmiotu gospodarczego, najchętniej przedsiębiorcy rejestrowali swoją działalność kolejno na terenie GM Darłowo i Sławno, następnie GW Darłowo i Sławno, Postomino i Malechowo.

Trzecia, największa część lokalnej gospodarki jest związana z dobrze rozwiniętą na obszarze partnerstwa funkcją turystyczną, wysoko plasującą powiat pod tym względem na tle kraju. Działalność turystyczna koncentruje się w strefie nadmorskiej z 42 km pasem wybrzeża, w której zlokalizowane są najsilniejsze ośrodki turystyki wypoczynkowo-rekreacyjnej: GM Darłowo i wieś Jarosławiec (GW Postomino) oraz uzdrowisko w Dąbkach (GW Darłowo). Słabiej wykorzystywane na cele turystyczne są potencjały związane z jeziorami Bukowo, Kopań i Wicko oraz 5 nadmorskimi kąpieliskami w GW Darłowo, rzekami Wieprzą i Grabową, a naj słabiej pod względem turystycznym zagospodarowane są zasoby centralnej i południowej części OF Sławna. Dostępne są atrakcje przyrodnicze i kulturowe⁴⁰ tj. plaże, klify, latarnie morskie, miejsca widokowe, pomniki przyrody, szlaki piesze i rowerowe oraz przyrodniczo-krajoznawcze, możliwości uprawiania sportów wodnych (m.in. żeglarstwa morskiego i śródlądowego, kajakarstwa), parki rozrywki (w tym: wodne, linowe, skatepark). Stopniowo odnotowuje się także rosnące zainteresowanie rozwojem turystyki rowerowej, konnej oraz turystyki kulinarnej (np. ryby, winnice) oraz uzdrowiskowej (GW Darłowo) i biznesowej (GM Darłowo). Uwzględniając rozwiniętą i dalej rozrastającą się bazę noclegową⁴¹, w tym liczbę całorocznych miejsc noclegowych oraz wielkość ruchu turystycznego ujawnia się koncentracja na działalności turystycznej w sezonie letnim i turystach krajowych⁴². W 2021 r. miejsca noclegowe były wykorzystane w 50,1%⁴³. Nierównomiernie czasowo rozłożona aktywność

⁴⁰ Wśród cennych walorów kulturowych OF Sławna warto szczególnie odnotować jedyny w Polsce nadmorski gotycki zamek Książąt Pomorskich w Darłowie, który jest także najlepiej zachowanym pod względem historycznym średniowiecznym zamkiem książęcym na Pomorzu Zachodnim oraz liczne budynki o konstrukcji ryglowej tworzące tzw. Krainę w Kratę, której granice umownie wyznacza pas nadmorski o długości około 80 km (od Łeby w kierunku zachodnim do miasta Darłowo) i szerokości około 40-50 km w głąb lądu (południową granicę stanowi drogą krajową S6).

⁴¹ Do czasu pandemii SARS-CoV-2, baza noclegowa w OF Sławna powiększała się dynamicznie. Po załamaniu w 2020 r. nastąpiło odbicie – łączna liczba obiektów noclegowych wzrosła o 3,4%, a całorocznych o 14,1%.

⁴² Ponadto w ruchu turystycznym OF Sławna niewielką, ale stopniowo rosnącą część stanowią turyści zagraniczni.

⁴³ GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl>.

gospodarcza w tym zakresie przekłada się na sezonowe wahania zatrudnienia oraz strumieni dochodów mieszkańców, przedsiębiorców i samorządów w ciągu roku.

Trzy ankietowane grupy odniosły się do słabości rynku pracy zwanego m.in. z powyższą kwestią. Jednocześnie respondenci potwierdzili dobre warunki do rozwoju turystyki, wskazując atrakcyjność związaną z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi, zabytkami jako atuty gmin obszaru partnerstwa – takie opinie wyraziło 71,7% lokalnych Liderów, 69,6% mieszkańców i 55,2% młodzieży.

Dalszy rozwój potencjału turystycznego wymaga wdrożenia zrównoważonego podejścia, w szczególności uwzględnienia dekoncentracji czasowej i przestrzennej oraz ukierunkowania działań na jakość produktów turystycznych, w tym także związanych z nową i modernizowaną infrastrukturą.

Warunki do rozwoju rolnictwa w OF Sławna ocenia się ogólnie jako dobre⁴⁴. Grunty rolne zajmują 40% powierzchni powiatu i ich rozmieszczenie jest dość równomierne. Gleby w przeważającej części zaliczane są do grupy gleb polodowcowych: bielcowe i brunatne, należące do IV klasy bonitacyjnej, bez zanieczyszczeń metalami ciężkimi - stwierdzono średnią zawartość siarki i niski stopień zanieczyszczenia gleb WWA. Bonitację rzeźby terenu powiatu sławieńskiego, wg IUNG Puławy, oceniono jako średnio korzystną dla rolnictwa, a kompleks przydatności rolniczej jako pszeny dobry. Powierzchnia ziemi na obszarze partnerstwa jest niezniszczona. Gleby, które są nieprzydatne rolniczo zagospodarowano w sposób przyjazny środowisku poprzez zalesienia.

Struktura gospodarstw rolnych zdominowana jest przez gospodarstwa o powierzchni do 6 ha, obserwowane zmiany ukierunkowane są na malejącą liczbę gospodarstw mało hektarowych na rzecz wielohektarowych. W powiecie sławieńskim w latach 2017 – 2021 liczba podmiotów w sektorze rolnym malała. Zmniejszające się zatrudnienie w rolnictwie może się wiązać z odpływem siły roboczej z tego sektora w celu podjęcia działalności pozarolniczej oraz postępującą mechanizacją produkcji rolnej, zwiększającą efektywność i dochodowość działalności.

Występują korzystne warunki do rozwoju produkcji upraw ekologicznych i energetycznych oraz segmentu usług agroturystycznych.

Według wyników badań ankietowych opinii mieszkańców OF Sławna w obszarze partnerstwa występują korzystne warunki do rozwoju rolnictwa, w tym prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego. Większość respondentów uznała to za silną stronę OF:

⁴⁴ Potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynikający z warunków naturalnych obrazuje wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

42,8% lokalnych Liderów, 39,6% mieszkańców i 37,1% młodzieży. Warto wziąć pod uwagę, że swojej przyszłości zawodowej z pracą w rolnictwie nie wiąże większość badanych uczniów szkół średnich. Prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego jest bardzo atrakcyjne lub atrakcyjne dla 41,1% badanej młodzieży, a podjęcie pracy w rodzinnym gospodarstwie rolnym dla 38,2% respondentów. Bardziej pozytywny stosunek mają badani uczniowie szkół średnich w przypadku działalności gospodarczej pozarolniczej. Prowadzeniem własnej firmy w sektorze pozarolniczym jest zainteresowanych łącznie 66,5% badanej młodzieży, a zatrudnieniem w rodzinnym przedsiębiorstwie o innym niż rolnicze profilu – łącznie 62,4% (uważają te formy zatrudnienia jako bardzo atrakcyjne i atrakcyjne).

Wśród czynników determinujących rozwój lokalny należy odnieść się także do luki między zdolnością do generowania dochodów podatników, którzy dopiero wchodzi na rynek pracy i tych, którzy w ciągu pięciu lat nabędą prawo do opuszczenia rynku pracy. Im większa luka, tym większe ryzyko dla stabilności lokalnej gospodarki i rynku pracy. W 2020 r. dochody osób młodych były znacznie mniejsze niż te osiąmane przez podatników w wieku przedemerytalnym, mimo iż baza podatników (ich liczebność) była podobna⁴⁵.

Warto zwrócić uwagę także na wzrost o 111,2% w latach 2016-2020 nowo oddanej powierzchni komercyjnej do liczby nowych podmiotów gospodarczych (powierzchnie biurowe, magazynowe, produkcyjne itd.). Mimo, że w 2021 r. nastąpiło załamanie wartości wskaźnika - w latach 2017-2021 spadła ona o 25,5%⁴⁶ - było to zjawisko ogólnokrajowe związane z osłabieniem aktywności w sektorze budownictwa, na które prawdopodobnie wpłynęła pandemia SARS-CoV 19 – to zmiany w tym zakresie sugerują ogólnie poprawiające się możliwości i rosnący potencjał rozwoju nowych działalności gospodarczych na OF.

Za ważny prorozwojowy element można uznać wydatki inwestycyjne z budżetu JST przypadające na 1 mieszkańca w latach 2016 – 2021. Mimo fluktuacji ich wartości wzrosły w tym okresie o 92,3%⁴⁷, znaczne zwiększenie odnotowano w latach 2017 – 2021 - wskaźnik wzrósł o 755,2%.

Zasadne jest zwrócenie uwagi, że sprzyjające warunki do rozwoju działalności gospodarczej generuje zakończenie w 2025 r. budowy trasy S6 i 6 planowanych na terenie powiatu sławieńskiego węzłów oraz możliwości związane z produkcją i

⁴⁵ W 2020 r. zarejestrowano 2 948 młodych podatników - do 26 roku życia – (dochód ogółem - 31 126 498,7 zł) oraz 3 013 podatników w wieku przedemerytalnym (dochód ogółem - 125 796 874,4 zł) i 11 637 emerytalnym (dochód ogółem - 377 462 328,4 zł).

⁴⁶ Wskaźnik nowo oddanej powierzchni komercyjnej do liczby nowych podmiotów gospodarczych przyjmował następujące wartości: w 2016 r. – 21,4; w 2017 r. – 34,5, w 2020 r. - 45,2, w 2021 r. - 25,7. MRL, <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

⁴⁷ Wydatki inwestycyjne z budżetu JST na 1 mieszkańca w 2016 r. wyniosły 116,1 zł, w 2017 r. - 26,1 zł, w 2020 r. – 65 zł, w 2021 r. - 223,2 zł. MRL, <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

magazynowaniem energii z OZE. Ponadto potencjalne możliwości dotyczą włączenia się samorządów OF Sławna w planowane uruchomienie serwisowania morskich farm wiatrowych oraz rozwój zróżnicowanej działalności gospodarczej związanej z OZE.

Mimo oznak pozytywnych zmian w sferze gospodarczej ZIT OF Sławna potrzebuje ukierunkowanego i kompleksowego kształtowania warunków rozwoju przedsiębiorczości. Brak systemowego podejścia do oferty JST dla przedsiębiorców, standardu wsparcia biznesu, cyklicznych i zorganizowanych kontaktów samorządów z przedsiębiorcami oraz współpracy między przedsiębiorcami, systematycznego diagnozowania i analizowania potrzeb i sytuacji przedsiębiorców, oferty terenów inwestycyjnych, oraz zintegrowanych działań marketingowych stanowią istotne bariery rozwojowe OF. W kreowaniu klimatu dla przedsiębiorczości w OF Sławna istotne byłoby uwzględnienie także uwarunkowań środowiskowo-przestrzennych rekomendowanych w diagnozie.

Rynek pracy i sytuacja materialna

Postępująca stopniowo poprawa atrakcyjności lokalnego rynku pracy wyrażająca się m.in. wzrostem ofert pracy i wynagrodzeń nie uzdrowiła sytuacji w OF Sławna w tym zakresie. Relatywnie mała dywersyfikacja branżowa lokalnej gospodarki i niski poziom dochodów mieszkańców, ale stopniowo zwiększający się w badanym okresie, oraz procesy demograficzne oddziaływały niekorzystnie na rynek pracy, który jest postrzegany jako mało atrakcyjny ze względu na liczbę miejsc pracy, zróżnicowanie ofert oraz poziom płac i zarobków oraz niestabilność dochodów w sektorze turystycznym. Tworzy to presję do podejmowania zatrudnienia poza obszarem powiatu. Szczególnym zagrożeniem dla rozwoju OF Sławna jest emigracja, narastający w przyszłości odpływ siły roboczej - zwłaszcza ludzi młodych – będzie pogłębiał niedobory na rynku pracy i proces depopulacji.

Opinie badanych lokalnych Liderów, młodzieży i ogółu mieszkańców są zgodne, że rynek pracy, oferty pracy oraz wysokość zarobków i płac stanowią słabości gmin obszaru partnerstwa. W odniesieniu do zarobków i płac tak twierdziło 72% mieszkańców, 65% młodzieży oraz 42% Liderów, a w przypadku ofert pracy i rynku pracy - 65% mieszkańców, 54% młodzieży oraz 41% Liderów. Ponadto plany zawodowe i życiowe badanej młodzieży sugerują utrzymywanie się tendencji do emigracji (zewnętrznej i wewnętrznej) z obszaru partnerstwa. Pracę za granicą chciałoby podjąć 38,7% respondentów; w miejscowości w innym województwie - 25,8%, a w innej miejscowości poza obszarem partnerstwa, ale w województwie - 7,2%. W przypadku preferowanego miejsca zamieszkania rozkład odpowiedzi był podobny: za granicą - 31,1%; w miejscowości w innym województwie - 27,3%; innej miejscowości poza obszarem partnerstwa, ale w województwie - 8,3%.

Rynek pracy OF Sławna charakteryzuje wysokie bezrobocie (15% w 2020 r.), zwłaszcza w porównaniu do województwa i kraju, w 2021 r., na skutek ożywienia gospodarczego, odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych (stopa bezrobocia wyniosła 14,4%). Problemem pozostaje wzrost udziału osób bezrobotnych w populacji w wieku produkcyjnym, w tym osób młodych do 25 roku życia oraz osób bezrobotnych długoterminowo przy spadku udziału pracujących w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym.

W 2020 r. dochody ze względu na różne formy zatrudnienia uzyskało nieco ponad 44 tys. mieszkańców OF Sławna. Trzy największe grupy to kolejno: podatnicy uzyskujący dochód ze stosunku pracy (14980 osób), emeryci (13897 osób) i prowadzący działalność gospodarczą (2981 osób). Mimo wzrostu ofert pracy i wynagrodzeń część mieszkańców decyduje się na podjęcie zatrudnienia poza obszarem partnerstwa. Liczba wystawionych PIT 11 jest na niekorzyść partnerstwa, oznacza to, że mieszkańcy mimo że płacą podatek dochodowy w obszarze partnerstwa to wartość dodaną wytwarzają poza powiatem sławieńskim⁴⁸.

Negatywnie na rynek pracy OF Sławna będą wpływać zmiany m.in. w zakresie malejących zasobów siły roboczej, nasilająca się emigracja – w tym ludzi młodych - oraz wzrostu liczby emerytów.

Nie należy spodziewać się by dotychczas obserwowany napływ imigrantów podejmujących zatrudnienie na obszarze partnerstwa, głównie z Ukrainy, pokrył lukę w popycie na siłę roboczą w OF Sławna.

Na podstawie badań ankietowych młodych ludzi w zakresie ich planów życiowych OF Sławna warto odnotować preferowane obszary zatrudnienia, tym bardziej że *tworzenie nowych miejsc pracy zostało wskazane przez 59,3% respondentów jako czynnik motywujący ich do osiedlenia się na stałe na obszarze partnerstwa. Badani wykazali zainteresowanie zatrudnieniem w sektorach tj. handel (63,9% łącznie, w tym atrakcyjna 44,3%, bardzo atrakcyjna 19,6%); kultura i rozrywka (62,3% łącznie, w tym atrakcyjna 44,3%, bardzo atrakcyjna 18%); usługi: hotele, restauracje/kawiarnie catering, fryzjer, kosmetyczka (61,4% łącznie, w tym atrakcyjna 38,7%, bardzo atrakcyjna 22,7%); nowe technologie: IT, biotechnologie, itp. (60,3% łącznie, w tym atrakcyjna 35,6%, bardzo atrakcyjna 24,7%).*

W latach 2015-2021 w OF Sławna obserwowano, podobnie jak w regionie i Polsce, wzrost dochodów mieszkańców. Według danych GUS (BDL), przeciętne miesięczne

⁴⁸ Według danych POLTAX, w latach 2015 - 2020 liczba PIT 11 wystawionych przez pracodawców z gmin OF Sławna pozostawała na niższym poziomie niż wystawiona przez pracodawców z gmin spoza OF. Różnica ta wyniosła prawie 11%.

wynagrodzenie brutto w powiecie sławieńskim w 2015 r. wynosiło 3 120,7 zł⁴⁹ i do 2021 r. zwiększyło się do poziomu 4 747,64 zł. Ten wzrost wynagrodzeń w 2015 r. stanowił 75,2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce i 79,1% w 2021 r. i był niższy niż wynagrodzenia w województwie zachodniopomorskim w relacji do średniej wartości wynagrodzenia brutto w kraju. Najbardziej rozwinięte sektory gospodarki lokalnej OF Sławna tj. handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych oraz budownictwo i działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – nie cechują się ani najwyższymi wartościami wynagrodzeń ani tempem ich wzrostu, co ma przełożenie na poziom zamożności społeczności lokalnej⁵⁰. Zaobserwowana stopniowa poprawa sytuacji materialnej mieszkańców OF Sławna w badanym okresie wyrażona malejącą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej, może okazać się nietrwałym trendem z uwagi na rosnące ceny towarów i usług, w polskiej gospodarce, w tym m.in. energii. Obserwowany od 2017 r. wzrost cen energii w kraju cechuje się znacząco wyższym tempem wzrostu niż dynamika wzrostu płac⁵¹. Może to niekorzystnie oddziaływać na sytuację materialną mieszkańców OF Sławna w średniej i długiej perspektywie – osłabiając potencjał osiedleńczy, jeżeli nie zostaną zintensyfikowane i rozszerzone działania w kierunku poprawy warunków bytowych, w tym także związanych z wdrażaniem energooszczędnych rozwiązań w różnych sferach życia, w tym m.in. w obszarze budownictwa i transportu, oraz przyjaznych środowisku.

Finanse samorządowe

Sytuacja finansowa samorządów OF Sławna w badanym okresie była dobra, wiązała się m.in. z poprawą aktywności gospodarczej wyrażoną wzrostem dochodów z tytułu podatków PIT i CIT. Największą pozycję w strukturze dochodowej gmin tworzących partnerstwo zajmuje podatek od nieruchomości, który w 2020 r. osiągnął wartość 70,5 mln zł.

W latach 2017 - 2021 rosły zarówno wydatki, jak i dochody samorządów partnerstwa. Znaczny ich wzrost miał miejsce w 2021 r., co świadczy o popandemicznym odbiciu. Po stronie wydatkowej nastąpił istotny wzrost wydatków

⁴⁹ Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2015 r. w Polsce wyniosło 4 150,86 zł, a w województwie zachodniopomorskim 3 793,68 zł. W 2021 r. jego poziom w kraju osiągnął wartość 6 001,02 zł, a w regionie 5 549,85 zł.

⁵⁰ W Polsce, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych w 2015 r. wynosiło 3 278,13 zł, a w 2021 r. osiągnęło wartość 5 004,27 (w województwie zachodniopomorskim było w tych latach na poziomie 2 752,74 zł i 4 379,22 zł); w budownictwie w 2015 r. wynosiło 3 469,75 zł i 2021 r. - 4 749,71 (w województwie zachodniopomorskim stosowanie 3 232,00zł i 4 601,30zł); w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – wynagrodzenie w kraju w 2015 r. wyniosło 2 459,59, a w 2021 r. – wzrosło do 3 657,74 zł (w województwie zachodniopomorskim było w tych latach na poziomie 2 372,55zł i 3 549,30zł).

⁵¹ Szerzej nt wzrostu cen energii: URE, <https://www.ure.gov.pl/>.

majątkowych, których udział w wydatkach ogółem w 2021 r. wyniósł 14,5%. W odniesieniu do dochodów warto zwrócić uwagę na wzrost dochodów własnych samorządów OF Sławna, których udział w dochodach ogółem w 2021 r. był równy 27,4%. W udziale w podatku dochodowym od osób fizycznych widoczne są rosnące dochody mieszkańców. Jednak uwzględniając wyniki badań opinii Liderów, młodzieży i mieszkańców obszaru partnerstwa w porównaniu do innych gmin z grupy porównawczej - według MRL – sytuacja nie jest na tyle dobra by można ją traktować jako atut partnerstwa⁵².

Samorządy OF Sławna korzystają ze środków zewnętrznych na realizację inwestycji. W perspektywie finansowej 2014 - 2020 środki europejskie pozyskiwano na inwestycje w infrastrukturę turystyczną, rewitalizację, infrastrukturę wodną i oczyszczania ścieków oraz gospodarowania odpadami, a także w rozwiązania związane z niskoemisyjnością - głównie z w zakresie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, OZE, tereny zielone w miastach). Środki zewnętrzne wydawkowano także na projekty miękkie z zakresu aktywizacji zawodowej i społecznej, przeciwdziałania wykluczeniu oraz wsparcia edukacji. W ujęciu globalnym rosła wartość dodatniego wyniku finansowanego, czemu towarzyszył spadek poziomu zadłużenia.

KLUCZOWE PROBLEMY OF SŁAWNA W WYMIARZE ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNYM

peryferyjne położenie OF względem stolicy województwa i innych ośrodków metropolitalnych

słabo rozwinięty i niezrównoważony system transportu zbiorowego na OF i z większymi ośrodkami miejskimi (Szczecin, Gdańsk, Koszalin, Słupsk)

słaby stan i poziom rozwoju infrastruktury technicznej, szczególnie drogowej, światłowodowej, kanalizacyjnej

brak zrównoważonej polityki przestrzennej samorządów OF

rosnąca antropopresja, szczególnie w pasie nadmorskim

okresowe przekroczenia zanieczyszczenia powietrza

Źródło: opracowanie własne.

⁵² W 2020 r. dochód powyżej kwoty minimalnej osiągało 44,8% podatników będących osobami fizycznymi, z kolei 54,0% podatników osiąga dochód poniżej kwoty minimalnej.

Treści komplementarne do tej części syntezy diagnozy prezentuje rozdział 2 Strategii.

Miasta partnerstwa pod względem liczby ludności są stosunkowo niewielkie, w 2021 r. Sławno zamieszkiwało 12 tys. osób, a Darłowo 12,9 tys. osób⁵³. Oba miasta zaliczane są do miast małych liczących od 5 tys. do 15 tys. mieszkańców.

W mieście Sławno jest koncentrują się najważniejsze funkcje użyteczności publicznej, w tym edukacyjne i medyczne. Miasto jest siedzibą władz powiatu sławieńskiego, położoną w odległości około 20 km od wybrzeża Morza Bałtyckiego i zajmującą powierzchnię około 15,8 km². Przez miasto przebiega droga krajowa nr 6 istotna dla transportu międzynarodowego. Przez miasto przepływa struga Moszczenica (w głównej części miasta), Kanał Miejski (w południowo-wschodniej części miasta), a przez wschodnie obrzeża miasta przepływa rzeka Wieprza. Na terenie miasta prowadzona jest działalność gospodarcza w zakresie handlu, transportu, budownictwa i przetwórstwa przemysłowego. Funkcja turystyczna jest słabo rozwinięta.

Miasto Darłowo jest największym miastem powiatu sławieńskiego pod względem liczby mieszkańców, zajmującym powierzchnię około 20,2 km². Miasto pełni funkcje komplementarnego względem Sławna w zakresie użyteczności publicznej, w tym edukacyjnej i medycznej. Zlokalizowane jest nad Morzem Bałtyckim, w dolinie rzek Wieprzy i Grabowej. Na terenie miasta dominuje zabudowa mieszkaniowa i letniskowa. Zabudowa rozwinęła się głównie wzdłuż brzegu morskiego oraz w obrębie dróg wojewódzkich i drogi krajowej. Na terenie miasta, oprócz turystyki, prowadzona jest działalność gospodarcza w zakresie handlu, transportu, budownictwa i przetwórstwa przemysłowego. Miasto jest kurortem turystycznym bazującym na ofercie związanej z turystyką morską. Szczególną cechą Darłowa jest ulokowany w mieście morski port wielofunkcyjny, leżący w ujściu Wieprzy. Składa się on z portu rybackiego i portu handlowego. Roczne obroty w porcie sięgają 120 tys. ton (przeładunek głównie ładunków masowych). Port posiada duże rezerwy przestrzeni, które mogą być wykorzystane do rozwoju jego działalności. Zgodnie z rekomendacjami Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie: „Port powinien intensyfikować istniejące funkcje portu handlowego, rybackiego i turystycznego (gminny port turystyczny) przez dywersyfikację podmiotów korzystających z jego usług, modernizację infrastruktury portowej, przebudowę lokalnych połączeń komunikacyjnych, rozwój bazy turystyki morskiej. Rolę portu w Darłowie jako jednego z głównych ośrodków rybołówstwa bałtyckiego na środkowym Wybrzeżu może wzmocnić utworzenie

⁵³ Odsetek ludności miejskiej w OF Sławna wynosi 46,4% i jest niższy niż wskaźnik krajowy (59,8%) i dla województwa zachodniopomorskiego (68,1%).

giełdy rybnej. W przyszłości port sąsiadujący z dużymi podmorskimi złożami piasków technicznych i żwirów ma szansę stać się bazą eksploatacyjną służącą wydobywaniu tych minerałów”.

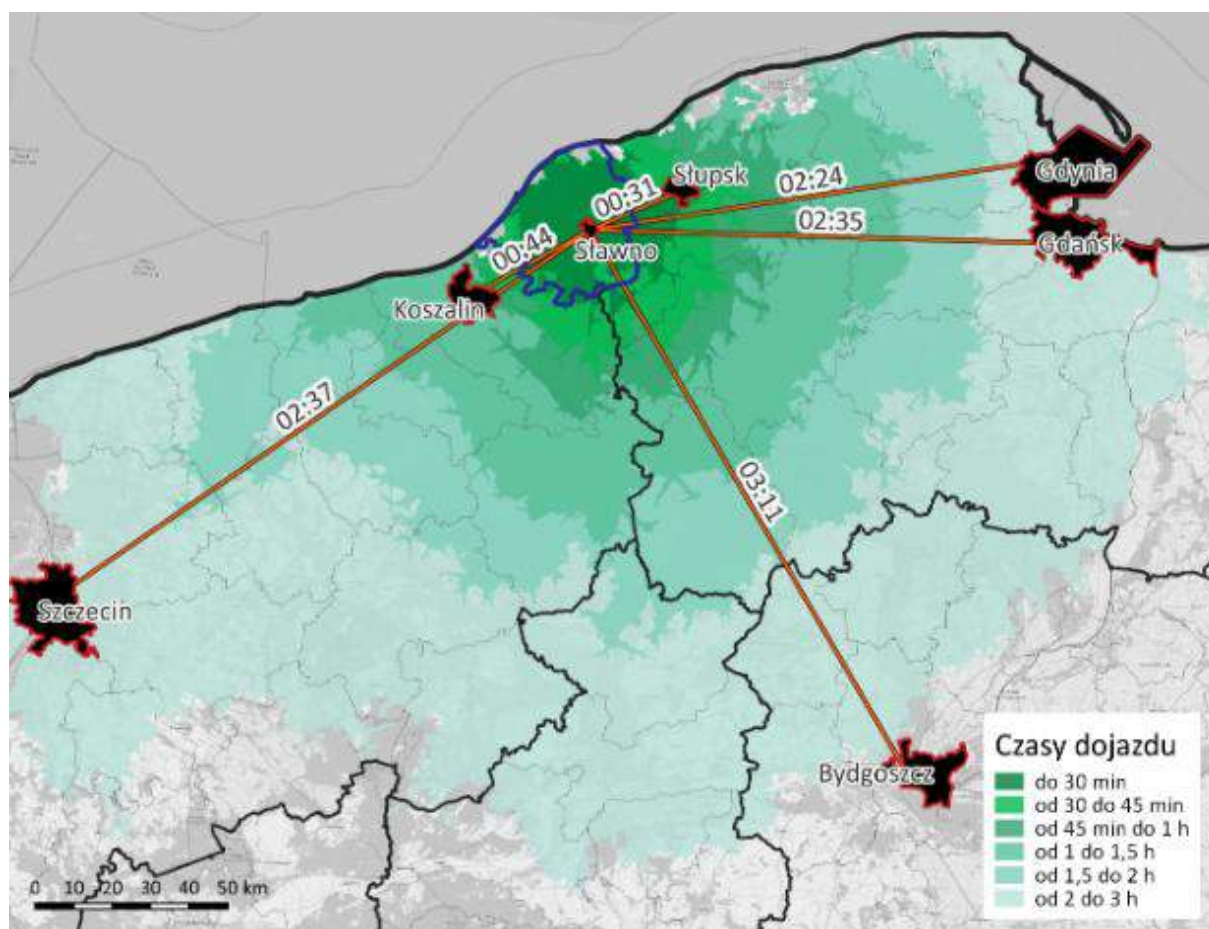
Usytuowanie OF Sławna ma charakter peryferyjny względem stolicy województwa zachodniopomorskiego oraz innych, dużych ośrodków metropolitalnych. Czas potrzebny na pokonanie samochodem odległości między Sławnem a Szczecinem czy Gdańskiem wynosi około 2-2,5 godzin⁵⁴. Dojazd do Bydgoszczy zajmuje ponad 3 godziny. W konsekwencji żadna z tych metropolii nie może być traktowana jako ośrodek usługowy wyższego rzędu obsługujących OF Sławna lub zapewniających miejsca pracy. Z perspektywy mieszkańców tych metropolii długi czas dojazdu do OF Sławna nie zachęca by korzystali oni z atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych partnerstwa w ofercie jednodniowej lub weekendowej.

Dla OF Sławna istotne znaczenie mają miasta położone najbliżej, których wielkość pozwala na zaoferowanie konkurencyjnej oferty usługowej lub szerszej rynku pracy. Są to miasta położone w odległości ok. 30-40 km, do których dojazd ze Sławna możliwy jest w przedziale czasowym od 30 do 45 minut: Koszalin (104,9 tys. mieszkańców w 2021 r.) oraz Słupsk (87,1 tys. mieszkańców w 2021 r.).

Dominująca część obszaru powiatu sławieńskiego leży w zasięgu 30 minutowego dojazdu do Sławna, a dalej od innych miast analogicznego poziomu obsługi, co podkreśla znaczenie miasta jako ośrodka centralnego obsługującego obszar partnerstwa. Darłowo, również jako istotny ośrodek usługowy (na tym poziomie obsługi), wspiera Sławno w obsłudze północno-zachodniej części powiatu, leżący poza obszarem partnerstwa Sianów ze względu na dogodny czas dojazdu poniżej 15 minut obsługuje południowo-zachodnią część partnerstwa. Mniejsze ośrodki gminne uzupełniają obsługę obszaru na poziomie podstawowym.

⁵⁴ Odległość drogowa Sławna od Szczecina wynosi 216 km i jest o prawie 70 km większa niż odległość od Gdańska.

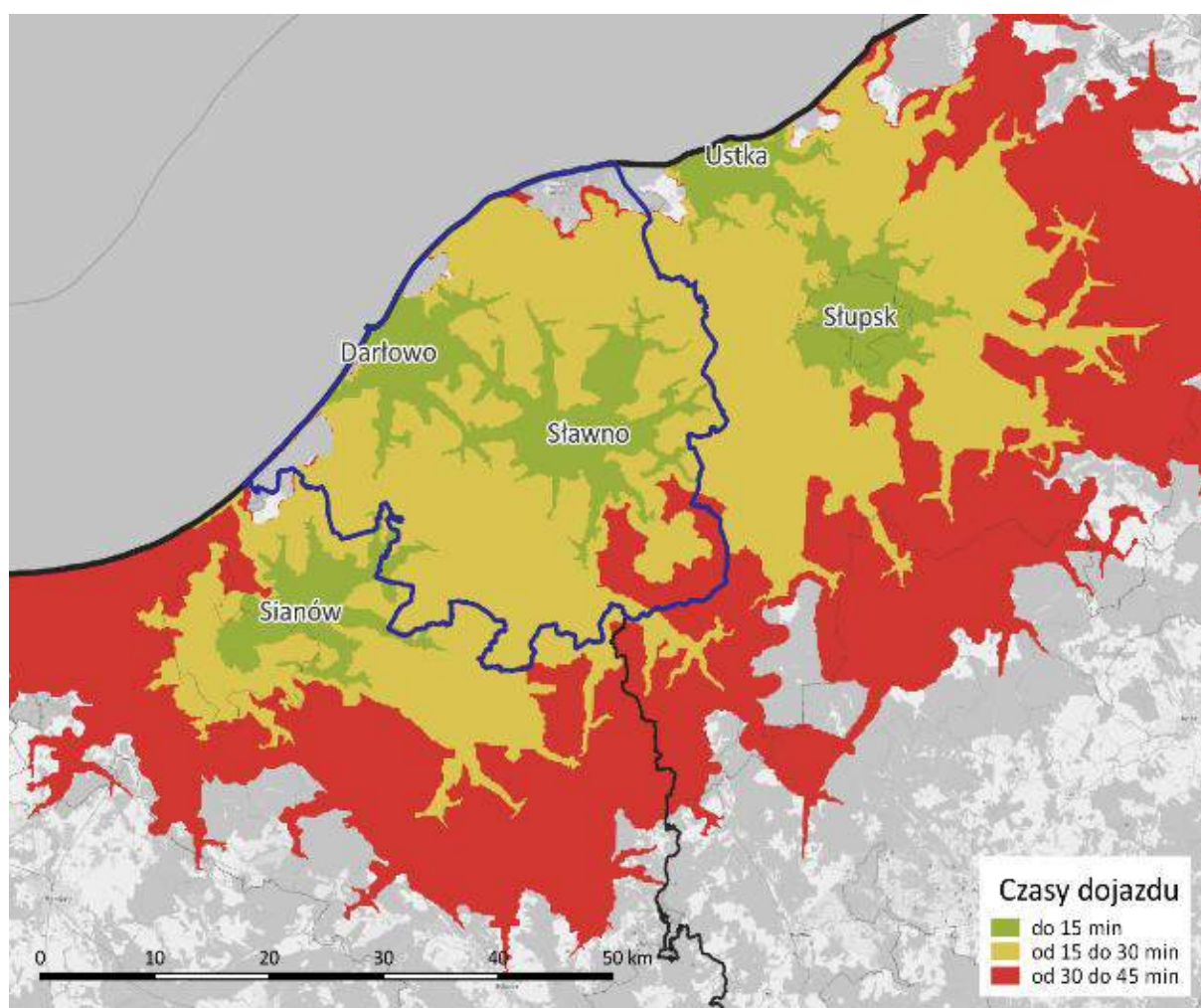
Ryc. 13 Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Sławnem a wybranymi większymi miastami

Źródło: opracowanie ZPMP na podstawie TravelTime Analytics

Zasięg obsługi Sławna – stolicy powiatu – w zakresie zadań realizowanych przez samorząd powiatowy odpowiada granicom powiatu. Natomiast zasięg oddziaływania w sferze pozostałych usług, uzależniony jest od dostępności konkurencyjnej oferty usługowej sąsiadujących miast.

Ryc. 14 Dostępność czasowa Sławna i wybranych miast w otoczeniu OF Sławna

Źródło: opracowanie ZPMP na podstawie TravelTime Analytics

Środowisko naturalne

Warunki środowiskowe na tym obszarze ukształtowały się w wyniku położenia na równie Słupskiej przeciętej dolinami rzek Wieprzy oraz Grabowej. W OF zlokalizowane są jeziora, z których największe to: Bukowo, Kopań, Wicko, Łętowskie.

Obszar partnerstwa jest położony w Regionie Wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego. Obszar położony jest na terenie jednolitej części wód podziemnych – nazwa JCWPd 10, kod JCWPd PLGW600010. Według oceny stanu JCW: stan chemiczny, stan ilościowy i stan ogólny są dobre. Dla zachowania dobrego stanu JCW niezbędna jest m.in. dalsza realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami. Dobry stan JCW jest istotny, ponieważ wyznaczono ją do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Gminy powiatu sławieńskiego zostały przydzielone do zachodniopomorskiej strefy ochrony powietrza. Na terenie strefy występują okresowe przekroczenia norm zanieczyszczeń powietrza, co powinno skłaniać władze samorządowe do podejmowania coraz intensywniejszych i zdywersyfikowanych działań na rzecz poprawy jakości powietrza na OF, szczególnie w zakresie modernizacji energetycznej budynków wraz z wymianą źródeł ciepła i transportu drogowego. Wagę problemu potęguje niedostosowana do potrzeb mieszkańców OF dostępność do usług zdrowotnych. W 2021 r. sytuacja nieznacznie pogorszyła się w porównaniu do poprzedniego roku, przekroczenia w zakresie zanieczyszczeń powietrza odnotowano⁵⁵:

- w zakresie B(a)P (PM₁₀) w GM i GW Darłowo oraz GM i GW Sławno;
- w zakresie O₃ w GW i GM Darłowo, GW Malechowo, GW Postomino, GW i GM Sławno.

Największe kompleksy leśne, wśród lasów zajmujących 30% powierzchni OF, znajdują się w jego centralnej części: Starokrakowskie Lasy (północno - zachodnia część GW Sławno) i duży kompleks leśny na południe od Darłowa, ciągnący się aż do południowej granicy GW Darłowo. Na południu powiatu zlokalizowany jest duży kompleks lasów porastających krawędzie pradolin oraz pasmo moren czołowych. Duży udział stanowią lasy liściaste, w tym siedliska leśne wymieniane w dyrektywie „habitatowej” Natury 2000, głównie kwaśne buczyny niżowe oraz rzadziej żyzne buczyny niżowe, śródlądowe kwaśne dąbrowy oraz grąd subatlantycki. Wzdłuż wybrzeża, na wschód od Jarosławca, występują lasy i bory na wydmach nadmorskich.

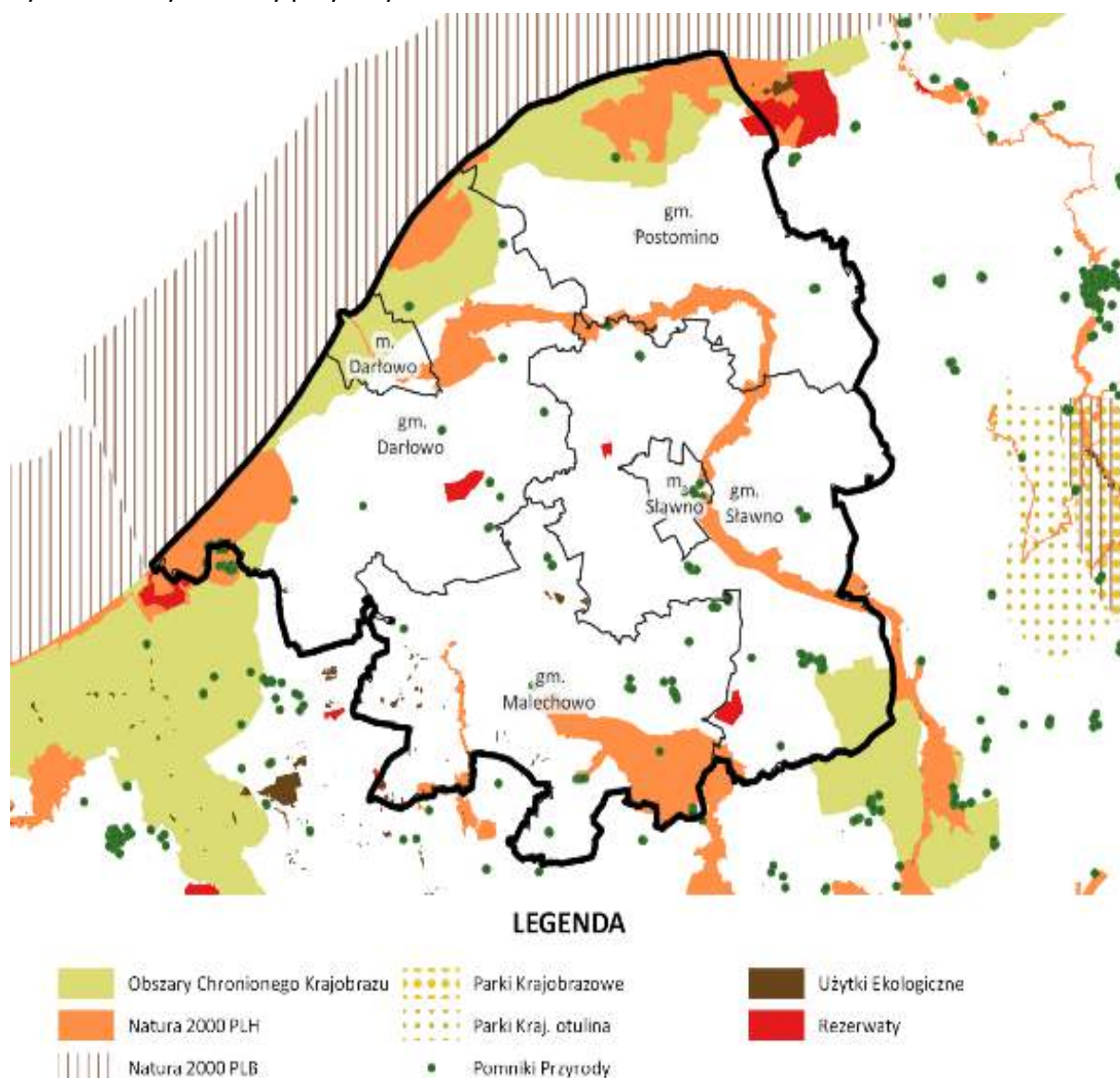
OF Sławna charakteryzują unikatowe walory przyrodnicze. Cenne przyrodniczo tereny są objęte różnymi formami ochrony tj.: Natura 2000, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu oraz użytki ekologiczne i pomniki przyrody⁵⁶. W

⁵⁵ Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim. Raport wojewódzki za rok 2021, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Szczecinie Departamentu Monitoringu Środowiska, <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1687>. W 2020 r. nie zidentyfikowano przekroczeń w zakresie O₃ w GW Malechowo, GW Postomino, GW i GM Sławno. Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim. Raport wojewódzki za rok 2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Szczecinie Departamentu Monitoringu Środowiska, <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1426>.

⁵⁶ 1/ Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: PLB 990002 Przybrzeżne wody Bałtyku. 2/ Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000: PLH 320041 Jezioro Bukowo, GW Darłowo; PLH 320059 Jezioro Kopań, GW Darłowo, GW Postomino; PLH 220024 Przymorskie Błota, GW Postomino; PLH 220038 Dolina Wieprzy i Studnicy, GW Darłowo, Postomino, Sławno; PLH 320016 Słowińskie Błota, GW Darłowo; PLH 320053 Dolina Bielawy, GW Malechowo; PLH 320003 Dolina Grabowej, GW Malechowo; PLH 320008 Janiewickie Bagno, GW Sławno. 3/ Rezerваты przyrody: Zaleskie Bagna, GW Postomino, Słowińskie Błota, GW Darłowo, Sławieńskie Dęby, GW Sławno, Janiewickie Bagno, GW Sławno. 4/ Obszary Chronionego Krajobrazu: OCK 12

PZPWZ wyznaczona została ponadto osnowa geoekologiczna obszaru województwa zachodniopomorskiego, którą tworzą lądowe, wodne i powietrzne korytarze ekologiczne, mające szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych, które w naturalny sposób przemieszczają się w celach żerowiskowych/ pokarmowych, rozrodczych lub w wyniku prowadzonego trybu życia (wędrowki sezonowe i codzienne).

Ryc. 15 Formy ochrony przyrody w OF Sławna

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Koszaliński Pas Nadmorski, GW Darłowo; OCK 18 Pas Pobreża na zachód od Ustki, GW Postomino; OCK 11 Jezioro Łętowskie oraz okolice Kępic, GW Sławno. 5/ Użytki ekologiczne – 43. 6/ Pomników przyrody 467.

Rekomenduje się utworzenie nowych form ochronnych uzupełniających dotychczasową sieć obiektów prawnie chronionych.

Treści uzupełniające tę część diagnozy zaprezentowano w rozdziale 4 -tym Strategii.

Dziedzictwo kulturowe

Bogactwo dziedzictwa kulturowego OF Sławna odzwierciedla burzliwe dzieje tych ziem⁵⁷. Początki osadnictwa na Pomorzu pochodzą sprzed 12 tys. lat p.n.e., odkryte ślady działalności osadniczej na zmini sławieńskiej datowane są na epokę kamienia⁵⁸. Na ziemi darłowskiej najstarsze dowody ludzkiej obecności pochodzą sprzed 10 tys.⁵⁹. O dalszym jego rozwoju ziemi sławieńskiej świadczą zachowane do dziś średniowieczne grodziska najliczniej skupione na terenie GW Sławno w okolicach Sławsk, we Wrześnicy, Janiewiczach, w GW Darłowo w pobliżu wsi Barzowice. W GW Malechowo oprócz wczesnośredniowiecznego grodziska we wsi Ostrowiec znajdują się także megality we wsi Borkowo⁶⁰.

W krajobrazie kulturowym OF Sławna ważną rolę pełnią dwa ośrodki miejskie Sławno i Darłowo (z zamkiem Książąt Pomorskich z XIV w.) o średniowiecznych układach przestrzennych, charakterystyczna XIX w. wiejska zabudowa ryglowa o kontrastowej czarno-białej kolorystyce, liczne zabytki sakralne, szczególnie ceglane kościoły o rodowodzie gotyckim oraz charakterystyczne dla strefy nadmorskiej latarnie morskie w Darłowie i Jarosławcu (obie z XIX w.)⁶¹.

Spośród 30 Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych wyróżnionych w krajobrazie kulturowym województwa zachodniopomorskiego – 3 z nich położone są w całości lub w części na obszarze partnerstwa:

⁵⁷ Według danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Szczecinie na terenie powiatu sławieńskiego zarejestrowane były 102 zabytki oraz według Narodowego Instytutu Dziedzictwa 18 zabytków archeologicznych.

⁵⁸ Szerzej: A. Kuczkowski, Ziemia sławieńska – kraina skarbów. Przewodnik archeologiczny, Zeszyt II: Sławno i okolice, Wyd. Muzeum zamek Książąt Pomorskich, Darłowo 2014, s. 10-19 i nast.; M. Ciesielski, P. Wawrzyniak, Rozwój osadnictwa w rejonie wsi Dzierżęcín, pow. sławieński, w późnym okresie przedrzymskim, w okresie wpływów rzymskich i wędrówek ludów, w: Historia i kultura ziemi sławieńskiej. Gmina Postomino, t. III, red. W. Rączkowski, J. Sroka, Wyd. Fundacja "Dziedzictwo", Wydawnictwo „Margań”, Sławno 2004, s. 75-90.

⁵⁹ Szerzej: L. Walkiewicz, Rola Rady Miejskiej w rozwoju Darłowa do początków XVI wieku (na tle dziejów ośrodka miejskiego), Słupskie Studia Historyczne 2010, nr 16, s. 19-49.

⁶⁰ I. Skrzypek, Z najdawniejszych dziejów gminy Postomino, w: Historia i kultura ziemi sławieńskiej. Gmina Postomino, t. III, red. W. Rączkowski, J. Sroka, Wyd. Fundacja "Dziedzictwo", Wydawnictwo „Margań”, Sławno 2004, s. 35 -74; I. Skrzypek, Archeologia gminy Malechowo, w: Historia i kultura ziemi sławieńskiej. Gmina Malechowo, t. IV, red. W. Rączkowski, J. Sroka, Wyd. Fundacja "Dziedzictwo", Wyd. Region, Sławno 2005, s. 31-92; J. Wierzbicki, Grobowiec megalityczny z Borkowa, stan. 1, gm. Malechowo, woj. zachodniopomorskie. Jedyń grób korytarzowy na ziemiach polskich, w: tamże, s. 93-112; Ł. Banaszek, L. Wróblewska, Teledetekcja archeologicznych krajobrazów ziemi sławieńskiej, w: Historia i kultura ziemi sławieńskiej. Ośrodki miejskie, t. XI, red. W. Rączkowski, J. Sroka, Wyd. Fundacja "Dziedzictwo", Darłowo-Sławno 2013, s. 45-79.

⁶¹ Większość obiektów dziedzictwa kulturowego miasta Sławno została zniszczona na skutek działań wojennych.

- OKK9 „Dolina Grabowej” (w granicach GW: Darłowo, Malechowo, Polanów, Sławno)⁶².
- OKK17 „Kraina w Kratę” (w granicach GW: Darłowo, Malechowo, Postomino, Sławno oraz GM Sianów)⁶³.
- OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski” (w granicach gmin: Będzino, Darłowo (GM i GW), Dziwnów, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wolin).

Na szczególną uwagę zasługuje również zachowany zespół portowy (ujęty w ewidencji zabytków i postulowany do objęcia ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków) w Darłowie i Darłównie obejmujący falochron wschodni, budynek dawnej stacji pilotów z latarnią morską oraz dwa XIX w. budynki tzw. Domy Rybaków.

W PZPWZ zaproponowano ustanowienie 3 pomników historii na terenie przedmiotowego partnerstwa:

- PH 3. założenie staromiejskie w Darłowie,
- PH 9. Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie,
- PH 12. kościół pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Krupach.

PZPWZ zaleca uwzględnienie w polityce gmin OF Sławna zwaloryzowanych obszarów jako spełniających kryteria parków kulturowych (PK):

- PK 11 „Krupianka” – na terenie gminy wiejskiej Darłowo,
- PK 19 „Borkowo” - na terenie gminy wiejskiej Malechowo,
- PK 32 „Łącko” - na terenie gminy wiejskiej Postomino.

Rekomenduje także objęcie ochroną układów urbanistycznych i ruralistycznych poprzez wpisanie ich do rejestru zabytków:

- Rp7. Łącko – gmina wiejskiej Postomino,
- Rp13. Sławsko – gmina wiejska Sławno
- Rp14. Słowino – gmina wiejska Darłowo.

Walory kulturowe OF Sławna cenione są także przez mieszkańców powiatu, co wyrazili w badaniach ankietowych. Warunki naturalne i cechy antropogeniczne obszaru partnerstwa zostały wskazane jako jedne z jego najważniejszych atutów. Jakość i czystość środowiska

⁶² Obszar o zróżnicowanym krajobrazie kulturowym ze wsiami dworsko-folwarcznymi (w okolicach Polanowa i Malechowa) oraz typowymi wsiami chłopskimi – w dolnym biegu rzeki, które stanowią również element obszaru „Kraina w Kratę”.

⁶³ Jest to rozległy obszar kulturowo-krajobrazowy, którego głównym wyznacznikiem są: dobrze zachowane, średniowieczne układy ruralistyczne, wkomponowane w nieprzekształcony w większości krajobraz naturalny oraz liczne zespoły zabudowy chłopskiej wzniesionej w technice ryglowej, które nadają temu regionowi specyficzny charakter, określany we współczesnych koncepcjach zagospodarowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego jako „Kraina w kratę”.

za silną stronę obszaru partnerstwa uznało 82% mieszkańców, 75% Liderów i 60% młodzieży, a estetykę otoczenia i jakość przestrzeni publicznych – 70% mieszkańców, 685% Liderów i 53% młodzieży. Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia to także ważne atrybuty obszaru partnerstwa wskazane przez 55,8% Liderów, 54,5% mieszkańców oraz 47,2% młodzieży. Dodatkowo Liderzy (41,3%) wśród wewnętrznych czynników sprzyjających współpracy JST obszaru partnerstwa uznali przeszłość, historię, tradycję, kulturę.

Treści uzupełniające tę część diagnozy zaprezentowano w rozdziale 4 tej strategii.

Publiczny transport zbiorowy i infrastruktura techniczna

System transportowy jest czynnikiem wpływającym na rozwój o znaczeniu horyzontalnym, gdyż oddziałuje na wszystkie pozostałe potencjały OF Sławna. Opis pozostałych aspektów systemu transportowego OF został przedstawiony w rozdziale 4 tej strategii.

Główne słabości systemu transportowego w OF Sławna to jakość dróg na terenie powiatu łącząca wszystkie miejscowości, brakujące odcinki S6, brak zintegrowania elementów systemu oraz mało efektywny publiczny transport zbiorowy z udziałem prywatnych przewoźników i z niskim priorytetem ochrony środowiska. W autobusowym transporcie publicznym organizowanym przez powiat sławieński, nie uczestniczy gmina Malechowo. Nie organizuje go ona także we własnym zakresie, gmina zapewnia usługi transportowe tylko dzieciom w formie dowozu do szkół. Wykluczone z publicznego transportu autobusowego są następujące miejscowości: Bartolino, Białęcino, Borkowo, Drzeńsko, Gorzyca, Grabowo, Kusice, Laski, Paproty, Paprotki, Przystawy oraz Zielenica. Usługi w tym zakresie są realizowane przez prywatnych przewoźników, ale nie pokrywają one całego terenu gminy.

Barierą w efektywnym funkcjonowaniu transportu zbiorowego organizowanego przez prywatnych przewoźników koncesjonowanych przez władze samorządowe nadal jest np. niedostosowanie rozkładów jazdy i przystanków do potrzeb mieszkańców, szczególnie dotkliwe dla młodzieży dojeżdżającej do szkół. Skłania to mieszkańców, w tym młodzież, do korzystania z indywidualnych środków transportu i wpływa niekorzystnie na jakość życia.

W konsekwencji poziom skomunikowania w obszarze partnerstwa nie jest zoptymalizowany i nie odpowiada potrzebom mieszkańców, co zostało silnie wyartykułowane w badaniach opinii młodzieży, lokalnych Liderów i ogółu mieszkańców.

Transport, w tym publiczny transport zbiorowy oraz związana z nimi infrastruktura zostały zaliczone do kluczowych słabości gmin obszaru partnerstwa. Kwestia transportu i komunikacji była negatywnie postrzegana przez 59% mieszkańców, 55% młodzieży i 40%

lokalnych Liderów. Poziom skomunikowania gmin z sąsiednimi miejscowościami także został oceniony jako słabość obszaru partnerstwa przez 42% badanych mieszkańców, 34% młodzieży i 32% lokalnych Liderów.

Wydaje się, że kierunki działania określone w Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Powiatu Sławieńskiego⁶⁴ są słuszne, aczkolwiek brakuje w nim analizy scenariuszy konkretnych rozwiązań. Rekomenduje się przeprowadzenie analizy kosztów i korzyści dla różnych modeli rozwoju transportu na terenie powiatu, w tym zakupu autobusów nisko i/lub zeroemisyjnych oraz modelowanie ruchu z uwzględnieniem różnych gałęzi transportu.

Inwestycje drogowe mogą istotnie wpływać na lokalny rozwój i bezpieczeństwo. Obserwowany stopniowo rosnący udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w łącznej długości dróg gminnych i powiatowych świadczy o podejmowanych wysiłkach JST poprawy sytuacji w tym zakresie. Wartość wydatków na drogi w przeliczeniu per capita w 2021 r. wzrosła znacząco (o 163,5% w porównaniu do 2017 r.), choć udział nakładów na drogi lokalne w latach 2016-2021 zmalał.

Istotnym czynnikiem rozwoju obszaru partnerstwa jest także infrastruktura telekomunikacyjna, w szczególności zapewniająca dostęp do Internetu. Szeroka dostępność do Internetu, szczególnie 100 Mb/s, mogłaby stać się jednym z kluczowych obszarów wsparcia ze strony władz samorządowych, gdyż jest to czynnik horyzontalny wpływający na rozwój niemal wszystkich sfer życia. Mieszkańcy gmin powiatu sławieńskiego posiadają dostęp do Internetu 30 Mb/s i 100 Mb/s. Pokrycie obszaru partnerstwa usługami szerokopasmowego dostępu do Internetu, według danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej w 2021 r., było zróżnicowane. Penetracja lokalowa Internetem 100 Mb/s wynosiła od 9% w gminie wiejskiej Darłowo do 59% w mieście Sławno. Mimo realizacji inwestycji w ramach Programu Operacyjnego Cyfrowa Polska (POPC) do 2025 r. poziom pokrycia gmin obszaru partnerstwa usługami szerokopasmowego dostępu do Internetu nadal będzie poniżej średniej krajowej wynoszącej aktualnie 75%⁶⁵.

Pokrycie OF Sławna infrastrukturą kanalizacyjną jest słabsze niż wodociągową. Według GUS wartości wskaźników sieci rozdzielczej na 100 km² w 2021 r. świadczyły o dość dobrym jej kształcie względem struktury osadniczej. Najbardziej rozwinięta na obszarze partnerstwa jest sieć wodociągowa - 62,2 km na 100 km², następnie kanalizacyjna – 40,7 km na 100 km², naj słabiej rozwinięta była sieć gazowa – 20,6 km na 100 km². Z uwagi, w szczególności na uwarunkowania środowiskowe,

⁶⁴ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego do 2025 roku (przyjęty Uchwałą nr XIII/V/110/16 Rady Powiatu Sławieńskiego z dnia 28 stycznia 2016 r.

⁶⁵ UKE, <https://mapbook.uke.gov.pl/areas>.

zasadne jest dalsze inwestowanie w rozwój sieci przesyłowych, zwłaszcza kanalizacyjnej.

Polityka przestrzenna

W zakresie polityki przestrzennej gmin OF Sławna oraz zapotrzebowania na nowe tereny rozwojowe zauważono, że pokrycie planami miejscowymi w dwóch gminach: GW Postomino i GM Sławno jest na poziomie ok. 20%, a w pozostałych jest bardzo wysokie – wynosi od ok. 80 % do 100%. Większość planów została sporządzona przed wykonaniem bilansów zapotrzebowania na tereny pod nową zabudowę i ustalone w nich tereny rozwojowe znacznie przekraczają rzeczywiste potrzeby inwestycyjne, co stanowi zagrożenie dla racjonalnego rozwoju gmin⁶⁶.

Pokrycie obszaru gmin MPZP jest jednym z czynników atrakcyjności gospodarczej, pod warunkiem, że wyznaczone nowe tereny inwestycyjne są odpowiedzią na realne zapotrzebowanie, jak również jest możliwość zapewnienia nowym inwestycjom dostępu do infrastruktury technicznej i społecznej, a także obsługi mieszkańców przez system transportowy. Biorąc po uwagę potrzeby mieszkańców w zakresie funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni publicznej oraz poszanowania środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego należy dążyć do racjonalnego pokrycia gmin MPZP.

Rosnąca antropopresja w OF Sławna jest szczególnie dostrzegalna w pasie nadmorskim i stanowi istotne wyzwanie dla samorządów partnerstwa. Poważnym zagrożeniem jest proces chaotycznego rozlewania się zabudowy na nowe tereny, skutkujący nie tylko dewastacją krajobrazu, ale również generujący nadmierne koszty funkcjonowania gmin. Proces taki może następować nie tylko w przypadku niekontrolowanego rozwoju, lecz również w przypadku, gdy zbyt szeroko zaplanowane, nowe tereny rozwojowe są wykorzystywane w niewielkim stopniu, wyrwykowo, bez zapewnienia właściwych standardów uzbrojenia terenu i dostępu do usług publicznych.

Wśród negatywnych aspektów należy wskazać pogorszenie sytuacji w zakresie zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń, zużycia wody, produkcji ścieków przemysłowych i komunalnych.

⁶⁶ Samorządy gminne, wskazując kierunki rozwoju gmin w studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego oraz ustalając przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, znacznie przeszacowują zapotrzebowanie na tereny pod nową zabudowę lub w ogóle nie biorą pod uwagę takiego kryterium. Oprócz GW Malechowo, w pozostałych gminach partnerstwa nie dokonano weryfikacji założeń rozwojowych studiów pod kątem przeznaczenia terenów pod nową zabudowę.

Pozytywne zmiany obejmują w pełni oczyszczane ścieki z podwyższonym usuwaniem biogenów, zmniejszenie masy zmieszanych odpadów komunalnych, w stopniowy rozwój sieci kanalizacyjnej i wzrost liczby ludności korzystającej z niej.

Wymiar instytucjonalny

Jednym z ważnych czynników, wpływających na konkurencyjność obszaru partnerstwa jest zdolność instytucjonalna poszczególnych uczestników do sprawnej organizacji urzędu i dostarczenia mieszkańcom wysokiej jakości usług administracyjnych oraz efektywnej współpracy.

Badanie zdolności instytucjonalnej samorządów⁶⁷ OF Sławna wykazało niski poziom współpracy oraz słabą koordynację realizowanych działań, projektów, zadań między członkami partnerstwa, nadmierne obciążenie obowiązkami pracowników, którzy jednocześnie zajmują się kilkoma kluczowymi dla rozwoju JST zagadnieniami. Szkolenia dla pracowników odbywają się 1-2 w roku, ale w żadnej z gmin nie jest opracowywany plan szkoleń będący wynikiem badania potrzeb szkoleniowych lub kompetencyjnych pracowników. Członkowie partnerstwa wskazali na specjalizację, dla których identyfikowana jest potrzeba wzmocnienia kompetencyjnego, np. projektanci z uprawnieniami, specjalistyczne usługi prawne, zamówienia publiczne, architekci, geodeci, graficy.

Zakres usług udostępnianych przez urzędy za pośrednictwem Elektronicznych Skrzynek Podawczych (ESP) jest zróżnicowany, największy oferuje miasto rdzeniowe OF. Potrzeby lokalowe i sprzętowe urzędów w większości przypadków są zabezpieczone. Identyfikuje się bariery w zakresie dostępności urzędów dla osób z ograniczoną mobilnością np. brak windy, miejsca dla obsługi interesantów, brak interaktywnych tablic informacyjnych i oznaczeń dotykowych i dźwiękowych.

Większość spraw związanych ze strategiami oraz opracowaniami o charakterze programowym realizowana jest w wydziałach/referatach rozwoju gospodarczego, rolnictwa, budownictwa, inwestycji i ochrony środowiska. Zadania te należą do pracowników zatrudnionych na stanowiskach urzędniczych, w tym kierowniczych (to na nich najczęściej spoczywa ciężar realizacji wszystkich zadań w tym zakresie).

⁶⁷ Na podstawie kwestionariuszy uczestnicy partnerstwa opisali m.in. sytuację kadrową, w tym rotację pracowników, awanse i rekrutacje (stan na 31.12.2018, 31.12.2019 i 31.12.2020), częstotliwość szkoleń pracowników, spotkań z kadrą zarządzającą oraz zastępowalność na stanowiskach. W formularzach przedstawiono także rodzaje spraw administracyjnych, które można załatwić drogą korespondencyjną, elektronicznie i telefonicznie oraz stosowane praktyki dotyczące badania poziomu satysfakcji interesantów. Skrótowo opisane zostały także warunki i potrzeby lokalowe i sprzętowe, które poprawiłyby warunki pracy w urzędach oraz rodzaj usług, dla których identyfikowane są potrzeby wzmocnienia kompetencyjnego. Jeden z kwestionariuszy koncentrował się na dotychczasowej praktyce samorządów we współpracy. Pytania dotyczące współpracy ujawniły dość dużo różnic w poglądzie na sprawę.

Decyzyjność w zakresie prowadzenia polityki rozwoju należy do burmistrza lub wójta.

Dotychczasowy zasięg i dojrzałość współpracy⁶⁸ wskazują, że samorządy pozytywnie oceniają część doświadczeń wspólnie realizowanych przedsięwzięć. Dotychczas nie zostały wypracowane zasady realizacji wspólnych działań, nie podejmowano działań analitycznych, nie indetyfikowano kluczowych wspólnych problemów. Każdy z członków partnerstwa realizował pojedyncze projekty, które były dedykowane mieszkańcom gminy. Brakuje lidera i wizji OF Sławna. Brak wzmocnienia zdolności instytucjonalnych partnerstwa będzie skutkować dalszym dublowaniem się przedsięwzięć i aktywności, podobnych projektów oraz niezagospodarowaniem obszarów problemowych, w których wspólne działania wzmocniłyby efekt. W konsekwencji będzie to prowadzić do niewykorzystania potencjałów OF Sławna i nierównomiernego rozwoju tego terenu. Partnerstwo jest w pierwszej fazie procesu kształtowania partnerskiego podejścia do współpracy ponad granicami poszczególnych JST. Dostrzegane przez samorządy OF Sławna korzyści z partnerstwa kreują szansę na kontynuację po zakończeniu perspektywy finansowej 2021-2027⁶⁹.

W zakresie działania i jakości samorządów oceny badanych Liderów były bardziej optymistyczne niż mieszkańców i młodzieży. Według 66% Liderów jest to silna strona gmin obszaru partnerstwa, takiego samego zdania było 51% mieszkańców i 32% młodzieży. Liderzy wśród czynników wewnętrznych sprzyjających współpracy i wspólnym działaniom jednostek samorządu terytorialnego obszaru partnerstwa wymienili: relacje między liderami i władzami JST obszaru partnerstwa (50% badanych); realizowana polityka i praktyka poszczególnych gmin i ich instytucji (48,6% respondentów); polityka i działania samorządu powiatowego (34,8% respondentów)⁷⁰.

Kluczowe czynniki rozwoju

⁶⁸ Jako najczęstsze obszary współpracy wskazano budowę dróg i infrastruktury drogowej, transport lub komunikację, opiekę zdrowotną, turystykę i przemysł czasu wolnego, sport i rekreację. Pięć gmin odpowiedziało, że współpracuje z wszystkimi członkami partnerstwa w sposób niezinstytucjonalizowany, podczas gdy jedna gmina wskazała umowę partnerską jako formę współpracy. Ogólną atmosferę współpracy z JST z obszaru partnerstwa oceniono jako pozytywną, dobrą lub bardzo dobrą. Działania podejmowane w ramach partnerstwa zgodnie uznano za ważne, ale nie priorytetowe.

⁶⁹ Wskazany wachlarz korzyści przez członków partnerstwa obejmuje, w szczególności: zwiększenie/połączenie kapitału na potrzebę realizacji wspólnego zadania; liczba specjalistów i suma doświadczeń przewyższa potencjał pojedynczej gminy; bardziej efektywne i skuteczne wykonywanie powierzonych ustawowo zadań; wzmocnienie spójności gospodarczej, społecznej i środowiskowej; promocja kultury organizacyjnej współpracy i budowanie zaufania; optymalizacja wykorzystania wiedzy i know-how z gmin partnerskich; zachęta do skupienia się na rzeczywistych problemach ponad politycznymi podziałami; wymiana wiedzy; większe szanse na pozyskanie środków zewnętrznych; rozbudowa infrastruktury przebiegającej przez więcej niż jedną gminę; rozwój usług o zasięgu powiatowym; promocja Powiatu; wytworzenie się struktur pozwalających na sprawną współpracę.

⁷⁰ Szerzej na temat wyników badań ankietowych opinii lokalnych Liderów, młodzieży i ogółu mieszkańców: podrozdział 3.5.

Rozwój OF Sławna jest determinowany wieloma czynnikami endo- i egzogenicznymi. Wykorzystując metodę analizy SWOT, zidentyfikowano główne silne i słabe strony OF oraz szanse i zagrożenia dla jego rozwoju.

Tabela 1 Silne i słabe strony OF Sławna

SWOT obszaru partnerstwa		
	Silne strony	Słabe strony
	• nadmorska lokalizacja; • zasoby przyrodnicze i krajobrazowe jako punkt wyjścia do atrakcyjności osiedleńczej, turystycznej; • zasoby dziedzictwa kulturowego wynikające m.in. burzliwych dziejów ziem Pomorza; • potencjał do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych i instalacje do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych; • wielofunkcyjny port morski w Darłowie; • możliwości podstrefy Darłowo Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej; • istniejące zasoby turystyki oraz działalność podmiotów z branży turystycznej; • zasoby własne gmin świadczące o zdolnościach do finansowania rozwoju; • edukacja – Zespół Szkół Morskich w Darłowie; • dostęp do podstawowych usług publicznych i rynkowych; • kapitał relacji społecznych.	• peryferyjne położenie względem stolicy województwa zachodniopomorskiego i pomorskiego i innych metropolii; • słabe skomunikowanie wewnątrz OF; • słaby stan infrastruktury transportowej; • depopulacja (ujemny rzeczywisty przyrost, emigracja, szczególnie odpływ młodych ludzi poza obszar partnerstwa, takie plany ma też większość badanej młodzieży); • starzejąca się populacja; • bariery w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznych dla osób z ograniczoną mobilnością; • słaby dostęp do usług zdrowotnych; • mała dostępność mieszkań; • mała atrakcyjność rynku pracy i wynagrodzeń; • słaba aktywność gospodarcza społeczności lokalnej; • ponadprzeciętne bezrobocie na tle regionu i kraju, w tym długotermionowe; • uzależnienie gospodarki lokalnej od sezonowości (brak stabilności dochodów mieszkańców); • mała dywersyfikacja branżowa lokalnej gospodarki; • słaba penetracja lokalowa internetem szerokopasmowym; • brak systemowego podejścia do oferty JST dla przedsiębiorców; • mała gama źródeł finansowania inwestycji przez JST; • słaba współpraca i koordynacja realizowanych działań, projektów, zadań między gminami z obszaru partnerstwa; • nieduża zdolność instytucjonalna (m.in. braki kadrowe i kompetencyjne, mała dojrzałość współpracy partnerskiej); • mały zakres cyfryzacji usług publicznych; • brak strategicznego podejścia do zarządzania rozwojem na poziomie struktur powiatowych od 2015 r. • zróżnicowane pokrycie obszarów gmin partnerstwa miejscowymi planami zagospodarowania, większość planów została sporządzona przed wykonaniem bilansów zapotrzebowania na tereny pod nową zabudowę i ustalone w nich tereny rozwojowe znacznie przekraczają rzeczywiste potrzeby inwestycyjne; • brak bezpośredniego udziału społeczności lokalnej w konsumpcji energii wytwarzanej z OZE.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2 Szanse i zagrożenia dla rozwoju OF Sławna

SWOT obszaru partnerstwa		
	Szanse	Zagrożenia
	• wdrożenie nowych metod finansowania inwestycji – partnerstwo publiczno-prywatne i obligacje przychodowe; • wdrożenie rozwiązań paradygmatu środowiskowego (Zielony Ład) w newralgicznych obszarach (zielona i niebieska infrastruktura); • lobbying na rzecz powołania podstrefy Sławno w ramach Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej; • powiązania z państwami regionu Morza Bałtyckiego, tj. z Danią, Norwegia, Szwecją i Niemcami, Litwą, Łotwą i Estonią; • rozwój nieuciążliwego przemysłu, w tym specjalizacji związanych z transportem i logistyką, przetwórstwem rolno-spożywczym, drzewnym, OZE po oddaniu do użytkowania drogi ekspresowej S6 i powiązania z potencjałem portu w Darłowie; • dobra współpraca z instytucjami i podmiotami szczebla regionalnego i państwowego mającymi wpływ na rozwój kluczowych potencjałów partnerstwa.	• kryzys energetyczny i jego skutki; • wystąpienie kolejnych szoków zewnętrznych, w tym pandemicznych (np. kolejne fale pandemii COVID-19); • opóźnienia we wdrażaniu nowej perspektywy finansowej UE, w tym ryzyko utraty środków przydzielonych państwu członkowskiemu; • ryzyka wynikające ze zmian klimat.

Źródło: opracowanie własne.

2.1.4. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa

Potrzeby rozwojowe OF Sławna wskazano głównie na podstawie zidentyfikowanych problemów, mocnych i słabych stron obszaru partnerstwa oraz szans i zagrożeń pojawiających się w jego otoczeniu. Zastosowano podejście sektorowe i przekrojowe by ukazać potrzeby o charakterze horyzontalnym mającym wpływ na wszystkie potencjały.

Tabela 3 Potrzeby rozwojowe OF Sławna

Potrzeba ⁷¹	Opis
Potrzeba nr 1. Pobudzenie działalności gospodarczej	Identyfikuje się potrzebę pobudzenia działalności gospodarczej związanej ze zdiagnozowanymi problemami w tej sferze tj.: niską aktywnością gospodarczą lokalnej społeczności, sporadycznymi kontaktami władarzy z przedsiębiorcami czy brakiem programu rozwoju przedsiębiorczości m.in. poprzez: • zaprojektowanie i wdrożenie rozwiązań kompleksowej, spójnej i systematycznej współpracy partnerów z przedsiębiorcami, w tym w szczególności z lokalnymi MŚP, jak również stymulowanie współpracy między MŚP;l • wspieranie warunków do tworzenia nowych przedsiębiorstw na wczesnym etapie ich powstawania, w tym poprzez inkubatory przedsiębiorczości czy inkubatory przemysłowe; • wspieranie przetwórstwa rolnego i drzewnego m.in. poprzez kreowanie produktów regionalnych, tworzenie lokalnych inkubatorów przetwórstwa rolnego; • wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej, szczególnie na obszarach marginalizowanych; • wspieranie e-gospodarki i telepracy.
Potrzeba nr 2. Gospodarka morska i energetyka odnawialna wybrzeża	Identyfikuje się potrzebę wspierania rozwoju specjalizacji związanej ze znacznym potencjałem w obszarze gospodarki morskiej i powiązanej z nim potencjałem energetyki odnawialnej wybrzeża: • dalsze inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w usługi portowe, budowę i serwis instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE, żeglugę morską, turystykę morską; • analiza możliwości i lobbing na rzecz udziału portu w Darłowie jako bazy do obsługi energetyki wiatrowej na morzu; • budowanie grup producenckich i wspieranie rozwoju lokalnych klastrów energetycznych opartych o dostępne potencjały energetyki odnawialnej (w tym biomasy z terenów niewykorzystywanych w rolnictwie); • silna i jakościowa edukacja branżowa.

⁷¹ Numeracja potrzeb ma charakter porządkowy, a nie rangowy.

Potrzeba ⁷²	Opis
Potrzeba nr 3. Wzmocnienie potencjału turystycznego w sposób zrównoważony na bazie zdywersyfikowanych, endogenicznych zasobów i atrakcyjności oferty całorocznej	Identyfikuje się potrzebę wspierania działań wzmacniających potencjał turystyki, także w powiązaniu z potrzebą 1 i 4 tj. poza pasem nadmorskim i powiązania składowych potencjałów zlokalizowanych na całym obszarze partnerstwa⁷³ z uwzględnieniem wymogów bezpieczeństwa ekologicznego m.in. poprzez: • projakościowe wspieranie rozwoju obiektów turystycznych i infrastruktury turystycznej oraz usług turystycznych w kierunku turystyki zrównoważonej, szczególnie w pasie nadmorskim; • wspieranie rozwoju obiektów turystycznych i infrastruktury turystycznej oraz usług turystycznych w sposób szczególnie na obszarach poza wąskim pasem nadmorskim, w tym rozwoju agroturystyki i innych form rekreacji na obszarach wiejskich; • dalszy dynamiczny rozwój turystyki aktywnej, w tym sieci tras rowerowych komplementarnych do systemu Sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego, współpraca przy rozbudowie sieci tras rowerowych o trasę „Wału Pomorskiego”; pieszej poprzez sieć szlaków; • wzmocnienie wykorzystania potencjału jezior (Bukowo, Kopań, Łętowskie, Wicko) i rzek (w szczególności Wieprzy i Grabowej), do rozwoju turystyki wodnej, w tym kajakowej, żeglarstwa, windsurfingu, itp.; • wspieranie rozwoju turystyki zdrowotnej, wellness&spa na bazie potencjału m.in. uzdrowiska; • wzmacnianie potencjału dziedzictwa materialnego i niematerialnego oraz walorów przyrodniczych sprzyjających rozwojowi turystyki poznawczej; • integrowanie potencjałów turystycznych poza pasem nadmorskim systemami transportowymi (sieciowanie produktów turystycznych) - np. w formie busa nadmorskiego operującego w systemie hop-on/hop-off; • rozwój nowoczesnej infrastruktury uzupełniającej (stacje ładowania rowerów elektrycznych) pozwalających na zwiększenie udziału ruchu rowerowego w podziale modalnym podróży na obszarze gmin partnerstwa; • promocję marki turystycznej OF.

⁷² Numeracja potrzeb ma charakter porządkowy, a nie rangowy.

⁷³ Nadmorska lokalizacja determinuje w znacznym stopniu koncentrację usług turystycznych i powiązanych potoków pasażerskich w obszarze pasa gmin przybrzeżnych. Na obszarze pozostałej części gmin partnerstwa istnieje także potencjał turystyczny mogący stanowiący element komplementarny względem turystyki nadmorskiej. Brakuje szerokiej, całorocznej i zróżnicowanej przestrzennie oferty kulturalno-sportowej jest wskazywany przez mieszkańców jako deficyt OF Sławna, gdyż licznie dostarczane usługi w tym zakresie czasowo i geograficznie koncentrują się w pasie nadmorskim. Wśród imprez cyklicznych, rozpoznawalnych w kraju i za granicą należy wymienić: Międzynarodowy Festiwal Filmów Skandynawskich, Festiwal Orkiestr Dętych, Festiwal twórczości Marka Grechuty, Festiwal Media i Sztuka. Mimo że OF jest dobrze pokryty infrastrukturą sportowo-rekreacyjną, to występujące niedobory w poszczególnych gminach warto uzupełnić zwiększając dostęp i wzmacniając atrakcyjność osiedleńczo – turystyczną wszystkich gmin tworzących OF.

Potrzeba ⁷⁴	Opis
Potrzeba nr 4. Identyfikacja i budowanie potencjałów niezwiązanych z zasobami wybrzeża	Identyfikuje się potrzebę, powiązaną z potrzebą 1, wykorzystania potencjałów niezwiązanych z zasobami wybrzeża, które oddziaływałyby w większym stopniu poza pasem nadmorskim by korzyści rozkładały się równomiernie na całym OF m.in. poprzez: • analizę bilansu terenu pod inwestycje, w tym lokalizację inkubatora przemysłowego, centrów transportowo-logistycznych w związku z przebudową drogi krajowej do standardów drogi ekspresowej; • rozwój sektora drzewnego , w tym dążenia do produkcji towarów wysokoprzetworzonych; wsparcie utworzenia klastra drzewnego; • lobbing na rzecz zmiany rynku handlu drewnem nieprzetworzonym; • stymulowanie rozwoju ekoroelnictwa; wsparcie przemysłu rolno - spożywczego.
Potrzeba nr 5. Usługi publiczne na rzecz potencjału osiedleńczego	Identyfikuje się potrzebę wzmacniania potencjału osiedleńczego, który wynika głównie z uwarunkowań przyrodniczych (dostęp do morza, jezior i lasów), klimatycznych, jakości powietrza, czy braku oddziaływania dużych kompleksów przemysłowych na w/w atrybuty powiatu sławieńskiego: • zwiększenie dostępności mieszkaniowej poprzez wsparcie budownictwa społecznego i komunalnego w celu zatrzymania mieszkańców , których nie stać na zakup mieszkania po cenach rynkowych; • kontynuowania działań na rzecz jakości i dostępności usług publicznych (edukacja, zdrowie, usługi dla srebrnego sektora, usługi społeczne i opiekuńcze, wsparcie na rzecz rodziny); • dostępu do narzędzi komunikacji zdalnej oraz cyfryzacja usług publicznych; • zrównoważonej dostępności do systemów transportu publicznego dostosowanego do okresu turystycznego ruchu sezonowego i do zapotrzebowania generowanego poza sezonem; • wspierania wzajemnego uzupełniania się potencjałów i usług głównych miast obszaru partnerstwa; • wzrost atrakcyjności miast przez rewitalizację i tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych; • zarządzanie rozwojem opartym na endogenicznym potencjale przyrodniczym i kulturowym w duchu dialogu społecznego.
Potrzeba nr 6. Zielono-niebieski ład	Identyfikuje się potrzebę zaprojektowania i wdrożenia rozwiązań zielono-niebieskiego ład, w tym z zakresu zwiększenia efektywności energetycznej i oszczędności energii, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (GHG) i innych zanieczyszczeń, utrzymania dobrej jakości powietrza, bezpiecznego brzegu morskiego, zabezpieczenia przeciwpowodziowego i retencji wód, dbania o czystość rzek stanowiących zlewnię Morza Bałtyckiego – wynikającą z uwarunkowań lokalizacyjnych (pas nadmorski) oraz przestrzenno-środowiskowych OF.

⁷⁴ Numeracja potrzeb ma charakter porządkowy, a nie rangowy.

Potrzeba ⁷⁵	Opis
Potrzeba nr 7. Zdolność instytucjonalna partnerstwa	Identyfikuje się potrzebę wzmacniania zdolności instytucjonalnych JST OF Sławna na rzecz zarządzania rozwojem i więzi partnerskich, m.in. poprzez: doradztwo, szkolenia, stworzenie systemu komunikacji i współpracy partnerstwa
Potrzeba nr 8. Innowacje finansowe	Identyfikuje się potrzebę maksymalizacji wykorzystania środków perspektywy finansowej UE na lata 2021 – 2027 przy jednoczesnym, stopniowym uniezależnianiu polityki inwestycyjnej od funduszy unijnych (zaprojektowanie i wdrożenie nowych metod finansowania inwestycji, w tym partnerstwo publiczno-prywatne) ⁷⁶ .

Źródło: opracowanie własne.

2.1.5. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Podstawą identyfikacji potencjałów OF Sławna była analiza i ocena kluczowych zasobów w zakresie zasięgu ich oddziaływania oraz unikalności i dotychczasowego stopnia wykorzystania oraz produktów pod względem obecnie generowanych przez nie społeczno-gospodarczych korzyści oraz perspektyw ich rozwoju⁷⁷.

⁷⁵ Numeracja potrzeb ma charakter porządkowy, a nie rangowy.

⁷⁶ W analizie SWOT w pozycji szanse wskazano na konieczność wdrożenia nowych metod finansowania inwestycji. Opóźnienia we wdrażaniu nowej perspektywy finansowej UE oraz prawdopodobne kurczenie się wartości strumienia finansowych UE w kolejnych siedmioletnich perspektywach finansowych sugeruje planowanie rozwoju samorządów w oparciu o inne źródła finansowania.

⁷⁷ Zasoby są rozumiane jako elementy rzeczywistości partnerstwa OF Sławna (wszystko to czym dysponuje), które mają lub mogą mieć znaczenie dla jego rozwoju (czynniki rozwoju), mogą mieć charakter unikatowy, właściwy wyłącznie lub prawie wyłącznie partnerstwu i są niezbędne do tworzenia produktów. Produkty są definiowane jako to co powstaje w wyniku celowego wykorzystania zasobów przez różne podmioty (władze publiczne, mieszkańców, biznes, organizacje pozarządowe) tj. materialne lub niematerialne elementy szeroko pojętej struktury funkcjonalno-przestrzennej partnerstwa, które stają się przedmiotem wymiany rynkowej pośrednio lub bezpośrednio (dobra materialne, usługi, miejsca, organizacje, zdarzenia, idee), które generują korzyści dla osób i podmiotów żyjących / działających w obszarze partnerstwa oraz tych, którzy korzystają z ich możliwości (m.in. dochody, podatki, miejsca pracy, oferta turystyczna, wizerunek, usługi publiczne, itd.).

Tabela 4 Kluczowe zasoby i produkty OF Sławna

Kluczowe zasoby	Kluczowe produkty
1. Unikatowe walory przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe obszaru partnerstwa jako fundament zrównoważonej turystyki, usług spędzania wolnego czasu, miejsca rekonwalescencji, miejsca zamieszkania⁷⁸.	1. Infrastruktura i szlaki przyrodniczo-dydaktyczne adresowane różnym formom turystyki (m.in. aktywnej, kwalifikowanej, przyrodniczej, uzdrowskiej, edukacyjnej, kulinarnej, agroturystyki).
2. Warunki do rozwoju branż zrównoważonej gospodarki (w tym dla produkcji i magazynowania energii z OZE, eko-produkcja rolna, przetwórstwo rolno-spożywcze).	2. Rodzaje aktywności gospodarczej wyróżniające partnerstwo (m.in. rozwijający się sektor produkcji energii OZE, produkty przemysłu drzewnego; poszerzający się wachlarz usług portowych oraz związanych z gospodarką morską, żeglarstwem morskim)
3. Warunki do rozwoju gospodarki leśno-drzewnej	3. Usługi zdrowotne i rekonwalescencyjne związane z rozwijającym się uzdrowiskiem.
4. Możliwości rozwoju portu w Darłowie (w tym m.in. obsługa statków handlowych, turystyka morską; obsługa morskich farm wiatrowych) i powiązania z branżą z transportowo-logistyczną.	4. Lokalne wyroby i usługi (m.in. spożywcze)

Źródło: opracowanie własne.

Znacząca część zasobów posiada istotne możliwości do wzmacniania istniejących produktów oraz generowania nowych. W tym kontekście dokonana ocena zdolności zasobów i produktów do kreowania wartości dodanej dla całego partnerstwa i perspektyw rozwoju pozwoliła na zdefiniowanie zestaw ośmiu kluczowych potencjałów OF Sławna.

⁷⁸ Sławno i Darłowo należą do wielu miast Pojezierza Zachodniopomorskiego o czytelnym średniowiecznym rozplanowaniu, ale historyczna zabudowa w tych miastach zachowała się w różnym stanie. Jedynie Darłowo można przypisać do nielicznych miast z dobrze zachowanymi zespołami historycznej zabudowy (szczęśliwie nowe osiedla mieszkaniowe powstały poza granicami Starego Miasta). Ten cenny zabytkowy zespół stanowi atrakcję turystyczną o znaczeniu ponadregionalnym. W krajobrazie ruralistycznym partnerstwa, podobnie jak na całym Pomorzu Zachodnim przeważają wsie średniowieczne, najczęściej typu placowego (owalnice czy mniej liczne okolnice lub wsie zaułkowe), o cechach sięgających czasów ich założenia. Są to wsie z zachowanym owalnym lub wrzecionowatym placem, na którym zazwyczaj wznoszono kościół i inne obiekty użyteczności publicznej. Najstarsze układy ruralistyczne na obszarze partnerstwa reprezentują wieś owalnicowa Słowino (gmina wiejska Darłowo), wsie zaułkowe: Krupy (gmina wiejska Darłowo), Bobrowice (gmina wiejska Sławno) oraz wieś okolnicowa Łącko (gmina wiejska Postomino). Miejscowości wiejskie również, obok walorów przyrodniczych i urokliwego krajobrazu kulturowego, stanowią o turystycznej i osiedleńczej atrakcyjności obszaru.

Tabela 5 Potencjały OF Sławna

Potencjał	Opis potencjału
Turystyka	Na terenie partnerstwa docenia się i wykorzystuje zasoby przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe na potrzeby turystyki przy jednoczesnym poszanowaniu potrzeb środowiska naturalnego. Identyfikuje się dalsze możliwości rozwoju turystyki w kierunku turystyki zrównoważonej, w tym m.in. poprzez: • podejście, projakościowe i łączące w całość różne elementy na obszarze partnerstwa, inwestycji w bazę noclegową i gastronomiczną, sportowo-rekreacyjną (mariny morskie, śródlądowe przystanie żeglarskie, szlaki piesze, rowerowe, turystyczne, edukacyjne, przyrodnicze, ofertę kulturalno-rozrywkową, nowe/zmodernizowane elementy infrastruktury itp.); • planowanie zapewniające ład przestrzenny i synergiczny rozwój strefy nadmorskiej i centralnej obszaru partnerstwa; • inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w sektor turystyczny zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, w tym dotyczącego całego obszaru partnerstwa.
Odnawialne Źródła Energii	Na obszarze partnerstwa docenia się i wykorzystuje zasoby przyrodnicze niezbędne dla energetyki odnawialnej. Identyfikuje się potencjał do bardziej intensywnego rozwoju OZE, w tym m.in.: • potencjał do upraw roślin energetycznych o niskich wymaganiach glebowych i klimatycznych, w szczególności na terenie GW Darłowo, Malechowo i Sławno; • potencjał do rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej, tj. głównie na terenie GW Darłowo, Malechowo, Postomino.
Potencjał osiedleńczy	Obszar partnerstwa cechuje się potencjałem osiedleńczym, wynikającym głównie z uwarunkowań przyrodniczych (dostęp do morza, jezior i lasów), klimatycznych, jakości powietrza czy braku oddziaływania dużych kompleksów przemysłowych na w/w atrybuty powiatu sławieńskiego: • kontynuowanie działań na rzecz poprawy jakości i dostępności usług publicznych w powiązaniu z rosnącą dostępnością do narzędzi komunikacji zdalnej, może przełożyć się na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i silniejsze wykorzystanie warunków lokalizacyjno-przyrodniczych w tym aspekcie.
Rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy	Identyfikuje się potencjał rozwoju rolnictwa m.in. w kierunku: • upraw roślin energetycznych o niskich wymaganiach glebowych i klimatycznych, w szczególności na terenie GW Darłowo, Malechowo i Sławno; • zwiększenia znaczenia w gospodarce partnerstwa produktów lokalnych i ekoproduktów, także poprzez ich promocję na rynku polskim i rynkach zagranicznych; • wspieranie lokalnych grup producenckich i tworzenie lokalnych inkubatorów przetwórstwa rolno-spożywczego.
Gospodarka morska sprzężona z energią odnawialną - specjalizacja partnerstwa	Identyfikuje się potencjał specjalizacji partnerstwa w obszarze gospodarki morskiej (dzięki portowi) i powiązanej z nią energetyki odnawialnej m.in. poprzez dalsze inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w: • usługi portowe, stoczniowe; • budowę i serwis instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE; • żeglugę morską; • rozwój intermodalnych połączeń transportowych.
Przemysł drzewny	Identyfikuje się potencjał rozwoju przemysłu drzewnego i leśnego z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju m.in. poprzez: • inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w gospodarkę leśną i przemysł drzewny;

Potencjał	Opis potencjału
	- wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i innowacyjności w tej branży, zachęcanie do inwestowania na obszarze partnerstwa dużych przedsiębiorstw; - wyspecjalizowanie się partnerstwa np. jako producenta surowca, schodów, mebli, papieru, rękodzieła, pamiątek; - zwiększenie udziału tych produktów w eksporcie, w tym z wykorzystaniem transportu intermodalnego; - współpraca z branżą kreatywną w zakresie wzornictwa przemysłowego.
Uzdrowisko	Identyfikuje się potencjał rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego i turystyki zdrowotnej m.in. poprzez: - inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w infrastrukturę i usługi zdrowotno-rehabilitacyjne; - wspieranie lokalnej przedsiębiorczości w tej branży; - wypromowanie oferty uzdrowiskowej w kraju i za granicą.
Transport i gospodarka magazynowa	Identyfikuje się potencjał rozwoju branży transportowo - logistycznej związany z portem morskim w Darłowie, linią kolejową do Darłowa, ukończeniem budowy S6, Sławnem jako węzłem przesiadkowym, Słupską Specjalną Strefą Ekonomiczną m.in. poprzez: - inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w infrastrukturę transportową i magazynową; - inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w rozwój intermodalnych połączeń transportowych; - inwestowanie lub sprzyjanie inwestycjom w zrównoważony transport, w tym w elektromobilność, mobilność miejską; - wspieranie lokalnej przedsiębiorczości w tej branży, zachęcanie do inwestowania na obszarze partnerstwa dużych przedsiębiorstw; - wypromowanie lokalizacji jako tranzytowej dla inwestycji biznesowych, z dobrą obsługą serwisową taboru samochodowego i transportem intermodalnym⁷⁹.

Źródło: opracowanie własne.

⁷⁹ SUKZP gminy miejskiej i wiejskiej Sławno wskazują, że przy planowanych węzłach transportowych - na granicy miasta i gminy wiejskiej Sławno, na północ od Zakładów ABWood - przeznaczono około 35 ha na działalność przemysłowo usługową z dostępem do linii kolejowej. Ponadto w Bobrowicach (gmina wiejska Darłowo) przeznaczono na cele inwestycyjne 15 ha. To obszerny teren, co świadczy o dostrzeganiu przez JST szans na rozwój działalności gospodarczej związanych z oddaniem do użytku drogi ekspresowej S6. Warto wziąć pod uwagę, że centra logistyczne zazwyczaj powstają przy węzłach zlokalizowanych blisko przy dużych miastach - w miejscach krzyżowania się ważnych dróg, gdyż tam potrzeby i możliwości logistyczne są większe. Istnieje ryzyko, że duże centra logistyczne mogą powstać w tej części Polski np. przy skrzyżowaniu dróg S6 i S11. Dlatego samorządy OF Sławna powinny jak najszybciej zdynamizować działania w kierunku aktywizacji gospodarczej posiadanych terenów przy drodze S6.

Wyniki prac diagnostycznych są zbliżone do opinii Liderów, młodzieży i ogółu mieszkańców zgromadzonych w trakcie badań ankietowych, którzy wśród atutów obszaru partnerstwa wymienili czystość środowiska naturalnego i atrakcyjność turystyczną oraz estetykę otoczenia i jakość przestrzeni publicznych.

Potencjały OF Sławna korespondują z celami polityki rozwoju w wymiarze regionalnym, krajowym i Unii Europejskiej m.in. w odniesieniu do ochrony środowiska, energetyki odnawialnej i neutralności klimatycznej, inkluzji społecznej. Fundamentami ukierunkowanego rozwoju OF Sławna powinny być zasady zrównoważonego rozwoju. Wartościowe byłoby także zastosowanie eklektycznego podejścia by w działaniach wzmacniających potencjały unikać kolizji planistycznych i traktować różnorodność jako źródło siły całego OF pozwalającą generować wartość dodaną dla wszystkich partnerów.

2.2. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych

2.2.1.1. Funkcje wiodące

Obszar Funkcjonalny Sławna w całości należy do Specjalnej Strefy Włączenia, stanowiącej obszar szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej. Cztery gminy posiadają status gmin wiejskich, a dwie status miast – oba ośrodki miejskie pełnią funkcje użyteczności publicznej, w tym edukacyjnej i medycznej. Turystyka w Sławnie ma charakter głównie miejski i tranzytowy oraz związany z turystyką morską w Darłowie i Postominie oraz agroturystyką w gminach wiejskich. Oprócz turystyki, na terenie miast prowadzona jest działalność gospodarcza w zakresie handlu, transportu, budownictwa i przetwórstwa przemysłowego.

Tabela 6 Funkcje wiodące gmin OF Sławna, zgodnie z klasyfikacją P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego⁸⁰

Wyszczególnienie	Funkcja wiodąca
Darłowo – gmina miejska	gmina o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (m.in. turystyka)
Sławno – gmina miejska	miasta-ośrodki wielofunkcyjne
Darłowo – gmina wiejska	gmina o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (m.in. turystyka)
Malechowo – gmina wiejska	gmina z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą
Postomino – gmina wiejska	gmina o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (m.in. turystyka)
Sławno – gmina wiejska	gmina z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą

Źródło: opracowanie własne.

⁸⁰ P. Śleszyński, T. Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Przegląd Geograficzny 2016, t. 88, z. 4, s. 469-488.

Wśród sześciu gmin można wyróżnić trzy kategorie względu na funkcje wiodące: jedną grupę tworzą 3 gminy o takich samych funkcjach, druga składa się z 2 gmin, a w trzeciej jest stolica powiatu.

2.2.1.2. Powiązania funkcjonalne

Powiązania funkcjonalne (społeczno-gospodarczo-przestrzenne) pomiędzy jednostkami tworzącymi OF Sławna zidentyfikowano na podstawie matrycy przepływu usług publicznych i rynkowych, w szczególności z zakresu: edukacji i wychowania, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją, ochrony środowiska, transportu publicznego, administracji, usług rynkowych, rynku pracy.

W wyniku analizy i oceny w/w elementów uznano, że OF Sławna w zakresie dostępności do usług publicznych i rynkowych za autonomiczny, zapewniający większość podstawowych usług. Mieszkańcy mogą zaspokajać potrzeby w większości na poziomie gmin zamieszkania lub gmin sąsiednich wchodzących w skład partnerstwa.

- GM Sławno jest centralnym ośrodkiem wielofunkcyjnym OF, posiadającym dominującą rolę w zakresie świadczonych usług na terenie partnerstwa.
- GM Darłowo charakteryzuje się nieznacznie mniejszą niż stolica powiatu ofertą usług.
- Gminy wiejskie zapewniają znacznie węższy wachlarz usług publicznych i rynkowych.

W zakres usług publicznych i rynkowych realizowanych w największym stopniu na terenie gmin zamieszkania lub sąsiednich gmin tworzących OF wchodzi: usługi edukacyjne (na poziomie przedszkola i szkoły podstawowej), kulturalno-rozrywkowe i sportowe, administracyjne na poziomie gminnym oraz wybrane usługi publiczne i rynkowe tj. budowlane, remontowe, transportowe, mechaniczne, gastronomiczne, typu "beauty", a także komunikacji autobusowej i zakładów pracy. W nieco mniejszym mieszkańcy poszczególnych gmin mogą realizować usługi także w sferze opieki nad dziećmi poniżej 3 roku życia, podstawowej opieki zdrowotnej, zakupów na targowiskach, usług bankowych i finansowych oraz komunikacji kolejowej.

W obrębie OF Sławna, poza terenem gminy zamieszkania, mieszkańcy najczęściej korzystają z usług w zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej, w tym prywatnych usług medycznych, i społecznej, zakupów w sieciach handlowych, hurtowniach, zakupów artykułów przemysłowych, odzieży, AGD, a także edukacji w szkołach średnich i policealnych, kursów i szkoleń, usługi otoczenia biznesu, doradztwa

rolniczego oraz doradztwa i pośrednictwa zawodowego, a także administracji szczebla powiatowego oraz usług prawnych i sądowych.

O wewnętrznych powiązaniach funkcjonalnych - stolicy powiatu z pozostałymi gminami OF - świadczy także wskaźnik liczby osób dojeżdżających do pracy do Sławna na 100 osób w wieku produkcyjnym. Informuje on, że najsilniejsze związki funkcjonalne GM Sławno posiadają kolejno GW: Sławno (wskaźnik powyżej 10), Malechowo (wartość wskaźnika od 3-6), Postomino i Darłowo (wartość wskaźnika 1-3), najmniej znaczące powiązania posiada GM Darłowo (wartość wskaźnika 0,01-1).

Należy zwrócić uwagę, że mimo dostępności zatrudnienia na OF, większość mieszkańców podejmuje pracę poza obszarem partnerstwa. Oznacza to występowanie silniejszego powiązania gmin z zewnętrznym otoczeniem niż w ramach powiatu sławieńskiego⁸¹. Z uwagi na główne ukierunkowanie największych strumieni siły roboczej na rynki pracy miast Polanów, Kępice⁸² - identyfikuje się występowanie istotnych powiązań funkcjonalnych. Mniejszą rolę odgrywają powiązania z miastami Koszalin i Słupsk, a także gminami: Słupsk, Kobylnica, Kępice i Polanów. Oszacowano, że dostępność czasowa miejsc pracy większości mieszkańców zatrudnionych na obszarze partnerstwa oscyluje w przedziale 15-30 minut. Mieszkańcy zatrudnieni w Słupsku poświęcają na dojazd samochodem około 31 minut, w Ustce – około 35-45 minut, w Koszalinie – około 45 minut, w Gdyni i Gdańsku około 2,5 godziny.

Wśród innych usług, które mieszkańcy powiatu realizują poza OF Sławna można wymienić wysoką kulturę⁸³, edukację na poziomie wyższym⁸⁴ oraz usługi administracji szczebla ponad powiatowego⁸⁵.

Generalnie, ocenia się, że zakres korzystania z usług poza OF Sławna nie jest duży.

⁸¹ Rekomenduje się uwzględnienie planów młodzieży w zakresie zatrudnienia poza granicami OF Sławna. *Według badań ankietowych młodzieży: 71% uczniów szkół średnich chciałoby podjąć pracę poza granicami obszaru partnerstwa, a 66,7% rozważy zamieszkanie poza obszarem partnerstwa. Ryzyko podjęcia zatrudnienia i zamieszkania poza obszarem Partnerstwa wiąże się z planami po ukończeniu szkoły średniej, 15% planuje kontynuować naukę, 36,1% studiować i pracować, a 24,2% podjąć pracę zawodową. Preferowane ośrodki zlokalizowane są w Trójmieście, przede wszystkim w Gdańsku.*

⁸² Według danych POLTAX, w latach 2015 - 2020 liczba PIT 11 wystawionych przez pracodawców z gmin OF Sławna była o 12,3% mniejsza (18690) niż wystawiona przez pracodawców z gmin spoza obszaru partnerstwa (20 989). Dynamika w liczbie PIT 11 wystawionych przez pracodawców z obszaru partnerstwa była ujemna (-105,7%), a wystawionych przez pracodawców spoza powiatu była dodatnia (101,3%).

⁸³ Najbliżej dostępna oferta kultury wysokiej jest dostępna w Koszalinie, Słupsku, Trójmieście.

⁸⁴ Główne destynacje to uczelnie wyższe zlokalizowane w Słupsku i Koszalinie, następnie w Szczecinie i Trójmieście.

⁸⁵ Usługi te mieszkańcy realizują w stolicy województwa zachodniopomorskiego.

- Z uwagi na zakres i stopień realizowanych usług publicznych i rynkowych przez mieszkańców OF Sławna, siłę powiązań funkcjonalnych między gminami tworzącymi partnerstwo można ocenić jako wystarczająco dużą do funkcjonowania OF.
- Wzajemny przepływ usług między gminami jest silniejszy niż z zewnętrznym otoczeniem OF Sławna.
- GM Sławno stanowi rdzeń OF, posiada dominującą rolę w zakresie świadczonych usług na terenie partnerstwa. Miasto jest ośrodkiem wielofunkcyjnym - spełnia funkcje użyteczności publicznej, w tym edukacyjnej i medycznej, a także związane z zatrudnieniem. Powiązania funkcjonalne miasta z pozostałymi gminami obszaru partnerstwa są wyraźne i dość silne.
- Najsilniejsze powiązania funkcjonalne z miastem Sławno występują w relacji z gminą wiejską Sławno, następnie gminami wiejskimi Malechowo, Darłowo i Postomino, a najsłabsze z miastem Darłowo
- GM Darłowo pełni rolę ważną wspierającą wobec miasta rdzeniowego, wspierającego stolicę powiatu, także spełnia funkcję ośrodka użyteczności publicznej, w tym edukacyjnej i medycznej, charakteryzuje się nieznacznie mniejszą niż miasto Sławno ofertą usług.
- Oba miasta OF na bazie komplementarności funkcji tworzą bipolarny układ oddziałujący na rozwój całego powiatu.
- Dostępność różnych usług można zwiększyć poprzez lepszą ich koordynację, optymalizację (w tym ograniczenie powtarzalności zidentyfikowanych funkcji w więcej niż jednej gminie tworzącej partnerstwo) i wspólne ponoszenie kosztów.
- Sektory gospodarki o najatrakcyjniejszym potencjale rozwoju: turystyka zrównoważona, energetyka odnawialna, transport i logistyka, gospodarka morska, leśna i drzewna, rolnictwo i przemysł rolno-przetwórczy, budownictwo.

- Występujące powiązania gospodarcze, społeczne i środowiskowe między JST obszaru partnerstwa, szczególnie między sferą przymorską a interiorom mają charakter komplementarny i mogą się wzajemnie wzmacniać. Ich skoordynowany i zoptymalizowany rozwój mógłby być jednym z elementów paradygmatu strategicznego zarządzania rozwojem gmin obszaru partnerstwa.
- Rozwój społeczno-gospodarczy OF powinien uwzględniać wymogi ochrony środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego, w tym układów urbanistycznych, w planowaniu przestrzennym i zarządzaniu strategicznym rozwojem.
- Rozwój społeczno-gospodarczy OF powinien uwzględniać wymogi ochrony środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego, w tym układów urbanistycznych, w planowaniu przestrzennym i zarządzaniu strategicznym rozwojem.
- W zakresie zewnętrznych powiązań funkcjonalnych OF Sławna większą siłą charakteryzują się związki z bliżej zlokalizowanymi ośrodkami tj. Słupsk i Koszalin. Zidentyfikowano silniejsze powiązania Darłowa z Koszalinem, a Sławna ze Słupskiem. Zasadne wydaje się rozważenie działań lobbingsowych w zakresie wzmacniania rangi Słupska i Koszalina z uwagi na potencjalne korzyści dla rozwoju OF Sławna oraz powiązań w regionie.
- Osłabianiu negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych może sprzyjać dobrze ukierunkowana interwencja terytorialna samorządów OF Sławna, zacieśnianie współpracy JST między sobą oraz z różnymi grupami interesariuszy, a także wzmacnianie tożsamości, przedsiębiorczości, jakości i dostępności usług publicznych i rynkowych oraz aktywności społecznej poprzez kreowanie warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru partnerstwa.
- Partnerstwo przy dobrze zaadresowanej interwencji będzie stopniowo rozwijać swoje zdolności w zakresie poprawy kluczowych obszarów problemowych i wzmacniania potencjałów OF.

3. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja

3.1. Cele strategii partnerstwa OF Sławna

Cele strategii ZIT OF Sławna zostały zidentyfikowane i sformułowane na dwóch poziomach szczegółowości: cel nadrzędny (misja), cel główny (wizja) oraz cele szczegółowe. Zgodnie z koncepcją polityki rozwoju zorientowanej terytorialnie (place-based policy)⁸⁶, przesłanką w definiowaniu celów był ich zintegrowany charakter o ponadgminnym oddziaływaniu by odpowiadały uwarunkowaniom rozwojowym powiatu sławieńskiego w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym. W szczególności by wzmacniały powiązania funkcjonalne miasta rdzenia z drugim miastem i gminami tworzącymi obszar partnerstwa oraz endogeniczne potencjały OF Sławna, pozwalając jednocześnie redukować jego słabe strony oraz wykorzystywać szanse i unikać zagrożeń płynących z otoczenia. Określone cele są wspólne dla partnerów OF Sławna, uzupełniają się i będą realizowane poprzez skoordynowane działania w ramach polityki rozwoju. Zostały także sformułowane zgodnie z metodą SMART⁸⁷.

Proces wyłaniania celów miał charakter partycypacyjny⁸⁸, uczestniczyli w nim przedstawiciele partnerstwa oraz społeczeństwa obywatelskiego.

W związku z realizacją celów strategii ZIT OF Sławna, bazującą na podejściu zintegrowanym, oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu powiązane są w pierwszej kolejności z realizacją programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 – 2027.

3.1.1. Cel ogólny (misja) i wizja strategiczna partnerstwa OF Sławna

List Intencyjny w sprawie współpracy na rzecz przygotowania strategii terytorialnej, podpisanego w Darłowie dnia 14 lutego 2022 r. pomiędzy JST tworzącymi OF Sławna i Województwem Zachodniopomorskim, stanowił wyraz woli partnerów by „...Podjąć działania, których celem jest przygotowanie projektu strategii

⁸⁶ Szerzej: P. Churski, Podejście zorientowane terytorialnie (place-based policy) – teoria i praktyka polityki regionalnej, *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna* 2018, nr 41, s. 31–50.

⁸⁷ Cele spełniają kryteria: S (specific) - sprecyzowany, A (attractive) - atrakcyjny, R (realistic lub relevant) – realistyczny i T – (time-bound) terminowy. Szerzej: G. Steffens, *Kryteria SMART: Stań się bardziej skuteczny poprzez wyznaczanie lepszych celów*, Wyd. 50Minutos.es, ebook, 2023.

⁸⁸ Partycypacja interesariuszy w procesie formułowania celów strategicznych została przedstawiona w rozdziale 7.

terytorialnej dla rozwoju obszaru gmin i powiatów sygnatariuszy niniejszego listy intencyjnego. Wolą stron jest, by działania realizowane na podstawie niniejszego listu intencyjnego wzmacniały współpracę pomiędzy gminami, powiatami i województwem, a także przyczyniały się do rozwoju kompetencji samorządów do zarządzania strategicznego i kreowania rozwoju lokalnego...”.

W nawiązaniu do jego postanowień został sformułowany cel ogólny (misja) OF Sławna wyrażająca przyczynę zawarcia partnerstwa na fundamencie wspólnych wartości, wokół których zawiązało się i chce działać partnerstwo w następującym brzmieniu:

Naszą MISJĄ jest:

- **partnerska współpraca na rzecz poprawy jakości życia naszych mieszkańców,**
- **stwarzanie atrakcyjnych warunków pobytu dla przyjezdnych z wykorzystaniem największych potencjałów obszaru oraz poprzez niwelowanie kluczowych deficytów.**

Przeprowadzone prace diagnostyczne, uwzględniające długoterminowe trendy i prognozy w zakresie zmian kluczowych uwarunkowań rozwojowych, oraz sformułowane na ich podstawie potrzeby rozwojowe partnerstwa OF Sławna ukierunkowały partnerstwo na zdefiniowanie wizji wyrażającej wyobrażony przyszły stan rzeczy, jaki zaistnieje w 2030 r. po pomyślnym zrealizowaniu strategii oraz celów strategicznych dla OF Sławna do 2030 r.

WIZJA: OF SŁAWNA w 2030+ jest miejscem:

- **rozwijającym się w oparciu o zintegrowaną społeczność, zasoby naturalne i kulturowe oraz przyjazne warunki prowadzenia przedsiębiorczości,**
- **atrakcyjnym do życia, cechującym się czystym środowiskiem naturalnym, dobrze rozwiniętym dostępem do wysokiej jakości usług i infrastruktury oraz bogatą ofertą turystyczną bazującą na unikatowych zasobach lokalnych.**

Cele strategiczne OF Sławna wpisują się w cele polityki regionalnej do 2030 r. na poziomie kraju i regionu, określone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego

2030⁸⁹ Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030⁹⁰. Matryca ilustrująca integrację celów strategicznych z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu i programowymi została przedstawiona w rozdziale 3.1.2.

3.1.2. Cele szczegółowe strategii partnerstwa OF Sławna

Cele szczegółowe stanowią odpowiedź na wynik diagnozy, o czym świadczy ich powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami, potrzebami i potencjałami OF Sławna (Tabela 7). Wielowymiarowość procesów rozwojowych wymaga holistycznego podejścia do rozwiązywania problemów. Zgodnie z podejściem zintegrowanym w planowaniu interwencji w ramach strategii ZIT OF Sławna odwołano się do wpływu poszczególnych celów na wymiar społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny (Tabela 8). Osiągnięcie każdego z celów jest warunkowane efektywnością realizacji pozostałych celów. Wzajemne powiązania między celami są kluczowe w procesie zintegrowanego zarządzania strategicznego, pozwalają uzyskać synergiczny efekt rozwoju społeczno-gospodarczego w sposób zrównoważony.

Uczynienie powiatu sławieńskiego atrakcyjnym miejscem do życia blisko natury, zamieszkiwanym przez zintegrowaną społeczność żyjącą w estetycznej i w zrównoważony sposób zagospodarowanej przestrzeni publicznej, z dostępnymi usługami poprawiającymi jakość życia – zdefiniowane jako cel szczegółowy 1 - stanowi odpowiedź na kluczowe problemy OF w wymiarze społecznym związane z procesem depopulacji, starzenia się populacji, niedostatecznej aktywności i integracji społecznej oraz jakości i dostępności usług publicznych. Wdrożenie właściwych i dobrze zaadresowanych przedsięwzięć - przynajmniej redukujących te deficyty OF w powiązaniu z efektami realizacji pozostałych celów szczegółowych, tj. 2, 3, 4, determinujących warunki zamieszkania i zatrudnienia na terenie powiatu sławieńskiego - wzmocni potencjał osiedleńczy w OF Sławna. Dobre miejsce do życia to takie, w którym mieszkańcy mają dobre warunki do zaspokajania swoich potrzeb w zakresie mieszkania, pracy, rozwoju i wypoczynku.

Zielona transformacja jest definiowana jako czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na odnawialnych źródłach energii OF Sławna. Osiągnięcie celu 2 jest uzasadnione zidentyfikowanymi problemami OF Sławna związanymi z jego peryferyjnym położeniem względem stolicy województwa i innych ośrodków metropolitalnych, słabo rozwiniętym i

⁸⁹ Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030", M.P. 2019 poz. 1060.

⁹⁰ Uchwała Nr VIII/100/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030”, <https://bip.rbip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-viii10019-sejmiku-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/srwz_2030.pdf.

niezrównoważonym systemem transportu zbiorowego w OF, słabym stanem i poziomem rozwoju infrastruktury technicznej, niedostatecznym zakresem stosowania i promowania rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo energetyczne i neutralność klimatyczną, a także z brakiem zrównoważonej polityki przestrzennej samorządów OF i rosnącej antropopresji, szczególnie w pasie nadmorskim. Implementacja rozwiązań adekwatnych do potrzeb z zakresu zielono-niebieskiego ładu, gospodarki morskiej powiązanej z energetyką odnawialną, poszerzenia wachlarza usług publicznych oraz rynkowych oraz ich dostępności będą stymulowały zielony rozwój OF oraz wspierały potencjał osiedleńczy oraz gospodarczy – ujęte w strategii w celach 1, 3 i 4.

Zbudowanie konkurencyjnej gospodarki - dobrze rozwijającej się różnorodnej, konkurencyjnej z perspektywicznej działalnością gospodarczą, wykorzystującą w sposób zrównoważony lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, ludzkie i infrastrukturalne stanowi 3 cel szczegółowy tej Strategii. Bez zmian ilościowych i jakościowych w wymiarze gospodarczym nie możliwy jest zrównoważony rozwój – będący kluczową potrzebą OF Sławna. Wynika ona ze słabości aktualnego systemu gospodarki lokalnej tj.: nieduża aktywność gospodarcza lokalnej społeczności, słabo rozwinięty rynek pracy i relatywnie niskie zarobki; niedostateczna dywersyfikacja branżowa działalności gospodarczej, uzależnienie gospodarki lokalnej od turystyki, sezonowość dochodów, mała liczba średnich i dużych przedsiębiorstw, mały zakres stosowania ekorozwiązań w przedsiębiorstwach, niewykorzystane potencjały endogeniczne całego OF, brak systemowego wspierania rozwoju przedsiębiorczości czy słaba koordynacja realizowanych działań z zakresu promocji gospodarczej między JST z OF. Realizacja celu powinna pobudzić aktywność gospodarczą społeczności OF, poprawić atrakcyjność warunki zatrudnienia i wynagrodzenia oraz powstawanie nowych przedsiębiorstw i rozwój już funkcjonujących także w kierunku GOZ oraz zwiększyć dywersyfikację branżową działalności gospodarczej (m.in. w sektorach gospodarki morskiej i energetyki odnawialnej, zrównoważonej i atrakcyjnej jakościowo całorocznej turystyki, przemysłu drzewnego, transportu i logistyki, rolnictwa). Wzrost poziomu zamożności z poszanowaniem potrzeb ochrony środowiska pozytywnie wpłynie również na potencjał osiedleńczy. Świadczy to o korelacji celu gospodarczego z pozostałymi celami szczegółowymi tj. 1, 2 i 4.

Cel 4 - Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - spójnie zdefiniowany obszar funkcjonalny na mapie turystycznej województwa zachodniopomorskiego z rozwiniętą infrastrukturą i produktami skierowanymi do turystów krajowych i zagranicznych - został wyodrębniony z celu 3 z uwagi na wagę sektora turystyki w strukturze gospodarczej OF Sławna. Stanowi on odpowiedź na potrzebę wzmocnienia potencjału turystycznego w sposób zrównoważony na bazie

zdywersyfikowanych, endogenicznych zasobów i atrakcyjności oferty całorocznej, gdyż aktualne bariery w rozwoju ogniskują się głównie wokół: sezonowości działalności gospodarczej; braku zrównoważonego i pro jakościowego podejścia do rozwoju sektora turystyki, koncentracji czasowej i przestrzennej na potencjale nadmorskim przy niewykorzystanych zasobach pasa południowego, mało rozwiniętej oferty uzdrowiska, słabo rozwiniętego rynku pracy i relatywnie niskich zarobkach, braku systemowego wspierania rozwoju przedsiębiorczości; słabo rozwiniętego otoczenia biznesu oraz słaba koordynacja realizowanych działań z zakresu promocji gospodarczej między gminami z OF. Osiągnięcie tego celu będzie wspierać uwalnianie potencjałów związanych z pozostałymi celami Strategii ZIT OF Sławna.

Zastosowane podejście w strategicznym zarządzaniu rozwojem lokalnym przejawia się powiązaniach między celami strategii, których wspólna realizacja stymuluje procesy rozwojowe OF Sławna. Ma ono także odzwierciedlenie na poziomie projektów: albo pojedynczego projektu albo wiązki projektów, które są jednoznacznie nastawione na realizację celów strategicznych i mają wpływ ponadgminny oraz zostały przygotowane wspólnie przez samorządy partnerstwa i zaakceptowane przez większość partnerów.

Cele strategiczne OF Sławna wpisują się bezpośrednio w cele polityki regionalnej do 2030 r. na poziomie kraju i regionu, określone w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)⁹¹, Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030 (SRWZ)⁹², program regionalny Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 – 2027 (FEPZ)⁹³ (Tabela 9). Są one także kompatybilne z Planem Zagospodarowania

⁹¹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 za przyjętym społecznie i terytorialnie zrównoważonym modelem Polski w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, także odwołuje się do rozwoju *społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego*. Za cel główny polityki regionalnej przyjmuje efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

⁹² Wizja rozwoju województwa zdefiniowana w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030: „Województwo zachodniopomorskie w 2030 roku to region o nowoczesnej i zróżnicowanej gospodarce wykorzystującej swe walory geograficzne i środowiskowe, oferujący doskonałe warunki do życia dla obecnych i przyszłych mieszkańców. Jest regionem konkurencyjnym, stwarzającym możliwości rozwoju zarówno mieszkańcom, jak i podmiotom gospodarczym”.

⁹³ Zgodnie z KSRR 2030 obszar strategicznej interwencji (OSI) to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, wschodnia Polska oraz Śląsk. Zgodnie z tym dokumentem samorząd województwa może wyznaczać na poziomie regionalnym obszary strategicznej interwencji, takie m.in. jak subregiony, miejskie obszary funkcjonalne, obszary przygraniczne, przemysłowe, zdegradowane czy tzw. wewnętrzne peryferia. OF Sławna został zidentyfikowany jako OSI w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030 i objęty instrumentem ZIT.

Przestrzennego Kraju 2030 i Planem Zagospodarowania Przestrzennego
Województwa Zachodniopomorskiego.

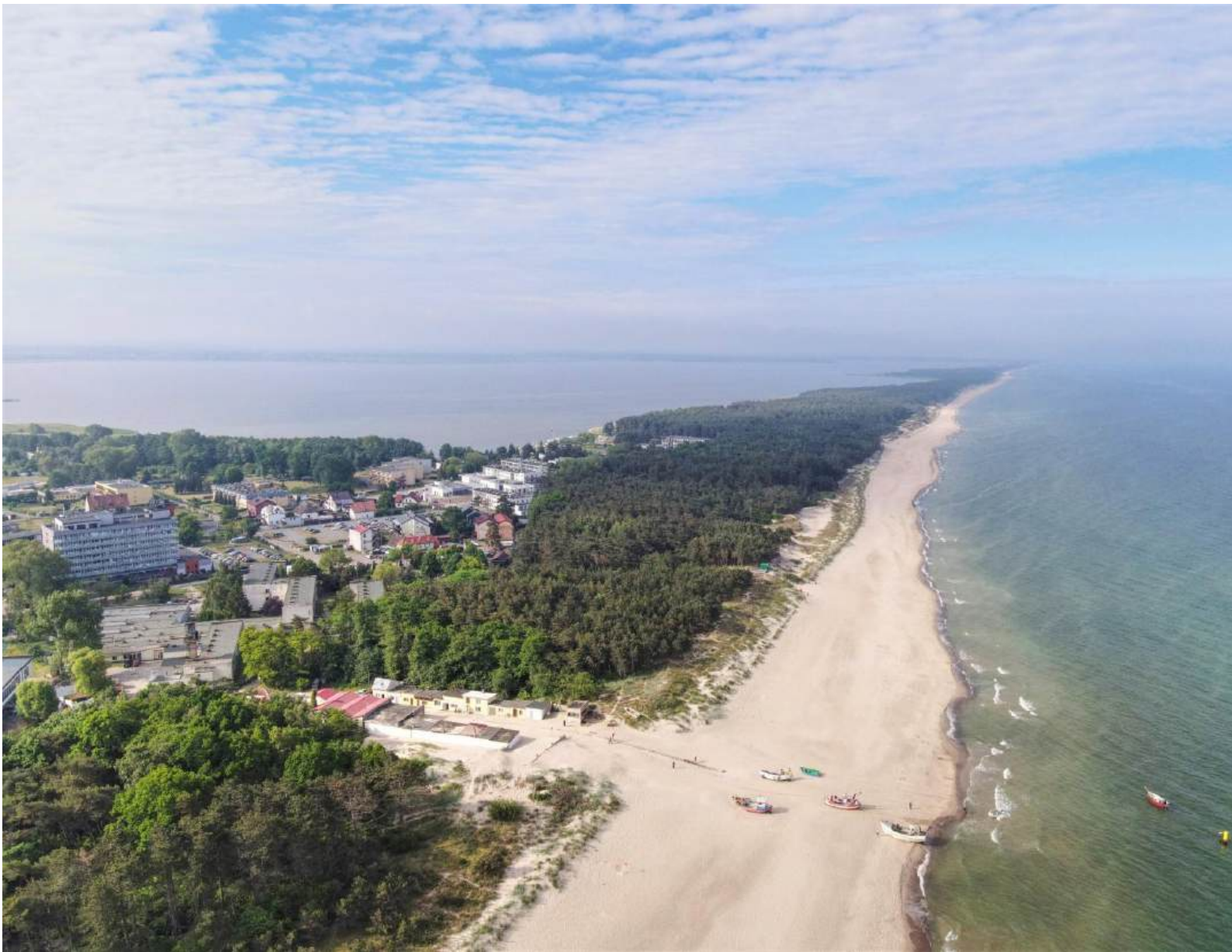

Tabela 7 Cele szczegółowe strategii ZIT OF Sławna

Cel szczegółowy	Problemy, na które odpowiada	Potrzeby, do których się odnosi	Potencjał, który wzmacnia
Cel 1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury - zintegrowana społeczność żyjąca w estetycznej i w zrównoważony sposób zagospodarowanej przestrzeni publicznej, z dostępnymi usługami poprawiającymi jakość życia	• depopulacja; • starzejąca się populacja; • dostępność i jakość usług publicznych, w szczególności zdrowotnych i opiekuńczych, niedostosowana do potrzeb mieszkańców (m.in. w zakresie efektywności energetycznej); • mała dostępność fizyczna i finansowa mieszkań, głównie dla młodych ludzi; • zbyt niska aktywność społeczna;	• Potrzeba nr 5. Usługi publiczne na rzecz potencjału osiedleńczego; • Potrzeba nr 7. Zdolność instytucjonalna partnerstwa; • Potrzeba nr 8. Innowacje finansowe	• Potencjał osiedleńczy; • Turystyka • Uzdrowisko; • Odnawialne Źródła Energii; • Transport i gospodarka magazynowa; • Rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy; • Przemysł drzewny
Cel 2. Zielona transformacja – czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na odnawialnych źródłach energii	• peryferyjne położenie OF względem stolicy województwa i innych ośrodków metropolitarnych; • słabo rozwinięty i nie zrównoważony system transportu zbiorowego na OF i z większymi ośrodkami miejskimi; • słaby stan i poziom rozwoju infrastruktury technicznej, szczególnie drogowej, światłowodowej, kanalizacyjnej; • niedostateczny zakres stosowania i promowania rozwiązań odpowiadających na potrzeby poprawy efektywności energetycznej i energooszczędności, adaptacji do zmian klimatu i GOZ; • brak zrównoważonej polityki przestrzennej samorządów OF; • rosnąca antropopresja, szczególnie w pasie nadmorskim;	• Potrzeba nr 2. Gospodarka morska i energetyka odnawialna wybrzeża; • Potrzeba nr 5. Usługi publiczne na rzecz potencjału osiedleńczego; Potrzeba nr 6. • Zielono-niebieski ład	• Odnawialne Źródła Energii; • Potencjał osiedleńczy; • Turystyka; • Uzdrowisko; • Transport i gospodarka magazynowa; • Rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy; • Przemysł drzewny

Cel szczegółowy	Problemy, na które odpowiada	Potrzeby, do których się odnosi	Potencjał, który wzmacnia
Cel 3. Konkurencyjna gospodarka - dobrze rozwijająca się różnorodna, konkurencyjna, perspektywiczna działalność gospodarcza, wykorzystująca w sposób zrównoważony lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, ludzkie i infrastrukturalne	• mała dywersyfikacja branżowa działalności gospodarczej, uzależnienie gospodarki lokalnej od turystyki, sezonowość dochodów; • nieduża aktywność gospodarcza lokalnej społeczności; • mała liczba średnich i dużych przedsiębiorstw generujących odpowiednią wartość dodaną; • niedostateczny zakres wdrażania rozwiązań odpowiadających na potrzeby zwiększające efektywność energetyczną, energooszczędność, adaptację do zmian klimatu oraz GOZ; • słabo rozwinięty rynek pracy i relatywnie niskie zarobki; • niedobór wykształconych osób operujących na lokalnym rynku, w tym młodych ludzi z szeroko rozumianym potencjałem; • koncentracja czasowa i przestrzenna na potencjale nadmorskim przy niewykorzystanych zasobach pasa południowego, w szczególności jezior, sieci rzek, terenów atrakcyjnych przyrodniczo, walorów kulturowych; • brak systemowego wspierania rozwoju przedsiębiorczości, brak programu rozwoju przedsiębiorczości, sporadyczne kontakty władarzy z przedsiębiorcami; • słabo rozwinięte otoczenie biznesu, brak lokalnych organizacji przedsiębiorców; • słaba koordynacja realizowanych działań, projektów, zadań z zakresu promocji gospodarczej między gminami z OF	• Potrzeba nr 1. Pobudzenie działalności gospodarczej; • Potrzeba nr 2. Gospodarka morska i energetyka odnawialna wybrzeża; • Potrzeba nr 3. Wzmocnienie potencjału turystycznego w sposób zrównoważony na bazie zdywersyfikowanych, endogenicznych zasobów i atrakcyjności oferty całorocznej; • Potrzeba nr 4. Identyfikacja i budowanie potencjałów niezwiązanych z zasobami wybrzeża	• Rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy; • Gospodarka morska sprzężona z energetyką odnawialną - specjalizacja partnerstwa; • Przemysł drzewny; • Transport i gospodarka magazynowa; • Uzdrowisko; • Potencjał osiedleńczy

Cel szczegółowy	Problemy, na które odpowiada	Potrzeby, do których się odnosi	Potencjał, który wzmacnia
Cel 4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - spójnie zdefiniowany obszar funkcjonalny na mapie turystycznej województwa zachodniopomorskiego z rozwiniętą infrastrukturą i produktami skierowanymi do turystów krajowych i zagranicznych	• brak zrównoważonego i pro jakościowego podejścia do rozwoju sektora turystyki; • sezonowość działalności gospodarczej i dochodów; • koncentracja czasowa i przestrzenna na potencjale nadmorskim przy niewykorzystanych zasobach pasa południowego, w szczególności jezior, sieci rzek, terenów atrakcyjnych przyrodniczo, walorów kulturowych; • słabo rozwinięty rynek pracy i relatywnie niskie zarobki; • niedobór wykształconych osób operujących na lokalnym rynku, w tym młodych ludzi z szeroko rozumianym potencjałem; • brak systemowego wspierania rozwoju przedsiębiorczości, brak programu rozwoju przedsiębiorczości, sporadyczne kontakty władarzy z przedsiębiorcami; • słabo rozwinięte otoczenie biznesu, brak lokalnych organizacji przedsiębiorców; • słaba koordynacja realizowanych działań, projektów, zadań z zakresu promocji gospodarczej między gminami z OF	• Potrzeba nr 3. Wzmocnienie potencjału turystycznego w sposób zrównoważony na bazie zdywersyfikowanych, ednogenicznych zasobów i atrakcyjności oferty całorocznej	• Turystyka; • Uzdrowisko; • Rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy; • Przemysł drzewny; • Potencjał osiedleńczy

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8 Tabela integracji celów szczegółowych strategii ZIT

Cele szczegółowe strategii:	Cel koresponduje z wymiarami:			
	Społeczny	Gospodarczy	Środowiskowy	Przestrzenny
Cel 1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury - zintegrowana społeczność żyjąca w estetycznej i w zrównoważony sposób zagospodarowanej przestrzeni publicznej, z dostępnymi usługami poprawiającymi jakość życia	✓	✓	✓	✓
Cel 2. Zielona transformacja – czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na odnawialnych źródłach energii	✓	✓	✓	✓
Cel 3. Konkurencyjna gospodarka - dobrze rozwijająca się różnorodna, konkurencyjna, perspektywiczna działalność gospodarcza, wykorzystująca w sposób zrównoważony lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, ludzkie i infrastrukturalne	✓	✓	✓	✓
Cel 4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - spójnie zdefiniowany obszar funkcjonalny na mapie turystycznej województwa zachodniopomorskiego z rozwiniętą infrastrukturą i produktami skierowanymi do turystów krajowych i zagranicznych	✓	✓	✓	✓

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 9 Matryca integracji celów strategicznych strategii OF Sławna z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 i Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030, Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027

Cel strategii ZIT a cele strategii i programów wyższego rzędu		KSRR	SRRWZ	FFPZ
Cel nadrzędny (misja): Partnerska współpraca na rzecz poprawy jakości życia naszych mieszkańców, stwarzanie atrakcyjnych warunków pobytu dla przyjezdnych z wykorzystaniem największych potencjałów obszaru oraz poprzez zniwelowanie kluczowych deficytów		✓	✓	✓
Cel główny (wizja): OF SŁAWNA w 2030+ jest miejscem: rozwijającym się w oparciu o zintegrowaną społeczność, zasoby naturalne i kulturowe oraz przyjazne warunki prowadzenia przedsiębiorczości, atrakcyjnym do życia, cechującym się czystym środowiskiem naturalnym, dobrze rozwiniętym dostępem do wysokiej jakości usług i infrastruktury oraz bogatą ofertą turystyczną bazującą na unikatowych zasobach lokalnych		✓	✓	✓
Cele szczegółowe strategii ZIT (CS)	KSRR – cele (C)	SRRWZ – cele (C)		FFPZ – cele (C)
CS1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury	C2. Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych; C3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie ⁹⁴	C1. Otwarta społeczność mieszkańców: świadomi mieszkańcy i zaangażowane społeczności - otwarte i przygotowane na wyzwania przyszłości; C3. Sprawny samorząd: skuteczny samorząd – zintegrowany region. Równość terytorialna w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych ⁹⁵		C2. Mieszkanki i mieszkańcy aktywni i kompetentni przez całe życie poprzez ⁹⁶ ; C4. Zaangażowanie partnerów samorządowych i społecznych ⁹⁷

⁹⁴ Cel 1 strategii ZIT wpisuje się w szczególności w kierunki interwencji Celu 2 KSRR: 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego; 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym, a także Celu 3 KSRR: 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem; 3.2. Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym; 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych; 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

⁹⁵ Cel 1 strategii ZIT wpisuje się w następujące cele SRWP: a) cel 1. Otwarta społeczność mieszkańców: 1.1. Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny; 1.2. Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu; 1.3. Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego; b) cel 3. Sprawny samorząd: skuteczny samorząd – zintegrowany region. Równość terytorialna w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych, w szczególności w zakresie: 3.2. Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych; 3.3. Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury; 3.4. Zapewnienie wydajnych i efektywnych systemów usług publicznych; 3.5. Wzmocnienie kompetencji dla zarządzania rozwojem.

⁹⁶ Dotyczy to działań w zakresie poprawy dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach kształcenia, z uwzględnieniem kształtowania kompetencji przyszłości oraz potrzeb rynku pracy; dostosowania opieki zdrowotnej i usług społecznych do uwarunkowań demograficznych i epidemiologicznych; włączenia społeczno-gospodarcze mieszkańców regionu poprzez działania aktywizujące na rynku pracy oraz w przestrzeni integracji społecznej; włączenia transportowego.

⁹⁷ Dotyczy to działań związanych z trwałym wzrostem potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych; udziałem partnerów samorządowych i społecznych w tworzeniu wspólnych strategii i przedsięwzięć dla obszarów funkcjonalnych; wzrostem zaangażowania partnerów samorządowych i społecznych we wdrażanie Programu.

Cele szczegółowe strategii ZIT (CS)	KSRR – cele (C)	SRRWZ – cele (C)	FFPZ – cele (C)
CS2. Zielona transformacja	C1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym; C2. Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych	C2. Dynamiczna gospodarka: kształtowanie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacnianie konkurencyjności regionu; C3. Sprawny samorząd: skuteczny samorząd – zintegrowany region. Równość terytorialna w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych. C4. Partnerski region: silna pozycja i aktywna rola w relacjach międzyregionalnych i transgranicznych	C3. Region odpowiedzialny ekologicznie i klimatycznie
CS3. Konkurencyjna gospodarka CS4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka	C1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym; C2. Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych	C2. Dynamiczna gospodarka: kształtowanie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacnianie konkurencyjności regionu; C3. Sprawny samorząd: skuteczny samorząd – zintegrowany region. Równość terytorialna w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych; C4. Partnerski region: silna pozycja i aktywna rola w relacjach międzyregionalnych i transgranicznych	C1. Transformacja regionu i wzmacnianie otoczenia gospodarczego w celu niwelacji wąskich gardeł dyfuzji innowacji i wzrostu pozycji regionalnej gospodarki w globalnych łańcuchach wartości – wejście regionu w nurt Przemysłu 4.0.

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Działania i kierunki podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych

3.2.1. Działania realizujące cele szczegółowe strategii

Pierwszym poziomem operacjonalizacji celów szczegółowych strategii są **działania**. Rozumiane są jako sformułowane ogólnie obszary aktywności, które zostaną podjęte dla osiągnięcia danego celu szczegółowego strategii. Do każdego celu szczegółowego strategii przyporządkowano **kierunki działań** traktowane jako wykaz planowanych działań wdrażających cel szczegółowy opisanych na poziomie wykonawczym.

Działania zostały zaprojektowane w taki sposób by każde było realizowane przez co najmniej jeden projekt, zdarza się że jeden projekt realizuje kilka działań kierunkowych, w tym także z różnych celów.

Działania, które będą podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych, zostały zdefiniowane w ramach współpracy partnerów tworzących OF Sławna i interesariuszy. Są one ujęte ogólnie (kierunkowo) jako obszary aktywności służące osiągnięciu zamierzonych celów szczegółowych strategii ZIT, przede wszystkim w perspektywie 2030 r. Posiadają one charakter zintegrowany i ponadlokalny oraz służą wzmocnieniu relacji funkcjonalnych OF Sławna.

Tabela 10 Działania i kierunki działań przewidziane na rzecz realizacji poszczególnych celów szczegółowych strategii ZIT OF Sławna

Cel (CS)	Działania (D) i kierunki
CS1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury - zintegrowana społeczność żyjąca w estetycznej i w zrównoważony sposób zagospodarowanej przestrzeni publicznej, z dostępnymi usługami poprawiającymi jakość życia	D1.1. Funkcjonalna przestrzeń - zwiększenie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych (z poszanowaniem środowiska naturalnego i potrzeb mieszkańców): • ukierunkowanie gospodarki przestrzennej na wzmocnienia ochrony terenów cennych przyrodniczo oraz elementów dziedzictwa kulturowego związanych z zachowaniem układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków, poprawy funkcjonalności i promowania estetycznych rozwiązań • nadanie atrakcyjnych funkcji i form niewykorzystanym przestrzeniom publicznym (np. centrum Sławna) • rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni zurbanizowanych
	D1.2. Dostępne i wysokiej jakości usługi wspierające jakość życia mieszkańców: • rozbudowanie oferty i wyposażenia placówek edukacji podstawowej ułatwiających nabycie kompetencji przyszłości • wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla uczniów • podnoszenie kompetencji zawodowych przez nauczycieli • intensyfikacja działań na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej, w szczególności osób zagrożonych marginalizacją • zwiększenie dostępności usług wsparcia dla osób narażonych na wykluczenie społeczne • integracja z imigrantami, w tym z osobami z Ukrainy • poszerzanie oferty usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem form zdeinstytucjonalizowanych • poszerzanie zestawu e-usług publicznych i rynkowych • wzmacnianie zdolności instytucjonalnej partnerstwa
	D1.3. Rozwój infrastruktury na potrzeby dostępnych i wysokiej jakości usług wspierających jakość życia mieszkańców: • budowa, rozbudowa i modernizacja wraz z wyposażeniem instytucji kultury • budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej • rozwój infrastruktury technicznej z uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska, adaptacji do zmian klimatu, w szczególności wodnej i kanalizacyjnej, ciepłowniczej, oświetleniowej • rozbudowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury telekomunikacyjnej zwiększającej dostępność do e-usług (sieć światłowodowa, informatyczna w budynkach JST i im podległych) • poprawa bezpieczeństwa na drogach
	D1.4. Stworzenie podstaw polityki zrównoważonego budownictwa, w tym mieszkaniowego

Cel (CS)	Działania (D) i kierunki
CS2. Zielona transformacja – czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na odnawialnych źródłach energii	D2.1. Ochrona przyrody i zachowanie bioróżnorodności jako najcenniejszych walorów obszaru partnerstwa: - ochrona cennych przyrodniczo terenów, siedlisk i gatunków, korytarzy ekologicznych, brzegu morskiego - ochrona krajobrazu w strefach silnej antropopresji - współpraca różnych podmiotów w zakresie kreowania wizerunku powiatu dbającego o środowisko przyrodnicze
	D2.2. Zwiększenie efektywności energetycznej oddziałującej na redukcję emisji gazów cieplarnianych i poprawę jakości powietrza: - wymiana źródeł ciepła z priorytetowym wykorzystaniem OZE - termomodernizacja budynków publicznych i mieszkalnych wielorodzinnych umożliwiającą poprawę efektywności energetycznej - wymiana, modernizacja systemów ciepłowniczych w budynkach publicznych i mieszkalnych
	D2.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego – ukierunkowana na niezależność energetyczną: - dynamizacja działań w obszarze oszczędzania energii w sektorze publicznym, prywatnym i obywatelskim - zwiększenie udziału OZE w produkcji energii i budowanie magazynów energii - udział społeczności lokalnej w konsumpcji produkowanej zielonej energii (wspólnoty energetyczne)
	D2.4. Adaptacja do zmian klimatu – podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zmian klimatu i zagrożeń naturalnych: - zwiększanie retencjonowania wód i promowanie działań w tym zakresie (w tym w celu zapobiegania powodziom i suszy) - powiększanie i uatrakcyjnianie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych - inwestowanie i wspieranie inicjatyw w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury
	D2.5. Stworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na OF i poprawa skomunikowania z otoczeniem: - budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury poprawiającej powiązania transportowe na obszarze partnerstwa (drogowej, kolejowej – zabezpieczenie terenów i lobbying na rzecz regionalnych i krajowych inwestycji kolejowych m.in. rozbudowy linii kolejowej nr 418 Sławno - Darłowo z wydłużeniem do Darłówka i dalszego przedłużenia i połączenia się z linią 202 na wysokości miejscowości Wiekowo) - rozwój elektromobilności - usprawnienie organizacji publicznego transportu zbiorowego (w tym dostosowanie rozkładu jazdy autobusów, busów, rozmieszczenia przystanków, go transport na żądanie, systemy biletowe) - budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury wspierającej zrównoważoną mobilność miejską (drogi rowerowe, ciągi piesze, przekształcenie dworców autobusowo-kolejowych w centra przesiadkowe w Darłowie i Sławnie itp.) - inwestycje w niskoemisyjny tabor komunikacji zbiorowej - promowanie rozwoju intermodalnego transportu
	D2.6. Edukacja wzmacniająca świadomość mieszkańców OF w zakresie zrównoważonego rozwoju: - podejmowanie i wspieranie działań edukacyjnych w zakresie odpowiedzialnego rozwoju - rozwój kompetencji mieszkańców w zakresie zielonych umiejętności wspierających gospodarkę niskoemisyjną, w obiegu zamkniętym

Cel (CS)	Działania (D) i kierunki
CS3. Konkurencyjna gospodarka - dobrze rozwijająca się różnorodna, konkurencyjna, perspektywiczna działalność gospodarcza, wykorzystująca w sposób zrównoważony lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, ludzkie i infrastrukturalne	D3.1. Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości: - wyznaczenie profilu i specjalizacji w zakresie edukacji ponadpodstawowej i dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy (włączenie przedsiębiorców do systemu edukacji) - rozwój infrastruktury edukacji zawodowej i ustawicznej - zwiększenie użyteczności zawodowej mieszkańców poprzez kursy, przekwalifikowania, studia podyplomowe - wsparcie srebrnej gospodarki - wsparcie dla nowopowstających przedsiębiorstw
	D3.2. Polityka proinwestycyjna - poprawa atrakcyjności inwestycyjnej obszaru na rzecz wzrostu potencjału zatrudnienia, w tym wspólna oferta inwestycyjna: - identyfikacja terenów o potencjale gospodarczym wraz z analizą dostępności i atrakcyjności tych terenów - wsparcie w procesie przygotowania (aspekty formalne) i uzbrajania terenów inwestycyjnych - wspólna sprofesjonalizowana obsługa inwestorów (w tym usprawnienie działań administracyjnych w zakresie obsługi inwestorów) - prowadzenie wspólnej promocji gospodarczej
	D3.3. Wzmacnianie profilu gospodarczego obszaru funkcjonalnego – rozwój sektorów kluczowych i nowych branż, promowanie lokalnych specjalizacji oraz powiązań między nimi, w szczególności w zakresie usług portowych i transportowo-logistycznych, przemysłu drzewnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, sektora OZE: - aktywizacja współpracy między JST i podmiotami gospodarczymi, edukacyjnymi itp., inicjowanie działań zmierzających do zrzeszania i sieciowania przedsiębiorstw z OF, integracja środowisk gospodarczych - tworzenie warunków ułatwiających przedsiębiorcom kontakty regionalne i międzynarodowe - utworzenie platformy sprzedaży lokalnych produktów (przemysłowych i rolno-spożywczych)

Cel (CS)	Działania (D) i kierunki
CS4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - spójnie zdefiniowany obszar funkcjonalny na mapie turystycznej województwa zachodniopomorskiego z rozwiniętą infrastrukturą i produktami skierowanymi do turystów krajowych i zagranicznych	D4.1 Tworzenie i rozwój zintegrowanych produktów turystycznych wyznaczających markę turystyczną: • turystyka wodna • turystyka aktywna: rowerowa, ekstremalna • turystyka wypoczynkowa: aktywny relaks, dla ciała i ducha, uzdrowskowa, karawaning • turystyka przyrodnicza i edukacyjna • turystyka kulturowa • turystyka kulinarna • turystyka slow/etniczna, agroturystyka • turystyka konferencyjno-szkoleniowa
	D4.2. Rozwój infrastruktury turystycznej na OF: • budowa i modernizacja infrastruktury związanej z dziedzictwem historyczno-kulturowym na rzecz wzmacniania potencjału turystycznego • budowa i modernizacja infrastruktury, w tym sportowo-rekreacyjnej, na rzecz wzmacniania potencjału turystycznego • rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej jako czynników wzmacniających potencjał turystyczny
	D4.3. Profesjonalizacja kadr w sektorze turystycznym: • współczesne trendy w turystyce, w szczególności w agroturystyce i turystyce wiejskiej • stworzenie systemu doskonalenia kompetencji branżowych • zarządzanie zasobami ludzkimi w turystyce, samozatrudnienie i zatrudnienie pracowników, rozwój kompetencji wspierających tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, aktywizacja mieszkańców w zakresie obsługi ruchu turystycznego • narzędzia promocji obiektów agroturystyki i turystyki wiejskiej, online marketing, portale rezerwacyjne, tworzenie oferty, kreowanie wizerunku
	D4.4. Partnerstwo na rzecz turystyki i efektywna komunikacja marketingowa stanowiąca podstawę kreowania pozytywnego wizerunku turystycznego OF Sławna: • stworzenie systemu informacji i promocji turystycznej z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi komunikacji społecznej • kooperacja pomiędzy różnymi podmiotami w zakresie kreowania oferty i spójnego wizerunku turystycznego obszaru • kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej potencjału turystycznego obszaru

Źródło: opracowanie własne.

3.2.2. Kierunki działań wykraczających poza horyzont realizacji strategii

Wyzwania, przed którymi stoi Unia Europejska w realizacji celów polityki spójności do 2050 r. zawarte w dokumencie *Spójność w Europie do 2050 r. Ósmy raport na temat spójność społeczna i terytorialna*⁹⁸ dotyczą praktycznie wszystkich kluczowych kwestii wyrażonych w celach strategii ZIT OF Sławna. Złożone procesy społeczne, gospodarcze, środowiskowe przebiegające na różnych poziomach od globalnego po lokalny, charakteryzuje długoterminowa perspektywa zachodzących przemian. Mierzenie się z nimi, szczególnie w obszarach tj. zmian klimatycznych, transformacji ekologicznej i cyfrowej⁹⁹, problemów demograficznych, społecznych i gospodarczych wymaga systemowego podejścia, w tym do budowania odporności na pułapki rozwojowe, wzmacnianie powiązań funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Realizacja niżej wymienionych kierunków w terminie wykraczającym poza 2030 r., uwzględniając także kompleksowość i mnogość zadań, ograniczonych możliwości samorządów w finansowaniu inwestycji, niejednokrotnie zależność sukcesu wdrożeniowego od współpracy z podmiotami zewnętrznymi (np. konieczność uzgodnień międzysektorowych) oraz inne ryzyka mogące się zmaterializować, pozwoli na pełniejsze osiągnięcie celów strategii ZIT OF Sławna:

- Funkcjonalna przestrzeń - zwiększenie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych;
- Rozwój infrastruktury na potrzeby dostępnych i wysokiej jakości usług publicznych wspierających jakość życia mieszkańców - głównie w zakresie infrastruktury technicznej i bezpieczeństwa na drogach;
- Stworzenie podstaw polityki mieszkaniowej i budownictwa zrównoważonego;
- Ochrona przyrody i zachowanie bioróżnorodności jako najcenniejszych walorów obszaru partnerstwa;
- Zwiększenie efektywności energetycznej oddziałującej na redukcję emisji gazów cieplarnianych i poprawę jakości powietrza;

⁹⁸ Spójność w Europie do 2050 r. Ósmy raport na temat spójność społeczna i terytorialna, https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2022/cohesion-in-europe-towards-2050-8th-cohesion-report_pl.

⁹⁹ Obejmuje to m.in. cele polityki Unii Europejskiej w zakresie osiągnięcia neutralności klimatycznej przez gospodarkę europejską czy przeniesienia transportu z samochodowego do przyjaznych środowisku gałęzi transportu, w tym transportu kolejowego oraz zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do środowiska wprost definiują cele w horyzoncie 2050 r. Szerzej: Europejski Zielony Ład, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl ; Biała Księga - Transport do 2050 roku, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0144&from=PL>.

- Poprawa bezpieczeństwa energetycznego – ukierunkowana na niezależność energetyczną;
- Adaptacja do zmian klimatu – podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zmian klimatu i zagrożeń naturalnych;
- Stworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na OF i poprawa skomunikowania z otoczeniem.

3.3. Rezultaty strategiczne

Realizacja każdego celu strategicznego skutkuje określonymi rezultatami strategicznymi (RS), które są skumulowaną korzyścią odniesioną przez beneficjentów strategii ZIT OF Sławna. Koncentrują się one na podniesieniu jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności dla turystów zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym w oparciu o endogeniczny potencjał OF. Misja, wizja i cele szczegółowe wyrażają zmianę jaka nastąpi w wyniku ich osiągnięcia poprzez ukierunkowane wykorzystanie potencjałów oraz redukcję lub eliminowanie deficytów OF Sławna.

Efektywność procesu dążenia do osiągnięcia oczekiwanych rezultatów strategicznych wymaga monitorowania działań m.in. skwantyfikowanej ich postaci. Przez wskaźnik rezultatu strategicznego (WRS) rozumiemy zdefiniowaną na poziomie celu miarę stopnia osiągnięcia danego celu. Rezultaty strategiczne wraz ze wskaźnikami, przyjętymi w FEPZ 2021-2027, prezentuje Tabela 11.

Tabela 11 Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki

Produkt i rezultaty	Wskaźnik produktu	Wartość bazowa	Wartość docelowa
CS 1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury - zintegrowana społeczność żyjąca w estetycznej i w zrównoważony sposób zagospodarowanej przestrzeni publicznej, z dostępnymi usługami poprawiającymi jakość życia			
Rezultat [WRS 1]	Liczba użytkowników nowych i zmodernizowanych usług lub placówek publicznych [użytkownicy/rok]	0	3 000
Produkt [WP 1.1]	Liczba zrealizowanych projektów w zakresie atrakcyjnego miejsca do życia blisko natury [szt.]	0	12
Produkt [WP 1.2]	Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę lub podniosły jakość oferowanych usług społecznych [podmioty]	0	6
CS 2. Zielona transformacja – czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na odnawialnych źródłach energii			
Rezultat [WRS 2]	Liczba ludności odnosząca korzyści ze środków na rzecz zielonej transformacji [osoby] ¹⁰⁰	0	50 574
Produkt [WP 2.1]	Liczba projektów zrealizowanych w zakresie zielonej transformacji [szt.]	0	8
Produkt [WP 2.1]	Liczba budynków o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [szt.]	0	11
CS 3. Konkurencyjna gospodarka - dobrze rozwijająca się różnorodna, konkurencyjna, perspektywiczna działalność gospodarcza, wykorzystująca w sposób zrównoważony lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, ludzkie i infrastrukturalne			
Rezultat [WRS 3]	Liczba podmiotów prowadzących działalność na terenach inwestycyjnych lub instytucji otoczenia biznesu objętych wsparciem [szt.]	0	1
Produkt [WP 3.1]	Liczba projektów zrealizowanych w zakresie konkurencyjnej gospodarki [szt.]	0	1
CS 4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - spójnie zdefiniowany obszar funkcjonalny na mapie turystycznej województwa zachodniopomorskiego z rozwiniętą infrastrukturą i produktami skierowanymi do turystów krajowych i zagranicznych			
Rezultat [WRS 4.1]	Roczna liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [użytkownicy/rok]	0	20 000
Produkt [WP 4.1]	Liczba zrealizowanych projektów w zakresie zrównoważonej i jakościowo atrakcyjnej turystyki opartej na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego [szt.]	0	9
Produkt [WP 4.2]	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [szt.]	0	9

Źródło: opracowanie własne.

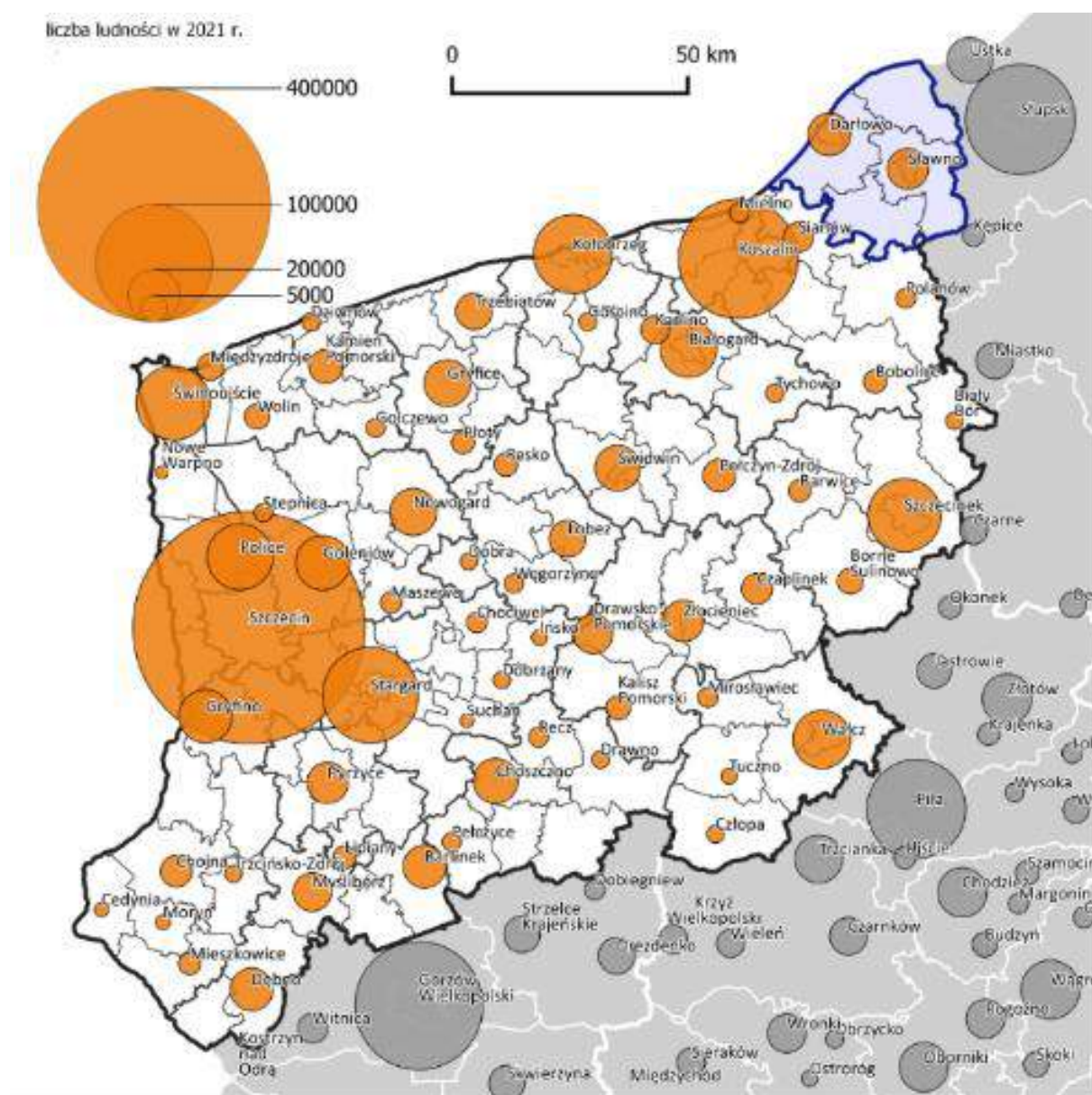
¹⁰⁰ Wartość wskaźnika określono na podstawie prognozy GUS do 2060 r. Według GUS, łącznie populacja JST tworzących OF Sławna w 2030 r. ma wynieść 50 574 osoby. Wskaźnik zostanie osiągnięty po zrealizowaniu ostatniego przedsięwzięcia z listy A w tym zakresie. Źródło: Prognoza ludności na lata 2023-2060. Aneks Prognoza ludności dla gmin na lata 2023-2040, GUS, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2023-2060,11,1.html>.

4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru partnerstwa

4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru partnerstwa

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia lokalizację hierarchicznych elementów sieci osadniczej i różnych form działalności, powiązań transportowych i infrastrukturalnych oraz obszarów i powiązań przyrodniczych. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Partnerstwa OF Sławna przedstawiono w rozdziałach 4.1.1. – 4.1.5. z wykorzystaniem ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (przyjętego uchwałą Nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r.), w którym określono podstawowe elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa w perspektywie roku 2030+.

Ryc. 16 Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.1.1. Położenie obszaru partnerstwa w regionie/kraju struktura sieci osadniczej

Obszar partnerstwa tworzy najbardziej wysunięty na północny-wschód województwa zachodniopomorskiego powiat sławieński. Jest on również najbardziej oddalony od stolicy województwa. Powiat znajduje się mniej więcej w połowie drogi między byłymi miastami wojewódzkimi: Koszalinem i Słupskiem. Powiązania funkcjonalne wskazują na silniejsze powiązania Darłowa z Koszalinem, a Sławna ze Słupskiem.

W Partnerstwie OF Sławna znajdują się tylko dwa miasta (Sławno i Darłowo) oraz 109 miejscowości wiejskich. Odsetek ludności miejskiej wynosi 46,4%. Jest niższy niż wskaźnik krajowy (59,8%) i niższy od wskaźnika dla województwa zachodniopomorskiego (68,1%).

Miasta i większe ośrodki wiejskie zapewniają obsługę ludności w zakresie usług. Im wyższa pozycja miejscowości w strukturze sieci osadniczej, tym więcej i bardziej specjalistycznych usług może zapewnić miejscowość. Analiza sieci osadniczej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego w oparciu o współczynnik unikalności usług, pozwoliła określić, że: Sławno i Darłowo stanowią najważniejsze **ośrodki o funkcjach ponadlokalnych**. Sieć uzupełniają **wiejskie ośrodki podstawowe**: Malechowo i Postomino oraz **wiejskie ośrodki wspomagające, pierwszego rzędu** Jarosławiec, Bobrowice, Ostrowiec i Lejkowo oraz **drugiego rzędu** w gminie Postomino: Korlino, Pieszcz, Staniewice, w gminie Darłowo: Dąbki, Drozdowo, Stary Jarosław, Słowino, Jeżyce, Dobiesław, w gminie Malechowo: Pękanino, Sulechowo i w gm. Sławno: Warszkowo, Sławsko, Wrześnica, Żukowo.

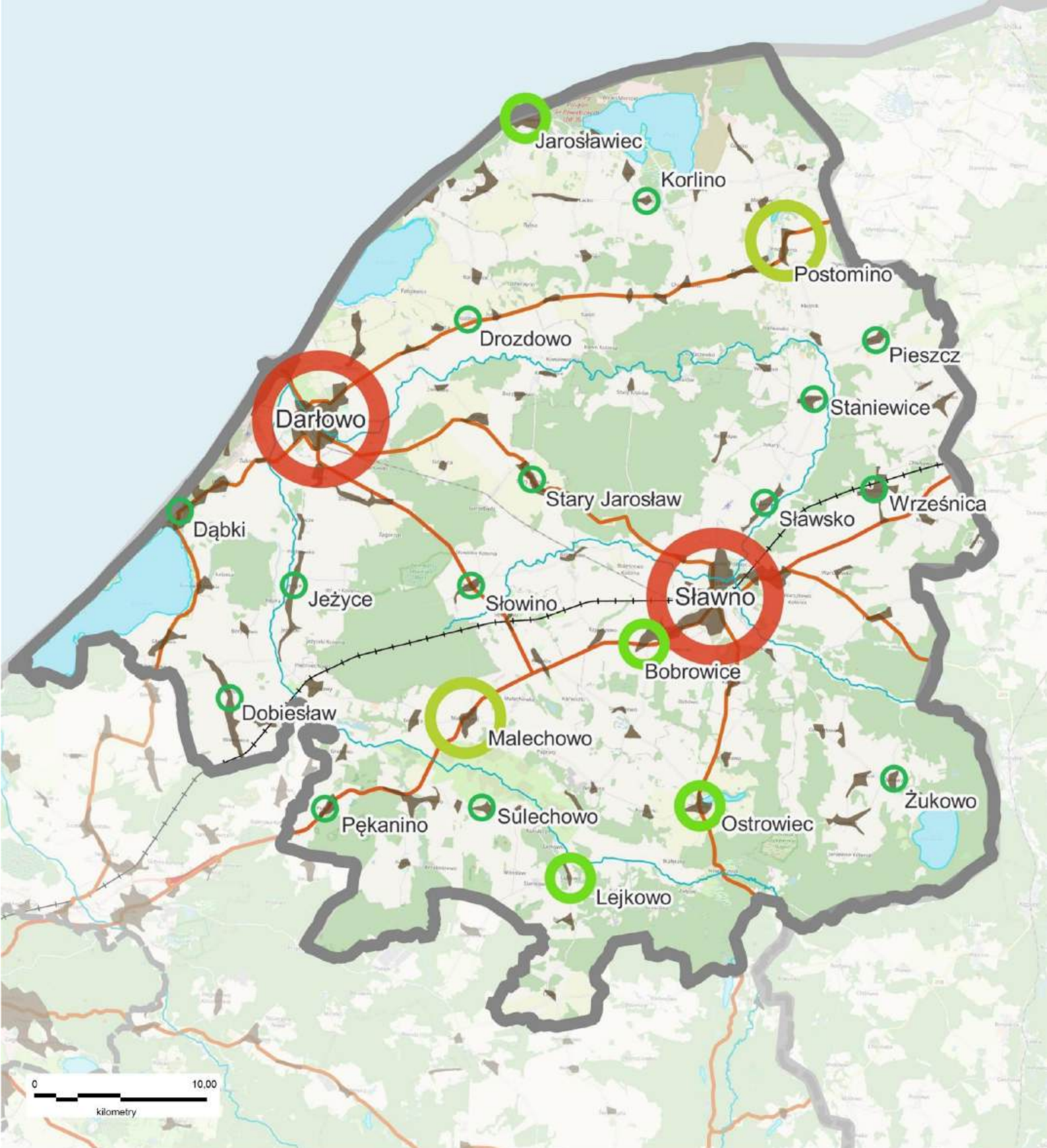
4.1.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby, ochrona, system powiązań przyrodniczych

Centralna część powiatu stanowi fragment równiny Słupskiej przeciętej dolinami Wieprzy oraz Grabowej. Obie rzeki otaczają równinę, aby spotkać się niemal przy ujściu do Bałtyku w Darłowie. Na terenie powiatu występują trzy jeziora przybrzeżne – dawne zatoki morskie odcięte od morza przez mierzeje - jeziora: Bukowo, Kopań i Wicko. Na południu kilka jezior wytopiskowych, z których największe to jezioro Łętowskie.

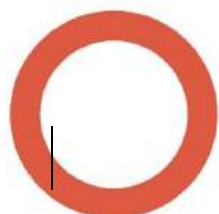
Ryc. 17 Partnerstwo OF Sławna – Struktura sieci osadniczej

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

SIEC OSADNICZA - OŚRODKI

ponadlokalny

podstawowy
gminny

gminny
pierwszego rzędu

gminny
drugiego rzędu

Grunty rolne zajmują 40% powierzchni powiatu, ich rozmieszczenie jest dość równomierne. W poszczególnych gminach zajmują one od 36% (w gminie wiejskiej Sławno) do 47% (w gminie wiejskiej Postomino). Lasy zajmują 30% powierzchni powiatu. Największe kompleksy leśne to znajdujące się w jego centralnej części: Starokrakowskie Lasy (północno - zachodnia część wiejskiej gminy Sławno) i duży kompleks leśny na południe od Darłowa. Kolejnymi dużymi kompleksami leśnymi są lasy porastające krawędzie pradolin i pasmo moren czołowych na południu powiatu.

Na terenie powiatu sławieńskiego występują poniższe formy ochrony przyrody:

- Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: PLB 990002 Przybrzeżne wody Bałtyku,
- Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000:
 - PLH 320041 Jezioro Bukowo, GW Darłowo,
 - PLH 320059 Jezioro Kopań, GW Darłowo - Postomino,
 - PLH 220024 Przymorskie Błota, GW Postomino,
 - PLH 220038 Dolina Wieprzy i Studnicy, GW Darłowo, GW Postomino, GW Sławno,
 - PLH 320016 Słowińskie Błota, GW Darłowo,
 - PLH 320053 Dolina Bielawy, GW Malechowo,
 - PLH 320003 Dolina Grabowej, GW Malechowo,
 - PLH 320008 Janiewickie Bagno, GW Sławno,
- Rezerваты przyrody: Zaleskie Bagna (GW Postomino), Słowińskie Błota (GW Darłowo), Sławieńskie Dęby (GW Sławno), Janiewickie Bagno (GW Sławno),
- Obszary Chronionego Krajobrazu:
 - OCK 12 Koszaliński Pas Nadmorski, GW Darłowo,
 - OCK 18 Pas Pobrzeża na zachód od Ustki, GW Postomino,
 - OCK 11 Jezioro Łętowskie oraz okolice Kępic, GW Sławno,
- 43 użytki ekologiczne;
- 467 pomników przyrody.

W waloryzacji przyrodniczej województwa zaproponowano powołanie zespołów przyrodniczo-krajobrazowych: „Dolina Reknicy” (GW Malechowo), „Dolina Wieprzy” (GW Postomino), „Wzgórza Barzowickie” (GW Postomino).

Ryc. 18 Partnerstwo OF Sławna – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

4.1.3. Zabytki i krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy OF Sławna jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich, skandynawskich. O odrębności i specyfice regionu stanowią m.in. dwa ośrodki miejskie Sławno i Darłowo (z XIV w. zamkiem Książąt Pomorskich) o średniowiecznych układach przestrzennych, charakterystyczna XIX w. wiejska zabudowa ryglowa o kontrastowej czarno-białej kolorystyce - część położonej na obszarze województw zachodniopomorskiego i pomorskiego „Krainy w Kratę”, ceglane i kamienne kościoły o rodowodzie średniowiecznym oraz charakterystyczne dla strefy nadmorskiej latarnie morskie w Darłowie i Jarosławcu (obie z XIX w.). Na szczególną uwagę zasługuje kościół w Krupach, przykład gotyckiej budowli sakralnej z przełomu XIV/XV w. W układach ruralistycznych powiatu przeważają wsie o średniowiecznym rodowodzie. Występują zagrody czworoboczne, niekiedy o charakterze zamkniętym z chałupami ulokowanymi w głębi podwórza i budynkami bramnymi na froncie siedlisk. Spośród zabudowy wiejskiej mieszkalnej na uwagę zasługują zachowane charakterystyczne zabudowania w konstrukcji ryglowej oraz nieliczne, zachowane domy na wzorze saskim (np. w Krupach).

Ważnym elementem krajobrazu jest zachowany zespół portowy w Darłowie, a także elektrownia wodna (rzeczna) z początków XX w. W mieście pojawiają się również elementy zabudowy kurortowej.

Przez obszar przebiegają ważne szlaki kulturowe m.in. Europejski Szlak Gotyku Ceglanego, Droga św. Jakuba, Szlak Cysterski oraz Szlak Gryfitów.

W krajobrazie kulturowym województwa wyróżniono trzy Obszary Kulturowo-Krajobrazowe położone na obszarze Partnerstwa, są to: OKK9 „Dolina Grabowej”, OKK17 „Kraina w Kratę”, OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski”.

W PZPWZ zaproponowano ustanowienie trzech pomników historii na terenie przedmiotowego partnerstwa: zamek Książąt Pomorskich i założenie staromiejskie w Darłowie oraz kościół pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Krupach. Dodatkowo zalecono m.in. uwzględnienie w polityce gmin obszarów spełniających kryteria parków kulturowych: PK 11 „Krupianka”, PK 19 „Borkowo”, PK 32 „Łącko” oraz rekomenduje objęcie ochroną układów urbanistycznych i ruralistycznych poprzez wpisanie ich do rejestru zabytków: Rp7. Łącko, Rp13. Sławsko, Rp14. Sławino.

Ryc. 19 Partnerstwo OF Sławna – Zabytki i krajobraz kulturowy
Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

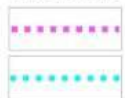
GOSPODARKA**Strefy aktywności ekonomicznej**

podstrefy specjalnych stref ekonomicznych

Turystyka

istniejące

proponowane

sieć priorytetowych tras rowerowych Pomorza Zachodniego
rzeki predysponowane do rozwoju szlaków kajakowych**ZABYTKI I KRAJOBRAZ KULTUROWY****Formy ochrony zabytków**

istniejące

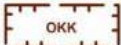
proponowane

historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne

parki kulturowe

Krajobraz kulturowy

obszary kulturowo-krajobrazowe (OKK)

4.1.4. Transport i komunikacja

Główny węzeł transportowy powiatu sławieńskiego stanowi miasto Sławno, gdzie krzyżują się trasy drogi krajowej nr 6 na kierunku zachód-wschód oraz główne drogi wojewódzkie. Droga S6 to jeden najbardziej obciążanych transportowo odcinków w regionie, a dodatkowo na obszarze powiatu nie cała droga została zmodernizowana jeszcze do klasy S. Drugi węzeł transportowy, skupiający ruch w obszarze nadmorskim stanowi miasto Darłowo. Prowadzi do niego droga krajowa DK37 oraz droga wojewódzka DW203 prowadząca wzdłuż obszaru nadmorskiego.

Układ infrastruktury kolejowej składa się obecnie z dwóch linii kolejowych: linii 202 przechodzącej centralnie przez środek powiatu na kierunku zachód-wschód oraz odchodzącej od niej linii 418. Linia 202 nie jest wykorzystywana do mobilności wewnątrz obszarowej, ponieważ przebiega przez obszary leśne i mało zaludnione. Linia 418 to linia znaczenia miejscowego, niezelektryfikowana, jednotorowa, która łączy Sławno z Darłowem. Postulowana jest konieczność przebudowy linii poprzez wydłużenie jej do Darłówka i połączenia z linią 202 na wysokości miejscowości Wiekowo. Oferta transportu kolejowego w ramach linii 202 (trasa Koszalin – Sławno – Słupsk) jest szeroka (ok 20 par połączeń), natomiast oferta linii 418 na odcinku Sławno – Darłowo to 6 par połączeń zapewnionych przez przewozy regionalne.

Komunikacja publiczna organizowana przez gminy ma charakter głównie związany z organizacją przewozów szkolnych - na trasach podporządkowanych dowozom uczniów. W ostatnich latach część gmin podjęła inicjatywę na rzecz uruchomienia linii przewozowych korzystając m.in. ze środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Wyniki naborów na 2022 r. wskazują, że o dofinansowanie przewozów wystąpiły Powiat Sławieński i Gmina Postomino, a łączna długość dofinansowanych linii wyniosła: 636,8 km¹⁰¹. W systemie drogowych przewozów pasażerskich dominuje **transport zbiorowy organizowany przez prywatnych przewoźników** koncesjonowanych przez władze samorządowe. Komunikacja publiczna wymaga rozwoju, opartego na kompleksowym i długoterminowym planie, w celu poprawy spójności terytorialnej OF i eliminacji śladu węglowego.

Kluczowe znaczenie w realizacji infrastruktury ma ukończenie drogi ekspresowej S6 (łącznie z obwodnicą Sławna) planowane na 2025 r., w tym na OF Sławna powstanie 6 węzłów (Malechowo, Karwice i Bobrowice, Sławno, Warszkowo, Wrześnica).

W kontekście rozwoju sieci kolejowej zakładana jest modernizacja i rozbudowa linii nr 202 i 418 z analizowaną możliwością przedłużenia linii 418 do Darłówka i dalej do

¹⁰¹ T. Turczyn, W powiecie sławieńskim znikną białe plamy komunikacyjne - autobusowe od 1 stycznia 2022 r., <https://slawno.naszemiasto.pl/w-powiecie-slawienskim-znikna-biale-plamy-komunikacyjne/ar/c4-8612895>.

włączenia na wysokości między Wiekowem a Skibnem (na okres przygotowywania strategii nie jest ustalony ostatecznie przebieg linii).

Ryc. 20 Partnerstwo OF Sławna – Transport i komunikacja

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Drogowy

istniejące	w realizacji	projektowane/planowane	
			drogi ekspresowe (S)
			pozostałe drogi krajowe (GP, G)
			drogi wojewódzkie (GP, G, Z)
			drogi powiatowe
			węzły drogowe

Kolejowy

istniejące	
	linie pierwszorzędne
	linie drugorzędne
	kolejowe stacje węzłowe / przystanki

Lotniczy

istniejące	planowane	
		lotniska
		lądowiska samolotowe
		lądowiska śmigłowe (wg. rejestru ULC)
		sanitarne LPR / pozostałe
		lotnicze urządzenia naziemne (LUN), wraz ze strefami ograniczonej zabudowy

4.1.5. Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną powiatu, w zasadniczym stopniu, zapewnia krajowy system energetyczny. Przez obszar powiatu przebiegają trzy linie energetyczne. Linia elektroenergetyczna 400 kV biegnie od Słupska, przez gminy Sławno, Malechowo i dalej w kierunku Sianowa. Równolegle do niej, w niedalekim sąsiedztwie przebiega linia 110 kV, biegnąca w kierunku Gdańska. Linia 110 kV przebiega w północnej części powiatu po trasie Ustka – Postomino – Darłowo z odgałęzieniem do Marszewa i projektowanym odejściem na Jarosławiec.

Zakłada się dalszą budowę, przebudowę i modernizację elektroenergetycznej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej. Rozwój generacji prosumenckiej z mikroźródeł wymaga przebudowy sieci średniego i niskiego napięcia, głównie na obszarach gmin wiejskich oraz mniejszych miast. Przewidywany rozwój elektromobilności wymaga budowy sieci punktów ładowania pojazdów elektrycznych.

Dostęp do gazu sieciowego na terenie powiatu zapewnia gazociąg wysokiego ciśnienia dn >500 mm biegnący od granicy z powiatem słupskim przez Sławno i Malechowo do granicy powiatem koszalińskim. Dodatkowe odgałęzienie gazociągu na wysokości Bobrowic prowadzi do Darłowa (gazociąg wysokiego ciśnienia dn <500 mm). Stacje gazowe umożliwiające redukcję ciśnienia i dalsze rozprowadzanie gazu do odbiorców znajdują się w okolicach Sławna, Malechowa i Darłowa.

Zakłada się dalszą budowę, przebudowę i modernizację gazowych sieci przesyłowych oraz obiektów systemowych.

Energetyka wiatrowa. W powiecie sławieńskim **występują jedne z najlepszych warunków rozwoju energetyki wiatrowej w Polsce.** Według stanu na dzień 31.12.2021 r. na terenie powiatu sławieńskiego funkcjonowało 48 farm i instalacji wiatrowych o łącznej mocy 635,5 MW, w tym 27 w gminie wiejskiej Darłowo o łącznej mocy 258,4 MW, 7 w gminie wiejskiej Malechowo o łącznej mocy 189,3 MW, 13 w gminie wiejskiej Postomino o łącznej mocy 137,9 MW oraz 1 farma wiatrowa w gminie wiejskiej Sławno o mocy 50,0 MW.

Zakłada się dalszy rozwój energetyki wiatrowej w oparciu o wyniki analiz możliwości lokalizacyjnych, prowadzonych przez zainteresowanych inwestorów.

Energia słoneczna. W powiecie sławieńskim na dzień 31.12.2021 r. funkcjonowało 6 instalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 33,3 MW, w tym 1 duża farma fotowoltaiczna w gminie wiejskiej Postomino o mocy ok. 30 MW oraz po 1 małej instalacji fotowoltaicznej w Bukowie Morskim i w Dąbkach w gminie wiejskiej Darłowo oraz w Baniewie, Białęcinie i Świącianowie w gminie wiejskiej Malechowo.

Zakładany jest rozwój instalacji solarnych na terenie całego Partnerstwa, w formach rozproszonych, wykorzystujących dogodne warunki lokalizacyjne, w tym możliwości przyłączenia instalacji do sieci elektroenergetycznej, przy zachowaniu zasad określonych w rozdz. 4.2.4.2. pkt 3.

Energetyka geotermalna. Powiat sławieński nie zalicza się do obszarów perspektywicznych dla poszukiwania i ujmowania wód termalnych, a tym samym rozwoju geotermii głębokiej.

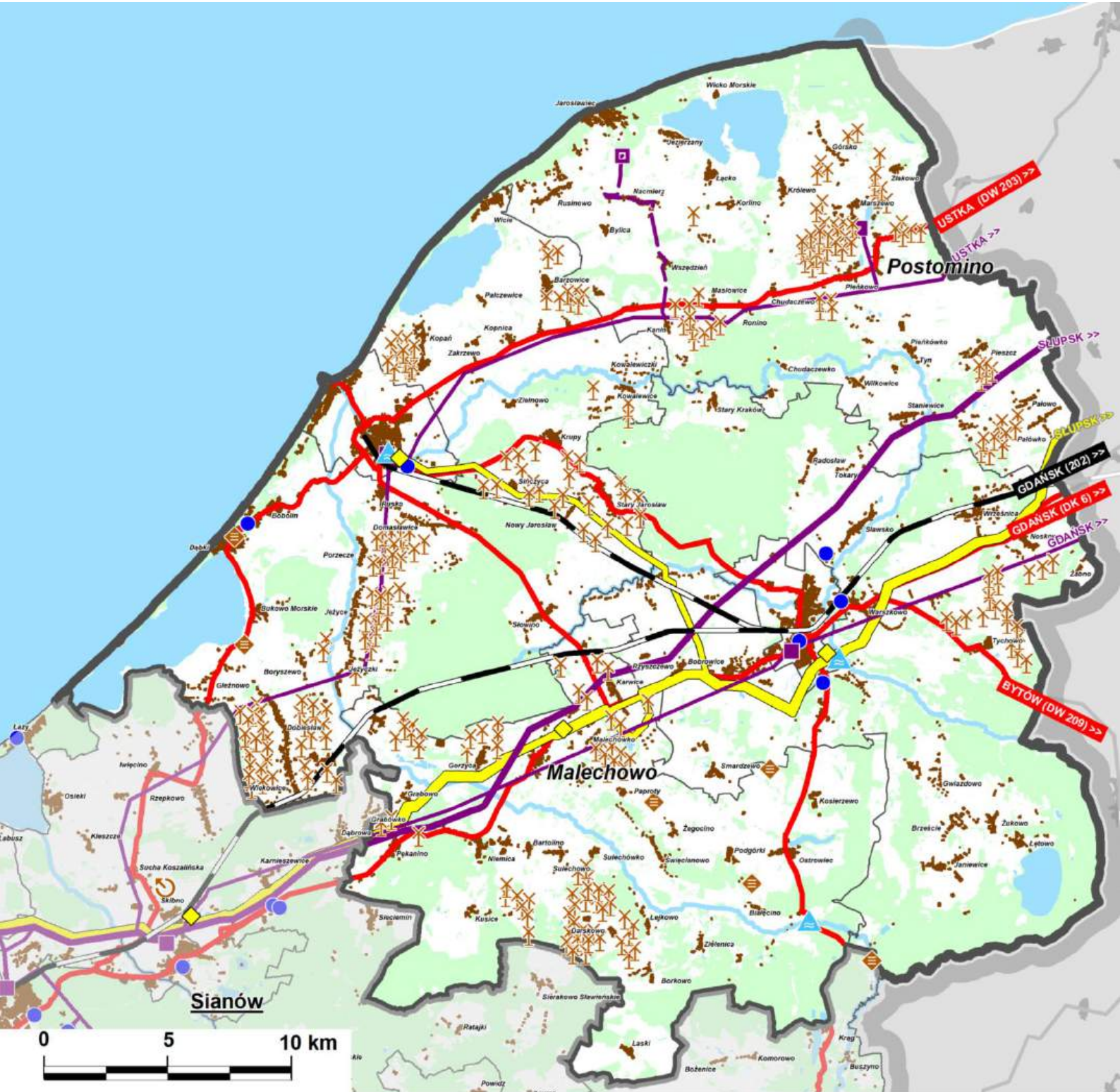
Energetyka wodna. W powiecie sławieńskim działają 3 małe elektrownie wodne o łącznej mocy 0,6 MW: w Darłowie, w Nowym Żytniku oraz w Pomiłowie.

Zakładana jest możliwość dalszego rozwoju energetyki wodnej oraz małej retencji wodnej (niekoniecznie związanej z energetyką) oraz mikroretencji jako działań adaptacyjnych do zmian klimatu.

Ryc. 21 Partnerstwo OF Sławna – Infrastruktura techniczna i OZE

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Elektroenergetyka

- elektroenergetyczne linie przesyłowe 400kV
- elektroenergetyczne linie dystrybucyjne 110kV
- stacje elektroenergetyczne 110/15kV, 220/110kV, 400/220/110kV

Gospodarka wodno-ściekowa

- ujęcia wody o wydajności powyżej 100m³/h
- oczyszczalnie ścieków dla aglomeracji
- komunalne oczyszczalnie ścieków poza aglomeracjami ściekowymi

Odnawialne źródła energii (OZE)

- elektrownie wiatrowe
- instalacje biogazowe
- farmy fotowoltaiczne - powyżej 0,75 MW
- małe elektrownie wodne - powyżej 50 kW

Gazownictwo

- gazociągi wysokiego ciśnienia (gaz wysokometanowy) Dn > 500, Dn < 500
- stacje gazowe (gaz wysokometanowy)

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej

Na terenie partnerstwa OF Sławna, obejmującego gminy miejskie Sławno i Darłowo oraz gminy wiejskie Sławno, Darłowo, Malechowo i Postomino, **przeważają regularne, zaplanowane formy osadnicze: planowa zabudowa miejska oraz wsie o dużym stopniu koncentracji**. Nieliczne miejscowości charakteryzują się znaczną rozciągłością typową dla wsi jednodrożnych.

Miejscowości nadmorskie to dwa pasma zabudowy rozciągające się między jeziorami Bukowo, Kopań i Wicko. Pierwsze pasmo to zabudowa wsi Dąbki, Bobolin, Cisowo, Kopań i miasta Darłowa. Drugie pasmo to zabudowa złożona z miejscowości wiejskich Wicie, Radziszkowo, Rusinowo i Jarosławiec.

W ostatnich dziesięcioleciach nastąpiły i nadal następują żywiołowe, **słabo kontrolowane procesy powstawania zabudowy mieszkaniowej i letniskowej** lokalizowanej w szczególności na terenach rolnych wokół miejscowości nadmorskich. Zabudowa letniskowa charakteryzuje się w dużym stopniu niską jakością architektoniczną, stanowiąc często zagospodarowanie o znamionach tymczasowości, nierzadko lokalizowana jest niezgodnie z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz z przeznaczeniem terenów w planach miejscowych. Tereny rolne ulegają stopniowej parcelacji, powstają chaotyczne układy zagospodarowania, głównie sezonowego. Następuje przemieszanie zabudowy o różnym, potencjalnie konfliktowym charakterze.

Większości mieszkańców OF zamieszkuje w obrębie skoncentrowanej zabudowy miast Sławna i Darłowa. Na tych obszarach mieszkańcy mają zapewniony w miarę **dobry dostęp do obiektów usług publicznych i komercyjnych oraz do sieci infrastruktury technicznej**. Należy jednak zwrócić uwagę, że **zrównoważony dostęp do usług publicznych na pozostałej części obszaru jest utrudniony, głównie ze względu na znaczne wykluczenie komunikacyjne wielu pozostałych ośrodków**.

Zagrożeniem dla ładu przestrzennego i standardu życia mogą być procesy niekontrolowanej suburbanizacji na otaczających miasta terenach wiejskich. Procesy te obserwowane są głównie w gminie wiejskiej Sławno oraz w największym stopniu w miejscowościach nadmorskich. Szczególne zagrożenie dla obszaru partnerstwa stanowi wspomniany dynamiczny rozwój zabudowy letniskowej na terenach rolnych. Chaotyczne rozlewanie się zabudowy, skutkuje nie tylko dewastacją krajobrazu, ale również generuje **nadmierne koszty funkcjonowania gmin**. Proces taki może następować również w przypadku, gdy zbyt szeroko zaplanowane tereny rozwojowe są wykorzystywane w niewielkim stopniu, wyrwykowo, bez zapewnienia właściwych standardów uzbrojenia terenu i dostępu do usług publicznych. **Zagrożeniem dla środowiska naturalnego oraz jakości**

terenów rozwoju turystyki jest m.in. nieuporządkowana sytuacja odprowadzania ścieków z terenów „dzikiej” zabudowy letniskowej.

Szansą rozwojową powiatu sławieńskiego jest rozwój wysokiej jakości turystyki kwalifikowanej, w miejsce dynamicznie rozwijanej, niekontrolowanej zabudowy letniskowej. Dużym potencjałem obszaru są wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze nadmorskich terenów otwartych: podmokłych łąk, bagien, torfowisk, kanałów, strumieni, jezior przybrzeżnych. Są to tereny wyjątkowo wrażliwe, a ze względu na swoje walory przyrodnicze narażone na nieodpowiedzialną antropopresję. Ochrona terenów otwartych, nie tylko nad morzem, wzmacnianie jakości usług w istniejących miastach i miejscowościach oraz ich roli jako centrów turystyczno-rekreacyjnych winno być priorytetem polityki przestrzennej partnerstwa.

4.2.1. Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania niekorzystnym skutkom zmian klimatycznych

1. **Kształtowanie wizerunku Partnerstwa OF Sławna szanującego środowisko przyrodnicze**, które jest najcenniejszym walorem i potencjałem obszaru Partnerstwa. Rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
2. **Zachowanie odmienności krajobrazów, ochrona krajobrazu na obszarach silnej antropopresji**, w szczególności terenów nadwodnych, w tym nadmorskich.
3. **Zachowanie ciągłości powiązań przyrodniczych, w tym korytarzy ekologicznych, ochrona obszarów cennych przyrodniczo – objętych ochroną i powołanie nowych obszarów ochrony**. Szczególna ochrona ciągłości przyrodniczej dolin rzecznych Grabowej, Wieprzy oraz ich dopływów.
4. **Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych powinny być chronione przed zabudową w dokumentach planistycznych**. Wyjątkiem mogą być jedynie obszary nadwodne w miejscowościach, w szczególności w miastach, a na pozostałym obszarze, punktowe obiekty infrastruktury związane, retencją wód, produkcją energii oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki wodnej (przystanie, mariny, itp.).
5. **Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (terenami zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidywanymi do zabudowy**. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem (przykładowy czas realizacji: do 5-10 lat) i zostać poprzedzona uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (lub planu zabudowy),

a zabudowa poprzedzona lub równoległa z realizacją docelowego uzbrojenia i urządzenia ulic.

6. Zwiększanie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych, a także zwiększanie na tych obszarach retencji wód, stosowanie rozwiązań prorotencyjnych jako jedno z działań adaptujących do zmian klimatycznych.

Ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowania wodami opadowymi. Stosowanie rozwiązań takich jak:

- zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych, a w przypadku realizacji niezbędnych powierzchni utwardzonych stosowanie rozwiązań wodoprzepuszczalnych (np. ażurowych lub z materiałów jamistych, wodoprzepuszczalnych) zamiast powierzchni szczelnych,
- wykorzystanie istniejących zagłębień i oczek wodnych do retencji,
- zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno–infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.),
- zakładanie zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatach,
- zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, szczególnie na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.

7. Ochrona przed zabudową terenów otwartych, w tym gleb najwyższej jakości oraz terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi.

8. Niedopuszczanie do zabudowy w obszarach bezpośredniego zaplecza brzegów klifowych i wydym. Strefę wzdłuż klifu morskiego o szerokości odpowiadającej trzem jego wysokościami, licząc od dolnej krawędzi klifu, należy uznać za teren potencjalnie narażony na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemi. Rekomenduje się zachowanie pasa wolnego od zabudowy o szerokości wyżej opisanej strefy, lecz nie mniejszej niż 200 m.

4.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

1. Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych.

Wprowadzanie nowych, użytecznych funkcji do zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne znaczenie.

2. Wykorzystanie lokalizacji (położenia, połączeń komunikacyjnych, uzbrojenia technicznego) **założeń pałacowych i folwarcznych w planowaniu rozwoju usług turystycznych, edukacyjnych, kulturowych opieki nad osobami starszymi – srebrna**

turystyka lub przetwórczych. Wykorzystanie istniejących założeń do tworzenia nowych stref aktywności gospodarczej.

3. **Zachowanie funkcji i zabudowy związanej z działalnością portową i rybacką** – kontynuacja działalności, przemodelowanie działalności w odpowiedzi na potrzeby turystyki.
4. **Estetyzacja istniejącej zabudowy poprzez ograniczanie liczby reklam oraz ujednolicanie elewacji i form budynków w nawiązaniu do wzorów historycznych.**
5. **Stworzenie marki/rozpoznawalnego symbolu regionu w oparciu o charakterystyczną, rozpoznawalną w skali kraju architekturę ryglową.**
6. **Przeciwdziałanie zjawiskom mającym negatywny wpływ na „fizjonomię” uzdrowiska**, założenia przestrzenne oraz cechy klimatu (Dąbki) z jednoczesnymi działaniami na rzecz modernizacji infrastruktury uzdrowskiej, około uzdrowskiej i turystycznej.
7. **Dążenie do ustanowienia wskazanych w PZPWZ pomników historii:** założenia staromiejskiego w Darłowie wraz z Zamkiem Książąt Pomorskich, kościoła pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Krupach oraz ustanowienia parków kulturowych: PK11 „Krupianka” w gminie Darłowo i PK32 „Łącko” w gminie Postomino. Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych, objęcie ochroną układów urbanistycznych i ruralistycznych - przez wpisanie ich do rejestru zabytków: Krupy, Łącko, Sławsko, Słowino.

4.2.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

4.2.3.1. Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie - w planie ogólnym, który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę:

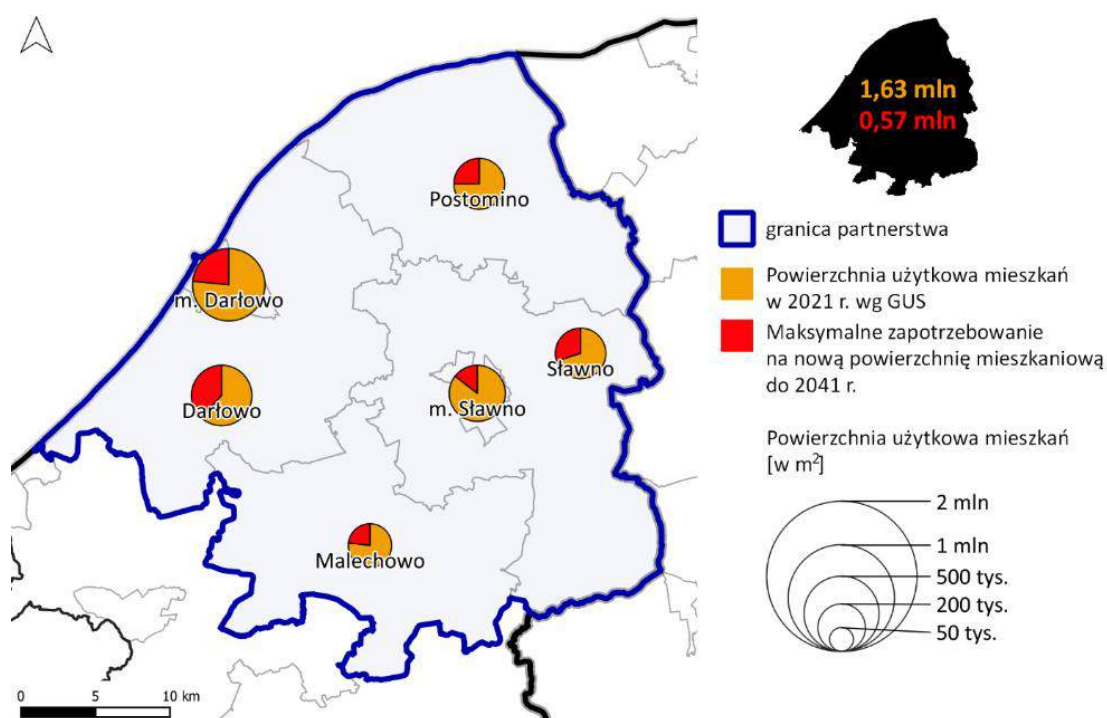
- prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Tabela 12 Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze partnerstwa OF Sławna do 2041 r.¹⁰²

Gmina (w) wiejska (m) miejska (m-w) miejsko-wiejska	Powiat	Liczba ludności			Standard zamieszkiwania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań		Zapotrzebowanie na nową zabudowę	
		w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	w PUM (m ²)
		2021 r.	2030 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	do 2041 r.	
Darłowo (m)	slawieński	13081	12073	11143	35,9	54,3	463279	605047	2611	141768
Sławno (m)	slawieński	12028	11333	10678	25,9	34,1	311316	364125	1549	52809
Darłowo (w)	slawieński	7670	8282	8943	34,6	47,2	261913	422102	3394	160189
Malechowo (w)	slawieński	6076	6057	6038	27,6	36,0	167129	217370	1396	50241
Postomino (w)	slawieński	6833	6817	6801	33,0	44,0	224540	299246	1698	74706
Sławno (w)	slawieński	8505	8909	9332	24,4	31,6	206705	294897	2791	88192
Partnerstwo OF Sławna		54193	53471	52935	30,2	41,6	1634882	2202787	13438	567905

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

Ryc. 22 Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze partnerstwa OF Sławna do 2041 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

¹⁰² W analizie zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową mieszkań wykorzystano dane dostępne na dzień jej sporządzania tj. luty 2023 r., www.bdl.stat.gov.pl.

Jako okres kierunkowy w analizie zapotrzebowania przyjęto 2041 r., aktualizując dane przyjęte do diagnozy o NSP 2021. Szacowana liczba mieszkańców obszaru partnerstwa zgodnie z prognozami GUS w 2041 r. wyniesie około 52,9 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 41,6 m²/mieszkańca. Dla takich wielkości zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową ogółem wyniesie około 2,2 mln m² PUM.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie około 0,57 mln m² PUM, dla około 13,4 tys. osób.

Należy zauważyć, że bezkrytyczne przyjęcie wyników obliczeń według zaproponowanej metody - szacowania potrzeb mieszkaniowych na podstawie ekstrapolacji trendu inwestycyjnego z ostatnich lat może powodować utrwalanie negatywnych tendencji rozwojowych:

- niekorzystnych procesów rozlewania się zabudowy poza obecne struktury miasta i poza jego granice administracyjne. Dotyczy to również obszarów wiejskich, na których zabudowa rozpraszana daleko poza obszar zwartej struktury wsi. Procesy te mogą wpływać na zwiększenie kosztów utrzymania infrastruktury (drogowej, sieci wodociągowych, kanalizacyjnych czy energetycznych), zwiększenie kosztów obsługi transportowej czy pojawianie się dodatkowych wyzwań środowiskowych.
- realizacji „apartamentów inwestycyjnych”, które posiadając formalnie status mieszkania w rzeczywistości nie służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych społeczności OF, lecz są przeznaczone na wynajem krótkoterminowy – z taką sytuacją mamy do czynienia w miejscowościach turystycznych.

Wyliczone zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań dla miasta Sławna to 52,8 tys. m² to zaledwie około 17% obecnej substancji mieszkaniowej, natomiast dla przylegającej do miasta GW Sławno wyliczone zapotrzebowanie jest istotnie większe i wynosi 88,2 tys. m² - około 30% obecnej powierzchni mieszkaniowej. Większe zapotrzebowanie na terenie GW Sławno nie wynika z lokalnych potrzeb mieszkaniowych, lecz z przenoszenia się części mieszkańców GM Sławno do otaczającej gminy w poszukiwaniu tańszej alternatywy mieszkaniowej. Podobna sytuacja występuje w mieście i w GW Darłowo. Działki budowlane odległe od miasta są tańsze ze względu na niedostatki w uzbrojeniu terenu, urządzeniu dojazdów i utrudnionym dostępie do usług. Niekontrolowana suburbanizacja, w dalszej perspektywie, przekłada się na wzrost kosztów jej funkcjonowania, zarówno dla mieszkańców jak i dla gmin. Wyliczone łączne zapotrzebowanie dla GM i GW Sławno należy w maksymalnym stopniu realizować na terenie miasta, a niekorzystne trendy suburbanizacyjne ograniczać – poprzez racjonalną gospodarkę przestrzenną wspartą właściwym planowaniem i gospodarowaniem zasobem gruntów komunalnych. Dotyczy to również terenów wiejskich, na których należy dążyć do utrzymania zwartej struktury wsi.

W miejscowościach nadmorskich (GM Darłowo, GW Darłowo, GW Postomino) dodatkowy popyt na nową „zabudowę mieszkaniową” tworzą inwestorzy realizujący mieszkania na wynajem krótkoterminowy. Takie inwestycje nie tylko nie poprawiają sytuacji mieszkaniowej mieszkańców, ale mogą skutecznie blokować możliwość zaspokojenia rzeczywistych, lokalnych potrzeb mieszkaniowych wskutek wzrostu cen mieszkań, co skutkuje odpływem ludności. Wraz z dotychczasowymi mieszkańcami gminy tracą płacone przez nich podatki, a to powoduje uszczuplenie dochodów - właściciele mieszkań na wynajem zameldowani są zwykle poza obszarem gmin, nie płacą w tych gminach podatku dochodowego, a jedynie niskie podatki od nieruchomości „mieszkalnych”.

4.2.3.2. Ograniczanie rozpraszania / ochrona zwartości zabudowy istniejących miast i miejscowości

- 1. Zachowanie zwartości zabudowy miast i wsi, przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, prymat rozwoju wewnętrznego nad zewnętrznym.** Pod nową zabudowę należy w pierwszej kolejności wykorzystać tereny już zurbanizowane, w szczególności tereny, budynki lub obiekty, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (brownfields) oraz niewykorzystane, liczne luki w istniejącej zabudowie.
- 2. Zagrożeniem dla utrzymania atrakcyjności turystycznej obszaru jest degradacja walorów krajobrazowych przez niekontrolowaną zabudowę mieszkaniową i letniskową oraz nadmierną eksploatację środowiska. Istnieje konieczność rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej wysokiej jakości w pierwszej kolejności w obszarach zwartej, w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej – zapewniającej dostępność do szkół, transportu zbiorowego i infrastruktury technicznej w obrębie aglomeracji wodno-ściekowych.**
- 3. Zachowanie indywidualnego charakteru miejscowości poprzez wprowadzanie zabudowy kontynuującej indywidualne cechy miejscowe oraz skuteczne przeciwdziałanie „zlewaniu się” miejscowości. Zachowanie uzgodnionych odległości pomiędzy miejscowościami - utrzymywanie pomiędzy nimi przestrzeni wolnej od zabudowy w formie otwartych terenów zielonych.**
- 4. Konieczny jest rozwój jakościowy obiektów i oferty turystycznej w celu wydłużenia sezonu turystycznego,** zamiast rozwoju ilościowego obiektów o niskiej jakości.
- 5. Konsekwentne egzekwowanie zapisów Prawa Budowlanego pod kątem porządkowania przestrzeni ze szczególnym naciskiem na kontrolę legalności zabudowy i zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych.** Kontrola sposobu zagospodarowania i zabudowy terenu z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

6. **Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy.**
W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zabudowy (zabudowa krawędziowa)
7. **Na obszarach miejskich warto skupić się wdrażaniu idei dostępności 15-minutowej.**
Można to wspierać poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojścia pieszego (długość dojścia do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.

W miejscowościach turystycznych, w tym szczególnie nadmorskich należy zapewnić 15 minutowe dojście piesze lub rowerowe do największych atrakcji turystycznych (np. plaż) od miejsc postojowych lokalizowanych poza centrami tych miejscowości w postaci parkingów buforowych i węzłów przesiadkowych.

Dla obszarów wiejskich i peryferyjnych kluczowe znaczenie ma łatwa dostępności do przystanków komunikacji publicznej jednak pod warunkiem, że są one obsługiwane dopasowaną i regularną ofertą połączeń z centrami usług.
8. **Ograniczanie zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłączenie do istniejących gospodarstw rolnych, celem ograniczenia suburbanizacji przy zachowaniu siedlisk zabudowy zagrodowej.**
9. **Należy bezwzględnie wykluczyć zabudowywanie terenów szczególnego zagrożenia powodzią.**

4.2.3.3. Kreowanie wielofunkcyjnych i zróżnicowanych społecznie sąsiedzkich zespołów mieszkaniowo-usługowych wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne

1. **Planowanie nie jedno- lecz wielofunkcyjnych zespołów zabudowy, sprzyjających integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach.**
Zespoły wielofunkcyjne gwarantują też całodzienną aktywność użytkowników na danym obszarze.
2. **Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – wykorzystanie istniejącej infrastruktury do tworzenia nowych stref działalności gospodarczej** (turystyka i srebrna turystyka, edukacja, opieka nad osobami starszymi lub kontynuacja działalności przetwórczych).

3. **Kreowanie przestrzeni publicznych, w celu podnoszenie jakości życia mieszkańców i poprawy wizerunku miast i wsi.** Miasto w swej materialnej warstwie, układzie budynków, ulic i placów, tworzy przestrzeń dla relacji międzyludzkich. Jakość przestrzeni publicznych i jakość ich zagospodarowania kształtuje w sposób pozytywny, lub w sposób ograniczający, charakter tych relacji.
4. **Wprowadzanie usług, głównie handlu, gastronomii i rzemiosła, w krawędziach przestrzeni publicznej.** Wykorzystanie parterów budynków na usługi, w szczególności w centrach miast i w obszarach ośrodków usługowych, w narożnikach ulic.
5. **Odtwarzanie pierzei zabudowy w centrach miast, w szczególności w Sławnie, odtworzenie łatwej dostępności pieszej placu rynkowego z pierzejami posiadającymi usługi w parterach.**
6. **Wykorzystanie gruntów komunalnych do realizacji polityki przestrzennej i mieszkaniowej.**
7. **Zapewnienie terenów zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim.** Wykorzystanie istniejących obszarów zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiektów fizjograficznych (np. jeziora, rzeki, wzniesienia) poprzez wbudowanie ich w komunalny system zieleni publicznej.
8. **Wykluczenie lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w zakresie usług handlu (poza artykułami wielkogabarytowymi, np. budowlanymi), gastronomii i rozrywki, na rzecz nasycania usługami obszarów wskazanych jako zespoły/ośrodki usługowe, w tym obszarów śródmiejskich, rynków, ulic handlowych, placów oraz osiedlowych zespołów usługowych z preferencją dla ruchu pieszego.**

4.2.4. Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej

4.2.4.1. Kierunki rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej

1. **Wspieranie działań na rzecz realizacji wszystkich odcinków drogi S6 Koszalin-Sławno-Słupsk.**
2. **Działania na rzecz modernizacji drogi wojewódzkiej 202 na odcinku Darłowo-Granica województwa usprawniającej dostęp do miejscowości pasa nadmorskiego oraz lepszego połączenia z Ustką i Słupskiem** (trasa alternatywna wobec S6).
3. **Dalsze aktywne działania na rzecz rozbudowy linii kolejowej nr 418 Sławno - Darłowo z wydłużeniem do Darłówka i dalszego przedłużenia i połączenia się z linią 202 na wysokości miejscowości Wiekowo.**

Rekomenduje się ewentualne działania związane z zabezpieczeniem rezerwy terenowej pod rozwój przystanku kolejowego w Wiekowie mogącego być w przyszłości istotnym węzłem przesiadkowym.

4. **Modernizacja infrastruktury i realizacja inwestycji infrastrukturalnych związanych z rozwojem małych portów i przystani morskich, w tym: modernizacja infrastruktury portu w Darłowie, przebudowa wejścia do Portu Darłowo, budowa nabrzeża refulacyjnego na potrzeby obsługi statków handlowych.**
5. **Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie powiatu.** W związku z obecnymi uwarunkowaniami prawnymi organizacja publicznego transportu zbiorowego powinna zostać oparta o związek powiatowo-gminny. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zamówienia oferty przewozowej.
6. **Promowanie w obszarze centrów miast oraz w miejscowościach pasa nadmorskiego ruchu pieszego, rowerowego oraz systemów UTO (urządzenia transportu osobistego) jako priorytetowego względem transportu samochodowego.**
7. **Skuteczne wykorzystanie przez gminy narzędzia jakim jest wprowadzenie stref czystego transportu celem ograniczenia ruchu samochodów innych niż elektryczne, napędzane wodorem lub napędzane gazem ziemnym.**
8. **W celu zmniejszania kongestii transportowej związanej z wewnątrz obszarowym indywidualnym ruchem turystycznym rekomenduje się tworzenie systemów transportu publicznego opartego na łączeniu atrakcji turystycznych pasa nadmorskiego z atrakcjami położonymi w pozostałej części powiatu (pętle turystyczne).**
9. **W związku z dużą zmiennością potrzeb transportowych powodowanych ruchem sezonowym rekomenduje się rozwijanie elastycznych systemów transportu na żądanie.** Systemy te w okresie wakacyjnym mogą być dostosowane do potrzeb ruchu turystycznego, a po sezonie pełnić rolę suplementarną do systemów transportu publicznego skierowanego do mieszkańców.
10. **Limitowanie liczby miejsc parkingowych w centrach miast i miejscowości nadmorskich przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych.** Właściwa polityka parkingowa w centrum ma na celu zapewnienie pełnej dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz transportu zbiorowego jako nadrzędnych w stosunku do dostępności samochodem.
11. **Zaleca się wprowadzenie zakazu realizacji parkingów wielkopowierzchniowych na obszarach centrów turystycznych i centrów miast. Systemy parkingowe powinny**

być lokalizowane peryferyjnie (parkingi buforowe) tak by nie wprowadzać ruchu indywidualnego do centrów obszarów.

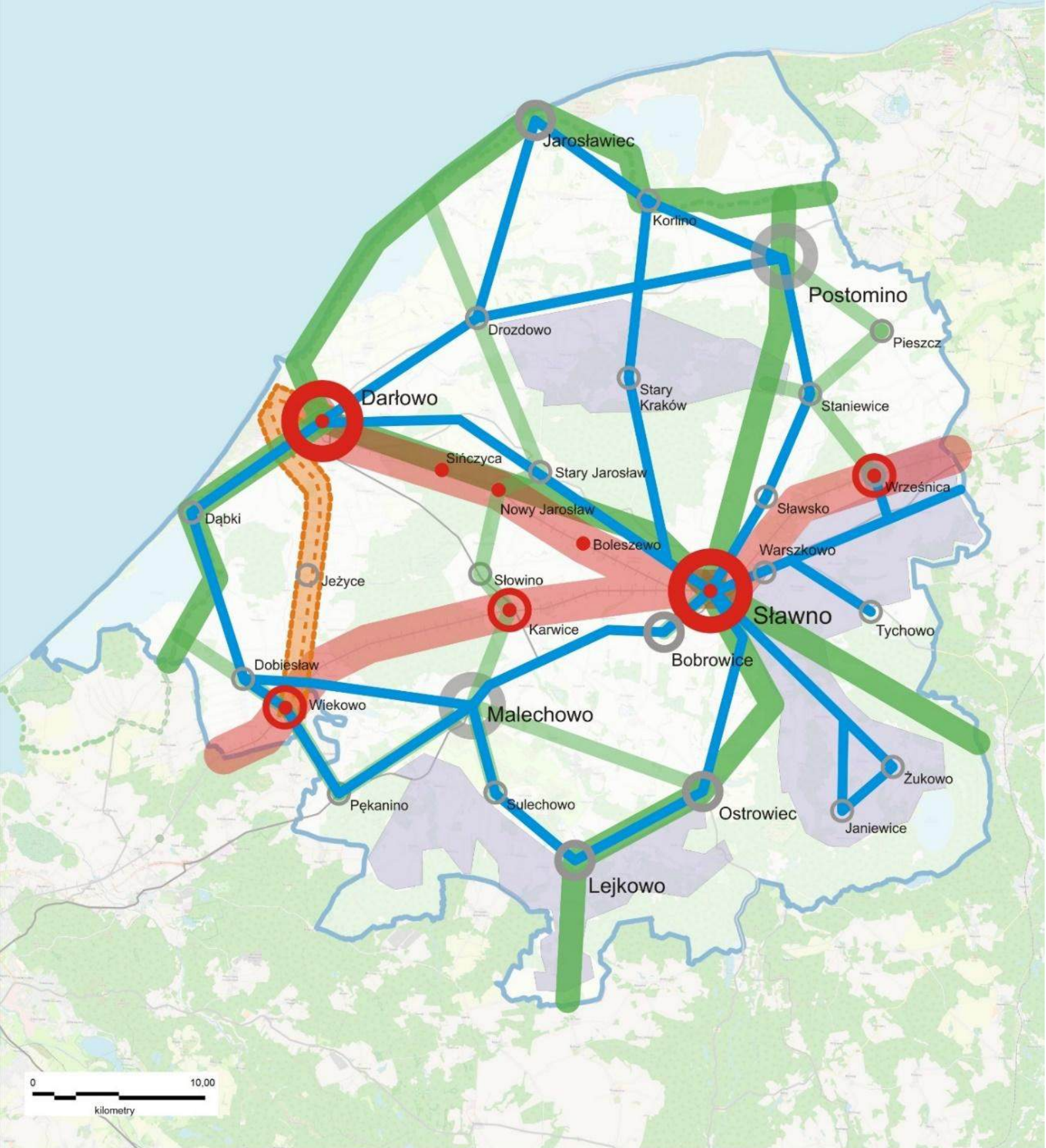
12. **Zaleca się realizację parkingów priorytetowo w powiązaniu z węzłami przesiadkowymi w systemach P&R oraz P&B.** W wypadku realizacji parkingów buforowych należy obligatoryjnie zadbać o zapewnienie ich obsługi systemami transportu publicznego lub innymi rozwiązaniami w ramach systemów zrównoważonej mobilności (np. poprzez systemy współdzielenia, albo zapewniając 15 minutowe dojście piesze lub rowerowe do największych atrakcji turystycznych).
13. **Realizowane parkingi powinny mieć charakter możliwie wielofunkcyjny w celu maksymalnego wykorzystania zajętej powierzchni. Rekomenduje się ich realizację z wykorzystaniem systemów OZE** np. w formule parkingów solarnych (np. wykorzystanie przestrzeni zadaszeń pod panele).
14. **Należy dążyć do uspołnienienia sieci tras rowerowych m.in. w oparciu o regionalną sieć tras rowerowych Pomorza Zachodniego.** Spójna sieć tras jest podstawą dynamicznego rozwoju mobilności rowerowej i kluczowa dla obsługi ruchu turystycznego m.in. w pasie nadmorskim.
15. **W kontekście wzrastającego udziału segmentu rowerów elektrycznych zwiększającego mobilności m.in. osób starszych należy zadbać o odpowiednią infrastrukturę dostosowaną do potrzeb takich rozwiązań.**
16. **W związku z wzrastającym ruchem rowerowym należy rozwijać system infrastruktury towarzyszącej** (bezpieczne parkingi dla rowerów, boksy rowerowe, stacje naprawcze i punkty serwisowe).
17. **Należy zadbać o ukierunkowanie inwestycji rowerowych na ułatwienie dojazdów do dworców i przystanków kolejowych (Darłowo, Słupsk, Nowy Jarosław, Wrześnica, Karwice i Wiekowo).** Zapewnienie bezpiecznego systemu takiej infrastruktury zwiększa dostępność do oferty przewozowej niezależnie od okoliczności (np. rezygnacja przewoźnika z obsługi dotychczasowej dowozowej linii autobusowej do dworca).
18. **Należy wdrażać projekt cyfryzacji danych transportowych przetwarzanych na poziomie gmin i powiatu.** Ustandaryzowanie i cyfryzacja danych o wydanych zezwoleniach na obsługę linii transportowych pozwoliłaby na sprawną dystrybucję informacji o dostępnej na obszarze ofercie transportowej. Przykładowo zapisywanie danych w formacie GTFS pozwoliłoby na wyświetlenie informacji o istniejących rozkładach i połączeniach niemal w dowolnej przeglądarce internetowej (znaczące ułatwienie dla mieszkańców i turystów).
19. **W celu określenia kierunków rozwoju systemów transportu rekomenduje się opracowanie strategii transportowej na poziomie powiatowym, obejmującej zarówno założenia dotyczące sposobu wspierania zrównoważonej mobilności**

mieszkańców i turystów jak i określającej długo i średnioterminowe cele związane z działaniami inwestycyjnymi w tym zakresie. Rekomendowanym standardem dla takiego dokumentu powinien być dokument SUMP (Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej) dla całego obszaru partnerstwa.

Ryc. 23 Koncepcja głównych powiązań transportu publicznego w powiecie sławieńskim

Rysunek na następnej stronie

Źródło: opracowanie własne.

Koncepcja powiązań transportowych

4.2.4.2. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

- 1. Dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym w rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację), z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.**
- 2. Rozwój małej energetyki wodnej poprzez wykorzystanie istniejącej zabudowy hydrotechnicznej (budowli piętrzących) z jednoczesnym utrzymaniem lub poprawą drożności cieków wodnych jako korytarzy migracyjnych – rzeki województwa: Wieprza.**
- 3. Rozwój instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych - na terenie całego Partnerstwa. Ograniczenie rozwoju farm fotowoltaicznych na terenach otwartych, w szczególności należy unikać lokalizacji:**
 - na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-IV), w obrębie kompleksów glebowych o wysokiej przydatności rolniczej,
 - w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, gdzie mogłyby zakłócać naturalne procesy migracji zwierząt,
 - na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować.
- 4. Rozwój lokalnych instalacji OZE z wykorzystaniem energii wiatrowej, geotermalnej lub hydrotermalnej, biomasy lub biogazu na terenie całego Partnerstwa – z wykluczeniem lokalizacji, które mogłyby negatywnie wpływać na otoczenie, w szczególności na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową.**

4.2.5. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- 1. Należy chronić grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych, kompleksy glebowe o wysokiej przydatności rolniczej przed zmianą sposobu użytkowania.** Działalność rolniczą na terenach rolnych należy traktować jako priorytetową. Zajmowanie terenów rolnych na inne funkcje (np. pod budownictwo letniskowe, mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, infrastrukturalne) należy traktować, jako ostateczność w przypadku wykluczenia możliwości wykorzystania innych lokalizacji, w szczególności terenów, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje - przewidzianych do przekształceń lub terenów zdegradowanych.
- 2. Przemysł i przetwórstwo, szczególnie w branży rolno-spożywczej jest jedną z najważniejszych szans rozwojowych obszaru. Rozwój rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przedsiębiorczości wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa.**

Ryc. 24 Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania

Przykłady pozytywne / korzystne (+)

Przykłady negatywne / niekorzystne (-)

ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM

+

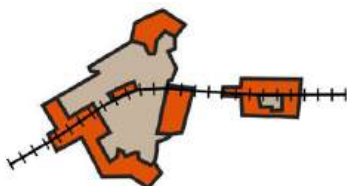

ROZWÓJ DO WEWNĄTRZ – WYKORZYSTANIE REZERW

ZABUDOWA ROZPROSZONA

+

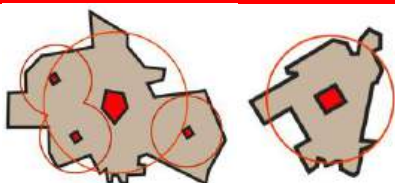
MODEL KRAWĘDZIOWY / NOWE JEDNOSTKI OSADNICZE

ZABUDOWA PASMOWA WZDŁUŻ DRÓG

USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE

+

HIERARCHICZNE WIELOFUNKCYJNE OŚRODKI USŁUGOWE

ZABUDOWA PASMOWA / ZEWNĘTRZNA

ZABUDOWA BIUROWA, PRZEMYSŁ NIEUCIĄŻLIWY

+

MODEL KRAWĘDZIOWY / ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA

ZABUDOWA ZEWNĘTRZNA MONOFUNKCYJNA

ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA

+

SILNY OŚRODEK TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ
ZLOKALIZOWANY W MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNEJ
LUB OBOK ISTNIEJĄCEJ MIEJSCOWOŚCI

ZABUDOWA PASMOWA ZBYT INTENSYWNA

ZABUDOWA ROZPROSZONA

Przykłady pozytywne / korzystne (+)

Przykłady negatywne / niekorzystne (-)

NADMORSKA ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA

+

KRAWĘDZIOWY MODEL ROZWOJU ZABUDOWY
LETNISKOWEJ NADMORSKIEJ

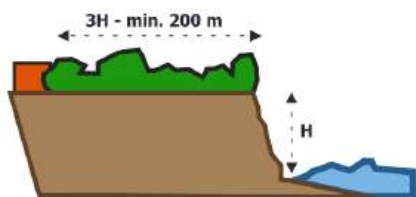
-

ROZPROSZONA ZABUDOWA LETNISKOWA /
ANTROPOPRESJA NA TERENY OTWARTE

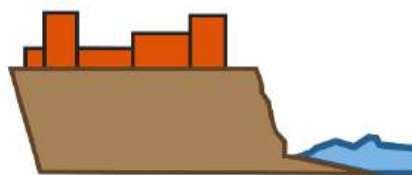
ZABUDOWA W SĄSIEDZTWIE BRZEGÓW KLIFOWYCH

+

NIEDOPUSZCZANIE DO ZABUDOWY W OBSZARACH
BEZPOŚREDNIEGO ZAPLECZA BRZEGÓW KLIFOWYCH
(odległość do 3 wysokości klifu od jego podnóża)

-

ZABUDOWA W ZBLIŻENIU DO KRAWĘDZI BRZEGÓW
KLIFOWYCH

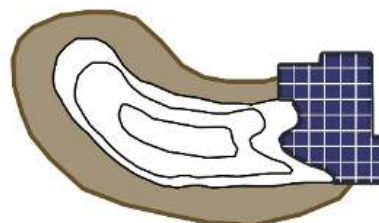
ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW POKOPALNIANYCH

+

WYKORZYSTANIE WYROBISK DO RETENCJONOWANIA
WODY I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI ŚRODOWISKOWYCH
WYKORZYSTANIE LEŚNE, ROLNE I REKREACYJNE

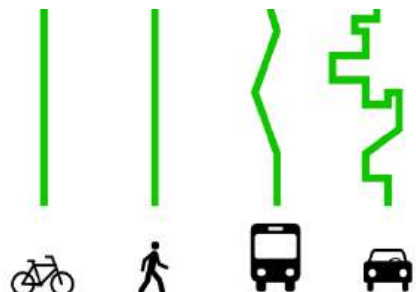
-

ZAGOSPODAROWANIE POD URZĄDZENIA TECHNICZNE
BEZ REKULTYWACJI ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW
I PRZYWRÓCENIA WARTOŚCI ŚRODOWISKOWYCH

PROJEKTOWANIE DRÓG I PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

+

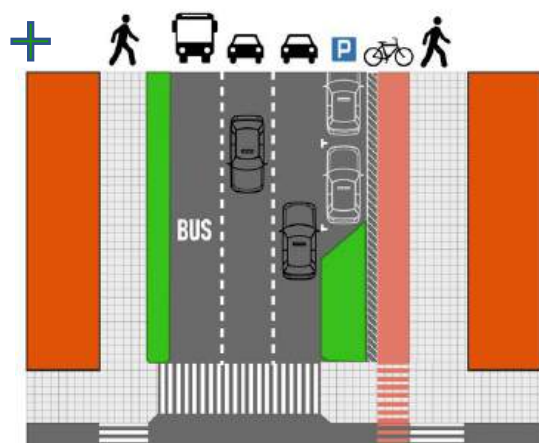
PRIORYTET DLA RUCHU PIESZEGO I ROWERZYSTÓW

-

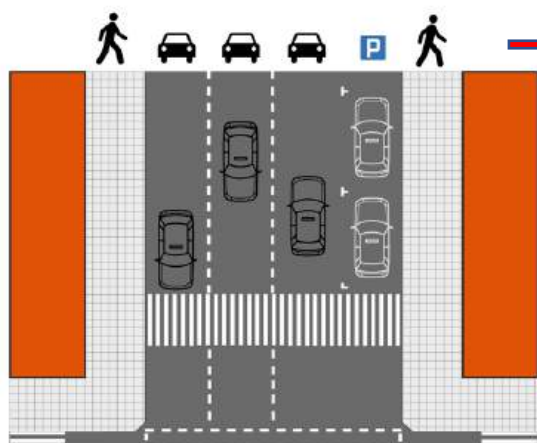
PRIORYTET DLA PŁYNNEGO RUCHU SAMOCHODÓW

Przykłady pozytywne / korzystne (+)

PRZESTRZEŃ PUBLICZNA - PRZYJAZNA DLA PIESZYCH
ULICA RUCHU MULTIMODALNEGO

Przykłady negatywne / niekorzystne (-)

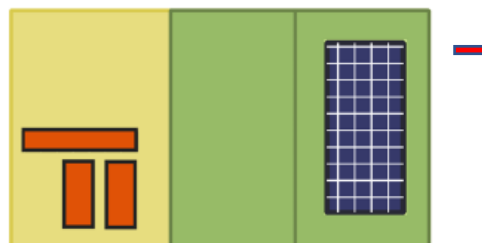

PRZESTRZEŃ NIEPRZYJAZNA DLA PIESZYCH
I ROWERZYSTÓW
TRASA KOMUNIKACYJNA DLA SAMOCHODÓW

LOKALIZACJA FARM FOTOWOLTAICZNYCH

WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY
I TERENÓW ISTNIEJĄCEGO ZAINWESTOWANIA

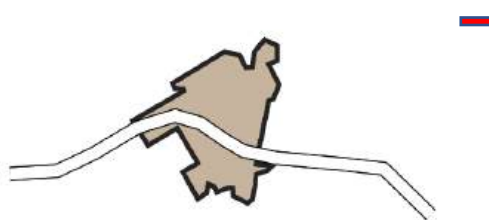

WIELKOPOWIERZCHNIOWE FARMY FOTOWOLTAICZNE
KOSZTEM TERENÓW OTWARTYCH I ROLNICTWA

PROWADZENIE RUCHU TRANZYTOWEGO

BUDOWA OBWODNIC NA TRASACH TRANZYTOWYCH
USPOKOJENIE RUCHU W CENTRACH MIAST / WSI

RUCH TRANZYTOWY
PRZECHODZĄCY PRZECZĄCIEM CENTRUM MIEJSCOWOŚCI

Źródło: opracowanie własne ZMP.

4.3. Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2030 r.

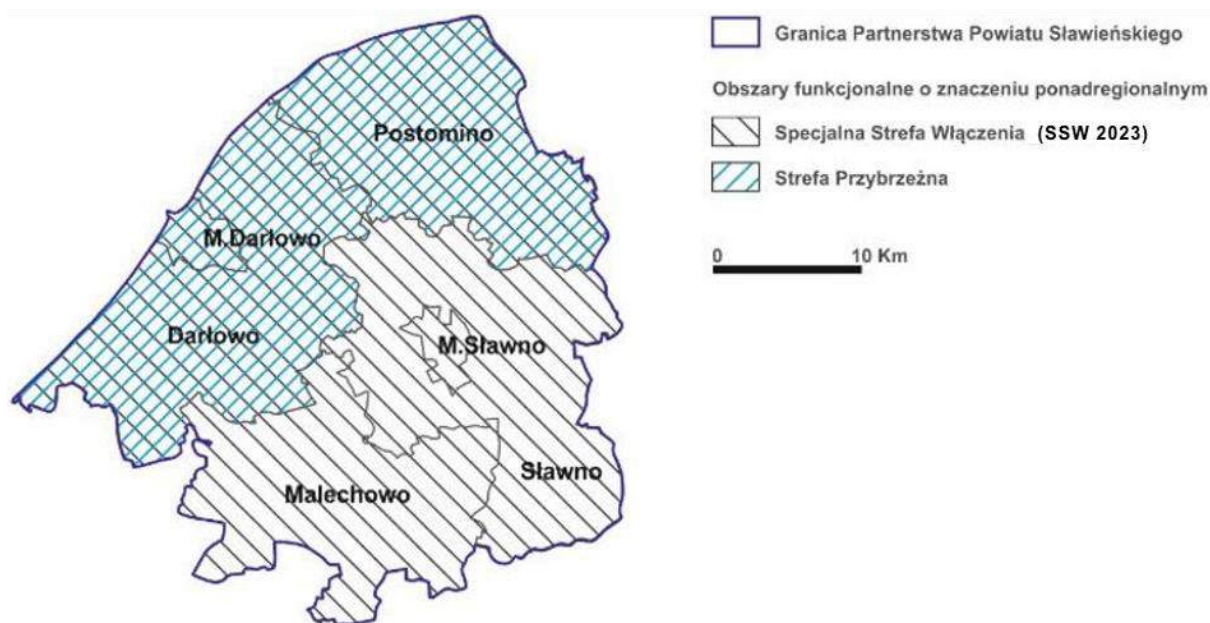
W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 wskazano, że identyfikacja i delimitacja OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego odbywa się na bazie obszarów funkcjonalnych wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ).

PZPWZ, wraz z okresowym monitoringiem i aktualizacją obszaru Specjalnej Strefy Włączenia, na obszarze gmin partnerstwa OF Sławna wskazuje dwa typy **obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym**:

- **Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia 2023** – obejmuje cały obszar Partnerstwa, gminy wiejskie: **Darłowo, Malechowo, Postomino i Sławno**, miasto **Sławno** oraz miasto **Darłowo**.
- **Obszar Strefy Przybrzeżnej** – obejmuje miasto **Darłowo** oraz gminy wiejskie: **Darłowo i Postomino**.

Przynależność gmin do obszarów została pokazana na rysunku poniżej.

Ryc. 25 OSI – Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie PZPWZ i SSW 2023, wrzesień 2023 r.

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 ustalono, że polityka terytorialna w stosunku do obszarów strategicznej interwencji województwa zachodniopomorskiego będzie adresowana do: obszaru funkcjonalnego znaczeniu ponadregionalnym – miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego – Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM),

obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym oraz obszaru problemowego o szczególnej w skali województwa kumulacji niekorzystnych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych – **Obszar Specjalnej Strefy Włączenia**. Ustalenie powyższe wyłącza z listy OSI regionalnych wymieniony powyżej obszar funkcjonalny o znaczeniu ponadregionalnym - Obszar Strefy Przybrzeżnej.

4.3.1. OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2023

Zapisy PZPWZ wskazują, że podstawowym czynnikiem definiującym delimitację Specjalnej Strefy Włączenia jest występowanie obszarów kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, wprost skorelowanych z odległością od dużych miast. Wśród wyzwań z jakimi muszą się zmagać gminy położone w obszarze Specjalnej Strefy Włączenia są m.in. depopulacja, znaczny odsetek zdegradowanych małych miast w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego, słaba dostępność komunikacyjna do ośrodków miejskich wszystkich poziomów poza ośrodkami lokalnymi oraz powiązana z tym dostępność do usług publicznych.

Zaktualizowany dokument „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych -2023”, przyjęty przez ZWZ uchwałą Nr 14111/23 z dnia 1 września 2023 r., stwierdza, że ukierunkowanie wsparcia z regionalnego programu na lata 2021-2027 na realizację Programu Interwencyjnego dla Specjalnej Strefy Włączenia skupiać się będzie na realizacji następujących celów:

- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców SSW,
- Rozwój potencjału gospodarczego SSW,
- Polepszenie dostępności do usług publicznych i wzmocnienie działań dot. neutralności klimatycznej SSW.

Wsparcie procesów rozwojowych w tych obszarach polegać będzie w szczególności na ustanowieniu preferencji w kryteriach wyboru projektów realizowanych na obszarze SSW dla działań:

- ukierunkowanych na innowacyjne inwestycje przedsiębiorstw na obszarze SSW,
- wspierających efektywność energetyczną i redukcję gazów cieplarnianych,
- zapewniających dostępność transportową najbardziej wykluczonym transportowo obszarom województwa,
- zapewniających wsparcie w zakresie poprawy dostępności do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu, ukierunkowane na

rozwój infrastruktury związanej z poprawą jej dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami,

- zapewniających wsparcie włączenia społeczno – gospodarczego, koncentrujące się na poprawie infrastruktury społecznej powiązanej z prowadzonymi działaniami animacyjnym.

Wskazany w PZPWZ cel i kierunki działań odnoszące się do OSI - Specjalnej Strefy Włączenia to:

- Cel XIII. *Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia:*
 - Kierunek 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów;
 - Kierunek 2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu;
 - Kierunek 3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia.

Wskazane w PZPWZ, odnoszące się do Specjalnej Strefy Włączenia, działania w zakresie powyższych kierunków, dotyczące gmin Partnerstwa, zostały zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 13 OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin partnerstwa OF Sławna wskazane w PZPWZ

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
Kierunek 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów	1. Wsparcie ośrodków wzrostu o znaczeniu subregionalnym oraz ośrodków ponadlokalnych wspomagających rozwój z zastosowaniem celów i narzędzi Krajowej Polityki Miejskiej – obszar działania: Sławno. 2. Program dla małych i średnich miast: rozwijanie powiązań funkcjonalnych miast małych i średnich z głównymi ośrodkami wzrostu, zwłaszcza w zakresie innowacyjności, edukacji i nauki, wspieranie mieszkalnictwa społecznego i komunalnego, wspieranie innowacyjnej gospodarki (biznes oparty o popyt pozalokalny, e-biznes), rozwój usług publicznych, w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności, utrzymanie i zwiększenie atrakcyjności tradycyjnej struktury miast poprzez uspokojenie ruchu w ich obszarach centralnych, przy zapewnieniu optymalnych warunków dostępu – obszar działania: miasta SSW - Darłowo i Sławno. 3. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – obszar działania: obszary wiejskie SSW. 4. Uporządkowanie i przygotowanie terenów powojkowych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich, w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych – obszar działania: obszary wiejskie SSW. 5. Wsparcie programów związanych z produkcją żywności na potrzeby lokalnego rynku konsumentów – obszar działania: obszary wiejskie SSW. 6. Rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE – obszar działania: obszary SSW. 7. Wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, w tym telepracy – obszar działania: obszary SSW. 8. Zwiększenie dostępności cyfrowej – obszar działania: obszary SSW.
Kierunek 2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu	1. Poprawa powiązań komunikacyjnych SSW z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami – obszar działania: obszary SSW. 2. Realizacja tras rowerowych zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego – obszar działania: obszary SSW.
Kierunek 3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia	1. Programy zapewniania i zwiększania dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – obszar działania: obszary SSW. 2. Dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb ludności wynikających ze zmiany struktury wieku (wzrost liczby osób w podeszłym wieku), w tym: lokowanie DPS, domów opieki, domów seniora na obszarach wiejskich, finansowanie pozainstytucjonalnej opieki nad osobami starszymi – obszar działania: obszary SSW.

Źródło: Wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

4.4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gmin partnerstwa OF Sławna, zakładane działania i rekomendacje

Terytorialny wymiar polityki rozwoju przejawia się w programowaniu rozwoju i podejmowaniu interwencji w stosunku do wskazanych obszarów strategicznej interwencji. Obszary te są miejscami, w których szczególnie ważna jest skuteczna koordynacja oraz koncentracja zróżnicowanych (wielosektorowych) działań, które zapewnią realizację celów Strategii.

Na obszarze Partnerstwa wskazuje się niżej wymienione obszary strategicznej interwencji (OSI) mające kluczowe znaczenie dla rozwoju gmin Partnerstwa oraz działania zakładane na tych obszarach.

4.4.1. OSI I - Miasta i ośrodki gminne

Wzmocnienie atrakcyjności usługowej i osiedleńczej ośrodków miejskich: Sławna i Darłowa jako ośrodków ponadlokalnych a także kształtowanie ośrodków gminnych Postomina i Malechowa jako lokalnych centrów usługowych.

1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę z innymi samorządami Partnerstwa i społecznością lokalną.

Rekomendacje:

- *Powołanie, na poziomie Partnerstwa, wspólnej jednostki koordynacyjno-projektowej odpowiedzialnej za przygotowanie koncepcji i planów zagospodarowania przestrzennego, wymiana doświadczeń*

2. Nadanie atrakcyjnych funkcji i form niewykorzystanym przestrzeniom miejskim oraz ośrodków gminnych.

Rekomendacje:

- *Rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych przestrzeni nadwodnych.*

Przykładowe projekty:

- *rozwój infrastruktury oraz analiza możliwości wykorzystania przestrzeni nadwodnej na tym obszarze do stworzenia atrakcyjnej przestrzeni publicznej (bulwar, przystań, zieleń miejska);*
- *Wzmocnienie potencjału turystyki wodnej poprzez modernizację przestrzeni rekreacyjnej nad jeziorem w Ostrowcu*
- *Utworzenie infrastruktury kajakowej na rzekach Wieprzy i Grabowej – budowa przystani kajakowej i przenosek w m. Kowalewice i m. Jeżyczki;*
- *Zagospodarowanie terenu przy stawach miejskich w Sławnie; Budowa amfiteatru na terenie uzdrowiska Dąbki.*
- *usuwanie z przestrzeni nadwodnych funkcji dysharmonijnych, nie wymagających położenia w tak atrakcyjnych przestrzeniach (np. garaże).*
- *Rewitalizacja obszarów miast i ośrodków gminnych*

Przykładowe projekty:

- odzyskanie przestrzeni publicznej, na obszarze nieczynnej stacji paliw w Malechowie;
- Zagospodarowanie zabytkowego parku w miejscowości Palczewice, Zagospodarowanie zabytkowego parku w miejscowości Postomino;
- Budowa pumtruck'ów w Malechowie i Ostrowcu

3. Poprawa dostępności komunikacyjnej

Rekomendacje:

- *Przekształcenie dworców autobusowo- kolejowych w Sławnie i Darłowie w wielofunkcyjne centra przesiadkowe*
- *Budowa systemu ścieżek rowerowych w oparciu o model zawarty w rekomendacjach*

4. Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności.

Rekomendacje:

- *Ustanowienie prymatu rozwoju wewnętrznego nad zewnętrznym; w pierwszej kolejności przeznaczanie pod zabudowę terenów już zurbanizowanych*
- *Działania koordynacyjno-projektowe – przygotowanie nowej przestrzeni urbanizacji w zasięgu do 15 min dojścia pieszego do powstających nowych punktów przesiadkowych lub przystanków*

5. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych, rozwój lokalnych instalacji OZE

Rekomendacje:

- *Wyznaczanie pod nową zabudowę terenów w zasięgu sieci kanalizacji oraz z możliwością podłączenia do lokalnych systemów grzewczych.*

6. Poprawa jakości środowiska miejskiego/ terenów zabudowanych, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz ruchu samochodowego

Rekomendacje:

- *Wyznaczanie stref bez samochodu lub z ograniczeniami dla ruchu samochodów szczególnie w centrach miast, w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych (np. rynek miejski) oraz w sąsiedztwie szkół i przedszkoli.*

7. Porządkowanie struktur zabudowy oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości w celu przywrócenia budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców

Rekomendacje:

- *Funkcjonalna przestrzeń - zwiększenie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych (z poszanowaniem środowiska naturalnego i potrzeb mieszkańców).*
- *Ukierunkowanie gospodarki przestrzennej na wzmocnienia ochrony terenów cennych przyrodniczo oraz elementów dziedzictwa kulturowego związanych z zachowaniem układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków, poprawy funkcjonalności i promowania estetycznych rozwiązań.*
- *Nadanie atrakcyjnych funkcji i form niewykorzystanym przestrzeniom (np. centrum Sławna)*
- *Rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni zurbanizowanych*
- *Wykorzystanie gruntów komunalnych do realizacji polityki przestrzennej i mieszkaniowej*

Przykładowy projekt

- *Utworzenie muzeum budownictwa ryglowego na bazie chałupy saskiej w Krupach.*

4.4.2. OSI II - Pas nadmorski

Przywracanie ładu przestrzennego i estetyzacja przestrzeni w pasie nadmorskim oraz poprawa dostępności transportowej.

- 1. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy – w pasie nadmorskim, wzmacnianie ośrodków usługowych oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w celu przywrócenia budowania tożsamości miejsca.**

Rekomendacje:

- *Wyłonienie najlepszych koncepcji rozbudowy/rewitalizacji obszarów miejscowości nadmorskich w drodze konkursów urbanistyczno-architektonicznych (koncepcje ograniczeń rozpraszania zabudowy, ochrony krajobrazu, koncepcje uporządkowania zabudowy nadmorskiej).*
- *Stworzenie katalogu dopuszczalnych szyldów reklamowych i preferowanych wzorów straganów ulicznych.*
- *Porządkowanie i estetyzacja przestrzeni publicznych w miejscowościach nadmorskich.*

Przykładowe projekty:

- *Otwarte plaże Gminy wiejskiej Darłowo - Poprawa dostępności plaż nadmorskich na OF poprzez ich przebudowę i dostosowanie dla osób niepełnosprawnych i usystematyzowanie oznakowania;*
- *Budowa punktu informacji turystycznej w Jarosławcu wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego.*

- 2. Ograniczenie transportu indywidualnego w pasie nadmorskim**

Rekomendacje:

- *Tworzenie stref wolnych od ruchu kołowego. Budowa parkingów buforowych.*

- *Promowanie w miejscowościach pasa nadmorskiego ruchu pieszego, rowerowego oraz systemów UTO (urządzenia transportu osobistego) jako priorytetowego względem transportu samochodowego.*
- *Zabezpieczenie terenów i lobbing na rzecz regionalnych i krajowych inwestycji kolejowych m.in. rozbudowy linii kolejowej nr 418 Sławno - Darłowo z wydłużeniem do Darłówka i dalszego przedłużenia i połączenia się z linią 202 na wysokości miejscowości Wiekowo.*
- *Rozwój transportu publicznego.*

3. Ustanowienie priorytetu rozwoju jakościowego nad ilościowym w obszarze turystyki nadmorskiej oraz działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego

Rekomendacje:

- *Rozwój turystyki zdrowotnej i sektora wellnes & spa.*
- *Rozwój turystyki aktywnej, kulturowej, kulinarnej, etnicznej, konferencyjno – szkoleniowej.*
- *budowa i modernizacja infrastruktury związanej z dziedzictwem historyczno-kulturowym w tym adaptacja obiektów do funkcji turystycznej.*
- *Tworzenie przestrzeni sprzyjającej wypoczynkowi, w tym obszarów zielonych w miejscowościach nadmorskich.*

4.4.3. OSI III - ochrona i wzmacnianie potencjałów obszarów wiejskich

1. Ochrona jezior, dolin rzek Grabowa i Wieprza, oraz innych obszarów cennych przyrodniczo z uwzględnieniem zrównoważonego dostępu turystycznego.

Rekomendacje:

- *Powołanie zespołów – przyrodniczo krajobrazowych „Dolina Wieprzy” i „Dolina Grabowej”.*
- *Ochrona ekosystemów wodnych poprzez kształtowanie stref ekotonowych towarzyszących wodom stojącym i płynącym, stanowiących także barierę przed dopływem do nich azotanów z terenów intensywnie użytkowanych rolniczo .*
- *Budowa punktowej infrastruktury dla turystyki wodnej, w oparciu o rzeki Wieprza i Grabowa i jeziora. Utworzenie baz i przystani dla spływów kajakowych wykorzystując do tego miejsca już dostępne do wody (np. w pobliżu mostów).*

Przykładowe projekty:

- *Ośrodek sportów wodnych przy jeziorze Łętowskim*
- *Budowa szlaku kajakowego na rzece Grabowej z punktami widokowymi ukazującymi unikalne zasoby przyrodnicze.*

2. Ochrona przed zabudową, za pomocą dokumentów planistycznych, terenów rolnych i leśnych, położonych wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych.

3. **Tworzenie i rozwój zintegrowanych produktów turystycznych wyznaczających markę turystyczną.**
4. **Rozwój infrastruktury turystycznej.**
5. **Partnerstwo na rzecz turystyki i efektywna komunikacja marketingowa stanowiąca podstawę kreowania pozytywnego wizerunku turystycznego w tym wzmocnienie turystyki na obszarach oddalonych od morza.**

Rekomendacje

- *Budowanie narzędzi promocji obiektów agroturystyki i turystyki wiejskiej, online marketing, portale rezerwacyjne, tworzenie oferty, kreowanie wizerunku.*

6. **Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, ochrona i promowanie dziedzictwa kulturowego regionu.**

Rekomendacje

- *Kreacja marki regionu w oparciu o charakterystyczną zabudowę ryglową*
- *Rozwój szlaków tematycznych i ścieżek edukacyjnych.*
- *Organizacja lokalnych targów i jarmarków promujących wyroby, tradycje i dziedzictwo kulturowe regionu.*
- *Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa - wykreowanie produktów lokalnych/regionalnych w oparciu o istniejące zasoby.*

Przykładowe projekty

- Utworzenie parków kulturowych Krupianka (Krupy – Stary Jarosław), Łącko, Borkowo;
- Objęcie ochroną układów ruralistycznych - przez wpisanie ich do rejestru zabytków: Krupy, Łącko, Sławsko, Słowino;
- Ustanowienie pomników historii: założenia staromiejskiego w Darłowie wraz z Zamkiem Książąt Pomorskich oraz kościoła pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej w Krupach;
- Wspieranie rozwoju bazy turystycznej przez adaptację cennej historycznie zabudowy;
- Utworzenie muzeum budownictwa ryglowego na bazie chałupy saskiej w Krupach;
- Park kultury w Kosierzewie;
- Rozbudowa Parku Rekreacyjno-Przyrodniczego Megalidy Borkowo.

7. **Dostępne i wysokiej jakości usługi wspierające jakość życia mieszkańców.**

Przykładowe projekty

- *Zagospodarowanie terenów komunalnych w m. Rusinowo*
- *Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w m. Korlino*
- *Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w m. Pieńkówko*

- *Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w m. Złakowo*
8. **Wzmacnianie profilu gospodarczego obszaru – rozwój sektorów kluczowych i nowych branż, promowanie lokalnych specjalizacji oraz powiązań między nimi, w szczególności w zakresie usług portowych i transportowo-logistycznych, przemysłu drzewnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, sektora OZE.**
 9. **Wsparcie i promowanie lokalnych produktów przemysłu drzewnego i przetwórstwa rolno-spożywczego.**

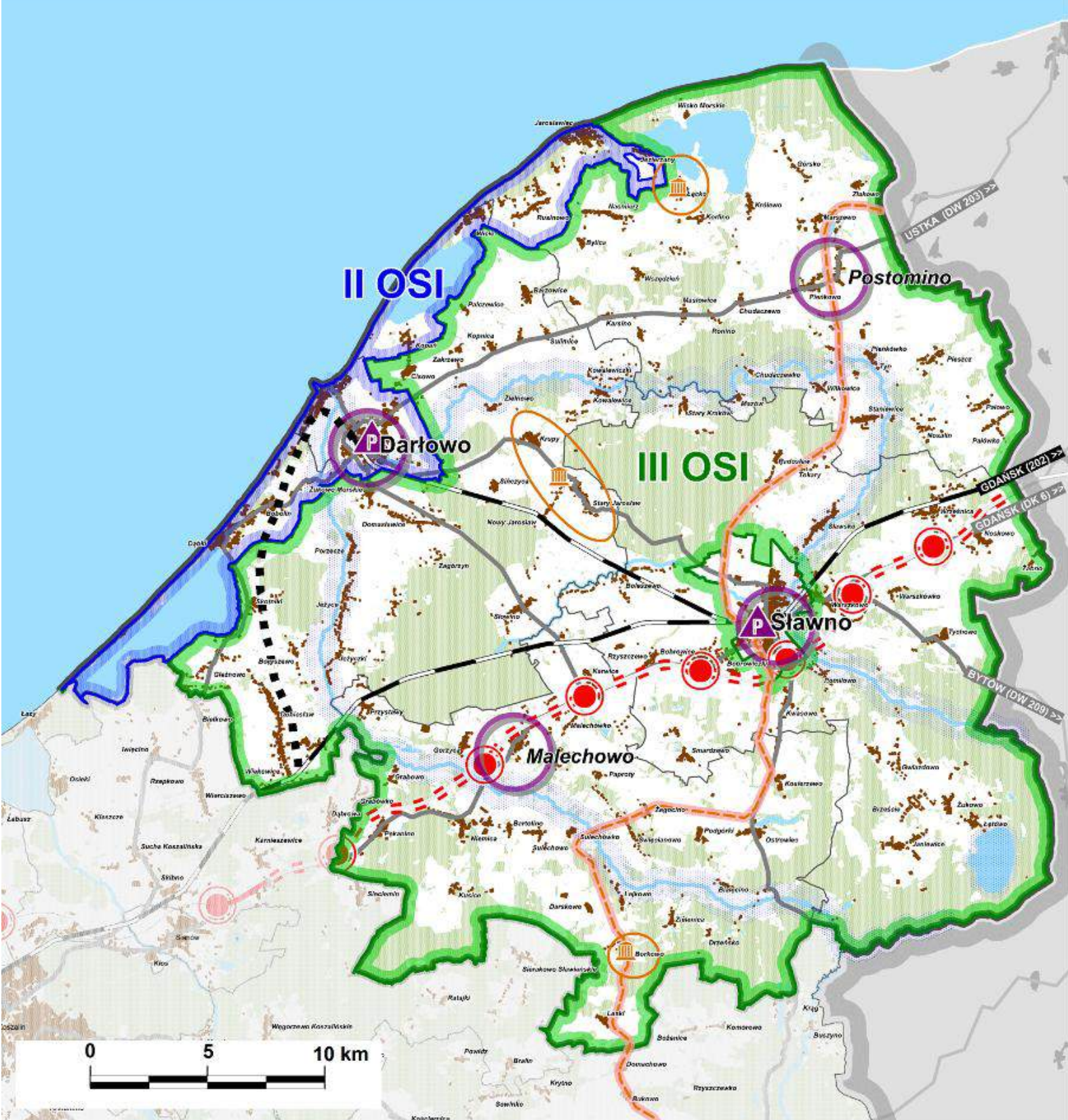
Rekomendacje:

 - *Tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego oraz innych form wsparcia lokalnej przedsiębiorczości.*
 - *Promowanie wśród turystów produktów regionalnych.*
 10. **Wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej do aktywizacji zawodowej.**

Ryc. 26. OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa OF Sławna: OSI I, II, III.

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne.

MIASTA I OŚRODKI GMINNE

Wielofunkcyjne centra
przesiadkowe (proponowane)

PAS NADMORSKI

Połączenie kolejowe
(proponowane)

OBSZARY WIEJSKI

Doliny rzek i jeziora

Parki kulturowe
(proponowane)

Regionalna trasa rowerowa
(projektowane)

Droga S6 z węzłami
(projektowana)

5. Projekty

Przez **projekt**, realizujący jeden lub więcej celów strategii, rozumiemy jako całość aplikacyjną tj. pojedyncze przedsięwzięcie, które jest przedmiotem jednego wniosku o dofinansowanie. Podejście to jest zgodne z Ustawą o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, której art. 2 p. 22 brzmi: [projekt] „przedsięwzięcie zmierzające do osiągnięcia założonego celu określonego wskaźnikami, z określonym początkiem i końcem realizacji, zgłoszone do objęcia albo objęte finansowaniem UE jednego z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności albo Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji”.

W celu zapewnienia **podejścia zintegrowanego** każdy projekt posiada jednocześnie wszystkie cztery cechy:

- realizuje cele strategiczne;
- ma wpływ na rozwój więcej niż jednej gminy partnerstwa;
- jest realizowany w ramach wiązki powiązanych ze sobą projektów - programów;
- został przygotowany wspólnie przez samorządy partnerstwa i został wcześniej zaakceptowany przez większość partnerów.

Ponadto **projekt zintegrowany** w ramach instrumentu ZIT, zgodnie z dokumentem *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2021-2027*, spełnia przynajmniej jeden z poniższych dwóch warunków:

- jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027;
- deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych” lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich” mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

Partnerstwo OF Sławna w ramach strategii ZIT zdecydowało o realizacji wspólnych przedsięwzięć o zintegrowanym charakterze ukierunkowanych na dążenie do

przewyciężenia problemów oraz wykorzystania potencjału endogenicznego OF w stymulowaniu procesów rozwojowych.

Partnerstwo OF Sławna zidentyfikowało **projekty strategiczne (wiązki)** cechujące się kompleksowym i strategicznym podejściem do rozwiązania adresowanych problemów i wykorzystania potencjałów OF. Składają się na nie grupy mniejszych zadań/projektów, które są ze sobą powiązane i wpisują się w wymiar społeczny, gospodarczy oraz środowiskowo-przestrzenny. Oddziaływanie projektów ma charakter co najmniej ponadgminny dzięki inteligentnemu zarządzaniu i poprzez realizację priorytetów wspierających rozwój społeczno-gospodarczy, dążących do neutralności klimatycznej, wpływających na zwiększenie dostępności i poprawę jakości usług publicznych oraz jakości życia mieszkańców.

Projekty, w zastosowanym podejściu zintegrowanym, będą realizowane w trzech modelach: w partnerstwie międzygminnym, przez pojedynczą gminę oraz w partnerstwie międzysektorowym (integrującym kilka rodzajów interesariuszy: władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe itp.). Rola lidera i partnerów w poszczególnych projektach finansowanych w ramach instrumentu ZIT lub z innych źródeł finansowania, określenie szczegółowego zakresu projektów oraz zasad rozliczeń finansowych, w tym wkładów własnych każdej ze stron biorącej udział w projektach, będą ustalane każdorazowo przez członków związku ZIT zaangażowanych w realizację danego projektu na podstawie odrębnych porozumień.

5.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów

Proces identyfikacji i wyboru projektów miał charakter partycypacyjno-eksperycki i wieloetapowy. Koncepcje i zakres projektów zostały wypracowane w ramach:

- dyskusji prowadzonych podczas cotygodniowych spotkań Grupy Roboczej oraz średnio co miesięcznych spotkań Rady Partnerstwa;
- dwóch warsztatów strategicznych z udziałem partnerów społeczno-gospodarczych zrealizowanych w dniu 09 grudnia 2022 r. oraz 10 marca 2023 r. oraz konsultacji dotyczących wspierania rozwoju przedsiębiorczości, które odbyły się w dniu 10 lutego 2023 r.;
- otwartego naboru na pomysły projektów społecznych zorganizowanego w dniach 14-24 lutego 2023 r. za pośrednictwem urzędów JST tworzących partnerstwo i ich portali internetowych¹⁰³;

¹⁰³ Informacja o naborze otwartym została podana do publicznej wiadomości. Szerzej: rozdział 7.

- zgłoszeń pomysłów na projekty kierowanych przez organizacje non-profit do samorządów partnerstwa OF;
- porozumienia zawartego w Radzie Partnerstwa;
- konsultacji z Zespołem Doradczym.

Partnerstwo i interesariusze byli w tym procesie wspierani przez ekspertów Związku Miast Polskich, w tym doradców partnerstwa i doradców sektorowych.

Łącznie zgłoszono 140 propozycji koncepcji projektów, za pośrednictwem dedykowanego formularza, które stanowiły podstawę do dalszej pracy z Radą Partnerstwa, Grupą Roboczą oraz partnerami społeczno-gospodarczymi w zakresie doprecyzowania koncepcji, opracowania fiszek projektowych.

Przy wyborze projektów kierowano się m.in. następującymi kryteriami:

- znaczenie projektu dla rozwoju obszaru partnerstwa,
- wpływ na rozwój więcej niż 1 gminy partnerstwa,
- powiązanie danego projektu z innymi projektami,
- wspólne przygotowanie projektu przez samorządy partnerstwa,
- akceptacja projektu przez większość samorządów partnerstwa,
- realizacja projektu w partnerstwie międzygminnym lub międzysektorowym.

Po analizie i ocenie proponowanych projektów partnerstwo OF Sławna, z uwzględnieniem opinii Zespołu Doradczego, wyselekcjonowało 85 projektów realizujących cele Strategii ZIT OF Sławna możliwych do sfinansowania z FEPZ 2021-2027 lub innych źródeł.

5.2. Lista projektów

Zdefiniowana lista 91 projektów składa się z trzech komplementarnych części: A, B i C (Tabela 15, 16, 17):

- lista A - obejmuje 28 przedsięwzięć podstawowych możliwych do sfinansowania z FEPZ 2021 – 2027 w ramach mechanizmu ZIT;
- lista B (lista rezerwowa względem listy A) - obejmuje 29 przedsięwzięć warunkowych możliwych do sfinansowania z FEPZ 2021 – 2027 w ramach mechanizmu ZIT, których realizacja jest uzależniona między innymi od dostępności środków finansowych z programu regionalnego;
- lista C – obejmuje 34 przedsięwzięcia komplementarne możliwe do sfinansowania z FEPZ 2021 – 2027 oraz innych źródeł.

Ostateczny kształt listy projektów realizujących cele strategii ZIT OF Sławna powstanie w toku dalszych prac nad projektem strategii w zakresie doprecyzowania zapisów dokumentu i rozwoju koncepcji projektów, z uwzględnieniem uwag Zespołu Doradczego – w tym w zakresie realizacji celu 3. Konkurencyjna gospodarka (m.in. dotyczących tworzenia atrakcyjnych terenów inwestycyjnych - aktywizacja podstref ekonomicznych, zmiany planów zagospodarowania przestrzennego, uzbrajanie terenów, wsparcie MSP, stworzenie inkubatora przemysłowego, promocja gospodarcza, itp.). Wpływ na finalną postać listy projektów oraz inne zapisy Strategii mogą mieć również konsultacje społeczne, decyzja RDOŚ w sprawie konieczności sporządzania SOOŚ, procedura przyjmowania strategii przez Związek ZIT oraz opiniowania jej przez Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego.

Lista projektów powstała we współpracy partnerów Związku ZIT oraz przedstawicieli różnych interesariuszy, co pozytywnie oddziałuje na wartość całego procesu strategicznego.

Realizacja wybranych przez partnerstwo zintegrowanych projektów partnerskich oraz projektów punktowych o komplementarnym charakterze i powiązanych ze sobą (patrz wiązki projektów w rozdziale 5.3.), cechujących się ponadgminnym oddziaływaniem prorozwojowym, odpowiada zidentyfikowanym terytorialnie deficytom i potencjałom OF Sławna. Przyczynia się do rozwiązywania problemów występujących na OF i wzmacniania lokalnych powiązań funkcjonalnych oraz wykorzystania endogenicznych zasobów. Pozytywnie wpływa również na wzrost potencjału społeczno - gospodarczego regionu.

Projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie 2021-2027 są następujące przedsięwzięcia podstawowe:

- *Centrum historii Ziemi Sławieńskiej - przebudowa i adaptacja byłego budynku przedszkola na obiekt o funkcji społeczno - kulturalnej (w tym bibliotecznej) w Darłowie;*
- *Odbudowa historycznej chaty szachulcowej przy Zamku Księżąt Pomorskich w Darłowie;*
- *Budowa sieci dróg rowerowych na odcinku m. Sławno – Żukowo.*

Projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie 2021-2027 są następujące przedsięwzięcia uzupełniające:

- *Budowa wraz z wyposażeniem Inkubatora Przemysłowego w Sławnie.*

Wybrane przez partnerstwo projekty bezpośrednio wynikają z celów i działań tej Strategii oraz są możliwe do sfinansowania w ramach właściwych programów służących realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności.

W ramach programu regionalnego FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA POMORZA ZACHODNIEGO 2021-2027 środki na dofinansowanie przedsięwzięć wynikających ze Strategii ZIT dedykowane Obszarowi Funkcjonalnemu Sławna obejmują:

- **PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO:**
 - RSO2.1. WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I REDUKCJI EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH (EFRR),
 - RSO2.4. WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO (EFRR);
- **PRIORYTET 3 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ MOBILNEGO POMORZA ZACHODNIEGO:**
 - RSO2.8. WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEJ MULTIMODALNEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ JAKO ELEMENTU TRANSFORMACJI W KIERUNKU GOSPODARKI ZEROEMISYJNEJ (EFRR);
- **PRIORYTET 6 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ AKTYWNEGO POMORZA ZACHODNIEGO:**

- ESO4.6. WSPIERANIE RÓWNEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, WŁĄCZAJĄCEGO KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA ORAZ MOŻLIWOŚCI ICH UKOŃCZENIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W ODNIESIENIU DO GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI, OD WCZESNEJ EDUKACJI I OPIEKI NAD DZIECKIEM PRZEZ OGÓLNE I 107 LP. TYTUŁ PROJEKTU WNIOSKODAWCA KWOTA DOFINANSOWANIA KIERUNEK DZIAŁAŃ CZAS REALIZACJI ZAWODOWE KSZTAŁCENIE I SZKOLENIE, PO SZKOLNICTWO WYŻSZE, A TAKŻE KSZTAŁCENIE I UCZENIE SIĘ DOROSŁYCH, W TYM UŁATWIANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ DLA WSZYSTKICH I DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (EFS+),
- ESO4.11. ZWIĘKSZANIE RÓWNEGO I SZYBKIEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, TRWAŁYCH I PRZYSTĘPNYCH CENOWO USŁUG, W TYM USŁUG, KTÓRE WSPIERAJĄ DOSTĘP DO MIESZKAŃ ORAZ OPIEKI SKONCENTROWANEJ NA OSOBIE, W TYM OPIEKI ZDROWOTNEJ; MODERNIZACJA SYSTEMÓW OCHRONY SOCJALNEJ, W TYM WSPIERANIE DOSTĘPU DO OCHRONY SOCJALNEJ, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM DZIECI I GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI; POPRAWA DOSTĘPNOŚCI, W TYM DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, SKUTECZNOŚCI I ODPORNOŚCI SYSTEMÓW OCHRONY ZDROWIA I USŁUG;
- **PRIORYTET 7 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ PARTNERSKIEGO POMORZA ZACHODNIEGO:**
 - RSO5.1. WSPIERANIE ZINTEGROWANEGO I SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ROZWOJU SPOŁECZNEGO, GOSPODARCZEGO I ŚRODOWISKOWEGO, KULTURY, DZIEDZICTWA NATURALNEGO, ZRÓWNOWAŻONEJ TURYSTYKI I BEZPIECZEŃSTWA NA OBSZARACH MIEJSKICH (EFRR).

Tabela 14 Lista projektów część A - przedsięwzięcia podstawowe realizujące cele strategii ZIT OF Sławna możliwe do sfinansowania z FEPZ 2021-2027 w ramach mechanizmu ZIT

Nr projektu	Tytuł projektu	Cel/działanie Strategii [CS:D]	Wnioskodawca
PRIORYTET 2 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ ZIELONEGO POMORZA ZACHODNIEGO			
RSO2.1. WSPIERANIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I REDUKCJI EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH (EFRR)			
BUDYNKI MIESZKALNE			
1	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja i zamiana sposobu ogrzewania wielorodzinnego budynku socjalnego w Darłowie	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GM Darłowo
BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ			
2	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w Sławnie	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GM Sławno
3	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Kompleksowa modernizacja energetyczna remizo-świetlicy w Sławsku	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GW Sławno
4	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej należących do gminy Darłowo	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GW Darłowo
5	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Darłowo wraz z budową systemu OZE	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GW Darłowo
6	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Malechowo wraz z budową instalacji fotowoltaicznej	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GW Malechowo
7	Termomodernizacja Oddziału Wewnętrzznego oraz Oddziału Chirurgii Szpitala Powiatowego w Sławnie.	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	Powiat Sławieński
8	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Postomino wraz z zastosowaniem Odnawialnych Źródeł Energii (OZE)	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GW Postomino

PRIORYTET 6 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ AKTYWNEGO POMORZA ZACHODNIEGO ESO4.6. WSPIERANIE RÓWNEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, WŁĄCZAJĄCEGO KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA ORAZ MOŻLIWOŚCI ICH UKOŃCZENIA, W SZCZEGÓLNOŚCI W ODNIESIENIU DO GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI, OD WCZESNEJ EDUKACJI I OPIEKI NAD DZIECKIEM PRZEZ OGÓLNE I 107 LP. TYTUŁ PROJEKTU WNIOSKODAWCA KWOTA DOFINANSOWANIA KIERUNEK DZIAŁAŃ CZAS REALIZACJI ZAWODOWE KSZTAŁCENIE I SZKOLENIE, PO SZKOLNICTWO WYŻSZE, A TAKŻE KSZTAŁCENIE I UCZENIE SIĘ DOROSŁYCH, W TYM UŁATWIANIE MOBILNOŚCI EDUKACYJNEJ DLA WSZYSTKICH I DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (EFS+)			
9	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Zwiększenie jakości kształcenia w szkołach ponadpodstawowych powiatu sławieńskiego	CS1:D1.2; CS3:D3.1; CS2:D2.6	Powiat Sławieński
PRIORYTET 6 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ AKTYWNEGO POMORZA ZACHODNIEGO ESO4.11. ZWIĘKSZANIE RÓWNEGO I SZYBKIEGO DOSTĘPU DO DOBREJ JAKOŚCI, TRWAŁYCH I PRZYSTĘPNYCH CENOWO USŁUG, W TYM USŁUG, KTÓRE WSPIERAJĄ DOSTĘP DO MIESZKAŃ ORAZ OPIEKI SKONCENTROWANEJ NA OSOBIE, W TYM OPIEKI ZDROWOTNEJ; MODERNIZACJA SYSTEMÓW OCHRONY SOCJALNEJ, W TYM WSPIERANIE DOSTĘPU DO OCHRONY SOCJALNEJ, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM DZIECI I GRUP W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI; POPRAWA DOSTĘPNOŚCI, W TYM DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, SKUTECZNOŚCI I ODPORNOŚCI SYSTEMÓW OCHRONY ZDROWIA I USŁUG			
10	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie dla osób starszych narażonych na wykluczenie społeczne poprzez zwiększenie oferty w Klubie Seniora w Darłowie	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GM Darłowo
11	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Centrum opiekuńcze - usługi społeczne w Mieście Darłowo	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GM Darłowo
12	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie i aktywizacja ludzi starszych poprzez rozwój usług społecznych na terenie Gminy Postomino	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GW Postomino
13	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Modernizacja i rozwój usług społecznych na terenie Gminy Malechowo	CS1:D1.1; D1.3.	GW Malechowo
14	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Usługi społeczne w Gminie Sławno	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GW Sławno
15	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Modernizacja i rozwój usług społecznych na terenie miasta Sławno	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GM Sławno
16	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie i aktywizacja seniorów z terenu Gminy Darłowo	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GW Darłowo

PRIORYTET 7 – FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA RZECZ PARTNERSKIEGO POMORZA ZACHODNIEGO RSO5.1. WSPIERANIE ZINTEGROWANEGO I SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ROZWOJU SPOŁECZNEGO, GOSPODARCZEGO I ŚRODOWISKOWEGO, KULTURY, DZIEDZICTWA NATURALNEGO, ZRÓWNOWAŻONEJ TURYSTYKI I BEZPIECZEŃSTWA NA OBSZARACH MIEJSKICH (EFRR)			
17	Centrum historii Ziemi Sławieńskiej - przebudowa i adaptacja byłego budynku przedszkola na obiekt o funkcji społeczno - kulturalnej (w tym bibliotecznej) w Darłowie	CS1:D1.1; D1.3; CS4:D4.2.	GM Darłowo
18	Odbudowa historycznej chaty szachulcowej przy Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie	CS4:D4.2.; CS1:D1.1; D1.3	Powiat Sławieński
19	Utworzenie Miejsca Pamięci o kombatantach wojennych oraz pierwszych osadnikach Gminy Malechowo	CS1:D1.1; D1.3; CS4:D4.2.	GW Malechowo
20	Poprawa estetyki i ładu przestrzennego poprzez przebudowę cmentarza komunalnego w Sławnie	CS1:D1.1.,D1.3.	GM Sławno
21	Rozbudowa Parku Rekreacyjno-Przyrodniczego Megaloty Borkowo	CS4:D4.2.; CS1:D1.1; D1.3; CS2:D2.4	GW Malechowo
22	Utworzenie Parku Kultury w Kosierzewie	CS4:D4.2.; CS1:D1.1; D1.3; CS2:D2.4	GW Malechowo
23	Zagospodarowanie terenu przy stawach miejskich w Sławnie	CS1:D1.1; D1.3.; CS4:D4.2. CS2:D2.4	GM Sławno
24	Otwarte plaże Gminy wiejskiej Darłowo - Poprawa dostępności plaż nadmorskich na OF poprzez ich przebudowę i dostosowanie dla osób niepełnosprawnych i usystematyzowanie oznakowania	CS1:D1.2; D1.3; CS2:D2.1.; CS4:D4.2.	GW Darłowo
25	Wzmocnienie potencjału turystyki wodnej poprzez modernizację przestrzeni rekreacyjnej nad jeziorem w Ostrowcu	CS4:D4.2.; CS1:D1.1; D1.3	GW Malechowo
26	Budowa strefy sportowo-rekreacyjnej w miejscowości Boleszewo oraz strefy rekreacyjnej w miejscowości Sławsko w gminie Sławno	CS4:D4.2.; CS1:D1.3.	GW Sławno
27	Budowa sieci dróg rowerowych na odcinku miasto Sławno – Żukowo	CS4:D4.2.; CS2:D2.5; CS1:D1.3.	GW Sławno
28	Budowa sieci dróg rowerowych na odcinkach miasto Sławno – Sławsko, miasto Sławno – Warszkowo	CS4:D4.2.; CS2:D2.5; CS1:D1.3.	Powiat Sławieński
29	Budowa punktu informacji turystycznej w Jarosławcu wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego	CS4:D4.2; 4.4.; CS1:D1.1; 1.3.	GW Postomino

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 15 Lista projektów część B – przedsięwzięcia warunkowe realizujące cele strategii ZIT możliwe do sfinansowania z FEPZ 2021-2027

Nr projektu	Tytuł projektu	Cel/działanie Strategii [CS:D]	Wnioskodawca
EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I REDUKCJA EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH			
30	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Kompleksowa modernizacja energetyczna Szkoły Podstawowej w Sławsku	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GW Sławno
31	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja z częściową zmianą sposobu ogrzewania komunalnego budynku wielorodzinnego w Darłowie	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GM Darłowo
32	Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej należących do Powiatu Sławieńskiego	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	Powiat Sławieński
ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU			
33	Renowacja i rekonstrukcja małych zbiorników wodnych na terenie gminy Darłowo w celu poprawy retencji	CS2: D2.4.; CS1: D1.3.	GW Darłowo
TRANSPORT I MOBILNOŚĆ			
34	Stworzenie centrum przesiadkowego na terenie dworca w Sławnie	CS2:D2.5; CS1:D1.2; 1.3.; CS3:D3.1; 3.3; CS4:D4.2.	GM Sławno
USŁUGI SPOŁECZNE PODNOSZĄCE JAKOŚĆ ŻYCIA			
35	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zwiększenie oferty Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej dla Klubu "Niezapominajka"	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GM Darłowo
INFRASTRUKTURA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW WSPIERAJĄCA INKLUZYWNY ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY			
36	Rozwój historycznych terenów zielonych ulokowanych w centrum Miasta Darłowo – zabytkowy park za Zespołem Szkół Morskich w Darłowie	CS4:D4.2; CS1:D1.1; D1.3; CS2:D2.4.	GM Darłowo
37	Zagospodarowanie zabytkowego parku w m. Palczewice	CS4:D4.2; CS1:D1.1; D1.3; CS2:D2.4	GW Darłowo
38	Zagospodarowanie zabytkowego parku w miejscowości Postomino	CS4:D4.2; CS1:D1.1; D1.3; CS2:D2.4	GW Postomino
39	Utworzenie parku uzdrowiskowego w Dąbkach	CS4:D4.2; CS1:D1.1; D1.3; CS2:D2.4	GW Darłowo
40	Utworzenie muzeum budownictwa ryglowego na bazie chałupy saskiej w Krupach	CS4: D4.2.; CS1: D1.3.	GW Darłowo

Nr projektu	Tytuł projektu	Cel/działanie Strategii [CS:D]	Wnioskodawca
41	Przebudowa Placu ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sławnie – odtworzenie historycznego centrum miasta	CS1:D1.1, 1.3; CS4:D4.2.	GM Sławno
42	Prace konserwatorskie, restauratorskie przy bramach miejskich w Sławnie	CS1:D1.1, 1.3; CS4:D4.2.	GM Sławno
43	Modernizacja i przebudowa Urzędu Miejskiego w Sławnie	CS1:D1.1, 1.3; CS3:D3.1., 3.2.	GM Sławno
44	Zagospodarowanie terenu w miejscowości Rusinowo	CS4:D4.2; CS1:D1.1; CS2:D2.2.	GW Postomino
45	Utworzenie strefy regeneracyjnej w pobliżu zabytkowego Mauzoleum Rodu von Schliffen w Sulechówku	CS1:D1.1; D1.3; CS4:D4.2.	GW Malechowo
46	Budowa kładki pieszo – rowerowej przez rzekę Grabową w Darłowie wraz z dojazdem wewnętrznym	CS4: D4.2.; CS2: D2.5.; CS1: D1.3.	GM Darłowo
47	Budowa amfiteatru na terenie uzdrowiska Dąbki	CS4: D4.2.; CS1: D1.3.	GW Darłowo
48	Utworzenie infrastruktury kajakowej na rzekach Wieprzy i Grabowej – budowa przystani kajakowej i przenoski w m. Kowalewice i m. Jeżyczki	CS4: D4.2.; CS1: D1.3.	GW Darłowo
49	Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Korlino	CS1:D1.3; CS4:D4.2.	GW Postomino
50	Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Pieńkówko	CS1:D1.3; CS4:D4.2.	GW Postomino
51	Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Złakowo	CS1:D1.3; CS4:D4.2.	GW Postomino
52	Budowa piłkarskiego placu zabaw w Malechowie	CS1:D1.1; D1.3; CS4:D4.2.	GW Malechowo
53	Budowa pumptruck'ów w Malechowie i Ostrowcu	CS1:D1.1; D1.3; CS4:D4.2.	GW Malechowo
INFRASTRUKTURA WSPIERAJĄCA ROZWÓJ GOSPODARCZY			
54	Rozwój infrastruktury przemysłowej z wykorzystaniem terenów inwestycyjnych w Sławnie	CS3:D3.1; D3.2; CS1:D1.2; D1.3.	GM Sławno

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 16 Lista projektów część C – przedsięwzięcia uzupełniające realizujące cele strategii ZIT możliwe do sfinansowania z FEPZ 2021-2027 i innych źródeł

Nr projektu	Tytuł projektu	Cel/działanie Strategii [CS:D]	Wnioskodawca
EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I REDUKCJA EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH			
55	Wzrost wykorzystania OZE oraz budowa energooszczędnej infrastruktury w Sławnie	CS2:D2.2; D2.3; CS1:D1.3.; D1.4; CS3:D3.3.	GM Sławno
56	Utworzenie Spółdzielni Energetycznej na terenie Gminy Malechowo wraz z budową instalacji fotowoltaicznych	CS2: D2.2; D2.3. CS1:D1.3	GW Malechowo
ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU			
57	Doposażenie jednostek OSP z Gminy Malechowo w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia skutecznych akcji ratowniczych	CS2:D2.2; D2.3	GW Malechowo
58	Renowacja zbiorników wodnych na terenie miasta Sławno w celu poprawy retencji oraz zagospodarowanie terenu źródłiska	CS2:D2.4; CS1:D1.1.; D1.2.; D1.3.; CS4:D4.2.	GM Sławno
59	Rozwój terenów zielonych ulokowanych pomiędzy ulicą Conrada w Darłowie a kanałem portowym	CS2:D2.4; CS1:D1.1; D1.2; D1.3; S4:D4.2.	GM Darłowo
60	Utworzenie parku miejskiego na Osiedlu Północ w Sławnie	CS2:D2.4; CS1:D1.1; D1.2; D1.3; CS4:D4.2.	GM Sławno
TRANSPORT I MOBILNOŚĆ			
61	Stworzenie spójnego i ściśle powiązanego z ośrodkami miejskimi (także spoza OF) systemu transportu publicznego wraz zakupem niskoemisyjnych pojazdów do transportu publicznego	CS2:D D2.5.; CS1:D1.2., 1.3.	GW Malechowo
USŁUGI SPOŁECZNE PODNOSZĄCE JAKOŚĆ ŻYCIA			
62	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie i aktywizacja ludzi starszych poprzez rozwój usług społecznych na terenie Gminy Postomino	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GW Postomino
63	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie profilaktyczno-opiekuńcze dla seniorów z terenu Gminy Darłowo	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GW Darłowo
64	Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Poszerzenie oferty e-usług poprzez zakup i rozmieszczenie na terenie Gminy Malechowo elektronicznych tablic ogłoszeniowych	CS1:D1.2., D1.3.	GW Malechowo

Nr projektu	Tytuł projektu	Cel/działanie Strategii [CS:D]	Wnioskodawca
EDUKACJA NA POTRZEBY NOWOCZESNEJ GOSPODARKI			
65	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	CS1:D1.2; CS3:D3.1.	GM Sławno
66	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Modernizacja i rozwój infrastruktury edukacyjnej na terenie miasta Sławno	CS1:D1.2, 1.3; CS3:D3.1.	GM Sławno
67	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Poprawa jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej w Gminie Malechowo ze szczególnym uwzględnieniem modelu przestrzeni dostępnej szkoły	CS1:D1.2.; D1.3.	GW Malechowo
68	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: System szkoleń z zakresu edukacji ekologicznej na Obszarze Funkcjonalnym Sławna	CS2:D2.6.; CS3:D3.1.; CS4:D4.3; CS1:D1.2.	GW Darłowo
69	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Wsparcie edukacji przedszkolnej w Gminie Sławno	CS1:D1.2.	GW Sławno
70	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Edukacja w gminie Sławno szansą na udaną przyszłość	CS1: D1.2.; CS3:D3.1.;	GW Sławno
71	Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Gotowi do pracy z Centrum Integracji Społecznej	CS1:D1.2.; CS3:D3.1.;	GW Sławno
INFRASTRUKTURA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW WSPIERAJĄCA INKLUZYWNY ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY			
72	Historyczne podwórza jako walor kulturowy, społeczny i turystyczny – wieloaspektowa odnowa zabytkowych przestrzeni śródmiejskich na terenie Miasta Darłowo	CS1:D1.1; D1.2; D1.3; CS4:D4.2.	GM Darłowo
73	Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej dla dzieci i młodzieży w Gminie Malechowo ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości zagrożonych wykluczeniem	CS1:D1.1.; D1.2.; D1.3.; CS4:D4.2.	GW Malechowo
74	Rozwój Infrastrukturalny komunalnych terenów sportu, rekreacji i zieleni ulokowanych przy ulicy Sportowej w Darłowie	CS1:D1.1; 1.3; CS2:D2.4.; CS4:D4.2.	GM Darłowo
75	Budowa sieci boisk na terenie gminy Sławno	CS1:D1.1.; D1.2.; D1.3.; CS4:D4.2.	GW Sławno
76	Przebudowa bocznego boiska piłkarskiego w Sławnie	CS1:D1.1.; D1.2.; D1.3.; CS4:D4.2.	GM Sławno
77	Budowa siłowni zewnętrznej na Osiedlu Północ w Sławnie	CS1:D1.1, 1.3; CS4:D4.2.	GM Sławno
78	Utworzenie ośrodka sportów wodnych wraz z zapleczem sportowym przy jeziorze Łętowskim	CS4:D4.2.; CS1:D1.1.; D1.2.; D1.3.	GW Sławno
79	Utworzenie ścieżki przyrodniczej w miejscu dawnego ogrodu botanicznego w Sławnie	CS2:D2.4; CS1:D1.1; D1.2; D1.3; CS4:D4.2	GM Sławno
80	Rewitalizacja „Serca Wsi” w Malechowie	CS1:D1.1, 1.3.; CS2:D2.6.	GW Malechowo
81	Wykorzystanie potencjału „Wysokiej Góry” w Pękaninie poprzez odtworzenie ścieżki edukacyjnej	CS1:D1.1.; D1.2.; D1.3.; CS4:D4.2.	GW Malechowo

Nr projektu	Tytuł projektu	Cel/działanie Strategii [CS:D]	Wnioskodawca
82	Rekonstrukcja zabytkowego, naturalistycznego parku przydworskiego w miejscowości Tychowo	CS4:D4.2.; CS1:D1.1; D1.2; D1.3.; CS2:D2.4;	GW Sławno
INFRASTRUKTURA WSPIERAJĄCA ROZWÓJ GOSPODARCZY			
83	Budowa wraz z wyposażeniem Inkubatora Przemysłowego w Sławnie	CS3: D3.1; 3.2.	GM Sławno
ZASOBY MIESZKANIOWE			
84	Modernizacja i remonty gminnego zasobu mieszkaniowego w Sławnie	CS1:D1.1; D1.2, D1.3, D1.4.	GM Sławno

źródło: opracowanie własne.

5.3. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)

Zastosowane podejście zintegrowane identyfikuje się na poziomie strategicznym oraz operacyjnym tj. projektów i wiązek projektów. Lista projektów obejmuje przedsięwzięcia charakteryzujące się komplementarnością i synergią wynikającą z wzajemnego uzupełniania się podejmowanych działań generujących wartość dodaną ukierunkowanych na rozwiązanie określonego problemu lub osiągnięcie celu.

Przez **wiązkę projektów** rozumiemy grupę projektów powiązanych ze sobą merytorycznie lub funkcjonalnie w sposób wymagający skoordynowania w zakresie ich planowania, wdrażania lub późniejszej eksploatacji¹⁰⁴. **Projekty tworzące daną wiązkę są powiązane w taki sposób by realizowały ten sam cel, na tym samym terenie tj. OF, adresowany do tych samych beneficjentów tj. mieszkańców OF i częściowo osób przyjezdnych w różnych wymiarach tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Wdrożenie wiązki przyniesi synergiczny efekt.** Projekty i ich wiązki są bezpośrednio powiązane z celami i kierunkami działań strategii ZIT OF Sławna. Kierunki zostały tak skonstruowane i wyposażone w projekty by każdy był realizowany przez kilka projektów, zdarza się, że dany projekt realizuje różne kierunki, w tym z różnych celów. Wpływ każdego projektu na realizację poszczególnych celów i kierunków wskazano w tabelach 15, 16, 17. Zintegrowane podejście zostało wyrażone także programach, będących częścią trzech wiązek, obejmujących powiązane ze sobą projekty o zbliżonym profilu tj.: Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim, Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego oraz Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego.

Wszystkie wiązki projektów możliwych do sfinansowania z FEPZ 2021-2027 w ramach mechanizmu ZIT wraz z opisem powiązań ilustruje Tabela 18. Będą one uzupełniane i wzbogacane komplementarnymi projektami wskazanymi do finansowania z innych źródeł niż mechanizm ZIT w ramach FEPZ 2021-2027.

¹⁰⁴ Wiązka to grupa projektów spełniających co najmniej jeden z trzech warunków: 1) na etapie przygotowania muszą być opracowywane równolegle i w sposób skoordynowany, z uwzględnieniem merytorycznej spójności między nimi lub synchroniczności późniejszego wdrażania; 2) na etapie realizacji wymagają wdrażania skoordynowanego z uwagi na ścisłe powiązanie merytoryczne lub funkcjonalne; 3) na etapie eksploatacji wymagają skoordynowanego zarządzania.

Tabela 17 Wiazki projektów i opisy powiązań między projektami planowane do sfinansowania z FEPZ 2021-2027

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Wiązka 1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna i dostępne usługi podnoszące jakość życia (Lista A)	PROJEKTY PODSTAWOWE FINANSOWANE W RAMACH MECHANIZMU ZIT Z FEPZ 2021-2027 • Poprawa estetyki i ładu przestrzennego poprzez przebudowę cmentarza komunalnego w Sławnie • Zagospodarowanie terenu przy stawach miejskich w Sławnie • Utworzenie Miejsca Pamięci o kombatantach wojennych oraz pierwszych osadnikach Gminy Malechowo • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Zwiększenie jakości kształcenia w szkołach ponadpodstawowych powiatu sławieńskiego • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie dla osób starszych narażonych na wykluczenie społeczne poprzez zwiększenie oferty w Klubie Seniora w Darłowie • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Centrum opiekuńcze - usługi społeczne w Mieście Darłowo • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie i aktywizacja ludzi starszych poprzez rozwój usług społecznych na terenie Gminy Postomino • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Modernizacja i rozwój usług społecznych na terenie Gminy Malechowo • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Usługi społeczne w Gminie Sławno • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Modernizacja i rozwój usług społecznych na terenie miasta Sławno • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie i aktywizacja seniorów z terenu Gminy Darłowo • Budowa sieci dróg rowerowych na odcinku miasto Sławno – Żukowo • Budowa sieci dróg rowerowych na odcinkach miasto Sławno – Sławsko, miasto Sławno – Warszkowo

Wiązka 1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna i dostępne usługi podnoszące jakość życia (Lista B)	PROJEKTY WARUNKOWE FINANSOWANE W RAMACH MECHANIZMU ZIT Z FEPZ 2021-2027 • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zwiększenie oferty Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej dla Klubu "Niezapominajka" • Przebudowa Placu ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sławnie – odtworzenie historycznego centrum miasta • Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Korlino • Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Pieńkówko • Budowa świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Złakowo • Budowa piłkarskiego placu zabaw w Malechowie • Budowa pumptruck'ów w Malechowie i Ostrowcu • Modernizacja i przebudowa Urzędu Miejskiego w Sławnie • Zagospodarowanie terenu w miejscowości Rusinowo
Wiązka 1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna i dostępne usługi podnoszące jakość życia (Lista C)	PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE FINASOWANE Z FEPZ 2021-2027 I INNYCH ŹRÓDEŁ • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie i aktywizacja ludzi starszych poprzez rozwój usług społecznych na terenie Gminy Postomino • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Wsparcie profilaktyczno-opiekuńcze dla seniorów z terenu Gminy Darłowo • Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego: Poszerzenie oferty e-usług poprzez zakup i rozmieszczenie na terenie Gminy Malechowo elektronicznych tablic ogłoszeniowych • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Modernizacja i rozwój infrastruktury edukacyjnej na terenie miasta Sławno • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Poprawa jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej w Gminie Malechowo ze szczególnym uwzględnieniem modelu przestrzeni dostępnej szkoły • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: System szkoleń z zakresu edukacji ekologicznej na Obszarze Funkcjonalnym Sławna • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Wsparcie edukacji przedszkolnej w Gminie Sławno • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Edukacja w gminie Sławno szansą na udaną przyszłość • Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego: Gotowi do pracy z Centrum Integracji Społecznej • Budowa sieci boisk na terenie gminy Sławno • Przebudowa bocznego boiska piłkarskiego w Sławnie • Budowa siłowni zewnętrznej na Osiedlu Północ w Sławnie • Rewitalizacja „Serca Wsi” w Malechowie • Wykorzystanie potencjału „Wysokiej Góry” w Pękaninie poprzez odtworzenie ścieżki edukacyjnej • Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej dla dzieci i młodzieży w Gminie Malechowo ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości zagrożonych wykluczeniem • Rozwój Infrastrukturalny komunalnych terenów sportu, rekreacji i zieleni ulokowanych przy ulicy Sportowej w Darłowie • Utworzenie ścieżki przyrodniczej w miejscu dawnego ogrodu botanicznego w Sławnie • Modernizacja i remonty gminnego zasobu mieszkaniowego

Komplementarność i synergia	→ Wiązka projektów przede wszystkim realizuje cel strategii 1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury. Pośrednio przyczynia się także do osiągania celów: 2. Zielona transformacja - w zakresie zastosowania zrównoważonego podejścia do inkluzywnego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz 3. Konkurencyjna gospodarka - poprzez wpływ na kapitał społeczny niezbędny do rozwoju gospodarczego oraz będącego częścią gospodarki - celu 4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego – w sferze wzbogacenia infrastruktury i oferty kulturalnej dostępnej zarówno dla mieszkańców jak i turystów. → Wiązka projektów pozytywnie wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców OF dzięki działaniom w zakresie zwiększenia funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych m.in. centrum Sławna oraz integracji i aktywizacji społecznej, edukacji, a także dostępności i jakości usług społecznych – w tym usług opiekuńczych czy usługi door-to-door. Budowa i modernizacja infrastruktury stanowi istotny wymiar poprawy dostępności i jakości usług publicznych i rynkowych. Ważnymi elementami tworzącymi wiązkę są projekty realizowane w ramach 2 programów: Aktywni i kompetentni mieszkańcy powiatu sławieńskiego oraz Usługi społeczne na rzecz zintegrowanej społeczności powiatu sławieńskiego, których zakres i horyzont czasowy może wykraczać poza ramy Strategii ZIT OF Sławna 2030. → Powiązane merytorycznie i funkcjonalnie projekty będą generowały zmiany w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz środowiskowo-przestrzennym o zasięgu ponadgminnym. Beneficjentami efektów tych projektów będą mieszkańcy co najmniej kilku gmin. → Połączenie działań infrastrukturalnych i miękkich w różnych obszarach oddziałuje na zwiększenie dostępności i jakości usług, wzmacnia atuty OF jako miejsca zamieszkania i destynacji turystycznej z poszanowaniem środowiska naturalnego oraz wspiera lokalną gospodarkę. → Projekty będą łącznie monitorowane w celu określenia skumulowanego wpływu na dostępność i jakość usług publicznych i przestrzeni publicznej.
------------------------------------	---

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Wiązka 2. Zielona transformacja (Lista A)	PROJEKTY PODSTAWOWE FINANSOWANE W RAMACH MECHANIZMU ZIT Z FEPZ 2021-2027 - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja i zamiana sposobu ogrzewania wielorodzinnego budynku socjalnego w Darłowie - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w Sławnie - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Kompleksowa modernizacja energetyczna świetlicy w Sławsku - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej należących do gminy Darłowo - Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej Gminy Darłowo wraz z budową systemu OZE - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Malechowo wraz z budową instalacji fotowoltaicznej - Termomodernizacja Oddziału Wewnętrzny oraz Oddziału Chirurgii Szpitala Powiatowego w Sławnie. - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Postomino wraz z zastosowaniem Odnawialnych Źródeł Energii (OZE)
Wiązka 2. Zielona transformacja (Lista B)	PROJEKTY WARUNKOWE FINANSOWANE W RAMACH MECHANIZMU ZIT Z FEPZ 2021-2027 - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Kompleksowa modernizacja energetyczna Szkoły Podstawowej w Sławsku - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Termomodernizacja z częściową zmianą sposobu ogrzewania komunalnego budynku wielorodzinnego w Darłowie - Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim: Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej należących do Powiatu Sławieńskiego - Renowacja i rekonstrukcja małych zbiorników wodnych na terenie gminy Darłowo w celu poprawy retencji - Budowa ścieżki pieszo - rowerowej w uzdrowisku Dąbki na odcinku Dąbkowice - Dąbki - Stworzenie centrum przesiadkowego na terenie dworca w Sławnie
Wiązka 2. Zielona transformacja (Lista C)	PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE FINASOWANE Z FEPZ 2021-2027 I INNYCH ŹRÓDEŁ - Utworzenie Spółdzielni Energetycznej na terenie Gminy Malechowo wraz z budową instalacji fotowoltaicznych - Wzrost wykorzystania OZE oraz budowa energooszczędnej infrastruktury - Doposażenie jednostek OSP z Gminy Malechowo w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia skutecznych akcji ratowniczych - Renowacja zbiorników wodnych na terenie miasta Sławno w celu poprawy retencji oraz zagospodarowanie terenu źródłiska - Utworzenie parku miejskiego na Osiedlu Północ w Sławnie - Budowa spójnego i ściśle powiązanego z ośrodkami miejskimi (także spoza OF) systemu transportu publicznego wraz zakupem niskoemisyjnych pojazdów do transportu publicznego

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Komplementarność i synergia	→ Wiazka projektów przede wszystkim realizuje cel strategii 2. Zielona transformacja – czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na odnawialnych źródłach energii. Sprzyja także realizacji celów 1 i 3 – w zakresie poprawy jakości i dostępności do usług publicznych, w tym dostępu do energooszczędnego, energetycznie bezpieczniejszego i estetycznie odnowionego, komunalnego zasobu mieszkalnego oraz budynków użyteczności publicznej, miejsca zamieszkania cechującego się czystym powietrzem, wpływa też na kreowanie popytu na usługi lokalnych przedsiębiorstw działających w branży budowniczej i OZE oraz turystycznej. Korzystne oddziaływanie na cel 4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wiąże się szczególnie z czystym środowiskiem naturalnym, nieskażonym powietrzem. Istotną część wiązki stanowi Program Termomodernizacja budynków w powiecie sławieńskim, który był poprzedzony samodzielnymi działaniami JST działaniami w tym zakresie w okresie poprzedzającym opracowanie Strategii ZIT OF Sławna i będzie kontynuowany adekwatnie do potrzeb, także poza horyzontem tej Strategii. → Powiazania między projektami pozwalają na stopniowe i wielowymiarowe rozwiązywanie tego samego problemu związanego z poprawą efektywności energetycznej, zwiększeniem wykorzystania OZE poprzez wykonanie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, redukcji emisji CO₂, powiększenie zdolności do retencji wód i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, zwiększenie autonomii energetycznej i dostępności transportowej na OF Sławna. → Projekty będą realizowane w sposób skoordynowany przynosząc łączny synergiczny efekt ponadgminny w zakresie poprawy efektywności energetycznej, energooszczędności, neutralności klimatycznej. Rezultatem projektów będzie ich bezpośredni wpływ na poprawę jakości powietrza poprzez stosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych ukierunkowanych na redukcję zużycia energii. Wiazka projektów pozwala na rozwój sektora OZE poprzez zwiększenie ich udziału w lokalnym miksie energetycznym. Cennym uzupełnieniem będzie poprawa zagospodarowania terenów zielonych na obszarach miejskich i wiejskich tj. parki i tereny zielone. Inwestycje będą wspierały działalność gospodarczą w sektorze budowlanym i energetycznym. Projekty realizowane zgodnie z podejściem zintegrowanym będą generowały zmiany w wymiarze środowiskowo-przestrzennym, gospodarczym i społecznym o zasięgu ponadlokalnym. → Projekty będą łącznie monitorowane w celu określenia skumulowanego wpływu na zieloną transformację.

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Wiązka 3. Konkurencyjna gospodarka lokalna (Lista B)	PROJEKTY WARUNKOWE FINANSOWANE W RAMACH MECHANIZMU ZIT Z FEPZ 2021-2027 Rozwój infrastruktury przemysłowej z wykorzystaniem terenów inwestycyjnych w Sławnie
Wiązka 3. Konkurencyjna gospodarka lokalna (Lista C)	PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE FINASOWANE Z FEPZ 2021-2027 I INNYCH ŹRÓDEŁ Budowa wraz z wyposażeniem Inkubatora Przemysłowego w Sławnie
Komplementarność i synergia	→ Wiązka projektów bezpośrednio realizuje cel strategii 3. Konkurencyjna gospodarka przede wszystkim w zakresie stymulowania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i wzmacnianie profilu gospodarczego obszaru dzięki poprawie atrakcyjności inwestycyjnej i wspieraniu rozwoju działalności gospodarczej, w tym w przemyśle. Sprzyja także osiągnięciu celów: 1, 2 i 4 poprzez kreowanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości zarówno w sektorze MSP jak i przyciąganiu dużych inwestorów. Promocja zrównoważonego rozwoju pozytywnie oddziałuje na rynek pracy, aktywizację społeczno-gospodarczą oraz wzmocnienie potencjału osiedleńczego. → Projekty będą łącznie monitorowane w celu określenia skumulowanego wpływu na konkurencyjność gospodarki lokalnej, z uwzględnieniem ekonomicznych efektów realizacji pozostałych celów Strategii.

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Wiązka 4. Zrównoważona, zdywersyfikowana i atrakcyjna turystyka (Lista A)	PROJEKTY PODSTAWOWE FINANSOWANE W RAMACH MECHANIZMU ZIT Z FEPZ 2021-2027 - Centrum historii Ziemi Sławieńskiej - przebudowa i adaptacja byłego budynku przedszkola na obiekt o funkcji społeczno - kulturalnej (w tym bibliotecznej) w Darłowie - Odbudowa historycznej chaty szachulcowej przy Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie - Rozbudowa Parku Rekreacyjno-Przyrodniczego Megaloty Borkowo - Utworzenie Parku Kultury w Kosierzewie - Utworzenie Miejsca Pamięci o kombatantach wojennych oraz pierwszych osadnikach Gminy Malechowo - Otwarte plaże Gminy wiejskiej Darłowo - Poprawa dostępności plaż nadmorskich na OF poprzez ich przebudowę i dostosowanie dla osób niepełnosprawnych i usystematyzowanie oznakowania - Wzmocnienie potencjału turystyki wodnej poprzez modernizację przestrzeni rekreacyjnej nad jeziorem w Ostrowcu - Budowa Budowa strefy sportowo-rekreacyjnej w miejscowości Boleszewo oraz strefy rekreacyjnej w miejscowości Sławsko w gminie Sławno - Budowa sieci dróg rowerowych na odcinku miasto Sławno – Żukowo; - Budowa sieci dróg rowerowych na odcinkach miasto Sławno – Sławsko, miasto Sławno – Warszkowo - Budowa punktu informacji turystycznej w Jarosławcu wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego.
Wiązka 4. Zrównoważona, zdywersyfikowana i atrakcyjna turystyka (Lista B)	PROJEKTY WARUNKOWE FINANSOWANE W RAMACH MECHANIZMU ZIT Z FEPZ 2021-2027 - Prace konserwatorskie, restauratorskie przy bramach miejskich w Sławnie - Utworzenie strefy regeneracyjnej w pobliżu zabytkowego Mauzoleum Rodu von Schliffen w Sulechówku - Rozwój historycznych terenów zielonych ulokowanych w centrum Miasta Darłowo – zabytkowy park za Zespołem Szkół Morskich w Darłowie - Zagospodarowanie zabytkowego parku w m. Palczewice - Zagospodarowanie zabytkowego parku w miejscowości Postomino - Utworzenie parku uzdrowskiego w Dąbkach - Budowa kładki pieszo – rowerowej przez rzekę Grabową w Darłowie wraz z dojazdem wewnętrznym - Budowa amfiteatru na terenie uzdrowiska Dąbki - Utworzenie infrastruktury kajakowej na rzekach Wieprzy i Grabowej – budowa przystani kajakowej i przenosek w m. Kowalewice i m. Jeżyczki - Utworzenie muzeum budownictwa ryglowego na bazie chałupy saskiej w Krupach
Wiązka 4. Zrównoważona, zdywersyfikowana i atrakcyjna turystyka (Lista C)	PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE FINASOWANE Z FEPZ 2021-2027 I INNYCH ŹRÓDEŁ - Historyczne podwórza jako walor kulturowy, społeczny i turystyczny – wieloaspektowa odnowa zabytkowych przestrzeni śródmiejskich na terenie Miasta Sławno i Miasta Darłowo - Wykorzystanie potencjału „Wysokiej Góry” w Pękaninie poprzez odtworzenie ścieżki edukacyjnej - Utworzenie ścieżki przyrodniczej w miejscu dawnego ogrodu botanicznego w Sławnie - Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej dla dzieci i młodzieży w Gminie Malechowo ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości zagrożonych wykluczeniem - Rozwój Infrastrukturalny komunalnych terenów sportu, rekreacji i zieleni ulokowanych przy ulicy Sportowej w Darłowie - Przebudowa bocznego boiska piłkarskiego w Sławnie - Budowa siłowni zewnętrznej na Osiedlu Północ w Sławnie

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Komplementarność i synergia	→ Wiazka projektów przede wszystkim wspiera realizację celu 4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz cel 3. Konkurencyjna gospodarka, którego turystyka jest częścią – stymuluje rozwój przedsiębiorczości w sektorze turystycznym i innych kooperujących z nim i także szerzej wpływa na całą lokalną gospodarkę. Pośrednio wpływa także na cel 1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury poprzez wzrost dostępności i atrakcyjności przestrzeni publicznych, infrastruktury i usług związanych z kulturą i rekreacją, co zwiększa atrakcyjność osiedleńczą OF oraz cel 2. Zielona transformacja – dzięki ukierunkowaniu turystyki na zrównoważony model. → Działania w tym obszarze pozwalają na bardziej efektywną ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz lepsze wykorzystanie endogenicznego potencjału poprzez budowę i rozbudowę elementów infrastruktury, ochronę odbudowę historycznych terenów zielonych, promocję walorów kulturowo-przyrodniczych, z których korzystać mogą zarówno mieszkańcy OF jak i osoby przyjezdne. Inwestycje sprzyjają rozwojowi całorocznej oferty turystycznej, nowych produktów turystycznych i jakościowym modyfikacjom już dostępnych usług z pełniejszym wykorzystaniem endogenicznego potencjału OF Sławna. Rozbudowa lokalnych produktów turystycznych jak szlaki wodne, rowerowe, piesze, zdrowotne wzbogaca ofertę turystyczną regionu. Wiazka zwiększa dostępność oraz atrakcyjność turystyczną OF i jako miejsca zamieszkania, w którym dba się o potrzeby także osób z niepełnosprawnościami jak i miejsca umożliwiającego pracę zawodową, nieobciążoną sezonową koncentracją działalności gospodarczej. Promocja lokalnych atutów, zarówno partnerska jak i indywidualna wspomagająca całe partnerstwo, korzystnie wpłynie na rozpoznawalność powiatu jako obszaru atrakcyjnego turystycznie zarówno w regionie, kraju jak i za granicą. → Integracja wyraża się m.in. na realizacji partnerskich projektów tj. <i>Centrum historii Ziemi Sławieńskiej - przebudowa i adaptacja byłego budynku przedszkola na obiekt o funkcji społeczno - kulturalnej (w tym bibliotecznej) w Darłowie; Odbudowa historycznej chaty szachulcowej przy Zamku Książąt Pomorskich w Darłowie; Budowa sieci dróg rowerowych na odcinku m. Sławno – Żukowo; Budowa sieci dróg rowerowych na odcinkach m. Sławno – Sławsko, m. Sławno – Warszkowo</i> oraz projektach indywidualnie wdrażanych przez poszczególnych partnerów, ale w sposób zintegrowany na bazie wspólnie stworzonych koncepcji i przynoszących ponadgminne rezultaty w postaci zdywersyfikowanej i bardziej atrakcyjnej oferty turystycznej OF Sławna wykorzystującej endogeniczne zasoby. Występujące związki między projektami będą skutkowały pozytywnymi zmianami w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowo-przestrzennej o zasięgu ponadlokalnym. → Projekty będą łącznie monitorowane w celu określenia skumulowanego wpływu na zrównoważenie, zdywersyfikowanie i atrakcyjność turystyki, z uwzględnieniem osiągniętych zmian w ramach realizacji pozostałych celów Strategii.

Źródło: opracowanie własne ZMP.

6. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

6.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii

6.1.1. Forma instytucjonalizacji

Procedura została dostosowana do aktualnej formy organizacyjnej partnerstwa, tj. do formuły ZIT. Porozumienie w sprawie powołania Związku ZIT i zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego Obszaru Funkcjonalnego Sławna, służących realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zawarte zostało w dniu 03 marca 2023 r. Celem powołania Związku ZIT OF Sławna jest wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz zapewnienie partnerskiego modelu współpracy pomiędzy członkami, a także aktywne współdziałanie na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, które mogą zostać wykorzystane na finansowanie strategicznych potrzeb obszaru realizacji ZIT. Porozumienie zostało zawarte na okres programowania, negocjowania i przygotowania dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT, zgodnie z dokumentami programowymi na lata 2021-2027 właściwego ministerstwa ds. rozwoju regionalnego, a także na czas realizacji projektów w formule ZIT w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2021-2027. Rolę Lidera Związku ZIT powierzono gminie miejskiej Darłowo.

System wdrażania strategii będzie oparty o formułę zawartą w porozumieniu ZIT i będzie bazował na współpracy następujących elementów struktury: Komitet Sterujący Związku ZIT, Biuro ZIT oraz Zespół doradczy partnerów społeczno-gospodarczych.

6.1.2. System zarządzania wdrażaniem strategii

6.1.2.1. Komitet Sterujący

1. Do zadań Komitetu Sterującego Związku ZIT, pełniącego funkcję organu uchwałodawczego, należy:
 - opiniowanie projektu Strategii ZIT oraz jej zmian celem przedstawienia rekomendacji w zakresie ich przyjęcia przez Lidera Porozumienia;
 - opiniowanie innych dokumentów wymaganych w procesie przygotowania Strategii ZIT przez właściwe ministerstwo ds. rozwoju regionalnego, IZ FEdPZ oraz inne podmioty.
2. W skład Komitetu Sterującego wchodzi osoby pełniące funkcję organów wykonawczych członków związku ZIT, po jednym przedstawicielu każdej ze stron: Burmistrz Miasta Sławna, Burmistrz Miasta Darłowa, Starosta Powiatu Sławieńskiego, Wójt Gminy Sławno, Wójt Gminy Darłowo, Wójt Gminy Postomino, Wójt Gminy Malechowo.
3. Przedstawicielem strony Porozumienia w Komitecie Sterującym Związku ZIT jest osoba uprawniona do reprezentowania Stron (lub osoba posiadająca odpowiednie pełnomocnictwo).
4. Pracami Komitetu Sterującego kieruje Burmistrz Miasta Sławna, zwany dalej Przewodniczącym Komitetu Sterującego Związku ZIT, który może do pełnienia tej funkcji upoważnić zastępcę Burmistrza Miasta Sławno.
5. W posiedzeniach Komitetu Sterującego Związku ZIT w zastępstwie członków Komitetu Sterującego Związku ZIT mogą uczestniczyć inne osoby, na podstawie upoważnienia, przekazanego Przewodniczącemu Komitetu Sterującego Związku ZIT najpóźniej w dniu posiedzenia Komitetu.
6. Zadania, które należą do wyłącznej kompetencji Przewodniczącego Komitetu Sterującego Związku ZIT obejmują:
 - zwoływanie posiedzeń Komitetu Sterującego Związku ZIT z własnej inicjatywy lub na pisemny wniosek jednego z członków Komitetu;
 - kierowanie pracami Komitetu Sterującego Związku ZIT.
7. Przewodniczący Komitetu Sterującego jest upoważniony do reprezentacji członków Związku ZIT przed organami administracyjnymi wszystkich instancji we wszelkich

postępowaniach administracyjnych dotyczących wydania decyzji, uzgodnień, opinii i innych aktów związanych z procesem opracowania Strategii ZIT.

8. W przypadku nieobecności Przewodniczącego, pracami Komitetu Sterującego Związku ZIT kieruje osoba upoważniona przez Przewodniczącego Komitetu Sterującego.
9. Posiedzenia Komitetu Sterującego Związku ZIT odbywają się w zależności od potrzeb.
10. Z posiedzeń Komitetu Sterującego Związku ZIT sporządza się protokół.
11. Decyzje Komitetu Sterującego Związku ZIT są podejmowane w trybie uchwał KS, zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 1/2 składu KS ZIT. W przypadku równej ilości głosów „za” i „przeciw” decyduje głos oddany przez przedstawiciela Lidera związku ZIT.
12. Każdy członek Komitetu Sterującego Związku ZIT posiada jeden głos. Dopuszcza się głosowanie w trybie zdalnym online lub w drodze korespondencji e-mailowej.
13. Członkowie Komitetu Sterującego Związku ZIT nie otrzymują żadnych honorariów ani wynagrodzenia za udział w posiedzeniach Komitetu.
14. Komitet Sterujący Związku ZIT przejmuje zadania Rady Partnerstwa powołanej w pierwszej fazie realizacji projektu CWD+.
15. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu Sterującego Związku ZIT może określić Regulamin Komitetu Sterującego.

6.1.2.2. Biuro ZIT (B-ZIT)

1. Biuro ZIT wykonuje zadania związane z zarządzaniem ZIT zlecone przez Lidera.
2. Szczegółowe zasady funkcjonowania Biura ZIT może określić Regulamin Biura ZIT nadany przez Lidera.
3. Biuro ZIT jest usytuowane w strukturze urzędu Lidera Związku ZIT i funkcjonuje zgodnie z obowiązującym Regulaminem Organizacyjnym urzędu Lidera Związku ZIT, a Pracodawcą dla zatrudnionych pracowników Biura ZIT jest organ wykonawczy Lidera Związku ZIT.
4. Biuro ZIT przygotowuje sprawozdania z zakresu monitorowania stanu przygotowania i realizacji przedsięwzięć podstawowych zgodnie z podpisanym Porozumieniem Terytorialnym pomiędzy Zarządem Województwa Zachodniopomorskiego, pełniącym funkcję Instytucji Zarządzającej programem regionalnym Fundusze Europejskie dla

Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027 a Partnerstwem Obszaru Funkcjonalnego Sławna, które Lider Związku ZIT przekazuje Instytucji Zarządzającej.

5. Biuro ZIT opracowuje corocznie projekt budżetu Biura ZIT, zawierający prognozowane koszty zarządzania ZIT i funkcjonowania Biura ZIT w danym roku budżetowym.
6. Biuro ZIT przesyła członkom Związku ZIT projekt budżetu Biura ZIT nie później niż do dnia 5 września roku poprzedzającego rok budżetowy.
7. Uwagi do projektu budżetu Biura ZIT członkowie Związku ZIT przesyłają do Biura ZIT do dnia 15 września roku poprzedzającego rok budżetowy.
8. Budżet Biura ZIT uchwała Komitet Sterujący Związku ZIT nie później niż do dnia 5 października roku poprzedzającego rok budżetowy.

6.1.2.3. Zespół doradczy partnerów społeczno-gospodarczych (ZD)

1. Zespół Doradczy Partnerów społeczno-gospodarczych Związku ZIT OF Sławna został powołany Zarządzeniem Burmistrza Miasta Darłowo Nr EI 0050.1638.2023 z dnia 13.12.2023 r. na podstawie art. 34 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, Porozumienie z dnia 3 marca 2023 roku w sprawie powołania Związku ZIT i zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego Obszaru Funkcjonalnego Sławna, służących realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz Regulaminu Zespołu Doradczego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna przyjęty w dniu 21.03.2023 r.¹⁰⁵.
2. Zespół doradczy partnerów społeczno-gospodarczych jest ciałem opiniująco-doradczym Związku ZIT w procesach związanych z opracowaniem, realizacją, monitorowaniem i ewaluacją Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna. Zasady jego funkcjonowania określa Regulamin Zespołu Doradczego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna.

¹⁰⁵ Regulaminu Zespołu Doradczego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna. Protokół wyboru członków Zespołu Doradczego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna z dnia 6 kwietnia 2023 r.

3. Celem działania ZD ZIT OF Sławna jest zapewnienie zaangażowania społecznego w procesie planowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna.
4. Zespół Doradczy ZIT OF Sławna:
 - a) składa się z przedstawicieli mieszkańców OF Sławna, społeczeństwa obywatelskiego, reprezentowanego w szczególności przez podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji oraz działające na rzecz ochrony środowiska, gospodarki i spraw społecznych;
 - b) stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy ze Związkiem ZIT OF Sławna w sprawach dotyczących przygotowania i wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna;
 - c) umożliwia prowadzenie dyskusji mającej na celu wypracowanie wspólnego stanowiska, najkorzystniejszego z punktu widzenia interesariuszy;
 - d) uczestniczy w pracach Związku ZIT OF Sławna związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT, w tym:
 - ma możliwość inicjowania działań, kierunków oraz nowych przedsięwzięć kluczowych dla spójnego rozwoju ZIT OF Sławna, w tym poprzez udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z przygotowaniem Strategii ZIT;
 - opiniuje dokumenty przygotowywane przez ZIT OF Sławna w szczególności projekt Strategii, jej aktualizacje, raporty z monitoringu oraz ewaluacji, biorąc pod uwagę potrzebę zrównoważonego rozwoju ZIT OF Sławna, a także włączenia najszerszego grona partnerów i interesariuszy w realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna;
 - doradza w zakresie rozwiązań służących zapobieganiu dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną – na wszystkich etapach opracowania i realizacji Strategii.
5. Członków Zespołu powołuje się w drodze zaproszenia interesariuszy współpracujących ze stronami Porozumienia na etapie opracowania diagnozy

obszaru oraz spośród osób zgłoszonych w ramach otwartego naboru, zgodnie z Regulaminem Zespołu Doradczego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna.

6.1.2.4. Struktury wspierające proces wdrażania

W ramach współpracy pracowników samorządów tworzących partnerstwo, Biura ZIT i ZD oraz ewentualnie ekspertów zewnętrznych zakłada się możliwość powołania:

- **Koordinatorów Gminnych i Powiatowego** (dalej KG, KP) - wyznaczanych przez osobę pełniącą funkcję organu wykonawczego danego członka Związku ZIT, tj. Burmistrza Miasta Sławna, Burmistrza Miasta Darłowa, Wójta Gminy Darłowo, Wójta Gminy Malechowo, Wójta Gminy Postomino, Wójta Gminy Sławno, Starostę Sławieńskiego; głównym zadaniem Koordynatorów jest koordynacja procesu wdrażania Strategii ZIT OF Sławna w danej JST oraz współpraca z innymi strukturami uczestniczącymi w tym procesie;
- **Grupy Roboczej** (dalej GR), składającej się z wyznaczonych przez osoby pełniące funkcje organów wykonawczych członków Związku ZIT, tj. Burmistrza Miasta Sławna, Burmistrza Miasta Darłowa, Wójta Gminy Darłowo, Wójta Gminy Malechowo, Wójta Gminy Postomino, Wójta Gminy Sławno, Starostę Sławieńskiego. Skład Grupy Roboczej, której pracami kieruje Koordynator, uchwała Komitet Sterujący. Zadaniem GR jest współpraca w procesie wdrażania, w tym aktualizacji, Strategii ZIT OF Sławna.
- **Branżowych Zespołów Koordynacyjnych** (dalej BZK) dla realizacji kluczowych projektów oraz wzmocnienia potencjału instytucjonalnego partnerstwa, tj.:
 - BZK ds. gospodarczych – BZK G;
 - BZK ds. środowiskowo-przestrzennych – BZK ŚP;
 - BZK ds. społecznych – BZK S;
 - BZK ds. zarządzania i zdolności instytucjonalnej – BZK ZI.

6.2. Monitorowanie i ocena wdrażania

Ta część dokumentu dotyczy zaplanowania i opisanie procesu monitorowania oraz ewaluacji strategii wraz z określeniem wskaźników realizacji strategii.

6.2.1. Monitorowanie procesu wdrażania Strategii

Integralną częścią Strategii jest monitorowanie i ewaluacja efektów jej wdrażania. Sformułowanego dokumentu nie należy traktować jako dokumentu zamkniętego, który ma obowiązywać cały czas w niezmiennym kształcie, gdyż funkcjonująca jego postać została ukształtowana w określonych warunkach społecznych, ekonomicznych oraz politycznych, które są stanami dynamicznymi. Dlatego też osiągnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych oraz zewnętrznych uwarunkowań rozwoju danej jednostki, ciągłej obserwacji oraz oceny pozytywnych i negatywnych doświadczeń przy wdrażaniu Strategii, a także wdrażania programów korygujących odstępstwa od uprzednio przyjętych planów.

Monitorowanie można zdefiniować jako proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych w ramach Strategii projektów, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Monitorowanie bazuje na analizie informacji, której podstawą są wskaźniki i jest to proces współbieżny z harmonogramem.

Proces monitorowania opiera się o analizę przyrostu/ spadku wartości wyznaczonych wskaźników. Dlatego też kluczowym elementem monitorowania jest wypracowanie takich technik zbierania informacji, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Do właściwej oceny realizacji przyjętych założeń potrzebne są konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Aby proces opracowywania, monitorowania i ewaluacji dokumentu przebiegał bez problemów, a jego efekt był zgodny z

oczekiwaniami, to oprócz opracowania struktury organizacyjnej procesu niezbędne jest określenie i opisanie modelu współpracy zawierającego dokładny opis ról, funkcji i zadań poszczególnych jego członków:

Biuro ZIT (we współpracy ze strukturami uczestniczącymi w procesie wdrażania Strategii ZIT OF Sławna)

W obszarze monitoringu Biuro ZIT odpowiada za systematyczną obserwację i pomiar procesu wdrażania strategii, w tym:

- w sposób usystematyzowany gromadzi dostarczane przez Koordynatorów Gminnych i Powiatowego/Grupę Roboczą/BZK informacje o stanie realizacji projektów strategicznych – systematyka i metodyka gromadzenia danych nie jest uregulowana zapisami ZIT OF Sławna (element zarządzania niskiego poziomu) i pozostaje w gestii Biura ZIT współpracującego w tym zakresie m.in. z Koordynatorami Gminnymi i Powiatowym;
- opracowuje półroczne raporty ze stanu realizacji ZIT OF Sławna i przedstawia je do zatwierdzenia Komitetowi Sterującemu;
- na podstawie zatwierdzonych raportów półrocznych sporządza roczny raport o stanie realizacji ZIT OF Sławna i przedstawia go do zatwierdzenia Komitetowi Sterującemu;
- na podstawie rocznych raportów sporządza raport końcowy i przedstawia go do zatwierdzenia Komitetowi Sterującemu.

Komitet Sterujący:

- zatwierdza półroczne i roczne raporty o stanie realizacji Strategii ZIT OF Sławna oraz raport końcowy;
- na podstawie raportów wskazuje wprowadzenie ewentualnych zmian do Strategii ZIT OF Sławna;
- przedstawia do publicznej informacji raporty o stanie realizacji Strategii ZIT OF Sławna.

Przyjęto następujący schemat raportowania w trybie zwykłym:

Tabela 18 Schemat raportowania

Kto raportuje	Do kogo raportuje	Szczegóły
Koordynatorzy Gminni i Powiatowy/BZK (jeżeli zostaną powołane)	Biuro ZIT	Nie określa się sposobu raportowania Koordynatorów Gminnych i Powiatowego/BZK do B-ZIT – uznano, że na niskim szczeblu wdrażania Strategii ZIT zaangażowane osoby wspólnie wyznaczą sposoby komunikacji, w tym raportowania zgodnie ze specyfiką danego przedsięwzięcia.
B-ZIT	Komitety Sterujące	Półroczne i roczne raporty o prowadzonych działaniach.
Komitet Sterujący	Samorządy Partnerów	Na podstawie dostarczonych półrocznych raportów sporządza roczny raport o stanie wdrażania Strategii ZIT, który podaje się do wiadomości samorządów Partnerów. Na podstawie rocznych raportów sporządza Raport końcowy.

Źródło: opracowanie własne.

Wprowadza się także raportowanie w trybie nadzwyczajnym. Przestanką do zastosowania tego trybu jest materializacja ryzyka właściwego dla danego projektu. Struktura raportowania jest taka sama jak w przypadku trybu zwyczajnego, przy czym raportuje się ad hoc, z pominięciem terminów.

Prawidłowo przeprowadzony proces monitoringu strategicznego w oparciu o wyżej wskazany schemat postępowania powinien przynieść korzyści w postaci:

- pozyskiwania danych pozwalających dokonać oceny postępu w realizacji Strategii ZIT OF Sławna i jej wpływu na rozwój jednostki;
- efektywnej realizacji zadań zapisanych w Strategii ZIT OF Sławna;
- osiągania założonych rezultatów;
- identyfikacji ewentualnych opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji zadań i działań;
- podejmowania działań naprawczych;
- wniosków z systematycznie prowadzonego procesu monitorowania dokumentu strategicznego;
- wniosków z prowadzonego monitoringu, które mogą być również podstawą do przyjęcia założeń rozwoju strategicznego w następnym okresie.

6.2.2. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Ewaluacja jest funkcjonalnie powiązana z monitoringiem, gdyż jest on podstawowym źródłem informacji (danych wtórnych) bardzo istotnych z punktu widzenia wykonujących ewaluację Strategii ZIT OF Sławna. Efektywność i skuteczność funkcjonowania systemu monitoringu w dużej mierze determinuje jakość i rzetelność oraz koszt przeprowadzonych badań ewaluacyjnych. Terminem ewaluacja nazywa się ocenę realizacji dokumentu pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych oraz wdrażanych działań zgodnych z celami zapisanymi w dokumencie.

Głównymi obszarami ewaluacji są wyznaczone działania oraz wskaźniki. Istotą prowadzenia ewaluacji tychże obszarów jest wyciąganie wniosków z tego, jakie zadania w określonych kierunkach zadań zostały zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości.

Przy ewaluacji Strategii ZIT OF Sławna stosowane są kryteria oceny:

- trafność - w jakim stopniu cele i narzędzia odpowiadają zdiagnozowanym potrzebom i problemom OF;
- skuteczność - w jakim stopniu przyjęte cele oraz mechanizmy realizacji zostały osiągnięte;
- trwałość - ciągłości efektów, wpływ i oddziaływanie;
- efektywność - ocena relacji nakładów do osiągniętych efektów, kosztów do korzyści;
- użyteczność - w jakim stopniu Strategia realnie przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów OF.

Odpowiedzialność za ewaluację Strategii ZIT OF Sławna:

- Biuro ZIT (we współpracy z Koordynatorami Gminnymi i Powiatowym/BZK (jeżeli zostaną powołane)) – przygotowuje raport ewaluacyjny;
- Komitet Sterujący – zatwierdza i podaje do publicznej wiadomości wyniki raportu ewaluacyjnego.

W odróżnieniu od monitoringu, który jest procesem ciągłym, ewaluacja odbywa się w konkretnych punktach osi czasu. Na potrzeby oceny stopnia osiągnięcia celów strategicznych (tj. skuteczności wdrażania strategii) przyjmuje się ewaluację etapową: gdy strategia ma wyodrębnione etapy kończące się konkretnymi

rezultatami (ewaluacja mid-term w 2025 r.) oraz na zakończenie całego procesu wdrażania strategii (ewaluacja końcowa, ewaluacja ex-post w 2030 r.).

6.2.3. Wskaźniki realizacji strategii – definicje stosowane w systemie monitorowania strategii

Produktem (P) projektu jest to, co fizycznie powstało, zostało wytworzone, uzyskane lub odbyło się w ramach projektu i jest mierzalne w jednostkach fizycznych (np. wybudowany obiekt, przeprowadzone szkolenie, uzyskany status prawny, wypłacone stypendia).

Wskaźniki rezultatu strategicznego (RS) – to wskaźniki określające stopień osiągnięcia założonego celu strategicznego, oceniane w trakcie procesu ewaluacji.

Wskaźniki produktu i rezultatu przedstawiono w rozdziale 5.4.

6.2.4. Cykl aktualizacji strategii

Komitet Sterujący ZIT na podstawie wyników rocznych monitoringu lub okresowej ewaluacji Strategii ZIT OF Sławna może podjąć decyzję o modyfikacji/aktualizacji strategii w celu dostosowania jej do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym także związanych z zapewnieniem jak najszerzej partycypacji społecznej w tym procesie. Decyzja taka może być także podjęta przez KS podstawie uzasadnionego wniosku Lidera na dowolnym etapie realizacji strategii. Każda decyzja o wprowadzeniu zmian w strategii powinna określać ramowy harmonogram aktualizacji oraz tryb organizacji prac, w tym źródła ich finansowania. KS na potrzeby procesu aktualizacji Strategii ZIT OF Sławna może powołać Grupę Roboczą, jeśli nie zostanie ona powołana jako stała struktura.

Grupa Robocza przygotowuje zaktualizowane zapisy Strategii ZIT OF Sławna, współpracuje z Zespołem Doradczym w tym zakresie, jest wspierana przez Biuro ZIT.

Zakres czasowy strategii przyjmuje się na okres do 2030 r., po upływie tego terminu zostanie opracowany nowy dokument lub zaktualizowany dotychczasowy w zależności od potrzeb wynikających z endo- i egzogenicznych uwarunkowań rozwojowych OF Sławna.

7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Partycypacja społeczna stanowi podstawę społeczeństwa obywatelskiego umożliwiającą jego członkom dobrowolnie uczestniczyć w działalności publicznej. Jest ona aktywnością w ramach partnerstwa publiczno-prawnego samorządu i mieszkańców, które służy podejmowaniu decyzji i realizacji zadań samorządu na rzecz rozwoju lokalnego. Na potrzeby tej strategii partycypację społeczną zawężono do rozumienia jej jako różnych form uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji na różnych szczeblach sprawowania władzy¹⁰⁶.

W świetle prawa Unii Europejskiej, partycypacja społeczna jest prawem podstawowym. Z tego względu zostało zapewnione zaangażowanie wielu, różnych interesariuszy na wszystkich etapach procesu przygotowania i wdrażania strategii terytorialnej OF Sławna, tj.: opracowania raportu diagnostycznego, dokumentu strategicznego i jego implementacji. Bezpośrednie koresponduje to z celem czwartym programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021 – 2027.

Strategia ZIT OF Sławna jest rezultatem partycypacji w/w grup różnych formach od wymiany informacji - informowania, poprzez interakcje - konsultowanie po wywieranie wpływu – współdecydowanie¹⁰⁷.

¹⁰⁶ Por.: S. Hajduk, Partycypacja społeczna w zarządzaniu przestrzennym w kontekście planistycznym, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok 2021; J. Kotus, Position of the Polish city on the ladder of public participation: Are we going the right way?, The case of Poznan 2013; D. Harvey, Bunt miasta. Prawo do miasta i wielka rewolucja, Fundacja Bęc Zmiana, Warszawa 2012; H. Izdebski, Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności, LexisNexis, Warszawa 2011; J.J. Parysek, Gospodarka przestrzenna i rola partycypacji społecznej w procesie planowania przestrzennego, [w:] W. Ratajczak, K. Stachowiak (red.), Gospodarka przestrzenna społeczeństwu, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010; E. Brodie, E. Cowling, N. Nissen, A. Ellis Paine, V. Jochum, D. Warburton, Understanding participation: A literature review, National Council for Voluntary Organisations, London 2009; D. Długosz, J.J. Wygański, Obywatele decydują. Przewodnik po partycypacji społecznej, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa 2005; Komunikacja i partycypacja społeczna, J. Hausner (red.), Publikacja elektroniczna. Kraków 1999; T. Kaczmarek, Rola i formy uczestnictwa społeczności lokalnych w procesie zmian podziału terytorialnego, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny, Wydawnictwa Naukowe UAM, Poznań 1993.

¹⁰⁷ Bartkowski J., Tradycje partycypacji w Polsce, [w:] A. Olech (red.), Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011; D. Długosz, J.J. Wygański, op. cit..

Podstawą partycypacyjnego zarządzania było zastosowanie modelu opracowania i wdrożenia strategii ZIT OF Sławna bazującego na zaangażowaniu lokalnych samorządowców oraz przedstawicieli mieszkańców i podmiotów działających na OF Sławna, w szczególności reprezentujących

- społeczeństwo obywatelskie;
- partnerów społeczno-gospodarczych;
- podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska;
- podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego; praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych oraz równości płci i niedyskryminacji.

Rdzeń informacji niezbędnych do przeprowadzenia prac analitycznych, koncepcyjnych, planistycznych i operacyjnych w procesie opracowania i wdrożenia strategii został zgromadzony i/lub wygenerowany dzięki aktywności przedstawicieli w/w grup społecznych. Wsparcie w tym procesie zapewnił interdyscyplinarny zespół ekspertów Związku Miast Polskich.

7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

7.1.1. Partycypacja społeczna w fazie diagnostycznej

W procesie diagnostycznym zapewniono partycypację społeczną w szczególności poprzez badania ilościowe i jakościowe realizowane w formule otwartej na szeroki udział ogółu mieszkańców, w tym poszczególnych grup tj. młodzież i lokalni Liderzy. Zgłaszane przez różne grupy interesariuszy opinie, uwagi i obserwacje zostały uwzględnione w Raporcie diagnostycznym. Mieszkańcy powiatu sławieńskiego byli także informowani o działaniach diagnostycznych, będących podstawą opracowania strategii ZIT OF Sławna. Wizualizację wydarzeń oraz komunikacji z interesariuszami zawiera załącznik 2.

Badanie opinii mieszkańców gmin partnerstwa OF Sławna

Badanie opinii mieszkańców OF Sławna zrealizowano techniką ankiety elektronicznej z wykorzystaniem wystandaryzowanego kwestionariusza dostępnego w dedykowanym systemie elektronicznym ZMP, na niereprezentatywnej próbie 706 aktywnych internautów - mieszkańców gmin OF, w okresie 20 czerwca – 19 sierpnia 2022 r. W analizie uwzględniono 437 wypełnionych w całości kwestionariuszy ankietowych.

Badanie koncentrowało się kwestiach postrzegania obszaru partnerstwa jako miejsca do życia (m.in. atuty, słabości, problemy, potrzeby rozwojowe OF), korzystania z usług na terenie partnerstwa i poza nim¹⁰⁸.

Źródło: opracowanie własne.

Badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży OF Sławna

Badanie opinii uczniów przedostatnich klas szkół średnich zrealizowano techniką ankiety elektronicznej z wykorzystaniem wystandaryzowanego kwestionariusza dostępnego w dedykowanym systemie elektronicznym ZMP, na celowo dobranej próbie w terminach 09-23.06.2022 r. i 05-09.09.2022 r. W badaniu uczestniczyła młodzież z Zespołu Szkół Morskich w Darłowie, Zespołu Szkół w Sławnie oraz Zespołu Szkół Agrotechnicznych w Sławnie. Według danych ze szkół średnich, łączna liczba uczniów uczących się w przedostatnich klasach wynosiła 278 osób, w tym 221 tj. 79,5% zamieszkujących w OF. W badaniu udział wzięło łącznie 212 uczniów, w analizie uwzględniono kwestionariusze w całości uzupełnione tj. 194 (91,5%)¹⁰⁹. Badanie ankietowe koncentrowało się na kwestiach dotyczących planów życiowych, edukacyjnych i zawodowych uczniów, postaw przedsiębiorczych oraz postrzeganiem przez młodzież obszaru partnerstwa, jako miejsca do życia i rozwoju (m.in. atuty, słabości, problemy, potrzeby rozwojowe OF). Badanie przeprowadzono przy aktywnym wsparciu szkół i ich organów prowadzących.

Źródło: opracowanie własne.

Badanie opinii lokalnych Liderów OF Sławna

Badanie opinii lokalnych Liderów OF Sławna zrealizowano techniką ankiety internetowej z użyciem kwestionariusza dostarczonego respondentom e-mailem¹¹⁰ w okresie 1-15.07.2022 r. na próbie celowej o liczebności 138 respondentów (tj. 95%) ze 145 osób zaproszonych do badania przez członków partnerstwa. Kwestionariusz ankietowy wypełniło w całości 92 badanych ze 138 osób uczestniczących (tj. 66%) w badaniu. Respondenci pochodzili z 6 gmin i reprezentowali 4 sektory: 18,1% administracja, 15,9% gospodarka, 30,4% organizacje społeczne, 5,1% liderzy opinii¹¹¹. Badanie dopatrzyło informacji na temat OF Sławna z perspektywy osób posiadających status lokalnego Lidera (m.in. atuty, słabości, problemy, potrzeby rozwojowe OF), przepływu mieszkańców między gminami w celu realizacji usług oraz przedsięwzięć istotnych dla dalszego rozwoju OF.

Źródło: opracowanie własne.

Badania opinii władz samorządowych OF Sławna

¹⁰⁸ Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny wraz załącznikiem nr 4.

¹⁰⁹ Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny wraz załącznikiem nr 3.

¹¹⁰ W uzasadnionych przypadkach kwestionariusz drukowany został dostarczony respondentom.

¹¹¹ Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny wraz załącznikiem nr 2.

Badania opinii władz samorządowych na temat problemów, potencjałów i potrzeb rozwojowych OF Sławna zrealizowano techniką indywidualnych wywiadów pogłębionych z Zastępcą Burmistrza Sławna, Wójtem gminy Darłowo, Wójtem gminy Malechowo, Wójtem gminy Postomino, Wójtem gminy Sławno w dniu 26.07.2022 r. oraz z Sekretarzem Miasta Darłowo w dniu 08.08.2022 r.¹¹²

Źródło: opracowanie własne.

Badanie wymiaru instytucjonalnego partnerstwa OF Sławna

Badanie zdolności instytucjonalnej członków partnerstwa OF Sławna do sprawnej organizacji urzędu i dostarczenia mieszkańcom wysokiej jakości usług administracyjnych oraz efektywnej współpracy zrealizowano techniką ankiety internetowej z wykorzystaniem wystandaryzowanego kwestionariusza na celowo dobranej próbie - kwestionariusze wypełniło 6 uczestników partnerstwa: 2 gminy miejskie i 4 wiejskie. Badanie dostarczyło wiedzy m.in. w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi oraz potrzeb lokalowych i sprzętowych, a także rodzajów spraw administracyjnych, które można załatwić drogą korespondencyjną, elektronicznie i przez telefon, praktyki dotyczących badania poziomu satysfakcji interesantów oraz doświadczeń samorządów we wzajemnej współpracy¹¹³.

Źródło: opracowanie własne.

Badanie warunków do rozwoju przedsiębiorczości w OF Sławna

Badanie warunków rozwoju przedsiębiorczości w OF Sławna zrealizowano techniką ankiety internetowej z wykorzystaniem wystandaryzowanego kwestionariusza na celowo dobranej próbie - kwestionariusze wypełniło 6 uczestników partnerstwa: 2 gminy miejskie i 4 wiejskie.

Badanie pozwoliło na zgromadzenie informacji dotyczących działań podejmowanych przez samorządy aktywizujących rozwój przedsiębiorstw w OF, funkcjonowania systemu wsparcia rozwoju oraz zidentyfikowania jego deficytów¹¹⁴.

W odpowiedzi na wyniki badania zostały przeprowadzone dla partnerstwa OF Sławna konsultacje poświęcone kreowaniu klimatu do rozwoju przedsiębiorczości zrealizowane przez ekspertów sektorowych ZMP w dniu 10.02.2023 r. w Darłowie.

Źródło: opracowanie własne.

Badania samorządów w zakresie bilansu usług

Badania samorządów w zakresie bilansu usług pozwoliły zidentyfikować przepływy usług pomiędzy gminami oraz centra poszczególnych kategorii usług oraz ocenić powiązania funkcjonalne w OF Sławna. Stanowiły one element

¹¹² Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny.

¹¹³ Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny.

¹¹⁴ Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny.

komplementarny względem przeprowadzonych wcześniej badań ilościowych i jakościowych¹¹⁵.

Źródło: opracowanie własne.

Badania zasobów i produktów OF

Badania zasobów i produktów koncentrowało się na zidentyfikowaniu oraz ocenie posiadanych przez samorządy OF Sławna zasobów – szczególnie ze względu na ich zasięg oddziaływania oraz unikalność i dotychczasowy stopień wykorzystania – oraz produktów z uwagi na obecnie generowane przez nie społeczno-gospodarcze korzyści oraz perspektyw ich rozwoju. Narzędziem badawczym były arkusze do identyfikacji oraz rangowania zasobów i produktów partnerstwa, które dostarczyły informacji będących następnie przedmiotem konsultacji i warsztatów z członkami Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa¹¹⁶.

Źródło: opracowanie własne.

Badanie problemów rozwojowych OF Sławna

Badanie problemów rozwojowych OF Sławna pozwoliło na zidentyfikowanie kluczowych problemów obszaru partnerstwa, ich przyczyn oraz skutków niepodjęcia działań zaradczych dla poszczególnych wyzwań. Niezbędne informacje zgromadzono techniką ankiety e-mailowej, które zostały przedyskutowane z przedstawicielami Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa. Wykorzystanym narzędziem diagnostycznym było drzewo problemów. Wagi problemom i wyzwaniom w poszczególnych obszarach nadali członkowie Partnerstwa OF Sławna.

Źródło: opracowanie własne.

Komunikacja z mieszkańcami

W ramach komunikacji z mieszkańcami OF Sławna partnerzy informowali na stronach urzędów gmin i powiatu sławieńskiego oraz Facebook'a o procesie przygotowania strategii ZIT OF Sławna już na etapie prac diagnostycznych.

Źródło: opracowanie własne ZMP.

¹¹⁵ Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny wraz z załącznikiem 1.

¹¹⁶ Wyniki badania zawiera Raport diagnostyczny wraz z załącznikiem 5.

7.1.2. Partycypacja społeczna w fazie opracowania dokumentu strategicznego

Faza opracowania strategii ZIT OF Sławna także posiadała charakter partycypacyjny, tak jak cały proces. Zapewnienie udziału interesariuszy wyrażało się głównie w bezpośrednim udziale partnerów społeczno-gospodarczych w pracach warsztatowych i konsultacjach społecznych skutkujących wypracowaniem celów i kierunków działań strategii oraz projektów, mechanizmów wdrażania strategii. Bardzo ważnym elementem było powołanie Zespołu Doradczego w dniu 07.04.2023 r., który zapewnił stałe przedstawicielstwo społeczeństwa obywatelskiego w procesie opracowania dokumentu strategii terytorialnej. Zrealizowane konsultacje społeczne projektu strategii opublikowanej w Internecie umożliwiły szerokiemu gronu wpływ na jej kształt.

Warsztaty strategiczne z udziałem interesariuszy

Przedstawiciele różnych grup społecznych zostali włączeni do prac koncepcyjnych mających na celu przygotowanie strategii ZIT OF Sławna:

- warsztaty strategiczne dotyczące sektora turystyki zrealizowano w dniu 09.12.2022 r. w gminie wiejskiej Postomino, w których udział wzięli, oprócz członków Grupy Roboczej, 5 partnerów społeczno-gospodarczych¹¹⁷;
- warsztaty strategiczne dotyczące zdefiniowania celu nadrzędnego (misja partnerstwa) i generalnego (wizja OF) zrealizowano w dniu 13.12.2022 r. w gminie wiejskiej Sławno, w których udział wzięło, oprócz członków Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa;
- warsztaty strategiczne poświęcone doprecyzowaniu celów szczegółowych i kierunków działań zrealizowano w dniu 24.01.2023 r. w gminie wiejskiej Darłowo; udział w nich wzięło, oprócz członków Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa, 11 partnerów społeczno-gospodarczych¹¹⁸;
- warsztaty strategiczne dotyczące zdefiniowania problemów rozwojowych OF Sławna oraz celów szczegółowych i kierunków działań z perspektywy potrzeb młodzieży zrealizowano z młodzieżą 3 szkół ponadpodstawowych w gminach miejskiej Sławno i Darłowo w dniach 23 i 24.01.2023 r.; udział w nich wzięło łącznie 64 uczniów oraz jeden przedstawiciel powiatu sławieńskiego¹¹⁹;

¹¹⁷ Partnerzy społeczno-gospodarczy reprezentowali podmioty: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Malechowie i Fundacja „Odnowa Wsi”, Centrum Kultury i Sportu w Postominie, POC Partners Polska Sp. z o.o., Hotel Lidia Darłowo, Stowarzyszenie Przyjaciół Uzdrowiska Dąbki.

¹¹⁸ Partnerzy społeczno-gospodarczy reprezentowali podmioty: Centrum Integracji Społecznej w Rzyszczewie, Darłowskie Centrum Wolontariatu, POC Partners Polska Sp. z o.o., Fundacja Renovatio ecclesiae, PSS Społem w Sławnie, Stowarzyszenie Przyjaciół Uzdrowiska Dąbki, Bursztyn SPA&Wellness, Dom Gościnny „Poranek”, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Malechowie i Fundacja „Odnowa Wsi”, Agroturystyka Trzy Stawy Klaudia Lewczuk, Radna Gminy Sławno, Stowarzyszenie OSP.

¹¹⁹ W efekcie warsztatów DP rekomendował Partnerstwu rozważenie możliwości realizacji projektów wychodzących naprzeciw potrzebom młodzieży, szczególnie w zakresie dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz stworzenia całorocznego miejsca spotkań dla młodzieży/wypoczynku w miastach OF typu klub.

- warsztaty strategiczne poświęcone projektom zintegrowanym i opracowaniu ich koncepcji zrealizowano w dniu 10.04.2023 r. w gminie wiejskiej Darłowo; udział w nich wzięło, oprócz członków Grupy Roboczej i Rady Partnerstwa oraz pracowników Urzędów Miejskich i Urzędów Gmin odpowiedzialnych za gospodarkę przestrzenną,⁷ partnerów społeczno-gospodarczych¹²⁰.

Konsultacje eksperckie w zakresie kreowania klimatu dla przedsiębiorczości na OF Sławna z udziałem interesariuszy

W odpowiedzi na zidentyfikowane za pośrednictwem formularza Microsoft forms w dniach 8-15.11.2022 r. potrzeb szkoleniowo-konsultacyjnych przedstawicieli samorządów OF¹²¹ zostały zorganizowane konsultacje ws wspierania rozwoju przedsiębiorczości. Przeprowadzili je doradcy sektorowi Związku Miast Polskich na rzecz pracowników samorządów i mieszkańców OF Sławna w dniu 10.02.2023 r. w Darłowie. Oprócz członków Grupy Roboczej, Rady Partnerstwa wszystkich JST OF Sławna i pracowników Urzędów Miejskich i Urzędów Gmin odpowiedzialnych za relacje z przedsiębiorcami i wspieranie przedsiębiorczości, aktywnie uczestniczyło także 6 przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych. Jednym z efektów tego spotkania było rozpoczęcie dyskusji na temat realizacji projektów w partnerstwie międzysektorowym oraz deklaracja woli ze strony przedsiębiorców stworzenia platformy stałej współpracy z samorządami tworzącymi partnerstwo OF Sławna.

¹²⁰ Partnerzy społeczno-gospodarczy reprezentowali podmioty: Centrum Integracji Społecznej w Rzyszczewie, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju powiatu sławieńskiego Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości, Fundacja Renovatio ecclesiae, Dom Gościnny „Poranek”, Gospodarstwo Rolne Karvice Sp. z o.o., Radna Gminy Sławno.

¹²¹ Największe zainteresowanie samorządy OF Sławna wykazały szkoleniami z zakresu źródeł finansowania inwestycji tj. partnerstwo publiczno-prywatne, a następnie wspierania rozwoju przedsiębiorczości, planowaniem przestrzennym oraz współpracą instytucjonalną. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom zorganizowano 2 spotkania konsultacyjne z ekspertem Związku Miast Polskich z zakresu partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) w bezpośredniej formule w dniu 22.03.2023 r. oraz online w dniu 03.04.2023 r.

Otwarty nabór na pomysły projektów realizujących cel społeczny strategii ZIT OF Sławna

Dążąc do jak najpełniejszego zapewnienia partycypacji społecznej w przygotowywaniu strategii ZIT OFC Sławna uruchomiony został otwarty nabór na pomysły projektów realizujących cel społeczny strategii ZIT OF Sławna, trwający od 14 do 24.02.2023 r. W jego rezultacie odnotowano tylko 3 zgłoszenia, po weryfikacji formalnej i merytorycznej nie zaakceptowano żadnego pomysłu¹²².

Zespół Doradczy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna

Zespół Doradczy Partnerów społeczno – gospodarczych został powołany decyzją Lidera Związku ZIT w dniu 06.04.2023 r., co zostało potwierdzone Zarządzeniem Burmistrza Miasta Darłowo EI 00501638 z dnia 13.12.2023 r. w sprawie powołania Zespołu Doradczego Związku Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Obszaru Funkcjonalnego Sławna. Celem działania Zespołu Doradczego ZIT OF Sławna jest zapewnienie zaangażowania społecznego w procesie planowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna.

Zespół Doradczy jest ciałem opiniująco-doradczym Lidera Związku ZIT OF Sławna¹²³. Stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy ze Związkiem ZIT w sprawach dotyczących przygotowania i wdrażania strategii ZIT OF Sławna oraz umożliwia prowadzenie dyskusji mającej na celu wypracowanie wspólnego stanowiska, najkorzystniejszego z punktu widzenia interesariuszy. Zespół uczestniczy w pracach Związku ZIT OF Sławna związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT, w tym:

- może inicjować działania, kierunki oraz nowe przedsięwzięcia kluczowe dla spójnego rozwoju ZIT OF Sławna, w tym poprzez udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z przygotowaniem Strategii ZIT;
- opiniuje dokumenty przygotowywane przez ZIT OF Sławna w szczególności projekt Strategii, jej aktualizacje, raporty z monitoringu oraz ewaluacji,

¹²² 2 zgłoszenia nie spełniały wymogów merytorycznych naboru (nie były zgodne z zakresem tematycznym), 1 zgłoszenie to była opinia wyrażająca niezadowolenie mieszkańca z działalności Powiatowego Nadzoru Budowlanego w Sławnie. Pomysł dotyczący budowy wraz z wyposażeniem Inkubatora Przemysłowego w Sławnie stał się przedmiotem dyskusji na temat możliwości realizacji go w partnerstwie międzysektorowym.

¹²³ Zasady naboru członków oraz zasady funkcjonowania zespołu określa Regulamin Zespołu Doradczego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna.

biorąc pod uwagę potrzebę zrównoważonego rozwoju ZIT OF Sławna, a także włączenia najszerszego grona partnerów i interesariuszy w realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna;

- doradza w zakresie rozwiązań służących zapobieganiu dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną – na wszystkich etapach opracowania i realizacji strategii ZIT.

Nabór członków Zespołu Doradczego miał charakter otwarty – ogłoszenie wraz z zasadami naboru kandydatów i wyłaniania członków zostało opublikowane online z użyciem Microsoft Forms na stronach Urzędów Miejskich Sławna i Darłowa oraz Urzędów Gmin tworzących partnerstwo w dniu 21.03.2023 r., było także dostępne w siedzibie w/w instytucji¹²⁴. Zgodnie z przyjętym Regulaminem Zespołu Doradczego jego członkiem może być: osoba reprezentująca - partnerów gospodarczych i społecznych (np. przedsiębiorcy, organizacje przedsiębiorców, związki zawodowe/branżowe, izby gospodarcze, inkubatory technologiczne, ośrodki przedsiębiorczości i ośrodki szkoleniowo – doradcze); społeczeństwo obywatelskie, tj. szeroko rozumiany sektor organizacji pozarządowych, w tym także podmioty ekonomii społecznej; inne podmioty istotne z punktu widzenia działań przewidzianych w Strategii, np. administracja centralna, szkoły wyższe, instytuty badawcze; inne podmioty, na które może oddziaływać realizacja Strategii np.: podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, reprezentanci instytucji kultury i innych funkcjonujących w obszarze ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego oraz dziedzictwa naturalnego; osoba prowadząca działalność na obszarze ZIT OF Sławna (tj. obszar gmin powiatu sławieńskiego)¹²⁵. Dodatkowo kandydat musiał spełnić wymóg formalny, polegający na złożeniu do dnia 31.03.2023 r. kompletnie wypełnionego Formularza zgłoszeniowego na członka Zespołu Doradczego według podanego wzoru dostępnego wraz z Regulaminem Zespołu online oraz w Urzędach Miejskich Sławna i Darłowa oraz Urzędach Gmin partnerstwa. Kandydaci swoje zgłoszenia mogli składać w terminie 24-31.03.2023 r. w miejscu stacjonarnej dostępności formularza zgłoszeniowego i Regulaminu Zespołu tj. w siedzibach samorządów partnerstwa.

Wpłynęło 8 zgłoszeń – były to kandydatury osób, które m.in. już wcześniej współpracowały z samorządami, w tym nad strategią ZIT. Lider Związku ZIT OF

¹²⁴ Dostępność online była zapewniona na stronach: Urzędów JST partnerstwa OF Sławna, a stacjonarna w następujący sposób: w Urzędzie Miejskim w Sławnie, pok. nr 58 , w godz. 7:00 – 15:00, Urzędzie Miejskim w Darłowie w biurze obsługi interesanta, w godz. 7:00 – 15:00, Urzędzie Gminy Darłowo, pok. nr 50, w godz. 12:00 – 14:00, Urzędzie Gminy Malechowo pok. nr 105, w godz. 7:30 – 14:00, Urzędzie Gminy Postomino w biurze obsługi interesanta lub w pokoju numer 18 w godz. 8:00 – 15:00, Urzędzie Gminy Sławno pok. nr 24, w godz. 8:00 – 14:00, Starostwie Powiatowym w Sławnie pok. nr. 24 w godz. 8:00 – 14:00.

¹²⁵ Członkiem Zespołu Doradczego nie może być: osoba niepełnoletnia; osoba skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe lub wobec której sąd orzekł środek karny w postaci utraty praw publicznych.

Sławna – Miasto Darłowo – po dokonaniu formalnej i merytorycznej weryfikacji zgłoszeń kandydatów na członków Zespołu Doradczego ZIT OF Sławna 06.04.2023 r. ogłosił wyniki naboru i zadbał o szeroki dostęp do tej wiadomości tj. informacja została zamieszczona online na stronach Urzędów JST partnerstwa oraz stacjonarnie w siedzibach władz samorządowych. W skład Zespołu Doradczego weszło 8 reprezentantów społeczności lokalnej¹²⁶. Zespół Doradczy w okresie kwiecień - grudzień 2023 r. dwukrotnie opiniował projekt Strategii ZIT OF Sławna. Pierwsze spotkanie konsultacyjne odbyło się w dniu 27 kwietnia 2023 r. Przekazana przez Przewodniczącego Zespołu opinia była pozytywna, zwracała uwagę na kilka potrzeb Partnerstwa, na które dokument mógłby silniej odpowiadać w postaci projektów na rzecz celu Konkurencyjna Gospodarka dotyczących tworzenia terenów inwestycyjnych, planów zagospodarowania przestrzennego, wsparcia przedsiębiorczości i promocji gospodarczej. Rada Partnerstwa postanowiła uwzględnić w miarę możliwości zgłoszone uwagi na kolejnych etapach doprecyzowywania projektu Strategii ZIT, co znalazło na ten moment odzwierciedlenie w projektach tj. *Rozwój infrastruktury przemysłowej z wykorzystaniem terenów inwestycyjnych w Sławnie, Budowa wraz z wyposażeniem Inkubatora Przemysłowego w Sławnie, Budowa punktu informacji turystycznej w Jarosławcu wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego*. Pozostałe postulaty będą rozważane w kontekście możliwości pozyskania środków finansowych na ich realizację oraz planowanej zmiany ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Drugie spotkanie konsultacyjne odbyło się w dniu 20.10.2023 r. Przewodniczący Zespołu przekazał Partnerstwu pozytywne stanowisko w sprawie zaktualizowanego projektu Strategii ZIT OF Sławna, zwracając jednocześnie uwagę na potrzebę rozszerzenia zapisu dotyczącego *integracji z osobami z Ukrainy* i wprowadzenie zmienionego zapisu „*integracja z imigrantami, w tym z osobami z Ukrainy*” (Tabela 10). Postulat ten został zaakceptowany przez Partnerstwo, tekst projektu Strategii ZIT został zmodyfikowany. **Po przyjęciu przez Lidera Związku ZIT Strategii ZIT OF Sławna, Zespół Doradczy przedstawi oficjalne, pisemne stanowisko w sprawie Strategii, które Przewodniczący Zespołu przekaze Liderowi Związku ZIT OF Sławna. Stanowi ono obligatoryjny element procedury opiniowania Strategii ZIT przez IZ programem regionalnym FEPZ 2021-2027.**

Komunikacja z mieszkańcami

¹²⁶ W skład Zespołu Doradczego wchodzi przedstawiciele: Centrum Integracji Społecznej w Rzyszczewie; Darłowskie Centrum Wolontariatu; Fundacja Renovatio ecclesiae; Koło Gospodyń Wiejskich „Niespodzianka”; Dom Gościnny „Poranek” i Sołtys Sołectwa Wicie; PSS Społem w Sławnie; POC Partners Polska Sp. z o.o.; Gospodarstwo Rolne Karwice Sp. z o.o.

Na etapie opracowywania dokumentu strategicznego proces komunikacji z mieszkańcami OF Sławna był kontynuowany. Partnerzy informowali na stronach urzędów gmin i powiatu sławieńskiego oraz Facebook'a o kolejnych działaniach podejmowanych na rzecz przygotowania strategii ZIT OF Sławna.

7.1.2. Konsultacje społeczne projektu Strategii ZIT OF Sławna

Konsultacje społeczne stanowią wyraz partycypacyjnego modelu zarządzania rozwojem lokalnym. Z racji ich wagi zarówno prawo UE jak i krajowe ustanowiło konsultacje społeczne obligatoryjnym zadaniem władz samorządowych w sprawach istotnych dla mieszkańców. W odniesieniu do strategii ZIT reguluje to art. 34 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, który wprowadza wymóg przeprowadzenia konsultacji społecznych, gdyż sprawozdanie z ich realizacji wskazuje jako element obligatoryjny strategii ZIT¹²⁷. Jednakże nie precyzuje zasad i trybu realizacji konsultacji społecznych strategii terytorialnych, w tym ZIT¹²⁸. Zasady i tryb przeprowadzenia konsultacji społecznych w wypadkach przewidzianych prawem oraz w innych sprawach ważnych dla JST określone są w uchwałach rad gmin lub powiatów, podejmowanych na mocy w odpowiednio: ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i ustawy z 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Konsultacje społeczne projektu Strategii ZIT OF Sławna zostały przeprowadzone zgodnie z poniższymi aktami prawa miejscowego:

- UCHWAŁA NR V.32.2015 RADY GMINY DARŁOWO z dnia 27 lutego 2015 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Darłowo;
- UCHWAŁA NR XXI/182/2016 RADY GMINY SŁAWNÓ z dnia 29 kwietnia 2016 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Sławno;
- UCHWAŁA NR XXVII/230/2017 RADY GMINY MALECHOWO z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Malechowo;

¹²⁷ Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

¹²⁸ Ogólne zasady prowadzenia konsultacji społecznych projektu strategii rozwoju ponadlokalnego określa ustawa z dnia 06.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, analogicznych reedukacji dla projektów strategii ZIT nie ma.

- UCHWAŁA NR XL/331/21 RADY GMINY POSTOMINO z dnia 24 listopada 2021 r. zmieniająca Uchwałę Nr VIII/78/07 Rady Gminy Postomino z dnia 27 czerwca 2007 r. w sprawie przejęcia procedury konsultacji społecznych na terenie Gminy Postomino;
- UCHWAŁA Nr LV/341/2023 RADY MIEJSKIEJ W SŁAWNIE z dnia 30 sierpnia 2023 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Sławno;
- UCHWAŁA NR LXVI/558/2023 RADY MIEJSKIEJ W DARŁOWIE z dnia 30 sierpnia 2023 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Miasto Darłowo;
- UCHWAŁA NR XLII/VI/351/23 RADY POWIATU W SŁAWNIE z dnia 31 sierpnia 2023 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Powiatu Sławieńskiego.

Na podstawie wskazanych uchwał Partnerstwo opracowało Ramowy Plan Konsultacji Społecznych projektu Strategii ZIT OF Sławna.

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt dokumentu Strategii Zintegrowane Inwestycje Terytorialne dla Obszaru Funkcjonalnego Sławna do 2030 roku (stan na dzień 13.09.2023 r.), przyjęty przez Komitet Sterujący Związku ZIT w dniu 15.09.2023 r.

Celem konsultacji społecznych było zapewnienie udziału społeczności lokalnej w procesie przygotowywania Strategii ZIT OF Sławna oraz zebranie opinii i uwag mieszkańców JST zamieszkujących obszar funkcjonalny do projektu dokumentu.

Uczestnikami konsultacji społecznych były/li Mieszkanki i Mieszkańcy jednostek samorządu terytorialnego tworzących Obszar Funkcjonalny Sławna.

Czas trwania konsultacji społecznych - 35 dni - w okresie 12.10.2023 r. – 15.11.2023 r.

Proces został uruchomiony po upływie 14 dni od dnia publikacji ogłoszenia o konsultacjach społecznych projektu dokumentu na stronach internetowych JST tworzących OF Sławna, Biuletynie Informacji Publicznej poszczególnych samorządów i tablicach informacyjnych w Urzędach JST OF, zgodnie z Zarządzeniami Burmistrza Miasta Darowo¹²⁹, Burmistrza Miasta Sławno¹³⁰, Wojta Gminy

¹²⁹ Zarządzenie Burmistrza Miasta Darłowo Nr EI.0050.1566a.2023 z dnia 22 września 2023 r.

¹³⁰ Zarządzenie Burmistrz Miasta Sławno Nr 222/2023 z dnia 26 września 2023 r.

Darłowo¹³¹, Wójta Gminy Malechowo¹³², Wójta Gminy Postomino¹³³, Wójta Gminy Sławno¹³⁴ oraz Starosty Sławieńskiego¹³⁵.

Przebieg i formy konsultacji społecznych:

Możliwość zapoznania się z treścią projektu Strategii ZIT OF Sławna została zapewniona poprzez:

- dostęp do dokumentu w wersji elektronicznej opublikowanego na stronach Urzędów Miejskich w Darłowie i Sławnie, Urzędów Gmin: Darłowo, Malechowo, Postomino, Sławno oraz Starostwa Powiatowego,
- dostęp do dokumentu w wersji drukowanej we wskazanych miejscach w Urzędach Miejskich w Darłowie i Sławnie, Urzędach Gmin: Darłowo, Malechowo, Postomino, Sławno oraz Starostwa Powiatowego w Sławnie.
- prezentację dokumentu w trakcie spotkań konsultacyjnych.

Uwagi, postulaty, opinie, pytania można było składać:

1. Uczestnicząc w otwartym, protokołowanym spotkaniu konsultacyjnym z Mieszkankami i Mieszkańcami JST tworzących OF Sławna.
2. Wypełniając Formularz zgłaszania uwag w wersji elektronicznej dostępny w terminie trwania konsultacji społecznych na stronach internetowych Urzędów Miast Darłowo i Sławno, Urzędów Gmin Darłowo, Malechowo, Postomino i Sławno oraz Starostwa Powiatowego w Sławnie i Biuletynie Informacji Publicznej samorządów. Formularz zgłaszania uwag w wersji elektronicznej można było wysłać elektronicznie za pośrednictwem dedykowanego linku lub na wskazany adres poczty elektronicznej lub adres skrzynki e-PUAP.
3. Wypełniając Formularz zgłaszania uwag w wersji drukowanej dostępny w terminie trwania konsultacji społecznych w wyznaczonych miejscach w Urzędach Miejskich w Darłowie i Sławnie, Urzędach Gmin: Darłowo, Malechowo, Postomino i Sławno oraz Starostwa Powiatowego w Sławnie. Formularz zgłaszania uwag w wersji drukowanej należało dostarczyć osobiście do właściwego Urzędu JST lub wysłać na wskazany adres z dopiskiem „ZIT.12.10.-15.11.2023”.

W konsultacjach społecznych projektu Strategii ZIT OF Sławna, tj. od dnia 12.10.2023 r. do dnia 15.11.2023 r., udział wzięło łącznie 42 osoby zamieszkujące OF Sławna, w tym 42 w

¹³¹ Zarządzenie Wójta Gminy Darłowo Nr KW.0050.103.2023 z dnia 26 września 2023 r.

¹³² Zarządzenie Wójta Gminy Malechowo Nr 558/2023 z dnia 27 września 2023 r.

¹³³ Zarządzenie Wójta Gminy Postomino Nr 201/2023 z dnia 26 września 2023 r.

¹³⁴ Zarządzenie Wójta Gminy Sławno Nr 107/2023 z dnia 27 września 2023 r.

¹³⁵ Zarządzenie Starosty Sławieńskiego Nr 45/2023 z dnia 27 września 2023 r.

spotkaniach konsultacyjnych i 1 osoba skorzystała z pośredniej formy uczestnictwa, wysyłając Formularz uwag do projektu dokumentu.

Odbyły się 4 spotkania konsultacyjne Mieszkankami i Mieszkańcami:

- gminy wiejskiej Postominio, które odbyło się dnia 19.10.2023 r. godz. 13.30 w Urzędzie Gminy Postomino;
- gminy wiejskiej Malechowo, które odbyło się dnia 19.10.2023 r. o godzinie 16.00 w Świetlicy Kultury w Malechowie;
- gminy miejskiej i wiejskiej Darłowo, które odbyło się dnia 20.10.2023 r. o godzinie 12.00 w Darłowskim Centrum Wolontariatu w Darłowie;
- gminy miejskiej i wiejskiej Sławno, Powiatu Sławieńskiego, które odbyło się dnia 20.10.2023 r., godz. 15 00, w Urzędzie Miejskim w Sławnie;

oraz wpłynął 1 Formularz zgłaszania uwag.

Skalę oraz strukturę uczestników konsultacji społecznych oraz zgłoszone uwagi przedstawia Tabela 21.

Tabela 19 Wyniki konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT OF Sławna

JST	GM Darłowo	GW Darłowo	GW Malechowo	GW Postomino	GM Sławno	GW Sławno	Powiat Sławieński
Spotkania konsultacyjne							
Liczba uczestników	6	6	6	10	14		
Zgłoszone uwagi wraz z uzasadnieniem	brak	brak	brak	brak	brak		
Stanowisko względem uwagi	-	-	-	-	-		
Przesłane Formularze zgłaszania uwag							
Liczba formularzy	0	0	0	0	0	1	0
Zgłoszone uwagi wraz z uzasadnieniem	brak	brak	brak	brak	brak	Uwaga nr 1 do Ryc. nr 23	brak
						Uwaga nr 2 do Ryc. nr 23	
Stanowisko względem uwag	-	-	-	-	-	Uwaga nr 1. - zaakceptowana	-
						Uwaga nr 2 - zaakceptowana	

Źródło: opracowanie własne.

Do gminy wiejskiej Sławno wpłynęły 2 uwagi, przekazane na jednym formularzu:

- treść uwagi nr 1 do Ryc. nr 23: „Zmiana głównego korytarza rowerowego: - usunięcie odcinka wskazanego, jako korytarz rowerowy z Ostrowca do Żukowa; - usunięcie odcinka wskazanego, jako korytarz rowerowy w okolicach Żukowa (zgodnie z załącznikiem); - naniesienie na mapę dodatkowego odcinka głównego korytarza rowerowego przez Kwasowo-Ostrowiec-Lejkowo”. Uzasadnienie uwagi: „Zaproponowany przebieg koncepcji głównych korytarzy rowerowych nie jest spójny z Budową sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniopomorskiego”.
- treść uwagi nr 2 do Ryc. nr 23: „Na mapie nie wskazano wszystkich istotnych kierunków powiazań dla publicznego transportu: - do mapy dodanie odcinka drogi krajowej nr 6 w stronę Słupska; - dodanie drogi powiatowej do miejscowości Wrześnica od strony drogi krajowej nr 6; - dodanie na mapie miejscowości Warszkowo; - dodanie drogi wojewódzkiej w kierunku miejscowości Tychowo i samej miejscowości Tychowo; - dodanie drogi powiatowej do miejscowości Żukowo; - dodanie dróg powiatowych do miejscowości Janiewice oraz samej miejscowości; dodanie drogi powiatowej przez Stary Kraków do miejscowości Karlino; - dodanie miejscowości Stary Kraków”. Uzasadnienie uwagi: „Wskazana koncepcja całkowicie z transportu publicznego wschodnią i południową część Gminy Sławno. Droga krajowa nr 6 jest kluczowa dla transportu publicznego w kierunku największych miejscowości Gminy Sławno tj. Warszkowo, Wrześnica, Tychowo (dodatkowo droga wojewódzka). Nie uwzględniono części południowej Gminy Sławno t. drogi powiatowej do Żukowa oraz dróg powiatowych do Janiewic. Na mapie nie uwzględniono największych miejscowości Gminy Sławno tj. Warszkowo i Wrześnica. Nie uwzględniona została droga powiatowa ze Sławna do Jarosławca przez Stary Kraków-Karlino. Jest to jedna z najczęściej wykorzystywanych dróg publicznych przez turystów, którzy mogliby wykorzystywać transport publiczny.”.

Obie uwagi zostały w całości uwzględnione, członkowie Związku ZIT zdecydowali o wprowadzeniu stosownych korekt do Ryc. nr 23.

Sprawozdania z konsultacji społecznych przeprowadzonych przez poszczególne JST tworzące OF Sławna zostały opublikowane zgodnie z ich uchwałami w sprawie konsultacji społecznych w ciągu 30 dni tj. do dnia 15.12.2023 r.

Sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT OF Sławna dla całego Partnerstwa OF wraz ze Sprawozdaniami poszczególnych JST stanowią odrębne dokumenty.

7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii i oceny jej efektów

Stała i szeroka partycypacja społeczna w zarządzaniu procesami rozwoju na poziomie lokalnym stanowi kluczowe element ich kształtowania. Z tego względu również na etapie wdrażania i ewaluacji strategii przewidziano następujące formy zaangażowania społeczności lokalnej OF Sławna, zapewniające jej ciągłość i efektywność:

- Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych ZIT OF Sławna – zgodnie z §9 Porozumienia w sprawie powołania Związku ZIT i zasad współpracy jednostek samorządu terytorialnego Obszaru Funkcjonalnego Sławna, służących realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz regulaminem Zespołu Doradczego, uczestniczy w całym procesie przygotowania i realizacji strategii ZIT, w tym opiniuje efekty jej wdrażania oraz proponuje, opiniuje możliwe inicjatywy i kierunki rozwoju OF Sławna, a także doradza w rozwiązaniach służących zapobieganiu wszelkiej dyskryminacji i innych, ważnych z punktu widzenia interesu społecznego;
- konsultacje społeczne – organizowane w celu poznania opinii mieszkańców na temat efektów wdrażania strategii ZIT oraz zidentyfikowania niezbędnych kierunków modyfikacji dokumentu strategicznego, uwzględniających m.in. zmiany zachodzących zjawisk społeczno-gospodarczych i jakości życia na obszarze partnerstwa, w formie online i stacjonarnej nie rzadziej niż co 3 lata w powiązaniu z ewaluacją strategii realizowaną zgodnie z zasadami wdrażania strategii zawartymi w rozdziale 6.;
- sondażowe badania opinii społeczności lokalnej – w okresie ewaluacji strategii ZIT - nie rzadziej niż co 3 lata - zgodnie z zasadami wdrażania strategii zawartymi w rozdziale 6., samorzady OF Sławna zrealizują badania sondażowe online i tradycyjnie w celu poznaania opinii mieszkańców w zakresie efektów realizacji strategii oraz zidentyfikowania niezbędnych kierunków jej modyfikacji, uwzględniających m.in. zmiany zachodzących zjawisk społeczno-gospodarczych i jakości życia na obszarze partnerstwa;
- Lokalne Forum Społeczno-Gospodarczego Rozwoju – platforma ułatwiająca szeroki dialog i współpracę na linii samorząd – interesariusze w zakresie wdrażania i oceny strategii ZIT oraz podejmowania innych inicjatyw o znaczeniu strategicznym, umożliwiającą zaangażowanie społeczne wielu, różnym grupom interesariuszy na różnych poziomach zarządzania lokalnym rozwojem¹³⁶; Forum będzie organizaowane wspólnie przez JST tworzące

¹³⁶ Idea wspierająca realizację koncepcji multilevel-governenece.

partnerstwo OF Sławna nie rzadziej niż raz na 3 lata, co najmniej przez okres obowiązywania strategii ZIT;

- Systematyczne informowanie społeczności lokalnej w mediach elektronicznych i tradycyjnych na temat rezultatów implementacji strategii ZIT oraz zmian wprowadzanych do strategii wraz z ich uzasadnieniem.

8. Źródła finansowania

Realizacja projektów strategicznych, w tym zintegrowanych, ze względu na ich zakres, złożoność instytucjonalną i rzeczową oraz skalę oddziaływania, wymagać będzie znacznych nakładów finansowych. Szacowane koszty (nakłady inwestycyjne) przekraczają możliwości finansowe partnerskich samorządów. Ze względu na ograniczone własne środki finansowe, konieczne jest przyjęcie modelu współfinansowania projektów środkami zewnętrznymi.

Kluczowymi źródłami finansowania strategii będą instrumenty funkcjonujące w ramach różnych polityk UE. Najważniejszą rolę odegrają tu **Polityka Spójności UE oraz Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności w ramach Europejskiego Planu Odbudowy, a także Wspólna Polityka Rybołówstwa i Wspólna Polityka Rolna**. Przy realizacji strategii możliwe będzie wykorzystanie głównie środków **EFRR, EFS+ oraz EFMRA**.

Partnerstwo działając w formule ZIT będzie w szczególności korzystać z programu **Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego. Na ZIT Obszaru Funkcjonalnego Sławna zaplanowano alokację w wysokości 11,4 mln EUR**.

Tabela 20 Alokacja OF Sławna z FEPZ 2021-2027

FEPZ	Alokacja OF Sławna	Udział EFRR, EFS+ [%]	W tym CP 2 EFRR [EUR]	W tym CP 5 EFRR [EUR]	W tym CP 4 EFS+ [EUR]
EFRR	11 399 602,62 [EUR]	80,67	3 316 579,73	5 879 099,72	
EFS+		19,33	-	-	2 203 923,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie FEPZ 2021-2027.

Oprócz w/w źródeł finansowania jako źródła finansowania strategii należy brać pod uwagę także **środki budżetu państwa** (np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Program Inwestycji Strategicznych, środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, etc.), **środki budżetu województwa zachodniopomorskiego; funduszy prywatnych** (rozumianych również jako wkład prywatny wnoszony w partnerstwo publiczno-prywatne), **własnych zasobów finansowych partnerów** (rozumianych jako

środki zabezpieczone w budżetach poszczególnych partnerskich jednostek samorządowych), a także **kredytów, pożyczek i innych instrumentów zwrotnych np. obligacji komunalnych.**

Tabela 21 Potencjalne źródła finansowania działań

Cel (CS)	Źródła finansowania
CS1. Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury	FEPZ, KPO, środki własne
CS2. Zielona transformacja	FEPZ, KPO, środki krajowe (np. NFOŚiGW/ WFOŚiGW), środki własne, PPP ¹³⁷
CS3. Konkurencyjna gospodarka	FEZP, KPO, środki własne, inwestycje prywatne
CS4. Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	FEZP, środki własne, inwestycje prywatne

Źródło: opracowanie własne.

Na potrzeby diagnozy potencjału finansowego partnerstwa zwrócono uwagę na zdolność poszczególnych partnerów (JST) do spłaty i obsługi nowych zobowiązań, tj. nowego długu, który dotychczas nie był planowany, a jego zaciągnięcie może być niezbędne do realizacji projektów. Analizie poddano poziom wydatków majątkowych z wyłączeniem wydatków majątkowych, które zostały zaplanowane w wieloletnich prognozach finansowych, jako wydatki wieloletnie (tj. ujmowanych w załączniku przedsięwzięć do WPF) oraz poziom nadwyżki operacyjnej netto. Wskazane informacje pozwalają na określenie zdolności poszczególnych partnerów (JST) do realizacji projektów wynikających ze strategii. Do celów analitycznych jako ostatni rok prognozy (WPF) przyjęto 2030 r. Analizy dokonano na podstawie złożonych projektów WPF na 2023 r.

Całkowity prognozowany potencjał finansowy partnerstwa w latach 2023-2030 przedstawia poniższa tabela. Około 202,6 mln zł dotyczy zdolności do spłaty i obsługi nowego długu. Łączna kwota wydatków majątkowych, która nie została podzielona na wieloletnie zadania inwestycyjne wynosi około 234,3 mln zł. Natomiast prognozowana skumulowana nadwyżka operacyjna netto osiągnie poziom 98,3 mln zł.

¹³⁷ Przykładowa analiza możliwości sfinansowania projektu w ramach PPP została przedstawiona w Załączniku 3.

Tabela 22 Potencjał finansowy partnerstwa OF Sławna

Nazwa JST	Dane	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane
POWIAT SŁAWIEŃSKI	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	3 803 059,43	2 752 095,73	2 337 038,10	2 280 459,29	1 860 074,47	716 551,18	1 035 046,10	1 589 905,74	16 374 230,04
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	9 121 438,00	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	15 121 438,00
	Wynik operacyjny netto	-4 779 050,00	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 220 950,00
GM DARŁOWO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	11 699 347,56	14 303 715,23	16 625 780,00	2 441 740,00					45 070 582,79
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	3 831 901,00	20 921 783,00	25 900 000,00	20 900 000,00					71 553 684,00
	Wynik operacyjny netto	-8 107 046,77	13 693 600,00	17 900 000,00	15 900 000,00					39 386 553,23
GM SŁAWNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 197 624,61	4 235 220,28	3 597 050,60	798 223,55	1 244 069,69	1 460 910,42	1 103 049,28	1 123 006,18	18 759 154,61
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 117 090,00	1 636 456,00	2 117 185,00	2 726 029,00	3 364 045,00	4 032 325,00	4 532 001,00	4 864 242,00	24 389 373,00
	Wynik operacyjny netto	-3 776 895,39	836 456,00	1 117 185,00	1 726 029,00	2 364 045,00	3 032 325,00	3 532 001,00	3 864 242,00	12 695 387,61
GW DARŁOWO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	13 213 611,31	8 012 627,59	7 584 427,92	3 347 279,70	3 789 270,74	4 340 177,57			40 287 394,83
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	5 865 721,28	85 639,73	10 625 000,00	9 650 000,00	10 650 000,00	10 400 000,00			47 276 361,01
	Wynik operacyjny netto	-957 337,73	125 57 687,18	2 650 000,00	3 650 000,00	3 400 000,00				8 925 349,45
GW MALECHOWO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	3 025 871,06	2 693 095,00	2 335 506,00	1 805 697,00	1 562 454,00	1 661 550,00	1 486 680,00	982 009,00	15 552 862,06
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	52 033,32	999 500,00	1 016 000,00	1 263 000,00	1 512 000,00	1 454 000,00	1 576 000,00	1 489 000,00	9 361 533,32
	Wynik operacyjny netto	-2 028 511,77	949 500,00	996 000,00	1 243 000,00	1 502 000,00	1 444 000,00	1 566 000,00	1 479 000,00	7 150 988,23
Nazwa JST	Dane	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane

GW POSTOMINO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	9 995 817,07	9 445 751,80	8 436 695,79	5 523 152,86	3 910 106,37	2 853 458,82	2 685 007,77	877 987,33	43 727 977,81
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	14 820 110,00	505 072,00	17 345,00	997 545,00	2 726 710,00	703 876,00	2 832 888,86	2 446 710,00	25 050 256,86
	Wynik operacyjny netto	-2 600 875,00	-1 014 818,00	126 833,00	931 710,00	1 211 710,00	731 710,00	1 317 888,86	931 710,00	1 635 868,86
GW SŁAWNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	3 143 119,30	1 958 607,00	2 440 809,00	1 734 400,00	2 557 416,00	2 947 944,00	3 785 952,00	4 317 309,56	22 885 556,86
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	9 560 500,00	4 000 000,00	4 000 000,00	4 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	41 560 500,00
	Wynik operacyjny netto	-3 965 370,44	3 880 000,00	3 900 000,00	3 900 000,00	4 900 000,00	4 900 000,00	4 900 000,00	4 900 000,00	27 314 629,56
OF SŁAWNA	Razem: Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	50 078 450,34	43 401 112,63	43 357 307,41	17 930 952,40	14 923 391,27	13 980 591,99	10 095 735,15	8 890 217,81	202 657 759,00
	Razem: Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	44 368 793,60	28 148 450,73	44 675 530,00	40 536 574,00	24 252 755,00	22 590 201,00	14 940 889,86	14 799 952,00	234 313 146,19
	Razem: Wynik operacyjny netto	-26 215 087,10	18 402 425,18	25 165 018,00	27 350 739,00	14 627 755,00	14 508 035,00	12 315 889,86	12 174 952,00	98 329 726,94

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektów WPF na 2023 r., dane Ministerstwa Finansów Ministerstwo Finansów,
<https://www.gov.pl/web/finanse/wieloletnia-prognoza-finansowa>.

9. Wykazy i spisy

9.1. Spis rycin

Ryc. 1 Położenie geograficzne OF Sławna	16
Ryc. 2 Klasy pokrycia terenu w OF Sławna	17
Ryc. 3 Delimitacja obszarów problemowych w Polsce według typów gmin	19
Ryc. 4 Typologia genetyczna obszarów problemowych w Polsce według typów gmin.....	20
Ryc. 5 Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa zachodniopomorskiego	22
Ryc. 6 Liczba osób dojeżdżających z gmin OF Sławna do pracy do ośrodka centralnego na 100 osób w wieku produkcyjnym	23
Ryc. 7 Dynamika zmian liczby ludności na OF Sławna w latach 2010 – 2021	26
Ryc. 8 Gminy o ubytku ludności powyżej 10% do 2030 r.....	27
Ryc. 9 Gminy o ubytku ludności powyżej 5% do 2030 r.....	28
Ryc. 10 Współczynnik przyrostu naturalnego w gminach w 2030 r.	28
Ryc. 11 Saldo migracji (wewnętrznych i zagranicznych) w gminach w 2030 r.....	29
Ryc. 12 Gminy, w których odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej przekroczy 20% w 2030 r.	29
Ryc. 13 Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Sławnem a wybranymi większymi miastami.....	49
Ryc. 14 Dostępność czasowa Sławna i wybranych miast w otoczeniu OF Sławna	50
Ryc. 15 Formy ochrony przyrody w OF Sławna	52
Ryc. 16 Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności	96
Ryc. 17 Partnerstwo OF Sławna – Struktura sieci osadniczej.....	97
Ryc. 18 Partnerstwo OF Sławna – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych	99
Ryc. 19 Partnerstwo OF Sławna – Zabytki i krajobraz kulturowy.....	101
Ryc. 20 Partnerstwo OF Sławna – Transport i komunikacja.....	104
Ryc. 21 Partnerstwo OF Sławna – Infrastruktura techniczna i OZE.....	107

Ryc. 22	Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze partnerstwa OF Sławna do 2041 r.	113
Ryc. 23	Koncepcja głównych powiązań transportu publicznego w powiecie sławieńskim ...	120
Ryc. 24	Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania ...	123
Ryc. 25	OSI – Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym	126
Ryc. 26.	OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa OF Sławna: OSI I, II, III.	135
Ryc. 27	Przykłady komunikacji ze społecznością lokalną w procesie przygotowywania strategii ZIT OF Sławna.....	206

9.2. Spis tabel

Tabela 1	Silne i słabe strony OF Sławna	61
Tabela 2	Szanse i zagrożenia dla rozwoju OF Sławna.....	62
Tabela 3	Potrzeby rozwojowe OF Sławna	63
Tabela 4	Kluczowe zasoby i produkty OF Sławna	67
Tabela 5	Potencjały OF Sławna.....	68
Tabela 6	Funkcje wiodące gmin OF Sławna, zgodnie z klasyfikacją P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego	70
Tabela 7	Cele szczegółowe strategii ZIT OF Sławna.....	81
Tabela 8	Tabela integracji celów szczegółowych strategii ZIT.....	84
Tabela 9	Matryca integracji celów strategicznych strategii OF Sławna z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 i Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030, Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027	85
Tabela 10	Działania i kierunki działań przewidziane na rzecz realizacji poszczególnych celów szczegółowych strategii ZIT OF Sławna	88
Tabela 11	Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki	94
Tabela 12	Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze partnerstwa OF Sławna do 2041 r.....	113
Tabela 13	OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin partnerstwa OF Sławna wskazane w PZPWZ	129

Tabela 15	Lista projektów część A - przedsięwzięcia podstawowe realizujące cele strategii ZIT OF Sławna możliwe do sfinansowania z FEPZ 2021-2027 w ramach mechanizmu ZIT	144
Tabela 16	Lista projektów część B – przedsięwzięcia warunkowe realizujące cele strategii ZIT możliwe do sfinansowania z FEPZ 2021-2027.....	147
Tabela 17	Lista projektów część C – przedsięwzięcia uzupełniające realizujące cele strategii ZIT możliwe do sfinansowania z FEPZ 2021-2027 i innych źródeł.....	149
Tabela 18	Wiązki projektów i opisy powiązań między projektami planowane do sfinansowania z FEPZ 2021-2027	153
Tabela 20	Schemat raportowania.....	169
Tabela 21	Wyniki konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT OF Sławna.....	186
Tabela 22	Alokacja OF Sławna z FEPZ 2021-2027	191
Tabela 23	Potencjalne źródła finansowania działań.....	192
Tabela 24	Potencjał finansowy partnerstwa OF Sławna	193

10. Załączniki

Załącznik 1. Profil statystyczny Partnerstwa Obszaru Funkcjonalnego Sławna

Tabela 1. Profil demograficzny OF Sławna

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016/2020 [%]	Zmiana 2017/2021 [%]
Ludność ogółem ¹³⁸	57 033	56 764	55 777	53 786	-2,2	- 5,2
Przyrost naturalny	-53	-18	-248	-369	-367,9	- 1950
Saldo migracji ¹³⁹	-211	-246	-159	-165	-24,6	- 67,1
Rzeczywisty ruch naturalny ¹⁴⁰	-264	-264	-407	-534	-54,2	-102,3
Ludność w wieku produkcyjnym	35823	35230	32335	31760	-9,7	-9,8
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia)	10552	10447	9892	9762	-6,3	-6,6
Ludność w wieku poprodukcyjnym	10658	11087	12129	12264	13,8	10,6

¹³⁸ W latach 2017-2021 we wszystkich gminach zmniejszyła się liczba ludności. Największy ubytek populacji odnotowały kolejno GM Darłowo tj. o - 7,4% (spadek z 13 924 osób w 2017 r. do 12 893 osób w 2021 r.), następnie GW Darłowo tj. o - 5,2% (spadek z 7 987 osób w 2017 r. do 7 573 osób w 2021 r.), GW Sławno tj. o - 5,1% (spadek z 8 920 osób w 2017 r. do 8 461 osób w 2021 r.), GW Malechowo tj. o - 5,1% (spadek z 6 383 osób w 2017 r. do 6 060 osób w 2021 r.), GM Sławno tj. o - 4,7% (spadek z 12 590 osób w 2017 r. do 12 002 osób w 2021 r.) i GW Postomino tj. o - 2,3% (spadek z 6 960 osób w 2017 r. do 6 797 osób w 2021 r.). Malejąca liczebność mieszkańców powiatu sławieńskiego znalazła odzwierciedlenie w zmianach gęstości zaludnienia, ale są one nieznacznie zróżnicowane w przypadku poszczególnych JST. Na obszarze partnerstwa gęstość zaludnienia w 2021 r. w porównaniu do 2017 r. zmniejszyła się o 3,7% (z 54 do 52 osób/km²). W tym okresie gęstość zaludnienia najbardziej spadła w GM i GW Darłowo (odpowiednio o 7,4%, z 689 do 638 osób/km² i o 6,7%, z 30 do 28 osób/km²), następnie GM Sławno (o 4,7%, z 795 do 758 osób/km²), GW Malechowo (o 3,6%, z 28 do 27 osób/km²), GW Postomino i Sławno (o 3,2%, z 31 do 30 osób/km²). W badanym okresie nie zaszły istotne zmiany w strukturze populacji obszaru partnerstwa pod względem płci. W 2017 r. kobiety stanowiły 50,9%, mężczyźni 49,1%. W 2021 r. udział kobiet wzrósł do 51,1%, a mężczyzn spadł do 48,9%. Warto obserwować zmiany w różnicy między liczbą kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach wiekowych. W przedziale wiekowym 10-30 lat występuje nadwyżka mężczyzn nad kobietami, która pogłębia się w okresie rozrodczym (w 2021 r. różnica ta w przedziale wiekowym 25-29 lat wynosiła 3%), jej dynamika zaczyna słabnąć od 31 roku życia.

¹³⁹ Oprócz migracji zagranicznych, istotny wpływ na niedobory siły roboczej, w szczególności wykwalifikowanych pracowników różnych branż w OF Sławna, będą miały migracje krajowe związane z wyjazdami w poszukiwaniu zatrudnienia do większych miast w sąsiedztwie tj. Słupsk, Gdańsk, Koszalin, które będą zasysały brakujących im pracowników.

¹⁴⁰ Jest to łączny efekt przyrostu naturalnego i migracji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, <https://stat.gov.pl/>, Monitor Rozwoju Lokalnego, <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Tabela 2. Sytuacja w zakresie usług zdrowotnych OF Sławna (dane dla powiatu)

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Dynamika 2016/2020 [%]	Dynamika 2017-2021 [%]
POZ – porady ogółem	228114	220673	192357	271004	-15,7	22,8
POZ – porady w placówkach podległych samorządowi	43508	42735	37432	37710	-13,9	-11,7
Lekarze na 10 tys. mieszkańców	26,5	-	23,7	-	89,4	-
Wydatki na ochronę zdrowia ogółem [zł]	3 625 998,9	3 521 881,6	1 842 833	3 136 399,9	-49,2	-10,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, <https://stat.gov.pl/>, Monitor Rozwoju Lokalnego, <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Tabela 3. Usługi edukacyjne w OF Sławna (wybrane wskaźniki)

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Liczba uczniów - szkoły podstawowe	3270	3731	4178	4213	27,8	12,9
Liczba absolwentów - szkoły podstawowe	553	-	491	499	-11,2	-
Liczba etatów nauczycieli - szkoły podstawowe (bez szkół specjalnych) ¹⁴¹	261,81	304,29	356,53	348,99	36,2	14,7
Liczba uczniów - szkoły zawodowe	782	819	851	793	8,8	-3,2
Liczba absolwentów – szkoły zawodowe	131	156	43	186	-67,2	19,2
Liczba etatów nauczycieli - szkoły zawodowe	77,31	77,67	76,57	72,83	-1	-6,2
Liczba uczniów – licea ogólnokształcące	257	218	266	260	3,5	19,3
Liczba absolwentów – licea ogólnokształcące	118	89	47	60	-60,2	-32,6

¹⁴¹ W szkołach podstawowych specjalnych dla dzieci i młodzieży w OF Sławna w 2016 r. było 11,4 etatu, w 2017 r. – 13,78, w 2020 r. 19,23 i w 2021 r. – 22,19. GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/>.

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Liczba etatów nauczycieli - szkoły ogólnokształcące	17,55	14,78	20,47	20,12	16,6	36,1
Część oświatowa subwencji ogólnej [zł]	40 80 6628	40 269 314	44 153 985	43 616 092	8,2	8,3
Dochody w dziale oświata i wychowanie [zł]	428 840,8	1 018 304,5	2 123 622,9	8 957 82,57	395,2	-12
Wydatki gmin ogółem na oświatę i wychowanie [zł]	76557351,6	81980962,9	91786619	913339 68,9	19,9	11,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRL, <https://analizy.monitorrozwoju.pl/> ; GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/>.

Tabela 4. Warunki mieszkaniowe OF Sławna

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Liczba mieszkań	8 776	18 933	19 798	20 207	5,4	6,7
Liczba nowo oddanych mieszkań ¹⁴²	203	198	373	433	83,7	118,7
Liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców	329,2	333,5	364,2	375,7	10,6	12,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	81,4	81,5	81	80,9	-0,5	-0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/>.

¹⁴² Według danych MRL w latach 2016-2021, tylko w 2018 i 2019 r. oddano do użytku odpowiednio 8 (o łącznej powierzchni 367 m²) i 10 (o łącznej powierzchni 424 m²) nowych mieszkań komunalnych.

Tabela 5. Sytuacja materialna mieszkańców OF Sławna (wybrane wskaźniki)

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016- 2020	Zmiana 2017-2021
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców	87	78	61	45	29,9%	42,3%
Przyznane dodatki mieszkaniowe na 1 tys. mieszkańców	98	87	70	69	28,6%	20,7%
Dzieci objęte zasiłkiem rodzinnym [%]	31	32	27	23	- 4 p.proc.	- 9 p.proc.
Zasięg głębokiego ubóstwa [%]	5,6	4,7	3,6	2,6	- 2 p.proc.	- 2,1 p.proc.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe)	3252,4	3472,8	4350,7	4747,6	33,8%	36,7%
Dochody budżetu JST z tytułu udziału w PIT na 1 mieszkańca	141,6	159,2	196,7	217,3	38,9%	36,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRL, <https://analizy.monitorrozwoju.pl/> ; GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/>.

Tabela 6. Aktywność gospodarcza w OF Sławna (wybrane wskaźniki)

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Podmioty gospodarcze w REGON	5 895	5 908	6 451	6 735	9,4	14
Bilans rejestracji (liczba rejestrowań w/z REGON)	18 (530/512)	26 (562/536)	233 (518/285)	296 (596/300)	1194,4	1038,5
Liczba podmiotów zatrudniających 1-9 osób (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	5685	5707	6269	6552	10,3	14,8
Liczba podmiotów zatrudniających 10-49 osób (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	179	171	153	154	-14,5	-9,9
Liczba podmiotów gospodarczych wg PKD: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, w tym motocykli (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	1317	1265	1235	1254	-6,2	-0,9
Liczba podmiotów gospodarczych wg PKD: budownictwo (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	749	779	1049	1141	40,1	46,5
Liczba podmiotów gospodarczych wg PKD: działalność zw. z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	904	931	1018	1086	12,6	16,6

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Liczba podmiotów gospodarczych wg PKD działalność zw. z obsługą rynku nieruchomości (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	379	392	422	445	11,3	13,5
Liczba podmiotów gospodarczych: przetwórstwo przemysłowe (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	394	402	415	425	5,3	5,7
Liczba podmiotów gospodarczych: pozostałe usługi (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	350	345	406	413	16	19,7
Liczba podmiotów gospodarczych: transport i magazynowanie (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	283	281	297	307	4,9	9,3
Liczba podmiotów gospodarczych: działalność profesjonalna (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	233	236	289	301	24	27,5
Liczba podmiotów gospodarczych: zdrowie i pomoc społeczna (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualną gospodarstwo rolne)	251	256	284	296	13,1	15,6
Liczba podmiotów gospodarczych: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	364	356	343	347	-5,8	-2,5
Łączna liczba miejsc noclegowych	13231	15491	17156	17747	29,7	14,6
Liczba całorocznych miejsc noclegowych ¹⁴³	3803	4349	4548	5188	19,6	19,3
Liczba turystów ogółem	163107	172983	157673	-	-3,3	-
Liczba turystów zagranicznych	13741	12928	10275	13268	-3,4	2,6
Dochody budżetu gmin z tytułu udziału w PIT (zł)	29771865	33393881	39794272	43598054	33,7	30,6
Wydatki inwestycyjne z budżetu JST [zł]	6620028,4	1482547,1	3530750,5	12003740,2	-46,7	-19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl>

¹⁴³ Łączna liczba obiektów i miejsc noclegowych na OF Sławna jest większa niż podawana przez GUS, która uwzględnia tylko obiekty noclegowe typu hotele, motele, pensjonaty.

Tabela 7. Rynek pracy OF Sławna (wybrane wskaźniki)

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017- 2021 [%]
Bezrobotni ogółem [%]	1167	973	1090	970	-6,6	-0,3
Stopa bezrobocia [%]	18	15,5	15	14,4	-16,7	-7,1
Długotrwale bezrobotni (powyżej roku) [%]	35,6	34,5	42,5	44,7	19,4	29,6
Bezrobotni w populacji w wieku produkcyjnym [%]	9,1	8	7,9	6,8	-13,2	-15
Bezrobotni do 25 lat w populacji w wieku produkcyjnym [%]	12,7	13,1	12,8	11,8	0,8	-9,9
Długotrwale bezrobotni w populacji w wieku produkcyjnym [%]	3,3	2,8	3,4	3,1	3	10,7
Udział pracujących w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	20,8	21,7	21	20,9	1	-3,7
Liczba PIT-11 wystawionych przez pracodawców z obcej gminy	20964	21123	20989		0,1	
Liczba PIT-11 wystawionych przez pracodawców z gminy	19351	19565	18690		-3,4	
Liczba podatników uzyskujących dochody z tytułu stosunku pracy	17138	17443	14980		-12,6	
Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą	4422	4425	4953	5180	12	17,1
Liczba zatrudnionych w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie, rybactwie	3083	3137	1592	1586	-48,4	-49,4
Zmiana wielkości populacji w wieku produkcyjnym (ostatnie 5 lat)	-2,2	-2,9	-6	-5,9	172,7	103,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL,

Tabela 8. Sytuacja finansowa OF Sławna

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016- 2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Dochody ogółem [zł]	58 241 975,4	57 073 315,3	75 257 071,1	90 834 134,4	29,2	59,2
Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych - PIT	8 075 196,00	9 033 710,00	10 688 981,00	11 689 250,00	32,4	29,4
Udziały w podatku dochodowym od osób prawnych - CIT	161 221,34	148 092,20	179 296,10	271 989,26	11,2	83,7
Wydatki ogółem [zł]	56 549 308,4	54 678 526,9	65 435 757,6	82 912 082,9	15,7	51,6
Wynik budżetu [zł]	1 692 667,0	2 394 788,4	9 821 313,6	7 922 051,6	480,2	230,8
Przychody ogółem [zł]	4 969 419,1	4 118 336,1	11 960 770,2	9 507 083,8	140,7	130,8
Rozchody ogółem [zł]	2 793 750,0	2 898 250,0	12 275 000,0	3 243 390,0	339,4	11,9
Wynik finansowy [zł]	3 868 336,1	3 614 874,6	9 507 083,8	14 185 745,3	145,8	292,4
Kwota długu [zł]	24 943 944,8	23 255 198,6	19 960 370,3	17 404 513,1	-20	-25,2
Wynik operacyjny brutto budżetu [zł]	3 307 753,0	3 358 321,6	11 642 956,9	6 965 680,5	252	107,4
Wynik operacyjny netto budżetu [zł]	1 714 003,0	1 660 071,6	867 956,9	4 415 680,5	-49,4	166

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Tabela 9. Wydatki samorządów OF Sławna na drogi

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej w łącznej długości dróg gminnych i powiatowych [%]	57,9	67,6	78,8	69,8	36,1 p. proc.	3,3 p. proc.
Wydatki na drogi w budżecie gmin [%]	7,6	6,8	6,8	5,6	-10,5 p. proc.	-17,6 p. proc.
Wydatki na drogi na 1 mieszkańca [zł]	170,6	110,8	162,8	292	-4,6	163,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL.

Tabela 10. Sytuacja OF Sławna w zakresie środowiska (wybrane wskaźniki)

Wskaźnik	2016	2017	2020	2021	Zmiana 2016-2020 [%]	Zmiana 2017-2021 [%]
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń [%]	99,8	99,8	53,8	64,7	-46,1 p. proc.	-35,2 p. proc.
Ścieki przemysłowe i komunalne w ciągu roku na 1 mieszkańca [m ³]	36,8	37,5	44,5	47,4	20,9	26,4
Ścieki oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów [%]	99,6	99,4	100	100	0,4 p. proc.	0,6 p. proc.
Masa zmieszanych odpadów komunalnych rocznie na 1 mieszkańca [kg]	309,5	285,4	257,2	269,7	-16,9	-5,5
Zużycie wody w ciągu roku na 1 mieszkańca [m ³]	48,9	49,1	49	50,8	0,2	3,5
Korzystający z kanalizacji w ogólnej ludności [%]	64,2	64,4	64,3	64,9	0,2	0,8
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	366,5	368,2	415,5	424,3	13,4	15,2

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRL,

<https://analizy.monitorrozwaju.pl/> ; GUS, BDL, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ryc. 27 Przykłady komunikacji ze społecznością lokalną w procesie przygotowywania strategii ZIT OF Sławna

Starostwo Powiatowe w Sławnie

[Aktualności](#)[O powiecie](#)[Starostwo](#)[Inwestycje](#)[Dla mieszkańców](#)[Dla turysty](#)

Warsztaty z młodzieżą w szkołach ponadpodstawowych

Paweł Szyński | Utworzono: 02 luty 2023

W ostatnich dniach stycznia 2023 r. w ramach przygotowania strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Partnerstwa Powiatu Sławieńskiego w szkołach ponadpodstawowych w Sławnie i Darłowie zostały przeprowadzone warsztaty z młodzieżą.

Ich celem było poznanie potrzeb młodzieży jako mieszkańców w zakresie najważniejszych aspektów ich życia w powiecie sławieńskim, a przede wszystkim zidentyfikowanie kluczowych czynników skłaniających młodych ludzi do emigracji lub do związania swojej przyszłości z obszarem powiatu sławieńskiego.

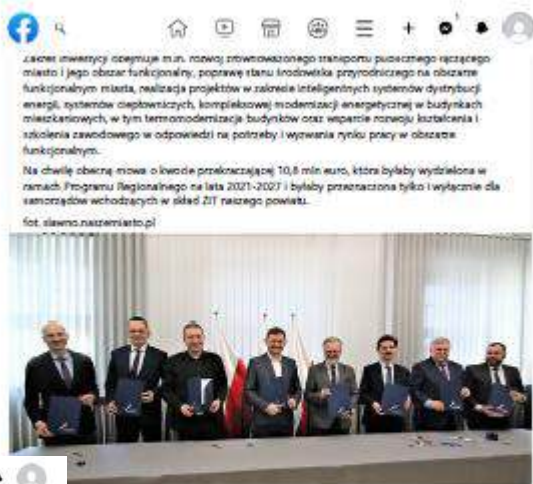
Podczas warsztatów uczniowie w każdej szkole podzieleni na cztery zespoły przedstawiali swoje pomysły rozwiązań problemów ich codziennego funkcjonowania, a następnie bronili swoich racji przed innymi. W każdym z warsztatów uczestniczył przekrój uczniów danej szkoły – uczniowie Klas Zespołu Szkół Morskich w Darłowie, Zespołu Szkół w Sławnie oraz Zespołu Szkół Agrotechnicznych w Sławnie.

Warsztaty są elementem procesu uspołecznienia procesu opracowywania strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Obszaru Funkcjonalnego Sławna.

211

213

215

2 Zmodernizowany parking przy cmentarzu w Ostrowcu

W ostatnim czasie udało się złożyć od dworca już wieloletni parking przy cmentarzu.

W ostatnim czasie udało się złożyć od dworca już wieloletni parking przy cmentarzu.

AKTUALNOŚCI

Podpisano umowę w ramach ZIT

Wojciech Radziejewski Naczelnik Gminy Malechowo podpisał porozumienie dotyczące funkcjonowania terenowej jednostki ZIT z nowymi regionalnymi funduszy.

Podpisano umowę w ramach ZIT. W ramach ZIT podpisano umowę w ramach ZIT.

2,5 mln zł na inwestycje wodno-kanalizacyjne

Wojciech Radziejewski Naczelnik Gminy Malechowo zapowiada na DOŻYŃKI GMINNE z zespołem After Party 03.09.2022 r. Plac dożynkowy przy ZSP Malechowo

Remiza w Pękaninie

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

INWESTYCJE

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Zbiórka krwi bez spiny w Malechowie

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Droga w Gorzycy

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Trwa remont parkingu przy malechowskim Ośrodku

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Bardzo udane Święto Plonów

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Zmodernizowano sieć LAN

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Moja Prąd

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Niepodległośćowa Zbiórka krwi w Malechowie

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Granie Obchody Dnia Niepodległości

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Tomsonodmrażacz białych jednokomórkowych zbóż się ku końcowi

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Spotkanie dotyczące ZIT

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Spotkanie dotyczące ZIT

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Spotkanie dotyczące ZIT

W ramach projektu CWD Plus, ZIT - coś to takiego i czy jest potrzebne mieszkańcom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie: lokalnej prasy, FB <https://www.darlowo.pl/>; <https://slawno.pl/>; <https://gminadarlowo.pl/>; <http://www.gminaslawno.pl/>; <https://malechowo.pl/>; <https://postomino.pl/>; <https://www.powiatslawno.pl/index.php/133-cwd>

Ryc. 2 Wizualizacja konsultacji eksperckich w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości

Rozwój kompetencji członków Partnerstwa Powiatu Sławieńskiego

Formularz służy zgromadzeniu informacji o Państwa potrzebach i poziomie wiedzy, kompetencji by ich mogli podjąć działania edukacyjne i rozwojowe w Państwie. Formularz jest anonimowy, wyniki są podane w formie średniej arytmetycznej z wyłączeniem państw dyktujących Państwa i obliczenia kompetencji formularza dla dnia 15.11.2022 r.

Formularz jest anonimowy

1. Proszę zaznaczyć, jakimi zakresem funkcjonalnym członkami jest Państwa zakładowość? *

☐ kierownictwo strategicznych wyzwań i zadań przedsiębiorstwa

☐ kierownictwo operacyjne przedsiębiorstwa

☐ kierownictwo procesowe

☐ zarząd przedsiębiorstwa

☐ zarząd finansowania i inwestycji, partnerstwa publiczno-prywatne

☐ zarząd

☐ inne

2. Proszę wybrać komentarz, sugestię, propozycję, jak doskonalący funkcje państwa w zakresie potencjału kompetencji

Wprowadź odpowiedź:

Szkolenie w zakresie form wspierania przedsiębiorców

12 lutego 2021 r., godz. 09:03 • Edukacja Pomocy Warszawa

W piątek 10.02.2023 w Poczkalni Kultury w Dankowie eksperci ze Związku Miast Polskich przeprowadzili warsztaty w zakresie form wsparcia przedsiębiorców.

Szkolenie skierowane było do osób zajmujących się szeroko rozumianą obsługą i wsparciem przedsiębiorstw na terenie powiatu sławieńskiego. Byli to między innymi pracownicy gmin powiatu sławieńskiego, władze przedsiębiorstw oraz również przedstawiciele innych podmiotów wspierających rozwój społeczno-gospodarczy (np. Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości).

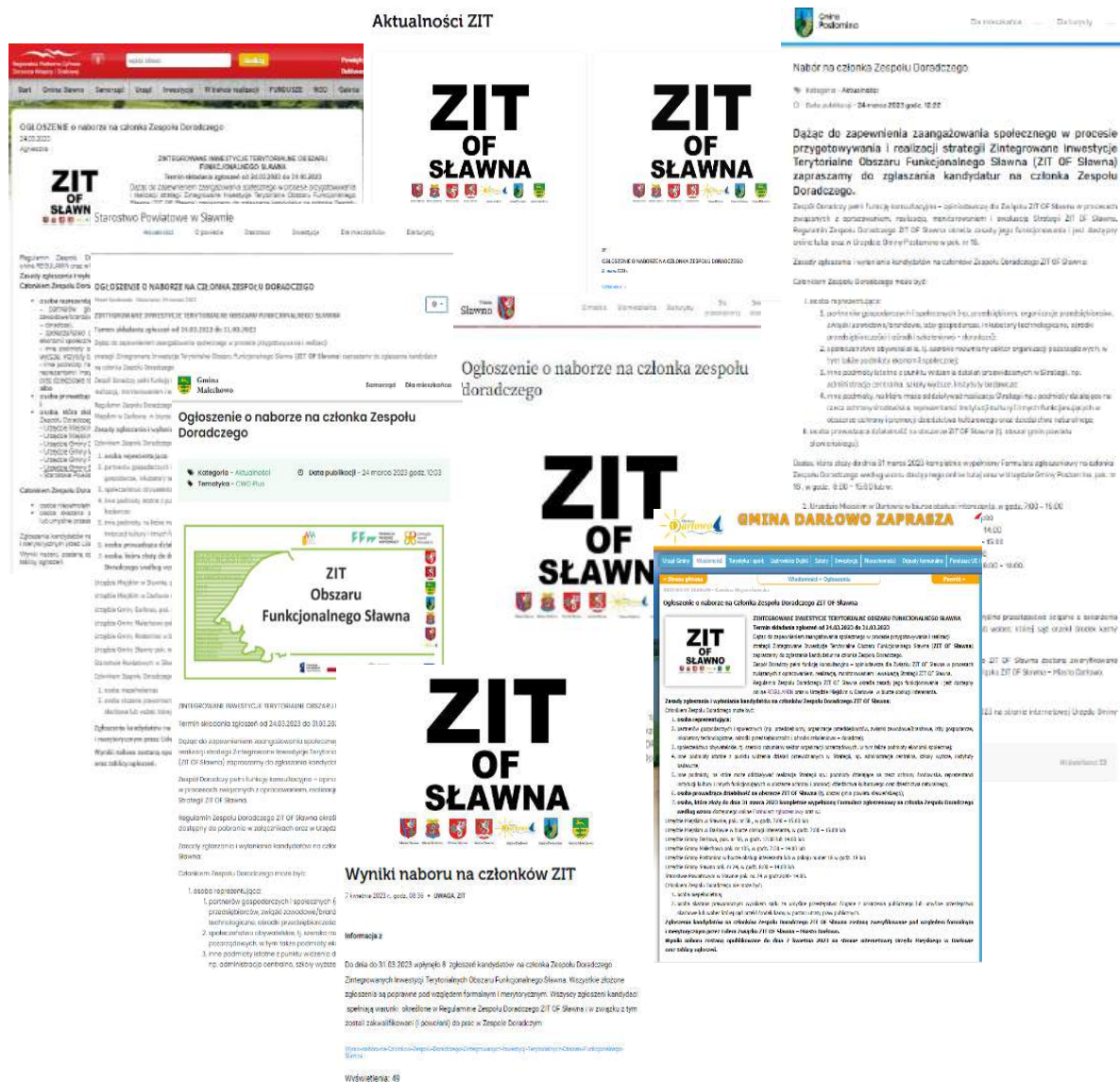
Warsztaty odbyły się w ramach tworzonego partnerstwa obszaru funkcjonalnego Ślawnia. Jednym z członkami są wszystkie gminy z Powiatu oraz sam powiat. Celem powstającego partnerstwa jest realizacja zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Konsultacje w rozwoju warunków przedsiębiorczości na Obszarze Funkcjonalnym Stettina, w ramach przygotowanej strategii. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w projekcie CWD Plus, prowadził Doradcy sektorowi Ziemi, Miast Polskich: Janusz Stenczyk, Tomasz Kayser, Zbigniew Plus i Marek Lejczak.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.darlowo.pl/szkolenie-w-zakresie-form-wspierania-przedsiębiorców/>

Ryc. 3 Wizualizacja komunikacji ze społecznością lokalną - przykład ogłoszenia o otwartym naborze na członka Zespołu Doradczego i jego wynikach

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://www.darlowo.pl/>; <https://slawno.pl/>; <https://gminadarlowo.pl/>; <http://www.gminaslawno.pl/>; <https://malechowo.pl/>; <https://postomino.pl/>.

Załącznik 3. Wstępna analiza realizacji projektu „Budowa hubu energetycznego na bazie zielonego wodoru w oparciu o farmy fotowoltaiczne i wiatrowe” w modelu PPP hybrydowego. Uwarunkowania prawno-organizacyjne

PODSTAWA PRAWNA

1. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U.2019.1145 t.j. z dnia 2019.06.19) (“KC” lub “Kodeks cywilny”);
2. Ustawa Prawo Zamówień Publicznych z dnia 29 stycznia 2004 r. (Dz.U. 2019.1843 t.j. z dnia 11.09.2019) (“Prawo Zamówień Publicznych” lub “PZP”);
3. Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U.2020.711 t.j. z dnia 2020.04.21) (“Ustawa o PPP” lub “UPPP”);
4. Ustawa z dnia z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz.U.2019.1528 t.j. z dnia 2019.08.14) (“Ustawa o Koncesji”)
5. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2020.713 t.j. z dnia 2020.04.21) (“Ustawa o Samorządzie Gminnym” lub “USG”);
6. Ustawa o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U.2020.65 t.j. z dnia 2020.01.15) (“Ustawa o Gospodarce Nieruchomościami” lub “UGN”);
7. Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U.2019.712 t.j. z dnia 2019.04.17) (“Ustawa o Gospodarce Komunalnej” lub “UGK”);
8. Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U.2020.735 t.j. z dnia 2020.04.24) (“Ustawa o Zarządzaniu Mieniem”);
9. Ustawa z dnia z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U.2019.869 t.j. z dnia 2019.05.10) (“Ustawa o Finansach Publicznych”)
10. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U.2019.701 t.j. z dnia 2019.04.16) (“Ustawa o Odpadach”);
11. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach (Dz.U.2019.2010 t.j. z dnia 2019.10.23) (“Ustawa o Czystości i Porządku”);
12. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach (“Nowelizacja Ustawy o Czystości i Porządku”);

Przedsięwzięcie PPP w świetle zadań własnych samorządów tworzących Partnerstwo OF Sławna.

Ustawa o Samorządzie Gminnym (USG)

USG podkreśla charakterystyczną cechę zadań własnych gminy, jaką jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, czyli mieszkańców gminy i wymienia najważniejsze z nich. Stosownie do art. 6 ust 1 USG, do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 USG do zadań własnych gminy należą, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz (i inne paliwa) co może być też powiązane z zagospodarowaniem odpadów (szczególnie zielonych) w przypadku zaangażowania technologii wytwarzania wodoru z wykorzystaniem biomasy. Projekt może być zrealizowany jedynie w oparciu o hydrolizę, z wykorzystaniem źródeł OZE. Szczegółowy zakres techniczny i rozwiązania technologiczne, powinny być skonsultowane z potencjalnymi partnerami technicznymi i instytucją finansującą (w tym instytucją zarządzającą środkami UE, które mogą być zaangażowane w przedsięwzięcie).

Sposób i zasady realizacji zadań własnych, a w szczególności ich finansowania pozostawione zostały do uznania gminy, co potwierdza orzecznictwo sądów administracyjnych¹⁴⁴. Organ stanowiący gminy (w tym przypadku rada gminy/miasta) może określić, w drodze uchwały, warunki i tryb finansowania zadania własnego. W konsekwencji to gmina decydować będzie o formule realizacji ewentualnego Projektu. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 USG do zadań własnych gminy należą sprawy zaopatrzenia w energię elektryczną. Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 1 UPE, do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną należy planowanie i organizacji zaopatrzenia w energię elektryczną. W ramach planowania i organizacji zaopatrzenia w energię elektryczną Gmina może podejmować działania inwestycyjne w kierunku wytwarzania energii elektrycznej z OZE z przeznaczeniem na własne potrzeby oraz zależnych od Gminy instytucji użyteczności publicznej, jak również na oświetlenie uliczne. Działalność Gminy w zakresie budowy farmy fotowoltaicznej musi być realizowana zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku braku takiego planu - z kierunkami rozwoju gminy zawartymi

¹⁴⁴ Zob. wyrok NSA z 9.06.1998 r., I SA/Łd 1311/97, Wspólnota, 1998, nr 49, s. 26

w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz z odpowiednim programem ochrony powietrza. Zasadność podjęcia się przez Gminę budowy farmy fotowoltaicznej powinna wynikać z planu zaopatrzenia Gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, uchwalonego przez radę Gminy zgodnie z art. 20 ust. 4 UPE. Wytwarzanie energii elektrycznej z OZE na własne potrzeby oraz oświetlenia ulicznego, jako przejaw gospodarki komunalnej, Gmina może wykonywać w formie samorządowego zakładu budżetowego (art. 2, 6 i 7 UGK). Wytwarzanie energii elektrycznej z OZE w zakresie wykraczającym poza potrzeby własne Gminy, w szczególności celem wprowadzenia tej energii do sieci dystrybucyjnej celem jest sprzedaży podmiotom trzecim, wykracza poza sferę użyteczności publicznej. Energia pochodząca ze źródeł OZE może być wykorzystywana do produkcji wodoru. Gmina może utworzyć spółkę akcyjną lub z o.o. prowadzącą działalność polegającą na wytwarzaniu energii elektrycznej z OZE w zakresie wykraczającym poza potrzeby własne Gminy, albowiem spółka taka będzie „ważna dla rozwoju gminy” w rozumieniu art. 10 ust. 3 UGK. Wytwarzanie przez Gminę energii elektrycznej z OZE stanowić będzie przejaw realizacji polityki energetycznej państwa na poziomie lokalnym poprzez angażowanie się w lokalną gospodarkę niskoemisyjną, a co za tym idzie wpisywać się będzie w zadania powierzone JST w ramach PEP2040. W praktyce nie ma możliwości wdrożenia Przedsięwzięcia przez jednostkę budżetową lub samorządowy zakład budżetowy, wymaga to samodzielnego finansowania inwestycji przez Gminę i zazwyczaj nie jest możliwe ze względu na wykluczenie możliwości wytwarzania energii elektrycznej z OZE w zakresie przekraczającym zapotrzebowanie własne Gminy, co powinno skłaniać Gminę do realizacji przedsięwzięcia w modelu PPP.

Należy podkreślić, iż w modelu PPP całość nakładów inwestycyjnych ciążyc będzie na Spółce PPP, podczas gdy samodzielna realizacja lub za pośrednictwem spółki komunalnej obciążałaby nakładami inwestycyjnymi Gminę lub spółkę komunalną (czy *de facto* jej właściciela – Gminę). W związku z tym, w realiach Przedsięwzięcia rekomendowane jest wykorzystanie Modelu Spółki PPP, gdyż model ten w największym stopniu służyć będzie urzeczywistnieniu założeń Gminy. Wykazano, że odpowiada on naturalnemu w procesach gospodarczych działaniu współników, polegającemu na tworzeniu spółki do realizacji Przedsięwzięcia. Poprzez uprawnienia udziałowe Gmina będzie mogła czerpać dywidendę z zysku Spółki PPP ze sprzedaży

energii elektrycznej do sieci/ewentualnie pobierać określony czynsz, który będzie rodzajem wynagrodzenia za udostępnienie lokalizacji umożliwiającej generowanie energii w skali przewyższającej zapotrzebowanie Gminy . Spółka PPP z udziałem Gminy umożliwi zwiększoną kontrolę nad realizacją Przedsięwzięcia przez partnera prywatnego – zarówno poprzez zapisy Umowy o PPP, jak i uprawnienia Gminy jako współnika, zabezpieczone dodatkowo zapisami UPPP (art. 15 – wymóg jednomyślności wspólników dla określonych decyzji, art. 16 – prawo pierwokupu udziałów partnera prywatnego). Należy ponadto wskazać, że realizacja Przedsięwzięcia w modelu spółki posiada dodatkowe korzyści związane z zakończeniem realizacji Przedsięwzięcia - po zakończeniu okresu realizacji Przedsięwzięcia Gmina nabędzie udziały partnera prywatnego w Spółce PPP (lub będą one podlegały umorzeniu), dzięki czemu zachowane zostanie władztwo Gminy nad majątkiem zaangażowanym w realizację Przedsięwzięcia, a także możliwe będzie wykorzystanie dysponującej odpowiednimi koncesjami Spółki PPP do dalszej aktywności na lokalnym rynku energii pochodzącej z OZE i produkcji wodoru.

W celu realizacji zadań własnych gminy mogą wykorzystywać mienie komunalne. Zgodnie z art. 43 USG, mieniem komunalnym jest własność i inne prawa majątkowe, należące do poszczególnych gmin i ich związków oraz mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw. Zgodnie z art. 45 USG, podmioty mienia komunalnego (Spółki Komunalne) samodzielnie decydują o przeznaczeniu i sposobie wykorzystania składników majątkowych, przy zachowaniu wymogów zawartych w odrębnych przepisach prawa.

Ponadto, zgodnie z art. 9 ust. 1 USG, gmina może tworzyć jednostki organizacyjne w celu wykonywania zadań gminy.

Przywołane powyżej regulacje oznaczają, iż gminy mogą podjąć decyzje o realizacji Projektu, ponieważ budowa instalacji OZE i produkcji wodoru służy realizacji jego zadania własnego – zaspokojenia potrzeb energetycznych (oraz opcjonalnie utrzymania porządku).

! W świetle powyższego podmiotem publicznym mogą być poszczególne gminy wchodzące w skład partnerstwa lub mogą one nawiązać jedną umowę - łącznie udzielając zamówienia (wybierając partnera). W dalszej części dla poszczególnych JST jak i potencjalnie ich konsorcjum zakazanego w ramach Partnerstwa, przyjęto termin Podmiot Publiczny.

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE (Model PPP)

Przedsięwzięcie PPP

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) polega na wspólnej realizacji przedsięwzięcia opartej na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym (art. 1 ust. 2 UPPP). Obowiązki stron umowy o PPP powinny zostać ukształtowane w oparciu o art. 7 ust. 1 UPPP, zgodnie z którym *„przez umowę o PPP partner prywatny zobowiązuje się do realizacji przedsięwzięcia za wynagrodzeniem oraz poniesienia w całości albo w części wydatków na jego realizację lub poniesienia ich przez osobę trzecią, a podmiot publiczny zobowiązuje się do współdziałania w osiągnięciu celu przedsięwzięcia, w szczególności poprzez wniesienie wkładu własnego”*. Partner prywatny jest zatem nie tylko wykonawcą całego przedsięwzięcia PPP, ale także podmiotem finansującym jego realizację (przynajmniej częściowo).

Strony umowy o PPP

Umowa o PPP zawierana jest pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym.

Podmiotem publicznym są jednostki sektora finansów publicznych wskazane Ustawie o Finansach Publicznych (art. 2 pkt. 1 lit. a UPPP). Zgodnie z art. 9 UFP, jednostkami tymi są m.in. gminy.

Zobowiązane do stosowania UPPP są również, tzw. podmioty prawa publicznego. Ustawodawca zaliczył do tej kategorii inne, niż jednostki sektora finansów publicznych podmioty, utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemających charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli jednostki sektora finansów publicznych pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:

- finansują ją w ponad 50%, lub
- posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
- sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
- mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego.

Podmiotem takim będzie zatem każda Spółka Komunalna kontrolowana przez Podmiot Publiczny.

Z perspektywy planowanego Projektu oznacza to, iż podmiotem publicznym inicjującym przedsięwzięcie PPP oraz prowadzącym postępowanie na wybór partnera prywatnego mógłby być Podmiot Publiczny lub Spółka Komunalna, której Podmiot Publiczny (lub więcej JST w ramach Partnerstwa) zlecił zadanie własne w zakresie zagospodarowania odpadów i produkcji energii elektrycznej. Nie rekomendowane jest jednak rozwiązanie z wykorzystaniem Spółki Komunalnej, z uwagi na wątpliwości co do zdolności finansowej Spółek Komunalnych i trwałości przekazanego im zadania publicznego, co powoduje problemy z bankowością projektów PPP a ponadto z uwagi na zakaz podzlecania zamówień przez spółki in-house (możliwe ewentualnie powierzenie zadania na gruncie UGK). Warto także zwrócić uwagę, że podmioty finansujące wskazywały na ryzyka związane z możliwością „cofnięcia” powierzenia zadań spółce komunalnej. Ponadto instytucje finansowe wskazywały, że problemem w sytuacji kontraktowania ze spółką komunalną, jest jej niska zdolność kredytowa. Z tej przyczyny pominięto takie rozwiązanie w dalszej Analizie. Drugą stroną umowy PPP jest partner prywatny, tj. podmiot który spełniać będzie przesłanki określone w art. 2 pkt 2 UPPP. Ustawodawca wskazał na bardzo szeroką kategorię potencjalnych partnerów prywatnych, wprowadzając jedyny warunek, tj. status przedsiębiorcy lub przedsiębiorcy zagranicznego.

W praktyce po stronie partnera prywatnego (analogicznie jak w analizowanym przypadku partnerstwa po stronie podmiot publicznego) niekiedy występować będą konsorcja przedsiębiorców prywatnych. Konsorcjum nie jest przedsiębiorcą, dlatego też status przedsiębiorcy przysługiwać musi każdemu z jego członków. Co istotne w przypadku projektów PPP wyłączona jest generalna zasada, iż członkowie konsorcjum odpowiadają solidarnie wobec zamawiającego za wykonanie zamówienia publicznego i wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy (art. 7 ust.4 UPPP). Często jednak podmioty publiczne narzucają odpowiedzialność solidarną w drodze umowy PPP, dlatego zwykle zamiast tworzenia konsorcjum partnerzy prywatni podejmują współpracę z podwykonawcami (np. operator instalacji zawiera umowę EPC z firmą budowlaną i technologiczną, która po zakończeniu etapy budowy kończy swój udział w projekcie i nie odpowiada z operatorem za eksploatację instalacji).

Przedmiot PPP

Przedmiotem współpracy podmiotu publicznego i partnera prywatnego w ramach PPP jest **wspólna realizacja przedsięwzięcia**. Definicję przedsięwzięcia uregulowano w art. 2 pkt 4 UPPP. W myśl przywołanego przepisu, przedmiotem przedsięwzięcia może być:

- budowa lub remont obiektu budowlanego;
- świadczenie usług;
- wykonanie dzieła, w szczególności wyposażenie składnika majątkowego w urządzenie podwyższające jego wartość lub użyteczność; lub
- inne świadczenie;

przy czym wszystkie te czynności powinny być połączone z utrzymaniem lub zarządzaniem składnikiem majątkowym, który jest wykorzystywany do realizacji przedsięwzięcia publiczno-prywatnego lub jest z nim związany.

Utrzymanie i zarządzanie składnikiem majątkowym (w rozumieniu art.2 pkt 3 UPPP) jest zatem kluczowym elementem współpracy w ramach PPP. Kontrakt polegający tylko na budowie lub modernizacji infrastruktury lub dokonywaniu innych świadczeń przez podmiot prywatny, bez elementu zarządzania lub utrzymania składnika majątkowego, nie będzie miał cech przedsięwzięcia PPP.

Podstawowym zadaniem partnera prywatnego jest osiągnięcie celu zdefiniowanego umową o PPP. W przypadku Projektu celem tym będzie świadczenie usługi dostaw energii z

OZE i opcjonalnie zagospodarowania odpadów, jak również stworzenie warunków do rozwoju innowacyjnej przedsiębiorczości w oparciu o zasoby przyrodnicze partnerstwa gmin (lider gmina Malechowo). W konsekwencji zadaniem partnera prywatnego będzie wykonanie wszystkich niezbędnych działań umożliwiających wywiązanie się z tego świadczenia a zatem partner prywatny będzie musiał zapewnić, **finansowanie, budowę i eksploatację OZE i instalacja wytwarzania wodoru (poszerzonego ewentualnie o energetyczne przetwarzanie odpadów) w taki sposób aby umówione usługi mogły być realizowane**. Współdziałanie podmiotu publicznego w realizacji przedsięwzięcia przybiera natomiast zwykle formę wniesienia do przedsięwzięcia wkładu własnego oraz monitorowania działań partnera prywatnego. W świetle art. 2 pkt 5 UPPP wkład własny, to świadczenie polegające w szczególności na poniesieniu części wydatków na realizację przedsięwzięcia, w tym sfinansowaniu dopłat do usług świadczonych przez partnera prywatnego w ramach

przedsięwzięcia, lub wniesieniu składnika majątkowego. Zazwyczaj w przedsięwzięciach PPP wkładem własnym podmiotu publicznego jest nieruchomości lub dotacja unijna, nie jest to jednak jedyne możliwe rozwiązanie. Wkładem własnym może być np. zobowiązanie się do dostarczania określonego wolumenu odpadów o określonych parametrach.

Celem Przedsięwzięcia jest uruchomienie zakładu produkcji wodoru oraz zaspokojenie z OZE, w 15-20 letniej perspektywie całkowitego zapotrzebowania na energię elektryczną Gminy (lub gmin działających w ramach partnerstwa) w zakresie własnych obiektów (m.in. budynki, oświetlenie ulic), przy minimalizacji kosztów po stronie Gminy i z perspektywą potencjalnych zysków. Przedsięwzięcie zakładać powinno montaż paneli fotowoltaicznych o łącznej mocy do 10 MW wraz z wymaganą infrastrukturą w celu dostarczenia energii na potrzeby Gminy/Gmin tworzących partnerstwo. W ramach Przedsięwzięcia przewidziano zatem następujące zadania:

1. Realizację prac projektowych,
2. Realizację roboty budowlano-montażowych,
3. Sfinansowanie wskazanych powyżej prac i robót,
4. Zarządzanie i utrzymanie farmy fotowoltaicznej/wiatraków,
5. Wytwarzanie energii,
6. Wytwarzanie wodoru i jego zagospodarowanie/w tym sprzedaż.
7. Obrót energią elektryczną w tym:
 - a) na potrzeby własne,
 - b) sprzedaż nadwyżki na rynku

W modelu PPP, wniesienie nieruchomości przez Podmiot Publiczny do przedsięwzięcia PPP nie będzie wymagało zastosowania przetargu w trybie UGN. W zależności od ostatecznych uzgodnień stron, nieruchomości będzie mogła zostać wniesiona na podstawie dowolnego tytułu prawnego.

Cechą charakterystyczną projektów PPP jest podział zadań i ryzyk przy czym powinien on być ustalony w sposób, który najlepiej wykorzystuje atuty każdego z uczestników. Z kolei doktryna

prawnicza postuluje, by umowa o PPP przenosiła poszczególne ryzyka na tę stronę, która najlepiej potrafi je kontrolować, a także by przyjęty w umowie model ryzyk był wynikiem obopólnego porozumienia między stronami (choć należy go wypracować już przed złożeniem ofert przez partnerów prywatnych, w toku prowadzonych negocjacji), a nie jednostronną decyzją strony publicznej o przekazaniu pełnego zarządzania projektem partnerowi prywatnemu.

Do najbardziej typowych ryzyk w projektach PPP należą:

- ryzyko budowy;
- ryzyko dostępności infrastruktury;
- ryzyko popytu (często określane również jako ryzyko ekonomiczne).

Podział zadań i ryzyk w ramach umowy o PPP ukształtowany zostanie w ramach procedury zmierzającej do wyboru partnera prywatnego, w wyniku negocjacji prowadzonych przez podmiot publiczny z kandydatami na partnera prywatnego. Niemniej jednak zazwyczaj warunkiem brzegowym podmiotu publicznego jest wypracowanie takiego modelu współpracy, w ramach którego większość ryzyka budowy oraz ryzyka dostępności lub popytu zostanie przeniesiona na partnera prywatnego, tak aby umowa PPP nie wpływała na dług publiczny w świetle art. 18a UPPP.

Modele PPP

(A) PPP kontraktowe

Współpraca stron, w ramach modelu kontraktowego PPP, polega na tym, że strony realizują je wyłącznie na podstawie zawartej umowy PPP. W znaczącej części przedsięwzięcie realizuje partner prywatny, a rola podmiotu publicznego ogranicza się zasadniczo do wniesienia wkładu własnego i monitorowania działań partnera prywatnego. Partner Prywatny jest stroną umowy o PPP, a także zasadniczo wszystkich innych umów projektowych, w tym w szczególności umowy kredytowej zawartej z instytucją finansową i umowy z generalnym wykonawcą.

[Warto podkreślić, że kontraktowy model PPP zdecydowanie przeważa na rynku projektów PPP.](#)

(B) PPP instytucjonalne

Model instytucjonalnego PPP (art. 14-16 UPPP), zakłada utworzenie przez podmiot publiczny i partnera prywatnego spółki, która realizować będzie przedsięwzięcie PPP. Spółka tworzona jest **po dokonaniu wyboru partnera prywatnego w trybie PZP** (chyba że zapadnie decyzja o

zastosowaniu Modelu PPP bez PZP wtedy bez takiego trybu) i zawarciu umowy PPP. W konsekwencji strony umowy PPP wspólnie realizują przedsięwzięcie poprzez wspólną spółkę PPP, która wykonuje całość zadań wynikających z umowy (w tym również zaciąga kredyt na finansowanie inwestycji). Ponieważ na spółkę PPP przechodzą w związku z tym wszystkie ryzyka, konieczne jest dodatkowe uregulowanie relacji stron w umowie wspólników.

Z perspektywy Projektu zastosowanie Modelu PPP instytucjonalnego prowadziłoby do utworzenia wspólnej spółki przez Podmiot Publiczny i inwestora (partnera prywatnego), która wybudowałaby instalacje OZE i produkcji wodoru (ewentualnie szersze IPO) a następnie eksploatowała go. Podmiot Publiczny jako wspólnik spółki odbierałby część energii, i ewentualnie (opcja) dostarczałoby odpady zielone do instalacji wodorowej.

Ustawa o PPP dopuszcza także zawarcie w umowie o PPP postanowienia, że w celu jej wykonania partner prywatny nabędzie udziały spółki z udziałem podmiotu publicznego (jakiegokolwiek Spółki Komunalnej). Nabycie może nastąpić w drodze objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym. Oznacza to, iż niekoniecznie utworzona musi zostać nowa spółka, można wykorzystać w tym celu już istniejącą spółkę z udziałem podmiotu publicznego, jeżeli uzasadniać to będzie istniejąca sytuacja.

Ustawa o PPP nie daje żadnych dodatkowych wskazówek, co do tego, w jakiej spółce podmiotu publicznego może nabyć/objąć udziały partner prywatny. Zatem należy uznać, iż może to być spółka posiadająca jakikolwiek tytuł do gruntu, na którym budowana będzie infrastruktura będąca przedmiotem przedsięwzięcia PPP.

Spółka PPP powoływana jest wyłącznie do realizacji przez partnerów wspólnego przedsięwzięcia będącego przedmiotem umowy o PPP. Innymi słowy spółka ta stanowi wehikuł, za pośrednictwem którego partnerzy realizują wspólne przedsięwzięcie. **Ponadto, jest ona powoływana na czas określony, niezbędny do wykonania umowy o PPP.**

Należy jednak wskazać, że PPP instytucjonalne jest bardzo trudne do realizacji co powoduje bardzo długie i skomplikowane negocjacje z partnerami prywatnymi, dlatego nie rekomendujemy tego rozwiązania. Analogiczny skutek można uzyskać stosując znacznie prostszy Model SPV (spółki celowej).

Wybór partnera prywatnego i Umowa o PPP

Zawarcie umowy o PPP nastąpić może jedynie po przeprowadzeniu przez podmiot publiczny jednej z procedur przetargowych uregulowanych w Prawie Zamówień Publicznych (zwykle

dialog konkurencyjny), w wyniku której wybrany zostanie Partner Prywatny. Jeżeli Podmiot Publiczny nie będzie gwarantował odbioru energii elektrycznej (opcjonalnie = dostawy odpadów zielonych), a co za tym idzie stałej płatności dla partnera prywatnego niezależnie od tego czy dostawy te mają miejsce czy nie do wyboru partnera prywatnego można także zastosować Ustawę o Koncesji.

Umowa o PPP będzie kluczowym dokumentem określającym zasady realizacji Projektu przez Podmiot Publiczny oraz partnera prywatnego. Umowa o PPP określa w szczególności przyjęte zasady wynagrodzenia należnego Partnerowi Prywatnemu oraz rozliczenia finansowe partnerów, wkłady wnoszone przez partnerów oraz ustalony między nimi podział zadań i ryzyk ekonomicznych Projektu.

Wynagrodzenie partnera prywatnego

Umowa o PPP jest wykonywana przez partnera prywatnego za wynagrodzeniem. Wynagrodzenie partnera prywatnego może przybrać różne formy (brak jest jego legalnej definicji w przepisach UPPP), przy czym najczęściej polega ono na zapłacie sumy pieniężnej przez podmiot publicznego lub na pobieraniu przez partnera prywatnego pożytków z przedmiotu PPP, choć dopuszczalne są również inne formy wynagrodzenia. Jednocześnie art. 7 ust. 2 Ustawy o PPP stanowi, że *„wynagrodzenie partnera prywatnego zależy przede wszystkim od rzeczywistego wykorzystania lub faktycznej dostępności przedmiotu PPP”*. Oznacza to, że wysokość wynagrodzenia partnera prywatnego nie może być dowolna, a każdorazowo powinna być w przeważającej mierze zależna od przynajmniej jednego (nie zawsze oba czynniki będą występowały w tym samym przedsięwzięciu) z dwóch czynników:

- rzeczywistego wykorzystania przedmiotu przedsięwzięcia – w takim scenariuszu wynagrodzenie partnera prywatnego będzie zależne od rzeczywistego popytu na świadczone przez niego usługi. Ten model wynagrodzenia charakterystyczny jest dla przedsięwzięć, które umożliwiają partnerowi czerpanie pożytków z przedsięwzięcia, najczęściej w postaci opłat od użytkowników, np. czynszu najmu od najemców powierzchni handlowo-usługowych;
- faktycznej dostępności przedmiotu przedsięwzięcia – w przypadku tego typu przedsięwzięć, wysokość wynagrodzenia partnera jest podyktowana, jakością i dostępnością usług świadczonych w ramach przedsięwzięcia – jeżeli jakość lub ilość usług zakontraktowanych w umowie o PPP nie będzie dostarczona, wówczas

wynagrodzenie partnera prywatnego, płacone przez podmiot publiczny (zapłata sumy pieniężnej), ulegać będzie odpowiedniemu pomniejszeniu. Ten model wynagrodzenia charakteryzuje przedsięwzięcia, które nie generują żadnych dochodów lub te dochody są na tyle niskie, że nie mogłyby zapewnić partnerowi prywatnemu odpowiedniego zwrotu z przedsięwzięcia.

W przypadku projektu PPP, co do zasady, partnerowi prywatnemu wynagrodzenie wypłacane będzie po zakończeniu robót budowlanych przez cały okres eksploatacji. Płatność podmiotu publicznego stanowić będzie całość wynagrodzenia partnera prywatnego najczęściej w przypadku przedsięwzięć, co do zasady nisko lub w ogóle nierentownych albo takich, w których nabywcą usług lub innych świadczeń partnera prywatnego będzie głównie podmiot publiczny. W przypadku tego rodzaju projektów, partner prywatny projektuje, finansuje i buduje określoną infrastrukturę, którą następnie utrzymuje w należytym stanie technicznym, a podmiot publiczny uiszcza na jego rzecz stałą opłatę (miesięczną lub kwartalną), obejmującą zwrot poniesionych nakładów inwestycyjnych, zysk partnera, koszty finansowania oraz ekwiwalent kosztów utrzymania infrastruktury.

Gwarancja uzyskania wynagrodzenia z płatności pieniężnych podmiotu publicznego istotnie ogranicza ryzyka komercyjne ciążące na partnerze prywatnym, uzależniając dochodowość przedsięwzięcia nie od ryzyk związanych z popytem na świadczone przez partnera prywatnego usługi, a od ryzyka zapewnienia dostępności wytworzonej infrastruktury.

Ukształtowanie wynagrodzenia partnera prywatnego na zasadach analogicznych do wynagrodzenia koncesjonariusza, stosownie do art. 4 ust. 2 UPPP w zw. z art. 3 ust. 2 pkt 1 Ustawy o Koncesji oznacza, że w przypadku przedsięwzięcia PPP polegającego przede wszystkim na budowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego wynagrodzeniem partnera prywatnego będzie prawo do eksploatacji obiektu budowlanego lub takie prawo wraz z płatnością od podmiotu publicznego.

W przypadku planowanego Projektu zastosowanie mógłby znaleźć model mieszany, tj. Podmiot Publiczny mógłby zobowiązać się do zakupu określonej ilości energii (ewentualnie wodoru na swoje potrzeby – transportu (i opcjonalnie dostaw na rzecz partnera odpowiedniego wolumenu odpadów) za określone wynagrodzenie miesięczne (opłata za dostępność), a partner prywatny uzyskiwałby dodatkowe przychody z produkcji wodoru,

(opcjonalnie przetwarzania odpadów) oraz ewentualnie sprzedaży energii elektrycznej (nadwyżek możliwych do odprowadzenia do sieci).

UWARUNKOWANIA WYBORU PARTNERA PRYWATNEGO

Stosownie do art. 4 ust. 1 UPPP do wyboru partnera prywatnego i Umowy o PPP, w zakresie nieuregulowanym w UPPP, zastosowanie znajdzie UPZP. Decyzją ustawodawcy UPZP stanowi podstawowy tryb wyboru partnera prywatnego. Przepisy UKRBU mogą znaleźć zastosowanie do wyboru partnera prywatnego i umowy o PPP w sytuacji opisanej w art. 4 ust. 2 UPPP, jednakże nawet w takiej sytuacji wybór partnera prywatnego może nastąpić w oparciu o UPZP. Ze względu na szczegółowość regulacji UPZP, oraz wymogi projektu hybrydowego należy zarekomendować wybór partnera prywatnego w oparciu o przepisy UPZP.

Rekomendowanym trybem postępowania na wybór partnera prywatnego do realizacji Przedsięwzięcia wskazano dialog konkurencyjny. Wykazano, że jest to jeden z trybów etapowych uregulowanych w przepisach UPPP, w którym, po publicznym ogłoszeniu o zamówieniu, zamawiający (podmiot publiczny) prowadzi z wybranymi przez siebie wykonawcami (partnerami prywatnymi) dialog dotyczący zaproponowanych przez nich rozwiązań (prawno-organizacyjnych, finansowo-ekonomicznych, technicznych), a następnie zaprasza ich do składania ofert. W dalszej części rozdziału został opisany przebieg postępowania w formie dialogu konkurencyjnego, warunki udziału w postępowaniu, kryteria oceny ofert oraz harmonogram postępowania.

Aktualne przepisy UPPP przewidują dwa warianty współpracy w ramach Spółki PPP (opcja):

- 1) utworzenie przez strony Umowy o PPP spółki celowej z udziałem zarówno partnera prywatnego, jak i podmiotu publicznego (względnie także innych podmiotów, np. inwestorów kapitałowych);
- 2) nabycie przez partnera prywatnego udziałów albo akcji spółki z udziałem podmiotu publicznego poprzez objęcie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym albo akcji (art. 14 ust. 1a UPPP).

Model Spółki PPP znajduje oparcie w przepisach art. 14-16 UPPP. Treść umowy (statutu) spółki zależeć będzie od wyboru jej typu. Cel i przedmiot działalności Spółki PPP powinien

być ściśle podporządkowany realizacji Umowy o PPP i nie może wykraczać poza zakres określony tą umową (art. 14 ust. 2 UPPP). Następnie wskazano, że celowy charakter Spółki PPP podkreślony został nową regulacją, która określa czasowy charakter takiej Spółki (art. 14a ust. 1 UPPP).

Zagadnienie projektu hybrydowego.

W przypadku zaakceptowania przez instytucję zarządzającą modelu łączenia środków dotacyjnych z modelem ppp, możliwe będzie zorganizowanie przedsięwzięcia w opcji tzw. hybrydowego ppp – które pozwala z perspektywy samorządu skorzystać ze środków UE i jednocześnie z kapitału partnera prywatnego/wykonawcy działań inwestycyjnych objętych dofinansowaniem co istotnie polepsza efektywność ekonomiczną projektu i istotnie zmniejsza zaangażowanie strony publicznej (również w świetle neutralności zobowiązań wynikających z umowy ppp na mocy art. 18a UPPP). Przedsięwzięcia PPP dofinansowane ze środków unijnych, tj. Projekty Hybrydowe, podlega dodatkowo regulacjom dotyczącym wydatkowania środków unijnych. W tym zakresie szczególną rolę odgrywa Rozporządzenia Ogólnego oraz Ustawy Wdrożeniowej, a także akty nie mające charakteru powszechnie obowiązującego, tj. wytyczne instytucji zarządzających, regulujące zasadniczo kwestie rozliczeń związanych ze wsparciem uzyskiwanym przez beneficjentów programów unijnych¹⁴⁵.

W uproszczeniu, model hybrydowy polega na tym, że beneficjent środków UE (podmiot publiczny) wybiera w procedurze konkurencyjnej (zamówienie publiczne) partnera prywatnego jako wykonawcę prac objętych dofinansowanym przedsięwzięciem. Po realizacji przedsięwzięcia zgodnie z modelem ppp – tj. prefinansowaniem go przez wykonawcę/partnera prywatnego, podmiot publiczny przedstawia fakturę VAT otrzymaną od partnera prywatnego w zamian za realizację inwestycji (zakresu rzeczowego objętego umową o dofinansowanie) do refundacji. Po otrzymaniu refundacji podmiot publiczny może spłacić partnera prywatnego za realizację części nakładów inwestycyjnych (stanowiących własność podmiotu publicznego - beneficjenta) a pozostałą część wynagrodzenia należnego partnerowi pobiera on w modelu określonym umową o ppp – jako opłatę za dostępność/lub i z elementem

¹⁴⁵ Por. Łączenie finansowania przez Partnera Prywatnego ze środkami UE w ramach modelu PPP – Wytyczne PPP Tom I - <https://www.ppp.gov.pl/przygotowanie-projektow-ppp/>

wynagrodzenia koncesyjnego (zysków ze sprzedaży wodoru/energii – opcjonalnie, zagospodarowania odpadów).

Model hybrydowy wymaga skoordynowania procesu aplikacji o środki UE, wyboru partnera / wykonawcy i realizacji umowy o dofinansowanie z modelem rozliczeń przyjętym w umowie o ppp. Kluczowe jest zatem działanie w porozumieniu z właściwą Instytucją Zarządzającą i pewność pozyskania inwestora/partnera prywatnego, czemu sprzyja wdrożenie analiza zgodnych z art. 3a UPPP, szczególnie analizy rynku wykonawców/partnerów (tzw. test rynkowy).

